

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Тези доповідей
державної студентської наукової конференції,**

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ»**

14–15 березня 2012 року

Біла Церква
2012

Даниленко А.С., чл.-кор НААНУ, ректор, голова оргкомітету;
Новак В.П., д-р біол. наук, перший проректор;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, проректор з НДР, заступник голови;
Хахула Л.П., канд. пед. наук, начальник навчальної частини;
Івасенко Б.П., канд. вет. наук, декан ФВМ;
Олешко О.Г., канд с.-г. наук координатор НТТМ університету;
Тирсіна Ю.М., канд. вет. наук, доцент;
Царенко Т.М., канд. вет. наук, начальник НДЧ;
Качан Л.М., канд. с.-г. наук, зав. аспірантури та докторантури;
Сокольська М.О., зав. РВІК відділу, відповідальний секретар.

Сучасні проблеми ветеринарної медицини: Тези доповідей державної студентської наукової конференції. – Біла Церква, 2012. – с.

У збірнику висвітлені новітні технології у ветеринарній медицині.

УДК 636.4.612.6.636.4.033.636.4.087.8.

ЛИЧКОВСЬКА І.В. магістрантка

Наукові керівники – **НІЩЕМЕНКО М.П.** доктор вет наук,

САМОРАЙ М.М., канд. біол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ ПОКАЗНИКИ ОБМІНУ БІЛКІВ У МОЛОДНЯКУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ЗА ВПЛИВУ МЕТІОНІНУ ТА ЦИСТИНУ

За останні роки, фізіологічною та зоотехнічними науками було накопичено значний практичний та науковий матеріал про поліпшення годівлі молодняку великої рогатої худоби. Сучасна практика ведення інтенсивного тваринництва вимагає досягнення високих біологічних результатів (приростів маси тіла, збільшення надоїв, тощо) поряд зі зростанням економічної ефективності виробничого процесу.

Для реалізації поставлених цілей необхідно детально вивчити фізіологічні та біохімічні процеси, які проходять в організмі тварин, з метою виявлення можливих резервів підвищення продуктивності. Питання білкового та амінокислотного живлення тварин систематично вивчається впродовж останніх років.

Дослідження проводили на телятах віком 4-5 місяців, яким до основного раціону додавали метіонін та цистин в дозах 7, 9 та 11 г/гол. Оцінку ефективності впливу амінокислот проводили за змінами рівня загального білка крові, морфологічними показниками крові, приростом маси тіла.

Результати досліджень – свідчать про позитивний вплив сірковмісних амінокислот метіоніну та цистину на ферментативні процеси у рубці молодняку великої рогатої худоби. Вони проявляють виражений вплив на такі показники білкового обміну як рівень загального білка крові, який зріс на 13,1%, сечовини – на 12-13, амінного азоту – 15,5, а зального азоту – на 21,8% порівняно з контрольною групою тварин.

Вірогідні результати зміни концентрації вільних амінокислот крові були отримані протягом експерименту. У дослідних групах відмічалось вірогідне зниження рівня гістидину, ізолейцину, аспарагінової кислоти, лейцину, валіну, гліцину, аланіну та зростання рівня метіоніну. Встановлено тенденцію до зниження рівня глютамінової кислоти і орнітину.

Встановлено, що оптимальна доза сірковмісних амінокислот 9 г/гол. сприяла підвищенню середньодобового приросту на 13,8% ($p < 0,001$), а додатковий приріст маси тіла за період досліду становив 3,97 кг/гол.

В умовах виробництва для балансування раціонів, поліпшення обмінних процесів в організмі телят, збільшення середньодобових приростів, пропонується вводити до раціону молодняку великої рогатої худоби сірковмісні амінокислоти метіоніну та цистину по 9 г/гол. кожного препарату на голову протягом періоду дорощування.

У господарстві необхідно регулярно проводити аналіз раціонів молодняку великої худоби та їх балансування за всіма важливими поживними речовинами.

УДК 636.4.612.6.636.4.033.636.4.087.8.

ХАРЧЕНКО Ю.М. магістрантка

Наукові керівники – **НІЩЕМЕНКО М.П.** доктор вет наук,

САМОРАЙ М.М., канд. біол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТОНУСУ ВЕГЕТАТИВНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ОБМІН БІЛКІВ У КОРІВ

У сільськогосподарських тварин значення тонусу автономної нервової системи і її роль в забезпеченні продуктивності та отриманні здорового молодняку, вивчені недостатньо. Вперше вивчати та висвітлювати в науковій літературі ці проблеми почали І.П.Павлов, а потім Е.П. Кокоріна в 1986 році.

Роль автономної нервової системи полягає в регуляції обміну речовин, збудливості, автоматії периферичних органів. Вона регулює та змінює фізіологічний стан тканин та органів, пристосовуючи їх до діяльності цілісного організму та умов навколишнього середовища. Автономною нервовою системою регулюється функції як сом, що певним чином впливає на продуктивність тварин.

Метою наших досліджень було впровадження в практику тваринництва окосерцевий (тригеміновагальний) метод визначення тонуру автономної нервової системи великої рогатої худоби, а також дослідити гематологічні та біохімічні показники у тварин в залежності від тонуру автономної нервової системи. Дослідження проводили на лактуючих коровах, для чого відібрали тварин однакових за масою тіла, віком та надоями молока, у яких попередньо було визначено клінічний статус. Гематологічні і біохімічні показники визначали за загально прийнятими методами. Тонус автономної нервової системи визначали у тварин за допомогою окосерцевого (тригеміновагального) рефлексу, суть якого полягає у зміні кількості серцевих скорочень у тварин після подразнення очного яблука шляхом натискання на нього.

При аналізі результатів досліджень встановлено, що у корів симпатико-тоніків середній рівень молочної продуктивності за 305 днів лактації становив 3753,3 кг, у корів ваго-тоніків відповідно – 2883,7 кг, а у нормо-тоніків рівень молочної продуктивності за 305 днів лактації становив 3835,7 кг.

Дослідженнями встановили, що тваринам із збалансованістю процесів автономної нервової системи притаманна висока продуктивність, стабільність обмінних процесів, високі пристосувальні можливості до змін умов середовища, народження здорового, стійкого до захворювань потомства.

Аналізуючи гематологічні та біохімічні показники сироватки крові можна зробити наступні висновки:

вміст гемоглобіну в тварин симпатико-тоніків та ваго-тоніків був нижчий, ніж у тварин нормо-тоніків; вміст загального білка також був менший, ніж у нормо-тоніків; рівень альбумінів у нормо-тоніків був більший, а глобулінів був менший порівняно з симпатико-тоніками і ваго-тоніками; активність аланінової та аспарагінової амінотрансферази у нормо-тоніків була меншою порівняно з симпатико-тоніками і ваго-тоніками.

УДК 636.4.612.6.636.4.033.636.4.087.8.

ЛИЧКОВСЬКА І.В., ХАРЧЕНКО Ю.М., магістрантки
Науковий керівник — **НЩЕМЕНКО М.П.,** д-р вет наук,
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ МІНЕРАЛЬНОГО ОБМІНУ У ТЕЛЯТ ПІСЛЯ ІМПЛАНТАЦІЇ ГРАНУЛ АІМІНОКИСЛОТ

В умовах інтенсивного вирощування молодняку великої рогатої худоби макроелементи кальцій та фосфор відіграють важливу роль для організму. Вони є життєво необхідні, а тому їх називають біотичними елементами. Основна маса кальцію тіла дорослих тварин (біля 99%) міститься у кістковій тканині. У сироватці крові кальцій знаходиться у двох формах: здатної до дифузії через ультрафільтрати (65% загального кальцію) і не здатного до дифузії, зв'язаного з білком (35%). Основна кількість здатного до дифузії кальцію перебуває в іонізованій формі, яка є найбільш активною.

Фосфор у тварин також знаходиться в складі органічних та неорганічних сполук. Близько 85% фосфору тіла тварин міститься в кістковій тканині, де він разом з кальцієм утворює з'єднання Ca_3PO_4 , яке є головною структурою мінерального компоненту.

Регуляцію обміну кальцію та фосфору в організмі здійснюють через свої гормони паратиroidоподібна та щитоподібна залози. Паратиреоїдний гормон (ПТГ) сприяє нормалізації рівня Ca^{++} в сироватці крові, а зниження рівня кальцію активізує біосинтез паратгормону, який стимулює мобілізацію Ca^{++} з кісткової тканини. Гормон щитоподібної залози кальцитонін (КТ) також регулює рівень Ca^{++} в сироватці крові. Він пригнічує мобілізацію Ca^{++} з кісткової тканини і стимулює відкладання катіона в скелеті. Крім того, важлива роль в обміні Ca^{++} належить вітаміну D_3 .

Соматотропний гормон гіпофізу приймає участь в обміні Ca^{++} опосередковано, через вітамін D_3 . Гормон підшлункової залози інсулін на обмін Ca^{++} впливає також опосередковано, що було

встановлено при експериментальному цукровому діабеті. В наслідок цього захворювання, порушується функція кишечника, зменшується інтенсивність всмоктування мінеральних речовин в тому числі і кальцію. Однак, підвищена активності щитоподібної залози, може супроводжуватися надмірним виділенням з організму кальцію та фосфору.

Метою роботи було дослідження впливу імплантованих гранул амінокислот лізину, аргініну, метіоніну на показники мінерального обміну у молодняку великої рогатої худоби на відгодівлі. Експерименти проводили на молодняку великої рогатої худоби віком 9-10 місяців, протягом 45-50 днів.

Нами виявлені вірогідні зміни концентрації макроелементів Ca^{++} і неорганічного фосфору в сироватці крові тварин дослідних груп. Після імплантації амінокислот встановлено вірогідне збільшення вмісту кальцію в сироватці крові тварин на 15-й та 30-й день досліджень на 13,0 – 14,9% відповідно ($p < 0,001$).

Імплантовані гранули лізину, аргініну і метіоніну також сприяли зростанню рівня неорганічного фосфору на 15-й та 30-й день експерименту до $1,96 \pm 0,02$ та $2,01 \pm 0,02$ ммоль/л, або на 12,9–14,4% більше у порівнянні з контролем.

Дослідженнями встановлено, що імплантація молодняку великої рогатої худоби гранул амінокислот має певний вплив на процеси обміну кальцію та фосфору. На нашу думку, в основі зростання рівня кальцію та неорганічного фосфору в сироватці крові тварин дослідних груп, лежить опосередкована дія соматотропного гормону та інсуліну, вміст яких зростає у плазмі крові після імплантації гранул лізину, аргініну та метіоніну.

УДК 619:075.213

ГОНЧАР І.О., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

БАКТЕРІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕЛЬМЕНІВ

Ще з 2008 р Україна стала 152-м повноправним членом Світової організації торгівлі і має зобов'язання щодо відповідальності за якість продуктів харчування. Стрімкий розвиток харчової промисловості потребує адаптації вітчизняної нормативної і методичної бази дослідження нбавівфабрикатів до міжнародних стандартів.

Продукти тваринного походження, а саме напівфабрикати – пельмені, відіграють важливу роль у харчуванні студентів. Адже їх швидко та легко можна приготувати, а потім – ще й досить ситно пообідати чи повечеряти. Тому досить цікаво стало нам дізнатися про якість того продукту, що ми споживаємо.

Метою наших досліджень було дослідити зразки пельменів за бактеріологічними показниками (КМАФАнМ, БГКП, патогенні мікроорганізми в тому числі бактерії роду *Salmonella*), згідно відповідних ДСТУ виробника (ДСТУ 15.8 – 33262497 – 010:2005).

Дослідження проводили в умовах кафедри мікробіології та вірусології. Дослідженнями було встановлено, що за органолептичними показниками різниці між відібраними зразками не було виявлено. За визначення показників КМАФАнМ у дослідних зразках виявляли в межах 1×10^5 – 1×10^6 КУО. КМАФАнМ визначали шляхом посіву розведень суспензії м'ясопродукту у розплавленій і охолодженій до 45°C 10 мл МПА (шляхом обережного перемішування). Після застигання агару на поверхню середовища наносили 5 мл (товщиною 3–4 мл) голодного агару для попередження росту спороутворювальних бактерій і бактерій роду *Proteus* (Н-форми). Культивували за температури 37°C протягом 48 год. Підраховували колонії на середовищі та у товщі у бактеріальних чашках із врахуванням розведення.

Плісняві гриби (1×10^3 КУО за норми) виявлені не були. За посіву у середовище Кеслера, для виявлення БГКП у 0,001 г, результати були негативними в дослідних пробах. Патогенні мікроорганізми, в тому числі бактерії роду *Salmonella* у 25 г, за посіву не виявили.

Таким чином, якість досліджених проб відповідає нормативним вимогам бактеріологічних досліджень, але на жаль ми не змогли визначити процентне співвідношення фаршу до тіста та вид м'яса (телятина, свинина чи м'ясо птиці), який був використаний для приготування даного виробу.

УДК 619:075.32.26

МОСКАЛЕНКО Ю.М., студентка 2 курсу
Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

САНІТАРНО-МІКРОБІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯЄЦЬ

Яйця – якісне поживне середовище для гнильних мікроорганізмів. Проте цей захист не завжди можливий і яйця із пошкодженою шкаралупою швидко інфікуються і псується (85 – 15 %).

Забруднення відбувається під час виходу яйця через яйцепровід птиці, хоч деякі вчені доводять, що яйцепровід володіє бактерицидними властивостями. Через шкаралупу проникають бактерії і плісняви – через пори, тріщини, які неможливо помітити неозброєним оком. Різноманітне протистояння яєць мікроорганізмам залежить від умов утримання птиці. Чим гірші санітарно-гігієнічні умови утримання птахів, тим більше авітамінозів у птиці, тим менша стійкість яєць під час зберігання.

Розрізняють дві форми бактеріального псування яєць: *перша* – наявність сіро-зеленого забарвлення, сильного сірководневого запаху й утворення великої кількості газів, що іноді зривають шкаралупу; *друга* – перемішування вмістимого, яке перетворюється у темно-червону масу із запахом людського калу. Збудники *першої* форми псування: *Bac. oogenes hydrosuhureus*, *другої* – *Bac. oogenes fluorensens*; крім них *Proteus vulgare* і *Bact. coli commune*.

У відібраних для досліду пробах яєць проводили дослідження на кількість мезофільних аеробних і факультативно-анаеробних мікроорганізмів, КУО в 1 г, на наявність БГКП, сальмонел у 25 г, бактерій роду *Proteus*.

Десятикратні розведення продуктів висівали по 1 мл у двох послідовностях у 15–20 мл розплавленого і охолодженого до 45 °С МПА для визначення загальної кількості мікроорганізмів (виявили 3×10^4 КУО у дослідній пробі).

Шляхом посіву на середовище диференційно-діагностичне середовище для виявлення сальмонел отримали негативний результат.

Шляхом посіву у конденсат скошеного МПА визначали у 1 мл яєчного продукту на бактерії роду *Proteus* отримали також негативний результат.

Дослідження яєць, свідчить про їх якість та придатність до вживання.

УДК 619:075.278.8

РУБЛЕНКО Н.М., студентка 3 курсу
Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАХИСНИЙ ОДЯГ ТА ОСНАЩЕННЯ В ЛАБОРАТОРІЯХ БАКТЕРІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Правила охорони праці в лабораторіях ветеринарної медицини поширюються на лабораторії ветеринарної медицини незалежно від їх підпорядкування і форми власності, науково-дослідні інститути ветеринарної медицини, науково-дослідні лабораторії ветеринарної медицини та на лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи.

Правила встановлюють вимоги безпеки праці щодо організації та виконання робіт у лабораторіях під час догляду за піддослідними тваринами, проведення досліджень, підготовки та виконання аналізів, розтину трупів тварин, роботи з патологічним матеріалом, патогенними культурами бактерій та вірусів, проведення дезінфекції, роботи з отруйними речовинами, сильнодіючими препаратами, кислотами, лугами, органічними розчинниками та за виконання інших робіт у лабораторіях.

Вимоги правил є обов'язковими для керівників, спеціалістів і технічного персоналу лабораторій, стажерів, аспірантів, осіб, відряджених для проходження курсів підвищення кваліфікації, студентів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів під час проходження виробничої практики.

Одяг та інші захисні засоби створені для захисту на робочому місці: рукавички, шапочка і бахали, засоби захисту органів зору та обличчя, халати, костюми, нарукавники, фартухи, засоби захисту органів слуху.

Правильне застосування ЗІЗ (засоби індивідуального захисту): проведення оцінки ризику з метою визначення необхідного порядку захисту, працювати в лабораторії в халаті з зав'язками ззаду, для маніпуляцій з культурами та хімічними препаратами надягати рукавички, деконтамінація багаторазових ЗІЗ.

Захисний одяг надягається в порядку використання ЗІЗ для роботи з пробами. За результатами оцінки ризику в лабораторії та за протоколом визначається місце та порядок надягання захисного одягу.

Куточок для зняття захисного одягу визначається за результатами оцінки ризику, а порядок знімання визначається протоколом та за призначенням лабораторії.

Захисний одяг та технічні засоби захисту (ЗІЗ) призначені для захисту працівника від шкідливих умов на виробництві, забезпечення охорони та гієни праці. Вид ЗІЗ, порядок використання одягу та засобів визначаються за результатами оцінки ризику. На відміну від протипилової маски респіратор N95 захищаю користувача від внутрішньолабораторної інфекції. Вибір респіратора залежить від призначення та технічних характеристик

УДК 619:075.52.3

ЛАВРЕНЕНКО Е.М., студентка 3 курсу
Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИ ДЕЗІНФЕКЦІЇ В СУЧАСНИХ БАКТЕРІОЛОГОГІЧНИХ ЛАБОРАТОРІЯХ

Поряд з корисними бактеріями, які нашому організму просто необхідні, існують хвороботворні патогенні і умовно-патогенні бактерії. У той час як патогенні бактерії завжди або майже завжди викликають різні захворювання, умовно-патогенні бактерії шкідливі тільки у великих кількостях, тому в більшості випадків вони не представляють реальної загрози здоров'ю.

Вирощування ізольованих клітин, тканин, органів, культур і грибів проводять в умовах повної асептики, тобто стерильно. Особливу увагу слід звернути на чистоту посуду, призначеного для приготування поживних середовищ і їх компонентів; на підготовку посуду, живильних середовищ і культивування.

Виживання мікробного агента залежить від самого агента, а також засобу деконтамінації та методу. Наявність матеріалів органічного походження вимагає тривалішого методу деконтамінації (хімічна деконтамінація: спирт, гіпохлорит натрію; фізична: гарячим повітрям, фільтрацією, ультрафіолет, гамма-випромінювання).

Дезінфекція високого рівня – знищення вегетативних мікроорганізмів, в тому числі *M. tuberculosis* та інактивних вірусів, не діє на спори. Дезінфекція середнього рівня – знищення вегетативних мікроорганізмів, в тому числі *M. tuberculosis*. Дезінфекція низького рівня – знищення більшості, але не всіх вегетативних мікроорганізмів, крім *M. tuberculosis*.

Ультрафіолет (UV) довжина хвилі від 350 до 100 нм. Найефективніша мікробіцидна довжина хвилі в діапазоні 200–280 нм. Протимікробний препарат широкого спектру – обмежується деконтамінацією поверхонь. Рекоменується застосовувати для деконтамінації лише за умови відповідного технічного обслуговування за графіком. Ефективність залежить від відстані УФ лампи.

HEPA фільтри. Вбирають не менше 99,97% часток розміром 0,3 мн в діаметрі. Більші чи менші частки утримуються з більшою ефективністю –ULPA фільтр 99,999 – 99,999 % часток (0,1 – 0,2 мн. Ультрафільтрація утримує частки до 10 нм (ендотоксини).

Ефективність бактерицидного засобу (хімічний засіб дезінфекції) залежить від: концентрації бактерицидного препарату, концентрації збудника, виду збудника (резистентність до дезінфекції та стійкість в навколишньому середовищі), часу контакту, характеристики предмету обробки (шкіра, папір, метал тощо), стану навколишнього середовища (інший органічний матеріал, висока температура, вологість).

УДК 619:075.54.18

ВИСОЦЬКА А.О., студентка 2 курсу
Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКЗОГЕННЕ ОБСІМЕНІННЯ МІКРОФЛОРИ СИРОГО МОЛОКА

Найважливішим джерелом бактерій сирого молока є шкіра тварини і особливо шкіра вимені. Вона складається з мікрококів, ентерококів, кишкових паличок і інших сапрофітів, а також патогенних і небажаних для виробництва молока мікроорганізмів. Після обмивання і дезінфекції перед доїнням концентрація мікробів на шкірі вимені повинна бути не вища за 10^3 мікроорганізми на 1см^2 .

Підстилкові матеріали з соломи є суттєвим джерелом забруднення шкірного покриву тварини, а потім і молока (*E. coli*, маслянокислими бактеріями, гнильними, молочнокислими бактеріями, дріжджами та ін.).

На свіжоскошеній траві більше молочнокислих бактерій, у грубих кормах – гнильних спорутворювальних аеробних бацил. У кормах містяться пропіоновокислі, оцтовокислі бактерії, актиноміцети, дріжджі та ін. Недоброякісний корм викликає у корів захворювання КШТ, а молоко забруднюється бактеріями (в 0,1 г якого міститься від 10 до 100 тис. бактерій).

Оскільки молоко в даний час отримують і зберігають переважно в замкнених системах, сире молоко забруднюється в основному за ручного доїння. Однак за зміни молокопроводів завжди додається мікрофлора із зовнішнього повітря. Загальна кількість мікроорганізмів у повітрі становить 300–1500 клітин в 1 м^3 . Вміст мікробів у повітрі протягом одного дня сильно змінюється. Під час операцій роздачі і прийому корму кількість мікроорганізмів у повітрі досягає максимальної величини.

Доїльні установки і резервуари для зберігання молока являються основним джерелом зараження молока психрофільними бактеріями. Психрофільні мікроби розмножуються в молочно-водному середовищі на погано вимитих і дезінфікованих установках, перебуваючи в активній фазі розмноження. У погано вимитій і не просушеній апаратурі розмножуються молочнокислі бактерії, *E. coli*, гнильні мікроорганізми та ін.

Руки й одяг працівників ферм можуть стати джерелом обсіменіння молока збудниками (кишковими паличками, стафілококами, стрептококами та ін.) різних захворювань.

Працівники, що стикаються з молоком, зобов'язані чітко виконувати правила особистої гігієни, що попереджають обсіменіння молока мікроорганізмами.

УДК 619:075.54.26

ВИСОЦЬКА А.О., студентка 2 курсу
Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРЯДОК УПРАВЛІННЯ БІОНЕБЕЗПЕЧНИМИ ВІДХОДАМИ

Відповідно до наведеного у статті 1 Закону України «Про відходи» визначення небезпечні відходи – це відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють, або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини.

До біонебезпечних відходів можуть відносити всі матеріали дослідження, що містять хвороботворні мікроорганізми включно з їхніми ДНК чи РНК, всі генетично модифіковані хвороботворні мікроорганізми, усі клінічні препарати, всі екологічні проби, які підозрюються на наявність збудників, всі матеріали, які могли контактувати чи бути заражені від мікробіологічних культур чи наведених вище препаратів.

Управління біонебезпечними відходами – це порядок організації роботи з біовідходами в лабораторії в режимі безпеки: порядок організації та утилізації відходів, визначення складу відходів, збір відходів, сортування відходів, маркування й тара для відходів, порядок транспортування відходів.

При роботі у лабораторіях необхідно дотримуватися слідуючих вимог: сортувати відходи, проходити навчання з питань управління біонебезпечними відходами, планування організації роботи та утилізації матеріалів на робочому місці, призводити до мінімуму тари на “брудній” зоні.

Основні категорії, за якими здійснюється визначення та сортування біонебезпечних відходів: біонебезпечні – небезпечні, гострі інструменти, рідкі – тверді відходи. Обов'язковою умовою є використання спеціальних помаранчевих чи червоних мішків для біовідходів, контейнерів чи лотків для піпеток.

Біонебезпечні відходи, які потребують спеціальної обробки: змішані відходи (в біолабораторії здебільшого маємо справу зі змішаними відходами, наприклад: культури, які оброблялися хлором, екстракти нуклеїнових кислот, радіоактивні відходи зі вмістом біокультур), хімічні відходи (хімічні препарати на захищеній зоні підлягають деконтамінації перед утилізацією). Хоча більшість відходів із лабораторії спалюються після автоклавування, кожен регіон має свої вимоги законодавства стосовно утилізації відходів. Порядок утилізації відходів, пакування й сортування слід уточнити з відповідальним за техніку безпеки вашої лабораторії.

Відходи, що становлять біо- та хімічну небезпеку, повинні проходити обробку перед автоклавуванням. Техніка безпеки організації утилізації змішаних відходів визначається за результатами оцінки ризиків. Рідинні відходи, не призначені для автоклавування проходять хімічну обробку перед утилізацією. Відходи після очищення біологічного проливання нерідко містять хімічні речовини, що вимагають обробки перед автоклавуванням.

УДК 619:618.313

КУЛІЧЕВСЬКИЙ В. В., студент 2 курсу
Науковий керівник – **БІЛАН А.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕРХ – У ВИЗНАЧЕННІ МІКОТОКСИНІВ

Хроматографія – фізико-хімічний метод розділення та аналізу сумішей. Метод базується на розподілі компонентів суміші між двома фазами – нерухомою і рухомою (елюент), яка протікає через нерухому.

Метод хроматографії розроблений в 1903 році М.Цветом, який показав, що при пропусканні суміші рослинних пігментів через шар безбарвного сорбенту індивідуальні речовини розташовуються у вигляді окремих забарвлених зон. Отриманий таким чином стовпчик сорбенту Цвет назвав хроматограмою, а метод – хроматографією.

У 1941 році А.Мартін та Р.Сінг відкрили метод розподільної хроматографії і показали його широкі можливості для дослідження білків та вуглеводів. У 50-і роки А.Мартін і вчений А.Джеймс розробили метод газо-рідинної хроматографії.

Високоєфективна рідинна хроматографія (ВЕРХ) – найбільш ефективний метод аналізу органічних зразків складної будови. Процес аналізу проби відбувається у два етапи – розділення проби на складові компоненти та детекція і вимірювання кожного компоненту.

Розділення відбувається за рахунок спеціальної хроматографічної колонки, яка являє собою трубку, заповнену сорбентом. При проведенні аналізу через хроматографічну колонку подають рідину (елюент) певного складу з постійною швидкістю. В цей потік додається точно виміряна доза проби. Компоненти проби, завдяки різній спорідненості до сорбенту колонки, рухаються по ній з різною швидкістю і досягають детектору в різні проміжки часу.

Таким чином, хроматографічна колонка відповідає за селективність і ефективність розділення компонентів. Підбираючи різні типи колонок можна керувати ступенем розділення речовин, які аналізуються. Ідентифікація сполук здійснюється по часу їх утримання. Кількісне визначення кожного з компонентів розраховують, виходячи з величини аналітичного сигналу, виміряного за допомогою детектора, який під'єднується до виходу хроматографічної колонки.

Метод ВЕРХ використовується в санітарно-гігієнічних дослідженнях, екології, ветеринарній та гуманній медицині, фармації, нафтохімії, криміналістиці, для контролю якості та сертифікації продукції, дослідження на вміст різноманітних токсичних речовин, в тому числі і мікотоксинів.

УДК 619:618.312

КМЕТА О.А., студентка 2 курсу
Науковий керівник – БІЛАН А.В., канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОДУКЦІЯ ГРИБАМИ РОДУ *FUSARIUM* СТИМУЛЯТОРІВ РОСТУ ТА МІКОТОКСИНІВ

Гриб *Fusarium moniliforme*, поширений скрізь, де вирощують кукурудзу, особливо в районах надмірного зволоження. За ураження качанів цим мікроскопічним грибом на них утворюються один або кілька осередків білого чи ледь рожевого нальоту, який згодом збільшується й часто охоплює весь качан.

Основне джерело збудника – рослинні рештки, насамперед обгортки качанів, на яких гриб зберігається взимку, а також насіння й ґрунт. Насіння кукурудзи, дуже уражене фузаріозом, не утворює сходів, а якщо зародок не пошкоджений, воно проростає із запізненням, утворює слабкі паростки, які часто гинуть, не виходячи на поверхню ґрунту. Хворі зернівки вкриваються густим нальотом гриба, а також плісєневими грибами типу *Penicilium*.

Ці гриби поряд з антибіотиками здатні продукувати – стимулятори росту та мікотоксини. За певних умов культивування виділяють в значній кількості такі речовини, як ауксини, гібереліни і вітаміни. Речовини, які в малих концентраціях стимулюють, змінюють процеси росту і розвитку рослин і тварин, називають ростовими речовинами або регуляторами росту.

На процеси росту і розвитку можуть впливати багато метаболітів, наприклад, ряд органічних кислот, амінокислот, але їх дія строго специфічна. Відкриття стимуляторів росту типу ауксинів в 30-х роках минулого століття призвело до встановлення групи сполук, які відносяться до бета-оцтової кислоти. Ауксини утворюються в процесі метаболізму багатьох грибів і проявляють стимулюючу дію на ріст і розвиток рослин.

Гібберіліни є специфічними стимуляторами росту, які утворює гриб *Fusarium moniliforme*. Вперше були виявлені в 1935 році при вивченні поширення тоді в Японії шкідливого захворювання рису, що викликається *Fusarium moniliforme*, який є конідіальною стадією гриба *Gibberella fujikuroi*. Захворювання проявлялося в тому, що у багатьох рослин поряд з нормальними з'являлися видовжені пагони з більш вузькими листками, видовжені міжвузлями. Що призводить до різкого зниження врожаю.

Токсини гриба *Fusarium moniliforme*.

Останнім часом дослідники приділяють значну увагу токсинам цього гриба, з якими пов'язують розвиток лейкоенцефаломалії конячих та набряк легенів у свиней, а також первісний рак стравоходу та гепато- і кардіотоксичність у людей. Дослідженнями науковців встановлено здатність *Fusarium moniliforme* продукувати різні види мікотоксинів – трихотеценові, моніліформін, фумонізени та інші токсичні вторинні метаболіти.

УДК 619:618.313

СОБЧУК Я. А., студент 2 курсу
Науковий керівник – БІЛАН А.В., канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ІФА – У МІКРОБІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

За великої різноманітності об'єктів дослідження – від низькомолекулярних з'єднань до вірусів і бактерій, і різноманіття умов проведення ІФА, існує велика кількість варіантів цього методу.

Можлива класифікація за типом взаємодії імунохімії на першій стадії аналізу (у якій відбувається скріплення визначуваної речовини). Якщо в системі присутні лише аналізовані з'єднання і відповідній йому центри скріплення (антиген і специфічні антитіла), то метод є неконкурентним.

Якщо ж на першій стадії в системі одночасно присутнє аналізоване з'єднання і його аналог (мічене ферментом аналізоване з'єднання або аналізоване з'єднання, яке прикріплене на твердій

плащі), що конкурують за обмежену кількість центрів специфічного скріплення, то метод є конкурентним.

Прикладом неконкурентного формату ІФА є «сендвіч»-метод. В процесі інкубації у першу стадію на твердій фазі утворюється комплекс антиген-антитіло. Потім носій відмивають від компонентів, що не зв'язалися, і додають мічені ферментом специфічні антитіла. Після повторної інкубації і видалення надлишку кон'югата антитіл з ферментом визначають ферментативну активність носія, яка пропорційна початковій концентрації досліджуваного антигена. На стадії виявлення специфічного імунокомплекса антиген виявляється якби затиснутим між молекулами імібілізованих і мічених ферментом антитіл.

Ферментативна (кольорова) реакція відбувається у присутності перекисуводню і субстрата, що представлений незабарвленим з'єднанням, яке в процесі пероксидазної реакції окислюється до забарвленого продукту реакції на завершальному етапі проведення дослідження.

Інтенсивність фарбування залежить від кількості виявлених специфічних антитіл. Результат оцінюється спектрофотометрично або візуально. «Сендвіч»-метод може бути використаний для аналізу лише тих антигенів, на поверхні яких існують, принаймні, два антигенні детермінанти. На цьому форматі заснована велика кількість тест-систем для імуноферментної діагностики різних інфекцій: ВІЛ-інфекція, вірусні гепатити, цитомегаловірусна, герпесвірусна та інші інфекції.

Таким чином, за рахунок безперечних переваг імуноферментного аналізу: зручності в роботі, швидкості, об'єктивності за рахунок автоматизації обліку результатів, можливості дослідження імуноглобулінів різних класів (що важливе для ранньої діагностики захворювань і їх прогнозу) в даний час є одним з основних методів лабораторної діагностики.

УДК 619:618.313

ВСТРОВ І. І., студент 2 курсу

Науковий керівник – **БІЛАН А.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ГАЗОВА ХРОМАТОГРАФІЯ

Газова хроматографія - найбільш теоретично розроблений метод аналізу. Саме розвиток теорії і практики газової хроматографії сприяло швидкому розвитку в останні десятиліття рідинної колонкової хроматографії і високоефективної рідинної хроматографії. Відмінність методу газової хроматографії від інших хроматографічних методів полягає у тому, що в якості рухомої фази в ній використовують газ.

У залежності від агрегатного стану нерухомої фази розрізняють газо-адсорбційну та газорідинну хроматографії. Газо-хроматографічний поділ в таких системах досягається за рахунок багаторазово повторюваного процесу розподілу компонентів суміші між рухомою газовою фазою і нерухомою твердою або рідкою фазою, нанесеною на інертний носій.

Процес поділу заснований на відмінності в розчинності і летючості аналізованих компонентів. Швидше через хроматографічну колонку рухається той компонент, розчинність якого в нерухомій фазі менше, а летючість при даній температурі більша.

Вибір умов отримання ефективної колонки в газовій хроматографії впливає безпосередньо із загальної теорії хроматографічного розділення, а вибір селективної стаціонарної фази пов'язаний з теорією адсорбції і розчинення.

Відмінності в коефіцієнтах розподілу компонентів між рухомою і стаціонарною фазами обумовлені відмінностями міжмолекулярних взаємодій.

Велику роль також відіграє такий вид взаємодії, як водневий зв'язок, причому утримування значно зменшується зі зростанням температури.

Газова хроматографія буває елюентна, фронтальна та витіснювальна. Застосування газу як рухомої фази обумовлює такі переваги методу, як швидкість проведення аналізу, чіткість розподілу. Аналізована проба проходить через колонку у вигляді газу або пари. Цим методом можуть бути проаналізовані не тільки газоподібні, а й рідкі та тверді речовини. Їх аналіз можливий при нагріванні, що необхідно для переведення речовин в газоподібний стан. Тому температура як

робочий параметр процесу грає в газовій хроматографії велику роль, ніж в інших хроматографічних процесах.

Робочі температурні межі для газо-адсорбційної хроматографії від 70 до 600 °С, для газорідинної - від 20 до 400 °С. Описана апаратура для проведення газохроматографічних аналізів в області температур вище 800 °С.

У більшості випадків газо-хроматографічний аналіз проводять в ізотермічних умовах.

УДК 619:618.312

МАТЮЩЕНКО Н.О., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **БІЛАН А.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТШХ – У ВИЗНАЧЕННІ ТОКСИЧНИХ МЕТАБОЛІТІВ

Іноді для попереднього виділення та розділення речовин використовують тонкошарову хроматографію (ТШХ). Техніка експерименту досить проста. Краплину розчину, що містить досліджувані речовини, наносять на пластинку. Край останньої поміщають в камеру з рухомою фазою. Вихідна суміш рухається за висхідним, або низхідним фронтом рухомої фаз, розділяється на ряд окремих плям, кожне з яких відповідає певному компоненту. При цьому швидше переміщається компонент, що гірше сорбується.

До переваг слід віднести двомірність системи розділення. Пластинку попередньо обробляють двома розчинами, що подаються у взаємно перпендикулярних напрямках. Суміш розділяють в тонкому шарі сорбенту на пластинці, а потім отриману пляму, що містить визначуваний компонент, аналізують методом ВЕРХ.

Тонкошарова хроматографія (ТШХ) є площинним варіантом рідинної хроматографії. Під час внутрішнього способу реєстрації компоненти суміші, що аналізується, за один і той же час проходять різні відстані. Після закінчення процесу розділення всі вони знаходяться всередині пристрою, що розділяє і там детектуються. Цей спосіб реєстрації характерний для площинної хроматографії – паперової, тонкошарової.

Плоский носій нерухомої фази може використовуватися безпосередньо (плоский папір в паперовій хроматографії) або нанесений у вигляді тонкого шару на пластинку (з скла, пластмаси, металу).

Рух рухомої фази може забезпечуватися капілярними, гравітаційними або електроміграційними силами. Метод ТШХ можна розглядати як модифікований варіант колонкової рідинної хроматографії. Дуже часто експерименти по ТШХ є попереднім етапом розробки методик колонкової хроматографії, оскільки вони більш прості у використанні і дозволяють за короткий час спробувати велику кількість рухомих фаз і різні умови розділення. Тонкошарова хроматографія широко використовується для об'єктного аналізу в хімічних, промислових, медичних, фармацевтичних, біохімічних і біологічних лабораторіях.

УДК 619:618.313

МАРЧЕНКО С. О., студент 2 курсу

Науковий керівник – **БІЛАН А.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРЕПАРАТИВНА ХРОМАТОГРАФІЯ

Препаративна хроматографія є зручним методом для виділення і очищення органічних речовин. Ці очищені фракції можуть бути потім ідентифіковані за допомогою приладів, які мають велику роздільну здатність.

ПХ – належить до найважливіших не аналітичних сфер застосування газової хроматографії. Вона застосовується для виділення невеликих кількостей чистих компонентів з суміші в лабораторних умовах.

Це зручний метод для виділення і очищення органічних речовин. Ці очищені фракції можуть бути потім ідентифіковані за допомогою приладів, які мають велику роздільну здатність.

Методи такої хроматографії дозволяють виділяти порівняно невеликі кількості чистих речовин для наукових досліджень.

У препаративній хроматографії рекомендується використовувати різні способи адсорбційно-термічного розділення. При аналізі проявника в не залежному від часу температурному полі (нерухоме температурне поле) воно практично не впливає ні на відстань між смугами, ні на характер розмивання.

Велику роль відіграє так званий буферний ефект - розмивання хроматографічної смуги через різницю швидкостей потоку газу в центрі трубки і біля стінок.

Препаративна хроматографія має на меті отримати деякі або усі компоненти суміші, що розділяється, в очищеному виді для подальшого дослідження або використання. В цьому випадку кожна з розділених зон після виходу з хроматографічної системи повинна потрапити в окремий приймач. За наявності безперервного контролю за рухливою фазою, що виходить з системи, можна міняти приймачі після закінчення виходу з системи кожної зони.

При рідинній хроматографії, особливо при розділенні дуже складних сумішей біополімерів, для виявлення компонентів доводиться проводити спеціальний аналіз проб елюату, що виходить з колонки. В цьому випадку доцільно збирати елюат в окремі невеликі фракції і після аналізу вмісту кожної з фракцій об'єднувати ті, які містять речовини, що цікавлять експериментатора, і піддавати їх подальшій обробці.

Препаративна хроматографія завдяки високій розділюючій здатності колонок і використанню селективних нерухомих фаз дозволяє розділяти практично будь-які суміші, у тому числі азеотропи та ізомери.

УДК 619:616-099:616.992

ТАРАНУХА В., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ТАРАНУХА С.І.**, магістр мікробіології

КАНЦЕРОГЕННІСТЬ МІКОТОКСИНІВ ПЛІСНЯВИХ ГРИБІВ РОДУ *ASPERGILLUS*

Особливе місце займає афлатоксин – продукт життєдіяльності пліснявого гриба *Aspergillus flavus*. Серед токсичних метаболітів цієї плісняви ідентифіковано 4 афлатоксини- B_1 , B_2 та G_1 , G_2 . Найбільш розповсюдженим та канцерогенним є афлатоксин B_1 , що індукує пухлини у щурів, мишей, качок, риб, мавп. Вважають, що високий рівень захворюваності раком печінки у африканського населення пов'язаний не стільки з дефіцитом білкової їжі, скільки з дією афлатоксинів. Найбільш сприятливими умовами для росту плісняви на продуктах харчування є вологий тропічний клімат Африки.

При дослідженні біопатів раку молочної залози у людей було виявлено ДНК-адукти афлатоксинів, які є незаперечним доказом впливу афлатоксинів на зміни ДНК тканини молочної залози в людини та у нормі не виявляються. У жировій тканині хворих на рак молочної залози виявили наявність афлатоксинів, що могло бути наслідком їх надходження із харчовими продуктами. Дослідниками визначено роль мікотоксинів (афлатоксинів) в епідеміології гепатоцелюлярної карциноми у Китаї та на Тайвані.

Високоактивним канцерогеном є стеригматоцистин, який виділяють з штамів пліснявих грибів *A. nodularis*, *A. versicolor* та ін. Найчастіше ці види плісені забруднюють зерно пшениці, кавові зерна, ковбасу салями, різні види твердих сирів. У лабораторних мишей цей мікотоксин викликає аденоми і аденокарциноми легень, а в білих лабораторних щурів – новоутворення різної локалізації, а також гепатоми.

Канцерогенна дія мікотоксинів та, зокрема, афлатоксинів пов'язана з їх здатністю викликати хромосомні аберації, порушення хроматидного обміну, незапланований синтез ДНК і хромосомні розриви ДНК.

УДК 619:616.34 – 002:616.24:615.015.32:636.4

БАРДУС М.О., ПУШКАРЬОВА Т.В. студенти 2 СП курсу
Науковий керівник – **КОЗІЙ Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський державний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ГОМЕОПАТІЯ, ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ НАПРЯМ ФАРМАКОТЕРАПІЇ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

Нині гомеопатія є одним із перспективних напрямів фармакоterapiї. Вона була запропонована німецьким вченим і лікарем Фрідріхом Самуїлом Ганеманом у 1796 році. На відміну від алопатії, першим і основним принципом гомеопатії є “закон подібності”, який полягає у тому, що лікарські засоби у малих дозах ефективні при тих же захворюваннях, які викликають ці речовини у великих дозах. Ганеман Ф.С. повідомляв про успішний досвід використання гомеопатичних препаратів для лікування тварин, що, на думку автора, давало беззаперечні докази ефективності цих засобів. Ветеринарна гомеопатія одержала визнання ще у 1836 році після успішного лікування великої рогатої худоби та овець, хворих на сибірку, проведене ветеринарами Ж. Вебером та С. Зоммером. Звичайно у гуманній медицині накопичений досвід застосування гомеопатичних препаратів. Значному поширенню гомеопатії сприяла друга сигнальна система людини – мова. Відсутність мови у тварин компенсується яскравою поведінкою, що визначає тип нервової діяльності, больові відчуття, реактивність на подразники (В.Д. Соколов, 2003). У ветеринарній медицині України є певне відставання щодо науково-практичного вивчення дії гомеопатичних препаратів на організм тварин. За кордоном у ветеринарній практиці частіше використовують гомеопатію. Кількість гомеопатичних препаратів на фармацевтичному ринку окремих країн (Франція, Голландія) складає близько 30%, в той час в Україні кількість гомеопатичних засобів дуже незначна – близько 2% усіх зареєстрованих ветеринарних препаратів (О.І. Лопатинська, 2006).

Проте, в останні роки з'являються публікації, що свідчать про ефективність цих засобів при використанні тваринам. Так, при застосуванні гомеопатичних препаратів поросяткам, хворим на катаральну бронхопневмонію Ю.О. Чубов та співавтори (2005) відмічали високу терапевтичну ефективність – 94% випадків видужування тварин. Дослідники встановили позитивну динаміку окремих гематологічних та біохімічних показників крові які вказують на достатній рівень процесу детоксикації під впливом гомеопатичних засобів на фоні аутоінтоксикації зумовленої запальним процесом, а також на посилення захисних механізмів організму тварин.

Таким чином, гомеопатія, може вважатися як альтернативний напрям фармакоterapiї у ветеринарній медицині і потребує подальших досліджень.

УДК 619:615.324 (09):636/639

ВАСЯНОВИЧ М.В., студентка 3 курсу
Науковий керівник – **ПІДБОРСЬКА Р.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ІСТОРИЧНІ ТА СУЧАСНІ АСПЕКТИ ГІРУДОТЕРАПІЇ

У сьогоденні поряд із здобутками у галузі фармакоterapiї широко використовуються і різноманітні методи немедикаментозного лікування. Серед них особливу зацікавленість викликає гірудотерапія — лікування із використанням медичних п'явок.

Цілющі властивості цих створінь відомі людству уже понад 30 століть. Медичні п'явки застосовували ще єгипетські фараони, про них згадується в Біблії та Корані. У стародавній Вірменії чоловіки та жінки до 35 років використовували п'явки, щоб їхні нащадки були здоровішими, а після 65 років – для продовження повноцінного життя.

Під час Кримської війни відомий лікар Пирогов ставив пораненим до 100 п'явок на великі рани та переломи, чим рятував сотні солдатів від інфекції та больового шоку – вони незаражували

рани та виробляли знеболювальні речовини. Із записів Наполеона відомо, що свого часу за наказом імператора Угорщини було імпортовано 6 млн. п'явок для солдатів французької армії.

Із 400 відомих видів п'явок лише один — *Hirudo medicinalis* та три його підвиди застосовуються в медицині. Раніше вважали, що лікування відбувається завдяки відсмоктування п'явкою уражену кров, однак, доведено, що вона випиває лише від 3 до 5 куб. см крові. Фармакологічний ефект гірудотерапії та її цілющі властивості забезпечує саме слина п'явки за рахунок наявного у ній ферменту— гірудину. Окрім цього, слина п'явки містить 200 хімічних складників, корисних для живого організму. Лікування п'явками дуже корисне людям, які живуть на забрудненій радіацією території. П'явки висмоктують радіоактивний йод, яким насичена кров людей після Чорнобильської катастрофи.

За сеанс п'явка вводить понад 100 біологічно активних речовин. Вони мають протизапальну дію, активізують капілярний кровообіг, поліпшують постачання тканин киснем, запобігають тромбоутворенню та розчиняють свіжі тромби. Як наслідок, зникають серцеві болі, набряки, поліпшується кровообіг головного мозку. А завдяки ферменту гіалуронідази, біологічно активні речовини здатні проникнути в тканину на глибину 10 см.

Нині п'явок використовують у кардіології, офтальмології, дерматології, хірургії, гінекології, урології, неврології тощо. П'явками можна успішно лікувати варикозне розширення вен, тромбофлебіти, атеросклероз, гіпертонію, стенокардію, інфаркт міокарда, фурункульоз, абсцеси, сепсис, мастит, хвороби шкіри, легень (bronхіти, бронхіальну астму та ін.), мігрені, глаукому, гайморити, неврити.

УДК 619:615.324:638.124.48/135

ВІШОВАН Ю.Ю., студент 3 курсу

Науковий керівник – **ПІДБОРСЬКА Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ФАРМАКОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ПРОДУКТІВ БДЖІЛЬНИЦТВА (ПРОРОЛІС, МАТОЧНЕ МОЛОЧКО)

На сучасному етапі розвитку медицини апітерапія стає все більше поширеним методом лікування, так як всі продукти життєдіяльності бджіл— мед, квітковий пилок, прополіс, маточне молочко, бджолиний яд та підмор є корисними для здоров'я людського та тваринного організму. На Україні даний метод лікування вважається народним, хоча у багатьох країнах світу визнаний традиційною медициною.

Прополіс – один із продуктів бджільництва, який після проведення досліджень вченими різних країн досить широко застосовується в медицині та ветеринарній практиці. З лікувальною метою використовують рідкі (водні, спиртові настоянки, олійні емульсії) та м'які (мазі, пасти) форми.

Настойка прополісу володіє протизапальними, бактерицидними, противірусними, протигрибковими, ранозагоючими, знеболюючими, проти свербіжними, антитоксичними, антиоксидантними та гепатозахисними фармакологічними властивостями, знижує звертання крові, знімає судинний спазм, стимулює обмінні процеси та захисні реакції організму. Частого застосування настойка прополісу набула за хвороб шлунково-кишкового тракту (гастрит, гострий та хронічний коліт, виразки шлунку), органів дихання (ангіна, тонзиліт, фронтиті, гаймориті, бронхіті). Також висока ефективність настойки прополісу за лікування опіків шкіри, екземах, наривах, гнійних ранах, пролежнях.

Маточне молочко бджіл або "королівське желе" – біологічно активний продукт неперевершений за своїми цілющими властивостями. Воно містить вітаміни групи В (В1, В2, В3, В5, В12, фолієва кислота), РР, Н, нуклеїнові кислоти – РНК і ДНК, деякі біостимулятори. Наявність в молочку гамма-глобуліну забезпечує противірусний, антитоксичні та протимікробний ефект. Крім того, містить всі двадцять основних амінокислот, у тому числі вісім – незамінних.

У комплексній терапії маточне молочко використовують для покращення загального стану організму, при лікуванні атеросклерозу, суглобових захворювань, бронхіальної астми, туберкульозу, гепатиту, захворювань травного каналу, нервової системи (депресія, невроз, невралгія), шкірних захворювань (себорея, дерматит, мікробна екзема, нейродермія) та при лікуванні серцево-судинних хвороб.

Проведено цікаві дослідження на тваринах і птахів, яким підмішували в корм маточне молочко. Свині, півні, кури швидше росли, жили довше, проявляли високу статеву активність і плодючість. Кури давали удвічі більше яєць в порівнянні з тими, яким давали корм без молочка.

УДК 619:619.995.428:636.7/8

ГОРОДЕЦЬКА Г.В., магістрантка
Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: karpenko@btsau.kiev.ua

ТЕРАПІЯ КОТІВ ЗА ОТОДЕКТОЗУ

Серед паразитарних захворювань у котів значної уваги лікарів ветеринарної медицини потребує отодектоз. Збудником є кліщ отодекс, що паразитує на внутрішній поверхні вухної раковини. У хворих тварин частіше відмічають клінічні ознаки отиту, а при мікроскопії кірочок із зовнішнього слухового проходу виявляють кліщів. Проте у деяких тварин хвороба перебігає безсимптомно. Недостатня ефективність терапевтичної допомоги може також зумовлювати розвиток значних патологічних процесів за отодектозу. Тому, розробка ефективних методів лікування з використанням засобів патогенетичної терапії є актуальною.

Метою нашої роботи було вивчення терапевтичної ефективності акарицидного препарату – амітразину за отодектозу котів.

Дослідження проводилися в умовах ветеринарної клініки при Керченській міській лікарні ветеринарної медицини. Хворих тварин зі вираженими клінічними ознаками отодектозу довільно поділили на дві групи по 5 голів у кожній. Для лікування котів першої групи використовували акарицидний препарат – амітразин згідно інструкції. Котів другої групи обробляли аналогічно амітразином, а через 24 години внутрішню і зовнішню поверхню вухної раковини обробляли йоддицирином 1 раз на добу, 3–6 разів підряд залежно від клінічних ознак. Спостереження за тваринами вели упродовж 14 діб.

Внаслідок проведених досліджень було встановлено, що амітразин виявляє достатню акарицидну дію оскільки при лабораторному дослідженні кірочок зовнішнього слухового проходу кліщів не виявляли. Однак, у 3-х тварин першої групи протягом спостереження не зменшувався свербіж, розчіси та подряпини за вухами, тоді як у тварин другої групи ці симптоми зникали і в подальшому не відмічалися протягом спостереження. Таким чином, йоддицирин позитивно впливає на перебіг отодектозу у котів, що характеризується усуненням клінічних ознак запалення та підвищеної чутливості шкіри в області вухної раковини. Отже, застосування йоддицирину як засобу патогенетичної терапії котам, хворим на отодектоз ефективно. Перспективним вважаємо подальше вивчення комплексного лікування котів, хворих на отодектоз із застосуванням патогенетичних засобів за різних форм перебігу хвороби.

УДК 619:619.995.428:636.7/8

ІВАНОВ І.І., магістрант
Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ РАФЕНЗОЛУ ЗА ФАСЦІОЛЬОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Фасціольоз, одне із найбільш небезпечних і широко розповсюджених гельмінтозів жуйних тварин, що реєструється практично повсюдно має соціальне значення, пов'язане із небезпекою для людини.

Важливими причинами що ускладнюють ефективність боротьби із фасціольозом можна вважати несвоєчасну діагностику хвороби, тривалий скритий період перебігу захворювання, значний термін розвитку личинкових стадій фасціол в організмі тварин до досягнення ними статевозрілих форм, здатних продукувати яйця і виділяти їх у навколишнє середовище та відсутність недорогих високодієвих хімотерапевтичних засобів. Тому актуальність вивчення ефективності вітчизняного антигельмінтика рафензола в умовах конкретного господарства є безперечною.

Мета роботи. Вивчення ефективності рафензолу за фасціольозу великої рогатої у ТОВ АФ «Матюші» Білоцерківського району Київської області.

Для вивчення ефективності рафензолу було сформовано 2 дослідні групи тварин із телиць 20010-2011 року народження (1,5-2 річні), у яких була виявлена найвища екстенсивність та інтенсивність фасціольозної інвазії.

Телиць першої групи обробляли рафензол емульсією у дозі 0,75мл на 10кг маси тіла тварини. Емульсію задавали всередину з теплою водою примусово за допомогою гумової пляшки під час ранкової годівлі, одноразово. Контрольній групі телиць лікувальні препарати не вводили. За тваринами спостерігали протягом 30 діб, проводячи копрологічні дослідження на виявлення яєць гельмінтів на 10 та 30 добу після введення антигельмінтика, щоденні клінічні дослідження за загально прийнятою методикою та гематологічні дослідження до проведення досліду та на 30 день спостережень.

Через десять днів після застосування препарату інвазованість тварин значно змінилась. Зокрема, екстенсивність інвазії знизилась до 30%, а інтенсивність – до 8,3 екземплярів яєць, екстенсефективність (ЕЕ) препарату щодо фасціол дорівнювала 70% при інтенсефективності (ІІ) 69,8%. Через 30 днів ураженість тварин фасціольозом продовжувала зменшуватись: ЕІ при цьому дорівнювала вже 10% при значно зниженій до 3,5 екземплярів яєць ІІ, ЕЕ та ІЕ дорівнювала відповідно 90% та 89,7%. Поряд із цим у дослідних тварин покращився загальний стан, вони активніше вживали корм та мали адекватну поведінку; показники температури, дихання та серцебиття були у них у межах норми. Проведені дослідження засвідчили високу ефективність широкоспектрового антигельмінтика рафензола щодо статевозрілих трематод та їх личинок.

УДК 619:615.81(015.4)

КОЗІЙ І.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **ПДБОРСЬКА Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФАРМАКОДИНАМІКА ОЗОНУ

Озон (O_3) – це безбарвний газ із характерним різким запахом, який є алотропною формою кисню й у природних умовах утворюється під дією ультрафіолетових променів та електричного розряду (блискавки).

Шляхи отримання озону різноманітні і ґрунтуються на утворенні атомарного кисню, який отримують в озонаторах при пропусканні електричного струму через кисень в результаті ультрафіолетового чи радіаційного опромінення або в умовах електричного розпаду води.

У медицині озон застосовують у формі газових сумішей, озонованих рідин і олій. Молекула озону містить три атома кисню та один вільний зв'язок, який забезпечує озону велику активність у приєднанні до живих клітин.

В основі молекулярних механізмів дії озону лежить його висока біохімічна селективність до з'єднань, що містять подвійний $C=C$ зв'язок. Це, в першу чергу, поліненасичені жирні кислоти, що входять до складу фосфоліпідів клітинних мембран. В результаті біохімічної реакції приєднання до них озону утворюються проміжні перекисні з'єднання. Саме цими з'єднаннями, на думку ряду авторів, пояснюється більшість біологічних ефектів озону. Озоніди, що утворились здатні відщепляти активний кисень, який швидко включається в біохімічні процеси.

Важливими для біологічних систем є аспекти взаємодії озону з тканинами, особливо з клітинами крові. За внутрішньовенного введення озонованого ізотонічного розчину підвищується еластичність мембран клітин крові та активність мембранозв'язаних ферментів. Встановлено також активацію дихального ланцюга в мітохондріях, пентозофосфатного шунта та аеробного гліколізу. Ці явища відновлюють та покращують енергоутворення в клітинах. Так, за контакту з еритроцитом озон вступає у взаємодію із подвійними зв'язками жирних кислот мембрани, підвищуючи її еластичність, покращуючи прохідність еритроцитів по мікроциркуляторному руслу. Крім того, стимулюється гліколіз, підвищується вміст АТФ, 2,3 ДФГ і НАДФ·Н. При збільшенні в еритроциті 2,3 ДФГ полегшується його віддача в тканини та покращується кисневотранспортна функція крові.

Маючи широкий діапазон впливу дія озону на організм є універсальною і проявляється на усіх рівнях: молекулярному, субклітинному, клітинному, тканинному, органному та системному.

Залежно від концентрації озону у розчині він проявляє антимікробні, противірусні, антигіпоксичні, протизапальні, детоксикаційні, імуномодуючі властивості, що є важливим та перспективним за лікування багатьох патологічних станів.

УДК 619:616.995.1-07(07)

КУЛАКОВ О.О., КОНОВАЛОВ О.О., КУДРЯ А.М., магістранти

Науковий керівник – **ПОНОМАР С.І.**, канд. біол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИВЧЕННЯ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ ЗА ГЕЛЬМІНТОЗНИХ ІНВАЗІЙ СВИНЕЙ

Гельмінтози є одними з найпоширеніших захворювань свиней. Проблема гельмінтозних інвазій не тільки в тому, що патогенний вплив гельмінтів провокує розвиток відповідних патологічних процесів, зниження продуктивності тварин та призводить до їх смерті. Гельмінтозна патологія на фоні якої знижується рівень імунобіологічного захисту організму тварин, призводить до підвищення сприйнятливості макроорганізму до захворювань різної етіології. Переважно мають місце змішані інвазії, а в повному розумінні – паразитоценози. Тому для розробки та впровадження в конкретні виробничі умови протигельмінтозних заходів надзвичайну важливість мають дані про епізоотичну ситуацію в цілому.

Спеціальна гельмінтологічна література свідчить про те, що об'єктивна оцінка епізоотичної ситуації з гельмінтозних інвазій можлива тільки за умов ретельного проведення комплексу досліджень: епізоотологічних, клінічних та спеціальних (гельмінтологічних).

Проводячи дослідження з удосконалення заходів боротьби з нематодозними інвазіями свиней, ми зважали на те, що результати епізоотологічних та клінічних досліджень за життя тварин, а також дані про патоморфологічні зміни в тканинах трупа відіграють допоміжне значення. Провідну роль у вирішенні питань діагностики відводили спеціальним дослідженням. У процесі їх виконання з продуктів життєдіяльності чи безпосередньо з органів макроорганізму (як зажиттєво, так і посмертно) виділяли гельмінтів на різних стадіях їх диференціювання та ідентифікували за морфологічними ознаками (макро- та мікроскопічно).

Для діагностики нематодозів вибирали не тільки найбільш ефективний метод, але й термін дослідження. Рациональний час досліджень визначали з урахуванням біології збудників і епізоотологічних особливостей захворювання. Зажиттєву діагностику гельмінтозів здійснювали на підставі анамнестичних і епізоотологічних даних, клінічних ознак, лабораторних досліджень та діагностичних дегельмінтизацій.

Лабораторні дослідження давали змогу за життя тварин виявляти в екскретах (фекаліях та ін.), секретах і тканинах статевозрілих гельмінтів, їх яйця та личинки. Для визначення інтенсивності інвазії дослідження проводили за кількісними методами гельмінтокопрологічних, гельмінтогематологічних та гельмінтомаматологічних досліджень. Це давало змогу не тільки об'єктивно ставити діагноз, а й оцінювати ефективність відповідних протинематодозних заходів.

УДК 619:615.015.4

ЛУКАСЕВИЧ А.П., ГРИГОРЕНКО А.О., студенти 3 курсу ФВМ

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЛЮСИ ТА МІНУСИ ПРЕПАРАТІВ ШИПШИНИ

Харчування, як фактор зовнішнього середовища, активно впливає на здоров'я людини і тварини, їх працездатність та тривалість життя, забезпечує побудову і відновлення тканин тіла й регуляцію його функцій.

Упродовж всієї історії рослинний світ був джерелом не тільки харчових продуктів, а й цінних лікарських препаратів. Водночас при використанні рослинних ліків слід пам'ятати про ускладнення та їх токсичний вплив на організм. Так, рослини наші друзі і помічники, можуть виявлятися ворогами.

Про корисні властивості відомої всім шипшини, полівітамінної рослини згадується у кожній книжці з фітотерапії чи дієтичного лікування.

У плодах шипшини містяться вітаміни: С; В₁, В₂, РР, К, Р, Е, пантотенова кислота, провітамін А; флавоноїди – гіперозид, кверцитрин, кемпферол; фенолокислоти, пектинові речовини, цукри,

органічні кислоти (в тому числі лимонна); солі залізі, марганцю, фосфору, магнію, кальцію. В корі, коренях та листях – значний вміст дубильних речовин. У насінні є жирна олія.

Настої, сиропи, чаї з плодів шипшини підвищують стійкість організму до різних захворювань, виявляють протицинготну, антисклеротичну і протизапальну дію, активізують ферментні системи та окислювально-відновлювальні процеси організму, сприятливо впливають на вуглеводний обмін, посилюють синтез гормонів і регенерацію тканин, стимулюють секрецію жовчі та підвищують діурез.

У 100 г сухих плодів міститься близько 20 добових доз вітаміну С. І хоча природна аскорбінова кислота впливає на організм більш м'яко ніж синтетична, завдяки флавоноїдам, органічним кислотам та іншим сполукам, вона швидше засвоюється і діє більш активно. При вживанні великих доз шипшини вітамін С накопичується в крові, призводить до швидкого звикання організму до зовнішнього надходження вітаміну та стає надзвичайно чутливим навіть до незначного дефіциту цього вітаміну. Крім того надлишок аскорбінової кислоти активує основний обмін речовин в організмі, викликає тахікардію, зменшення кількості еритроцитів в крові при збільшенні лейкоцитів та порушує трофіку міокарду.

Препарати шипшини протипоказані при тромбофлебітах, ендокардитах, недостатності кровообігу. Всі знають, що збирати плоди шипшини треба обережно, щоб не поколотися руками. Так само обережно потрібно її використовувати у повсякденному харчуванні та лікуванні.

УДК 619:615.284:616.995.132:636.4

МАКАРЧУК В.В., магістрант

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЗА КИШКОВИХ НЕМАТОДОЗІВ СВИНЕЙ

Серед інвазійних хвороб свиней, які стримують розвиток галузі тваринництва, набули широкого розповсюдження, завдають значних економічних збитків та часто реєструються у свинарських господарствах – аскароз, трихуроз та езофагостомоз. При цьому проблема лікування та профілактики асоціативних інвазій свиней тісно пов'язана з проведенням дегельмінтизації поголів'я високоефективними, екологічно безпечними, економічно доступними вітчизняними лікарськими формами.

З цією метою вивчали ефективність бровальзен емульсії та порошку бровадазол-плюс за наявних нематодозів свиней. За методом аналогів сформували три групи – дві дослідних і одну контрольну, по десять тварин у кожній. Поросятам 1 групи всередину, індивідуально вводили бровальзен емульсію у дозі 1,3мл/10кг маси тіла, другої – бровадазол-плюс всередину з кормом груповим методом, два дні підряд, контрольні під час досліду залишались без лікування.

Було визначено, що більш ефективним засобом лікування виявилась емульсія із вмістом альбендазолу, після введення якої на 2 день дослідження ураженими аскарозом залишилось три голови (ЕІ - екстенсивність інвазії = 30% при ІІ - інтенсивності інвазії 8 екземплярів яєць у 1 краплині флотаційного розчину), трихурозом 5 голів (ЕІ – 50% з ІІ 10 екз. яєць) та езофагостомозом 4 голови (ЕІ – 40% з ІІ – 5 екз.яєць), а на 10 добу тварини повністю звільнились від аскарозої інвазії, ЕІ трихурозної та езофагостомозної інвазії =20% при ІІ відповідно 5 і 2 екз. яєць. На 30 день дослідження уражених кишковими нематодами поросят не виявили.

Під впливом бровадазолу-плюс (фенбендазол та піперазину адипінат) у тварин другої групи на 2 день дослідження ураженими аскарозом та езофагостомозом – виявили по 5 голів (ЕІ – 50% при ІІ відповідно 10 і 8 екз. яєць), трихурозом – 7 голів (ЕІ– 70% при ІІ – 11 екз.яєць). На 10 добу дослідження екстенсивність ураження кишковими нематодами знизилась: аскарозом і езофагостомозом до 30% з ІІ відповідно 7 і 5, а трихурозом – до 40% при ІІ 8 екз. яєць. На 30 день дослідження уражених аскарозом і езофагостомозом не виявили (ЕЕ та ІЕ = 100%), а щодо трихурозу то ураженими залишилось 2 голови з ІІ 6 екз.яєць, ЕЕ та ІЕ препарату = 80%.

Проведені дослідження засвідчили високу ефективність альбендазолу у формі бровальзен емульсії за кишкових нематодозів свиней.

УДК:619:616.995.122:636.2

КОЖУШКО Н.Л., магістрантка

Науковий керівник – **АРТЕМЕНКО Л.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФАСЦІОЛЬОЗ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Однією з найважливіших галузей сільського господарства України є скотарство, яке постачає незамінні продукти харчування і цінну сировину для харчової і переробної промисловості.

Серед соціальних та економічних причин, які гальмують розвиток цієї галузі, невід'ємними є гельмінтозні захворювання. Фасціольоз – є одним із найбільш небезпечних і широко поширених гельмінтозів жуйних тварин. Хвороба реєструється на всіх континентах земної кулі.

Фасціольоз серед жуйних тварин в Північно-Східній частині України в тому числі Чернігівській області досить поширений. Але екстенсивність і інтенсивність інвазії у тварин залежить від природнокліматичних зон різна.

Так в зоні Полісся велика рогата худоба інвазована до 38,3 % при інтенсивності інвазії 220,3 екземплярів яєць на голову. В зоні Лісостепу велика рогата худоба уражена фасціолами від 0,8 до 28,3 % з інтенсивністю інвазії 68,7 екземплярів яєць на голову.

Щодо сезонної і вікової динаміки в господарствах Чернігівської області на прикладі Прилуцького району вперше фасціольоз у молодняку від 6 до 18 місяців реєструють в серпні (ЕІ – 4,2 %), максимально в листопаді, грудні, січні (ЕІ – 28,5-35,8 %). У нетелів 2-3 років, а також тварин інших вікових груп зростання фасціольозної інвазії спостерігається в грудні, січні (ЕІ – 37,4%).

Таким чином в господарствах Чернігівської області фасціольоз у молодняку великої рогатої худоби 6-18 місяців вперше реєструють весною, а пік ураження припадає на серпень – вересень.

Екстенсивність ураження малого ставковика личинками фасціоли залежить від кількості опадів в теплий період року. Щільність популяції молюсків ранньою весною найвища і зростає в літній період майже до вересня. Пік інвазії в дощові роки спостерігається в кінці липня-серпня, в засушливі – в кінці серпня-вересня, в помірно зволожені – протягом серпня-вересня.

За інформацією поданою Головним управлінням ветеринарної медицини в Чернігівській області за останні 5 років з 2007 по 2011 роки досліджено 2 347 голів великої рогатої худоби в 12 господарствах з наявних на 01.01.2011 р. 7 003 голови у 346 голів великої рогатої худоби виявлено фасціольоз, що складає 14,7 % від досліджених тварин.

Отже, фасціольоз в Північно-Східній частині України на прикладі Чернігівської області має значне поширення, з різною екстенсивністю інвазії в різних природнокліматичних зонах.

Слід підкреслити, що на пасовищах з поширенням і високою інвазійністю малого ставковика екстенсивність фасціольозу у тварин значно вища.

Вказана залежність ще раз підкреслює доцільність детального вивчення розповсюдження малого ставковика – проміжного живителя *F. hepatica*.

УДК 619:616.995.1-036/.08:636.4

СТАХОВСЬКА І.О., студ. 6 курсу

Науковий керівник – **КОЗІЙ Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РАННЯ ФАРМАКОПРОФІЛАКТИКА КОКЦИДИОЗУ СВИНЕЙ

Кокцидіоз – паразитарне захворювання свиней, поширене у всіх країнах з промисловим свиномарством, у тому числі країнах Європи. Ця хвороба є проблемою навіть у господарствах з дотриманням високих стандартів санітарно-гігієнічних вимог. Збудник потрапляє до організму тварин елементарним шляхом і новонароджені поросята можуть заражатися у перші дні життя. Порушення цілісності слизової оболонки кишечнику поросят еймеріями спричиняє порушення функції кишечнику, підвищує ризик виникнення вторинних інфекцій і в подальшому може призвести до

загибелі хворих тварин. Збитки від цієї хвороби, перш за все, пов'язані із зменшенням приросту маси тварин, та витратами на терапевтичні заходи. Тому, вивчення питань профілактики кокцидіозу свиней є актуальними.

У ЄС з 2002 року єдиним зареєстрованим хіміотерапевтичним засобом, призначеним спеціально для контролю кокцидіозу у новонароджених поросят є байкокс 5%, виробництва фірми Байер, Німеччина (діюча речовина – тольтразурил).

Метою нашої роботи було проаналізувати ефективність фармакопрофілактики кокцидіозу свиней у фермерському господарстві Ledstedlund PH production Данії з використанням байкоксу.

Для вивчення профілактичної ефективності байкоксу 5% - сформували дві групи поросят 4-х денного віку за принципом аналогів. Дослідні тварини у 4-х денному віці (205 голів), отримували одноразово байкокс 5% відповідно до інструкції, контрольні (178 голів) - не отримували. Дослід тривав протягом 92-х днів.

У результаті проведених досліджень встановлено, що у поросят, яким використовували байкокс 5%, за період спостережень захворюваність була нижчою на 78%, смертність на 15%, середня маса тіла вищою на 12,5%, а економічний ефект на 1 гривню затрат (у перерахунку на гривні) склав 18,65 гривень. Таким чином, використання байкоксу 5% з метою ранньої профілактики кокцидіозу поросят є ефективним.

УДК 619:615.015.4

ТОКАРЕВА М.В., БРИНЧУК Б.С., студенти 3 курсу
Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.,** канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ГЕПАТОПРОТЕКТОРНА ДІЯ СУЧАСНИХ ПРЕПАРАТІВ РОСТОРОПШІ ПЛЯМИСТОЇ

Чудовий та розмаїтий зелений світ, який оточує нас, дарує нам їжу, одяг і житло, очищує повітря від шкідливого вуглекислого газу, збагачує атмосферу киснем, дарує естетичну насолоду та понад усе ще й лікує нас.

Безліч рослин оточує нас і всі вони у тій чи іншій мірі допомагають тварині і людині почувати себе комфортно на нашій блакитній планеті Земля. Серед них треба відмітити і багаторічну трав'янисту рослину родини айстрових – росторопшу пляmistу.

З лікувальною метою офіцинальна та народна медицина з успіхом використовує плоди росторопші, які містять флавонолігнани (силібін, силікрин, силіданін та інші), флавоноїди, алкалоїди, сапоніни, органічні кислоти, слиз, вітамін К, жирну та ефірну олію, білкові та інші речовини.

З плодів росторопші отримують ряд гепатопротекторних препаратів (силібор, силібінін), які призначають при гострому та хронічному гепатитах, цирозі та токсикометаболічних ураженнях печінки. В останній час розроблені 2 препарати, до складу яких входить росторопша. Зокрема, силімар, очищений сухий екстракт плодів росторопші із вмістом флаволігнанів, флавоноїдів та інших речовин, виявляє антиоксидантну та радіопротекторну дію, посилює детоксикуючу та секреторну функцію печінки, має спазмолітичну та слабку протизапальну дію. Його призначають при хворобах печінки різного генеза, в тому числі при токсичних ураженнях ліками, алкоголем, сполуками важких металів та для корекції жирового обміну.

Комплексний препарат сибектан містить суму сухих екстрактів росторопші, пижма, звіробою та берези. Його рекомендують як гепатопротекторний та жовчогінний засіб при хронічному холеститі та гіпомоторній дискинезії жовчного міхура, а також у комплексній терапії цирозу та жирової дистрофії печінки. Особливістю препарату є можливість застосування на фоні запалення слизової оболонки шлунка та 12-палої кишки.

У народній медицині відвар і порошок насіння росторопші використовують при хворобах печінки, селезінки, хронічному запорі, суглобовому ревматизмі та хронічному бронхіті.

УДК 619:615.322:633/635

ЧАЛАПЧІЙ Н.В., студ. 3 курсу
Науковий керівник – **ПДБОРСЬКАР.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ФАРМАКОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЧАСНИКУ ГОРОДНЬОГО

Часник городній (*Allium sativum*) – одна з найдавніших культивованих рослин, батьківщиною якого є Центральна Азія. Уперше про цю рослину згадується в Єгипті більше 5000 років тому. Єгиптяни захоплювалися властивостями часнику, й вірили, що він зміцнює тіло, захищає від хвороб. Існує легенда у якій йдеться про те, що раби при будівництві пірамід їли часник, щоб відганяти комарів. Солдати в Древній Греції вживали часник перед боєм, що надавало їм сил і збільшувало шанси на перемогу.

Проведені дослідження щодо лікувальних властивостей часнику та доведено, що він перешкоджає розвитку ракових захворювань, стимулює роботу печінки, сприяє розширенню периферичних і коронарних судин, поліпшує кровообіг, перешкоджає утворенню тромбів, знижує рівень холестерину. Крім того, часник городній стимулює виділення шлункового соку і жовчі, посилює перистальтику кишечника, знижує шкідливу і сприяє розвитку нормальної кишкової флори, підвищує діурез, сприяє розрідженню густих мокрот при бронхітах, підвищує статеву активність.

Перорально застосовують часник при відсутності апетиту, порушенні травлення, катарі шлунка і кишечника (особливо інфекційного походження), атеросклерозі. Також часник вважається добрим профілактичним засобом від цинги, грипу, дизентерії і тифу. Позитивний ефект одержано за лікування часником свинцевих отруєнь. Існують достовірні статистичні дані й про те, що в країнах, де часник систематично вживають у їжу, відносно низька захворюваність на рак.

Фармацевтична промисловість випускає препарати часнику у формі таблеток, капсул, драже, настоек. Препарат "Алохол", до складу якого входить сухий екстракт часнику, застосовують при хронічному гепатиті, холангіті, холециститі і хронічному атонічному запорі. Препарати "Алісат", "Алікоро", "Карінат", в основу яких входить часничний порошок використовують як бактерицидний та противірусний засіб, при хворобах серцево-судинної системи. Настойку часнику призначають всередину для пригнічення процесів гниття і бродіння в кишечнику, при атонії кишечника і колітах, при гіпертонії і атеросклерозі.

Розтерті на кашку цибулини часнику використовують для лікування гнійних ран, мікозів, корости, гніздової плішивості, себореї голови, для стимулювання росту волосся, для інгаляцій з метою профілактики грипу.

Однак, слід зазначити, що свіжий часник має місцево-подразнюючі властивості, а виготовлені з нього препарати протипоказані при захворюваннях нирок та жовчо-кам'яній хворобі.

УДК 619:616.993.192.66:636.7

ЗУБАРЕВА В.В., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **СОЛОВІЙОВА Л.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ ПРОЯВ ДЕМОДЕКОЗУ СОБАК

Демодекоз є одним з найпоширеніших акарозів серед собак. Хвороба має здебільшого хронічний перебіг та важко піддається лікуванню, тому завдає значних збитків. Уражені кліщами собаки є джерелом поширення збудників та бактеріальної мікрофлори.

Тому вивчення епізootологічного прояву демодекозу, як одного із показників комплексної діагностики даного захворювання, є актуальним.

Мета роботи полягала у вивченні епізootологічного прояву демодекозу собак (за даними дільничної ветлікарні Ленінського району м. Миколаїв).

Матеріалом для досліджень слугували 43 собаки, уражених збудниками демодекозу, які надходили у 2010–2011 рр. на амбулаторний прийом у дільничну ветлікарню Ленінського району м. Миколаїв.

Методи дослідження: комплексний епізоотологічний (питома вага демодекозу у загальній разній патології собак, сприйнятливості собак до збудника демодекозу в залежності від віку, статі і породи).

За даними «Журналу реєстрації хворих тварин» за останні 2 роки серед паразитарних захворювань дільничної ветлікарні Ленінського району м. Миколаїв найчастіше реєстрували саркоптоз (31 %), 26,2 % складала гельмінтозна захворювання, 20,0 % – бабезіоз. Питома вага демодекозу становила 10,6 %, отодектоз складав 8,0 % і 4,2 % – еймеріоз.

Питома вага демодекозу собак у загальній захворюваності на акарози в м. Миколаїв складала 21,5 %.

При оцінці епізоотичної ситуації також ми відмітили, що на демодекоз хворіли собаки різних вікових і статевих груп. Із 43 хворих собак 19 мали вік 1–2 роки (44,19 %), 10 – від 6 місяців до 1 року (23,26 %), 8 собак 2–4 роки (18,6 %) і 6 – старше 4 років (13,95 %).

Самки склали 53,5 %, самці – 46,5 %.

Ми відмітили також, що собаки різних порід не в однаковій мірі сприйнятливі до збудника демодекозу.

Так, найбільш сприйнятливими виявилися собаки порід боксер (23,26 %), доберман-пінчер (20,93 %), французький бульдог (13,95 %), стафордширський тер'єр (9,3 %), німецька вівчарка (9,3 %), підбультер'єр (6,98 %), ротвейлер (4,65%).

Отже, частіше хворіли короткошерстні.

У собак, хворих на демодекоз, реєструвалося 2 піки захворюваності: I – в березні-квітні; II – в жовтні-листопаді.

Отже, демодекоз собак є розповсюдженим захворюванням, і для постановки діагнозу необхідно застосувати клінічні та лабораторні методи діагностики.

УДК 619:616.995.1–036/.08:636.4

ЧУЧМАН І.О., студент 5 курсу

Науковий керівник – **СОЛОВЙОВА Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАННЯ ТРИХУРОЗУ СВИНЕЙ

Трихуроз свиней розповсюджений у всіх областях України і наносить значні економічні збитки. Жива маса інвазованих тварин складає лише 50–60 % маси здорових. Крім цього, інвазія послаблює імунну систему, сприяє виникненню різних захворювань заразної та незаразної етіології. Тому є актуальним і ставиться на перше місце заходів боротьби з трихурозом свиней раціональна етіотропна терапія – використання антигельмінтних препаратів.

Метою даної роботи було вивчення антигельмінтних властивостей фензолу 22 % та івермектину 1 % за трихурозу свиней.

Матеріалом для досліджень були підсвинки 2–4-місячного віку, спонтанно інвазовані трихурисами. З цією метою сформували 3 групи свиней (1 контрольну та 2 дослідні) по 10 голів у кожній.

Тваринам першої дослідної групи використовували фензол 22 % в дозі 136 мг/кг. Препарат використовували дворазово, груповим методом.

Тваринам другої дослідної групи вводили івермектин підшкірно, з внутрішньої поверхні стегна у дозі 1 мл на 33 кг живої маси одноразово.

Відібрані проби фекалій досліджували комбінованим методом Дарлінга, стандартизованим Г.О. Котельниковим та В.М. Хреновим.

Антигельмінтну ефективність фензолу 22 % та івермектину 1 % визначали на 12-й день після дегельмінтизації.

Оцінку ефективності випробуваних препаратів здійснювали ще і за рівнем середньодобових приростів (зважування проводили на початку досліду та через 30 днів).

За результатами гельмінтологічних досліджень тварини усіх трьох груп були на 100 % інвазовані трихурисами. Інтенсивність інвазії становила 15,8±2,0 екз. яєць у першій дослідній групі; 16,9±5,3 – у другій та 17,7±5,9 екземплярів яєць в контрольній групі в середньому у трьох краплинах флотаційної рідини.

Обидва використані препарати мали 100 %-ний ефект лікування свиней від трихуринової інвазії, яку не виявили у дослідних тварин першої та другої груп. Екстенсивність та інтенсивність становили 100 %, на відміну від контрольної групи, де екстенсивність інвазії складала 100 % при інтенсивності інвазії 20,9 екз. яєць.

Результати показали, що середньодобовий приріст живої ваги одного підсвинка у першій дослідній групі був більшим, ніж у контрольній, на 70 г (на 2,1 кг по всій групі, що становило 30 %); у другій дослідній групі приріст на одного підсвинка становив 80 г (або 2,37 кг по групі, що складало 34,2 %).

Отже, дегельмінтизація фензолом 22 % та івермектином 1 % не тільки знищила збудників трихуридозу в організмі свиней, а і сприяла зростанню приросту маси тіла, що дозволяє рекомендувати дані препарати для лікування.

УДК 636.8 611.97/.612.01

ЛУПН В.А., студент 2 курсу

Наукові керівники – **КОРОБКОВА В.М., ОСТРОВСЬКИЙ Д.М.**, асистенти

Білоцерківський національний аграрний університет

ІНЕРВАЦІЯ ГРУДНОЇ КІНЦІВКИ КОТА

Метою наших досліджень було вивчення іннервації грудної кінцівки kota. Джерелом іннервації грудної кінцівки kota є нерви плечового сплетення plexus brachialis. У котів у формуванні плечового сплетення приймають участь вентральні гілки спинномозкових нервів CVI, CVII, CVIII, а також Th-I.

Плечове сплетення розташоване збоку від хребетного стовпа і проходить у вигляді окремих нервів краніально від першого ребра медіальніше від лопатки.. Від плечового сплетення виходять наступні нерви: надлопатковий нерв, n. suprascapularis має волокна CVI-CVII.

Проходить між підлопатковим і передвісним м'язами і іннервує м'язи і шкіру латерально поверхні лопатки; підлопатковий нерв, n.p. subscapulare 2-3 гілками починаються від CVI-CVII і проходять косо до медіальної поверхні підлопаткового м'яза. 2-3 краніальних грудних нерва, n.p. pectorales craniales формуються з волокон CVI-CVII і іннервують грудні поверхневі м'язи.

Каудальні грудні нерви, n.p. pectorales caudales формуються з CVII і Th-I і направляються каудально на іннервацію найширшого м'яза спини, зубчастого вентрального, а також в шкіру грудочеревного м'яза тулуба.

М'язево-шкіряний нерв, n. musculocutaneus CVI-CVIII, проходить медіально по плечу. Іннервує двоголовий і корокоідно-плечовий м'язи.

Пахвовий нерв, n. axillaris формується у кішок із волокон CVI-CVIII. Він разом з огинаючою каудальною артерією плеча проходить між підлопатковим і більшим круглим м'язом і віддає свої гілки в згиначі плечового суглоба та шкіру латеральної поверхні плеча. Променевий нерв, n. radialis, у котів складається з волокон CVI-CVII і Th-I.

Він іннервує розгиначі ліктьового, зап'ясткового суглобів і суглобів пальців, а також шкіру дорсальної поверхні передпліччя, п'ястка і пальців.

У кішок область іннервації дорсальними пальцевими нервами розповсюджується на вільний край перепонки між пальцями волярної поверхні.

Більшість волокон серединного нерва, n. medianus сформовано з CVIII і Th-I і він іде разом з плечовою і серединною артеріями.

Серединний нерв віддає 2 гілки в капсулу ліктьового суглоба. Нижче від ліктьового суглоба нерв віддає м'язеві волокна в променевий згинач зап'ястка та плечову голівку глибокого згинача пальців.

Ліктьовий нерв, n. ulnaris (CVIII і Th-I) іннервує ліктьовий згинач зап'ястка, поверхневий й глибокий згиначі пальців.

УДК 636.8:611.839

ГІЛЬМУТДІНОВА О.М. ГУРТОВА Я.А., студенти 1 курсу
Наукові керівники – **КОРОБКОВА В.М.**, асистент
СОКОЛЬСЬКИЙ В.П., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СИМПАТИЧНА НЕРВОВА СИСТЕМА КОТА

Мета нашої роботи – вивчення центрів симпатичної нервової системи кішки за допомогою тонкого препарування, фотографування та метрометрії.

Центри симпатичної іннервації всього організму лежать у латеральних рогах сірої речовини грудноперекового відділу спинного мозку. Крім того, до симпатичної нервової системи належать: 1) правий і лівий симпатичні стовбури; 2) біляхребцеві (паравертебральні) вузли, які є частиною симпатичних стовбурів; 3) дохребцеві (превертебральні) вузли; 4) м'якушеві довузлові нервові волокна і 5) безм'якушеві завузлові (постгангліонарні) нервові волокна. Останні утворюють численні нервові симпатичні сплетення на органах, судинах та ін.

Парний симпатичний стовбур – *truncus sympatricus* – розміщений на вентральній поверхні тіл грудних, поперекових, крижових і частково хвостових хребців. Кожен пограничний стовбур складається із серії вузлів, з'єднаний один з одним нервовими волокнами. Крім того до симпатичної частини належить ще ряд вузлів у грудній, черевній і тазовій порожнині. Шийна частина симпатичного стовбура розташована від основи черепа до грудної клітини. До шийної частини належить три вузли. Краніальний шийний ганглії розташований біля основи черепа. Його розмір у кішок 3-6 м. Середній шийний ганглії, довжина його 2,5мм, розташований біля підключичної артерії. Каудальний шийний ганглії зливається з першими трьома грудними вузлами, утворюючи значних розмірів шийно-грудний (зірчастий) вузол (*gnl. stellatum*). У кішок ширина його досягає 4-6 мм. Ганглії прилягає до бокової поверхні довгого м'яза шиї і лежить у котів на рівні 1 міжреберного простору. Значною частиною грудного відділу симпатичного стовбура є більший черевний нерв і менший черевний нерв, які утворюються довузловими волокнами грудних сегментів. Ці нерви прямують в черевну порожнину і закінчуються в півмісяцевому вузлі, які є центром сонячного сплетення. Півмісяцевий вузол – *gnl. semilunare* – непарний і складається з трьох частин – це два черевні вузли і краніальний брижовий вузол.

УДК 636.52/.58:611.33

КРИВИЙ О.О., магістрант

Науковий керівник – **ДУДКА В.Б.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КИСТІ ПТАХІВ

Скелет грудної кінцівки або скелет крила як і інших відділів локомоторного апарату у птахів суттєво видозмінений і містить ряд елементів притаманних лише цьому класу. Багато структурних компонентів, що зустрічаються в ссавців - у птахів редукована. Така адаптація частково пояснюється пристосуванням до польоту, хоча простежуються і в представників, що з часом втратили здатність літати або ніколи не літали (безкільові).

Матеріалом для досліджень брались грудні кінцівки представників ряду курячих, ряду гусячих та страусів. В роботі використовували анатомічні та морфометричні методи досліджень. В результаті досліджень було встановлено, що у птахів, як і у ссавців автоподій або кисть складається із трьох ланок - базиподія або зап'ястка, метаподія або п'ястка і акроподія або пальців. В зап'ястку добре виражені тільки дві кісточки: зап'ясткова променева, яка зрослась з проміжною та зап'ясткова ліктьова, яка зрослась з додатковою. Дистальний ряд кісток зап'ястка повністю зростається з кістками п'ястка. Таким чином кістки метаподія стають зап'ястково-п'ястковими. З кісток зап'ястка- п'ястка краще розвинена третя, гірше - четверта. Обидві кістки своїми кінцями зрощені одна з одною. Друга п'ясткова кістка дуже коротка і приростає до третьої. Між 3-м і 4-м променем п'ястка є міжкістковий простір.

Кістки пальців редуковані: краще розвинений третій палець з двома фалангами; другий та четвертий пальці складаються лише з однієї фаланги.

В африканського страуса кисть є ще коротшою і ще більш редукованою. Третя та четверта зап'яско-п'ясткові кістки з'єднуються епіфізами за допомогою фіброзної тканини. До них медіально приростає друга. В цілому довжина п'ястка майже сягає довжини передпліччя. В третьому пальці іноді зустрічається кігтьова третя фаланга. Четвертий палець має дві фаланги.

В ему кисть відносно довга, але сягає тільки третини довжини передпліччя. Між третьою та четвертою зап'яско-п'ястковими кістками широкий міжкістковий простір. З'єднуються вони щільною сполучною тканиною. Третій палець має кігтьову фалангу. Другий і четвертий - по дві.

Таким чином дослідження на макроскопічному та морфометричному рівнях допомогли підтвердити достовірну різницю видоспецифічних особливостей структурної організації автоподію ряду курячих, гусячих та безкільових птахів.

УДК 636.52/58:611.33

БЕСПАЛЬЧЕНКО О.О., студ. БТФ
ГІЛЬМУТДІНОВА Д.Н., студ. 1 курсу
Науковий керівник – **КОРОБКОВА В.М.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

АПАРАТ ДИХАННЯ ПТАХІВ

Органи дихання птахів мають значні особливості порівняно з такими ссавців. В органах апарату дихання виділяють повітроносні шляхи (носова порожнина, верхня і нижня гортань, трахея, бронхи, повітроносні мішки) і респіраторні відділи легень. У повітроносних шляхах вдихуване повітря очищається, зволожується, обігрівується або охолоджується.

Носова порожнина коротка, вузька, перегороджена носовою перегородкою. Ніздрі птахів округлі, або овальні, у курей прикриті клапанами, у качок і гусей з'єднуються між собою, оскільки розміщені спереду носової порожнини. У кожній носовій порожнині є три невеликі хрящові раковини. Основу верхньої гортані утворюють тільки два черпакуваті і кільцеподібний хрящі. Вхід у неї знаходиться на дні глотки і має вигляд вузької щілини. Розміщена спереду нього складка слизової оболонки з сосочками виконує функцію надгортанника.

Трахея птахів це довга трубка яка утворена хрящовими кільцями, яких може бути від 110 до 200. Вони у старих гусей і качок костеніють. У місці поділу трахеї на два бронхи знаходиться співоча (нижня) гортань - орган утворення звуку птахів. Нижню гортань утворюють 6-12 останніх трахейних кілець і 4-5 перших бронхіальних напівкілець. Вони зростаються і утворюють барабан - резонатор звуку.

Легені птахів парні, відносно малі і являють собою губчасту масу з дуже великою площею повітряних капілярів. Вони розміщені в заглибинах між хребетними кінцями ребер. Головний бронх проходить через легені, виходить за їх межі і відкривається в черевний повітроносний мішок. У легенях від головного бронха відходять екто і ендобронхи, з'єднані парабронхами. Ендобронхи розгалужуються в легенях, а ектобронхи продовжуються в повітроносні мішки, що являють собою випинання слизової оболонки ектобронхів, вони формують дивертикули, які проникають у порожнини багатьох кісток для їх пневматизації. Є дев'ять повітроносних мішків: непарний міжключичний, парні - шийні, краніальні та каудальні грудні й черевні. Повітроносні мішки забезпечують птахам інтенсивний газообмін, вентиляцію і охолодження тіла. В них міститься запас повітря, який використовується птахами під час польоту, а також під час занурювання голови у воду в пошуках корму. Вони сприяють випорожненню клоаки, виведенню яйця. Виконуючи аеродинамічну функцію, повітроносні мішки зумовлюють висоту польоту.

УДК 636.1/7:611

ЩЕРБИНА Б.Г., студент 1 СП курсу
Науковий керівник – **БЕВЗ О.С.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ІНТРАОРГАННА ВАСКУЛЯРИЗАЦІЯ КАПСУЛИ КОЛІННОГО СУГЛОБА КОНЕЙ

Робота проводилась на колінних суглобах статевозрілих коней. Для гістологічних досліджень капсулу колінного суглоба відпрепарувували відносно анатомічних частин суглоба (латеральна, медіальна, плантарна, дорсальна). Фіксували в 10 % нейтральному формаліні, готували зрізи на заморожувальному мікротомі товщиною 25-30 мкм. Зрізи фарбували гематоксиліном та еозином з диференцировкою.

Капсула колінного суглоба коня представлена двома оболонками: внутрішньою – синовіальною та зовнішньою – фіброзною. Синовіальна оболонка капсули колінного суглоба коня утворена двома шарами – покривним – синовіальним та підсиновіальним. Синовіальний шар капсули вистелений клітинами синовіоцитами, ядра яких мають округло-овальну форму і локалізовані 5-6 шарами. Підсиновіальний шар складається з пухкої сполучної тканини. На поверхні *медіальної частини* синовіальної оболонки знаходяться численні синовіальні ворсини, яким властивий поліморфізм. Ангіоархітектоніка представлена артеріями та венами дрібного калібру, численними артеріолами, венулами та капілярними сітками. Капіляри здатні перехрещуватись, розгалужуватись та анастомозувати. Фіброзна оболонка капсули колінного суглоба коня побудована за єдиним принципом – зі щільної оформленої сполучної тканини. Вона утворена двома шарами – поздовжнім та циркулярним. Колагенові волокна формують пучки першого порядку між ними знаходяться ядра клітин фібробластичного ряду. Судини, анастомозують між собою та утворюють складний малюнок. У *латеральній частині* капсули судинне забезпечення інтенсивне та має різну архітектоніку. Артеріоли, венули і капіляри перпендикулярно розташовані щодо синовіоцитів. Судинні комплекси синовіальної оболонки *плантарної частини* капсули локалізовані у підсиновіальному шарі, формуючи судинні ансамблі, які безпосередньо підходять до синовіоцитів і розгалужуються серед них. У фіброзній оболонці у прошарках пухкої сполучної тканини локалізуються різноманітні судинні комплекси. Вони утворюють складні розгалуження, петлі, дуги та займають значні території. У *дорсальній частині* суглобової капсули пухка сполучна тканина підсиновіального шару є основним місцем топографії структур гемомікроциркуляторного русла. У фіброзній оболонці судинні сітки, що розташовані між пучками волокон, анастомозують між собою. Часто такі комплекси утворені артеріолою, яка з обох сторін супроводжується двома венулами, одна з яких V-подібно розгалужується.

Таким чином, виявлена інтенсивна васкуляризація усіх анатомічних частин капсули колінного суглоба коня.

УДК 619:616.36-07/08:631,1

ГОЛОВАХА І.В., студентка 1 курсу
Науковий керівник – **НОВАК В.П.** д-р. біол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ГЕМОПОЕЗ У СПОРТИВНИХ КОНЕЙ

Виявлення змін гемопоезу, як індикатора тканинного дихання, метаболічних порушень і гіпоксичного стану, є важливим при визначенні патогенезу і діагностики багатьох захворювань, особливо на ранніх етапах їх розвитку.

Метою роботи є ознайомлення із станом гемопоезу у коней, та експериментально вивчити зміни його у спортивних коней під час фізичного навантаження. В роботі використані методи дослідження – клінічні, підрахунок кількості еритроцитів та їх популяційного складу.

Гемопоез є унікальним механізмом і функціональною системою, яка займає провідну ланку в забезпеченні тканинного дихання та стабільності метаболічних процесів в організмі. Система еритроноу

– це популяція всіх еритроїдних клітин організму, які знаходяться на різних стадіях розвитку (проліферації, диференціації, дозрівання та руйнування). Еритроцити складають близько половини загального об'єму крові. Їх кількість в організмі сягає біля 25 трлн. Тривалість життя еритроцитів складає в середньому у коней 150-160 днів. За нормальних умов зрілий еритроцит у нерухомому стані має двоввігнуту форму – є дискоцитом. Процес кровотворення представлений як низка послідовних клітинних диференціацій, які беруть свій початок з єдиних стовбурових клітин – уніпотентних одиниць кісткового мозку. Через 10 -15 днів ця клітина дає велику по чисельності колонію червоно-клітинних попередників. Першою морфологічно ідентифікованою клітиною ростка, в цитоплазмі якої починає синтезуватись гемоглобін є проеритробласт. Кількість їх коливається від 0,2 до 1,1 %. В подальшому у продовж 4 днів розвитку він втрачає «бластну» морфологію ядер, проходячи стадії пронормоцита та нормоцита (базофільний, поліхроматофільний, оксифільний). Після останнього мітозу змінене ядро вишнуровується з клітини, відбувається денукліація й утворення ретикулоцита – «новонароджений еритроцит». Дозрівання ретикулоцита супроводжується істотними змінами в метаболізмі клітини, а саме припиняється частина процесів синтезу (утворення білка, гема), зникає сітчаста субстанція (рибосоми, уривки гранулярного ендоплазматичного ретикулуму). «Молода» клітина стає «зрілим» еритроцитом, який виконує безліч функцій: транспорт кисню до тканин та вуглекислого газу з них, адсорбцію амінокислот, білків і продуктів їх розпаду, антигенів та ін. В одному еритроциті налічується біля 270 млн. молекул гемоглобіну, який здатний транспортувати в 100 разі більше кисню, ніж його переносить плазма.

Таким чином, результативність спортивних коней залежить від стану гемопоєзу. Отже для контролю фізичних кондицій у спортивних коней окрім клінічних необхідно визначати показники гемопоєзу.

УДК 619:618.19:616

ОСИПЕНКО С. В., магістрант

Науковий керівник – **ВЕЛЬБІВЕЦЬ М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ КОРІВ, ХВОРИХ НА МАСТИТ

Згідно з даними вітчизняних і зарубіжних вчених на субклінічні та клінічні форми маститу хворіє від 10 до 40 % молочних корів, отже питання діагностики і профілактики маститу є актуальним.

Метою роботи було вивчити ефективність двох методів лікування корів за серозно-катарального запалення молочної залози.

Матеріалом для досліджень були корови червоно-рябої породи віком 3-10 років, середньої і вищесередньої вгодованості клінічно здорові і хворі на мастит, а також отриманий від них секрет молочної залози.

Для оцінки ефективності різних методів лікування дослідження провели на 30 коровах, у яких діагностували гострий серозно-катаральний мастит. За принципом аналогів, з урахуванням віку, фізіологічного стану і характеру патологічного процесу в молочній залозі та рівня продуктивності нами було сформовано дві групи тварин по 15 голів у кожній.

Тваринам першої дослідної групи застосовували препарат сінулокс до складу якого входить амоксициліну тригідрат, клавуланова кислота і предні-золон. Доза 3 мл в одноразовому шприці з канюлею для внутрішньо-цистернального введення. Інтервал між введеннями 12 годин.

Для лікування корів другої (контрольної) групи застосовували внутрішньоцистернально препарат мастисан-А в дозі 15 мл. Повторні введення препарату проводили через 12 годин до настання одужання тварин.

Ефективність лікування корів, хворих на гострий серозно-катаральний мастит в першій (дослідній) групі, де застосовували сінулокс була вищою ніж у контролі. Всі 14 тварин цієї групи одужали, середня тривалість лікування була 3,0 доби, на одну корову витрачено чотири дози препарату сінулокс. Рецидивів захворювання у тварин цієї групи не спостерігалось. Зниження продуктивності молока була 8,2 %, що на 9,3 % менше у порівнянні з тваринами другої групи.

У другій групі, де для лікування корів застосовували комплексний препарат мастисан-А отримали гірші показники ефективності. Всі корови одужали, але середня тривалість лікування була 4,5 діб, що на 1,5 доби більше ніж у корів першої групи. На лікування однієї тварини цієї групи витрачено 8,5 доз препарату. У трьох (21,4 %) корів проявилися рецидиви захворювання молочної залози. Молочна продуктивність знизилась на 17,5%.

УДК 619:618. 19:616

ІВАСЕНКО О.П., студ. 5 курсу
Науковий керівник – **ЛОТОЦЬКИЙ В.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: lototskyy@ukr.net

ПОШИРЕНІСТЬ ГНІЙНО-КАТАРАЛЬНОГО МАСТИТУ У КОРІВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ ТВАРИН

Однією з найбільш вагомих проблем молочного скотарства, в галузі ветеринарної медицини, є мастит корів. Саме тому за мету роботи ми обрали: проаналізувати поширеність маститу та ефективність методів лікування хворих корів в умовах ТОВ “Агрофірма Глушки”

Діагностику клінічного маститу проводили загальноприйнятими методами для виявлення субклінічної форми запалення використовували Альфа-тест.

Проведеними дослідженнями виявили субклінічну форму у 120 корів (29,3 %); клінічну – в 74 гол (18,1%). Серед клінічної форми маститу катаральний зустрічався у 31 % тварин, фібринозний складав 2,9 %, геморагічний – 3,2 %, а гнійний становив 62,9 %. Серед гнійного маститу на гнійно-катаральний припадало 74,6 %, абсцес вим'я – 21,3 %, флегмону – 4,1 %.

Найчастіше захворювання діагностували у осінній та весняний періоди, що очевидно пов'язано із погіршенням умов навколишнього середовища та ослабленням резистентності організму тварин.

Для визначення терапевтичного ефекту доступних на ринку препаратів за гнійно-катарального маститу було створено вісім груп тварин, по 10 в кожній. Для лікування корів застосовували згідно настанов: в першій групі – мастіет форте, другій – мультиджек ІММ, третій – мастівет, четвертій – мастілекс, п'ятій – комплексний препарат розроблений В.М. Івченком, шостій – комплексний препарат розроблений В.М. Івченком та айніл, сьомій – комплексний препарат розроблений В.М. Івченком та мастілекс; восьма група тварин була контрольною – з лікувальною метою використовували мастисан А.

Найкращий лікувальний ефект був у сьомій дослідній групі, де використовували комплексний препарат розроблений В.М. Івченком та мастілекс – всі тварини клінічно одужали. За окремого застосування кожного із препаратів (мастілекс та препарат В.М. Івченка) терапевтичний ефект був також достатньо високим – одужали 80 % тварин. Однак термін лікування мастілексом був на 3-4 доби коротшим.

Застосування препарату “Айніл” разом із препаратом В.М. Івченка покращувало ефективність лікування – 90 % тварин одужали впродовж 3 діб.

Окреме застосування антибіотикотерапії було менш ефективним ніж комплексна терапія – за період лікування одужали від 0 % до 60 % тварин.

УДК 619:618. 453.5

СВИСТУН Ю.О., магістрант
Науковий керівник – **ВЕЛЬБІВЕЦЬ М.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ШТУЧНОГО ОСІМЕНІННЯ СВИНОМАТОК РІЗНИМИ КАТЕТЕРАМИ

Ефективність штучного осіменіння свиноматок залежить від багатьох факторів (вибору оптимального часу, інтервалом між осіменіннями і овуляцією, якості сперми, способу введення в ста-

теві органи та типу катетерів). Традиційно, за штучного осіменіння сперму свиноматкам вводять в каудальну частину шийки матки в результаті чого лише невелика кількість спермій досягає яйцепроводів.

Виходячи з цього метою нашої роботи було вивчити ефективність штучного осіменіння свиноматок катетерами типу "Golden Pig", "Deer Golden Pig" та приладу ПОС.

Дослідження проводили у ПАФ "Тетерів" Любарського району Житомирської області. Матеріалом для досліджень було 30 свиноматок великої білої породи, після першого опоросу. Для вивчення ефективності штучного осіменіння свиноматок, сформували дві дослідні і контрольну групи (по 10 голів у кожній). Свиноматкам першої групи сперму вводили катетером "Golden Pig", свиноматкам другої групи – "Deer Golden Pig" (виробництва французької фірми IMV "Technologies") і контрольної – приладом ПОС. Свиноматок осіменяли спермою кнура великої білої породи двічі в одну і ту ж саму статеву охоту, після встановлення "рефлексу нерухомості" (наїзника). Перший раз через 12 годин після її виявлення, а другий – через 12 години після першого осіменіння. Доза сперми складала 100 мл. Діагностику вагітності проводили з 30-ї доби після осіменіння приладом УЗД "50S Tringa". Заплідненість визначали за загальноприйнятою формулою.

Проведеним дослідженням установили, що введення сперми свиноматкам першої дослідної групи (катетером "Golden Pig") сприяло заплідненості 70 %. У другій дослідній групі застосування катетеру "Deer Golden Pig" забезпечувало заплідненість у 80 % свиноматок, що на 10 % більше порівняно з тваринами першої групи. У контрольній групі заплідненість була найменшою і становила 60 %, що на 10 % менше порівняно з тваринами першої і на 20 % – другої групи.

Кількість народжених живих поросят у дослідних і контрольній групах від використання різних катетерів склала 10,7; 11,3 і 9,8 відповідно.

Отже, найбільш ефективним виявилось введення сперми свиноматкам катетером "Deer Golden Pig", що забезпечує найвищу заплідненість (80 %) та підвищує плодючість свиноматок на 1,5 поросят.

УДК 619:618.5:636

ВИХРИСТЕНКО О.М., магістрант

Науковий керівник – **ЛОТОЦЬКИЙ В.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: lototsky@ukr.net

ВПЛИВ ІНФЕКЦІЙНОГО РИНОТРАХЕЇТУ ТА ВІРУСНОЇ ДІАРЕЇ НА ЗАПЛІДНЕНІСТЬ КОРІВ

Стан відтворення корів є одним із основних факторів зумовлюючих економічну ефективність ведення молочного скотарства. Разом з тим, впродовж останніх років, ряд вчених акцентують увагу на щорічному зменшенні його ефективності. За даними E.Linford середня заплідненість корів голштинської породи за останнє десятиліття зменшилась більш як на 15 %. Причини неплідності є різноманітними – від помилок в менеджменті до впливу асоціацій інфекційних захворювань. Разом з тим останнім приділяється мало уваги, а плани щодо ліквідації неплідності ґрунтуються на симптоматичному лікуванні без врахування основних причин.

Технологія відтворення корів в дослідному господарстві передбачає широке використання синхронізації статевої охоти, овуляції з послідуочим осіменінням у фіксований від введення естрофану час. Впродовж 2010 року відмічалось стрімке зменшення заплідненості тварин до 17-21 %, порівняно із 35-48 %, за аналогічний період минулого року.

За гінекологічного дослідження у 90 % корів відмітили вузликподібні висипи на слизовій оболонці піхви, у 80 % тварин вона була гіперемійована, за трансректальної пальпації з статевих органів виділявся рідкий слиз.

Для уточнення діагнозу були відібрані зразки крові та скребки з слизової оболонки переддвер'я піхви від неплідних тварин та відправлені в Національний науковий центр "Інститут клінічної та експериментальної ветеринарної медицини НААНУ". За результатами дослідження надісланих зразків був підтверджений попередньо встановлений діагноз.

Клінічно ефект від проведення вакцинації полівалентною вакциною “Хіпра-Бовіс 4” почали відмічати через 21-30 діб. Зменшилась кількість тварин із вестибуло-вагінітами до 25-30 %.

Заплідненість корів відновились до базового в господарстві рівня лише через 45-60 діб після проведення комплексу рекомендованих заходів і складає 35-55 % впродовж останніх 10 місяців.

Таким чином, для забезпечення відтворення великої рогатої худоби необхідно контролювати не лише технологію відтворення, а й епізоотичну ситуацію в господарстві.

УДК 619:618. 19:616

ЧЕРЕВКО В.О., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ЛОТОЦЬКИЙ В.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: lototskyy@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ІЗ ПЕРСИСТЕНТНИМИ ЖОВТИМИ ТІЛАМИ ЯСЧНИКІВ

Прибутковість галузі молочного скотарства значною мірою залежить від ефективності відтворення. В Україні за 2010 рік вихід телят склав 73. Тобто біологічний потенціал відтворної функції був реалізований всього на 64 % і від кожних 100 корів недоотримано більше 30 телят.

З огляду на вищезазначене за мету роботи обрали – вивчити ефективність лікування корів із персистентними жовтими тілами яєчників.

Матеріалом досліджень були 28 неплідних корів української чорно-рябої породи, що належали ТОВ “Агрофірма Матюші” Білоцерківського району Київської області з персистентними жовтими тілами яєчників.

За персистенції жовтих тіл у яєчниках в господарстві застосовують естрофан – натрієву сіль клопростенолу; синтетичний аналог простагландину Φ_2 альфа. Препарат проявляє сильну лютеолітичну дію, проте не у всіх тварин стадія збудження проявляється. Ймовірною причиною такого стану можуть бути порушення обміну речовин (зокрема встановлений нами дефіцит вітаміну А), патологія слизових оболонок і, як наслідок, порушення фолікулогенезу.

В зв'язку з цим ми апробували для лікування тварин дослідних груп додаткове введення препарату “Фетоплацентат” та “Тривітамін”. Тваринам першої дослідної групи вводили естрофан 2 мл, в/м, фетоплацентат 40 мл, п/ш, другої – естрофан 2 мл та тривітамін 15 мл, в/м, третьої – тільки естрофан 2 мл, в/м.

Серед тварин першої групи стадію збудження статевого циклу проявили 11 із 15 голів, що складає 73,3 %. Середня тривалість терміну від лікування до прояву стадії збудження склав $5,18 \pm 1,69$ доби. Деяко гірший результат був отриманий у другій дослідній групі, а саме 66,7 % тварин проявили статевий цикл за $6,32 \pm 0,88$ доби.

Із вісьми тварин третьої групи стадію збудження зареєстрували лише в трьох тварин (37,5 %). Причому інтервал від лікування до осіменіння був найдовшим і склав $9,57 \pm 3,22$ діб.

Щодо заплідненості тварин, ми встановили, що найвищою (54,5 %) вона була в першій дослідній групі, де використовували естрофан із фетоплацентатом. Незначно (50 %) меншою заплідненість була в другій дослідній групі. Тоді як в контрольній із трьох тварин тількию стала лише одна, що складає 33,3 %.

УДК 636.2:619:618

ГЕНДА П.Р., магістрант

Науковий керівник – **ЛОТОЦЬКИЙ В.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: lototskyy@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ВИЯВЛЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ЧАСУ ОСІМЕНІННЯ СУК

Оптимальним часом для осіменіння сук вважається час максимально близький до овуляції, оскільки введення сперми в цей період дозволяє отримати найвищий рівень заплідненості та мак-

симальну кількість щенят. Але на сьогоднішній день не має жодного методу який би дозволяв точно виявити час овуляції у сук. Тому для виявлення оптимального часу осіменіння звертають увагу на ті чи інші ознаки, які певним чином пов'язані з овуляцією. Так як дані літератури щодо ефективності окремих методів виявлення оптимального часу осіменіння сук є суперечливими то за мету роботи ми обрали визначення ефективності використання клініко-візуального та цитологічного методів виявлення оптимального часу осіменіння сук.

Дослідження виконували на десяти суках породи середньоазіатська вівчарка на базі ПП “Швидка ветеринарна допомога”. Оптимальними ознаками клініко-візуального методу вважали зменшення набряку вульви, кількості виділень із статевих органів, зміну їх забарвлення з червоного до солом'янистого, прояв рефлексу “Amantea” – відведення в сторону хвоста за пальпації зовнішніх статевих органів. За цитологічного методу оптимальною ознакою для введення сперми вважали каріопікнотичний індекс (співвідношення кількості зроговілих епітеліальних клітин до загальної кількості клітин у мазку виражене у відсотках) 75 та більше. Ефективність методів оцінювали за співпаданням із феноменом статевої охоти, визначеним рефлексологічним методом, заплідненістю та багатоплідністю сук.

Установили, що результати клініко-візуального методу співпали із статевою охотою лише у двох тварин (40 %); у інших 40 % тварин ознаки оптимального часу осіменіння реєстрували за або після двох днів відносно статевої охоти. Та у однієї тварини, незважаючи на наявність ознак оптимального часу для осіменіння статево охоту не вдалося виявити, як наслідок тварина залишилась неплідною.

За введення сперми при виявленні оптимальних ознак клініко-візуальним методом заплідненість сук склала 80 %, кількість щенят у гнізді – від 5 до 10, в середньому $7,5 \pm 1,0$. Плодючість сук, згідно стандарту породи складає від 8 до 10 щенят.

Результати цитологічного методу 100 %-во співпали із статевою охотою – усі тварини проявляли рефлекс нерухомості та допускали коітус із кобелем. Заплідненість тварин зазначеної групи склала 100 %, плодючість – від 8 до 12 щенят, в середньому $9,8 \pm 2,4$.

Таким чином, ефективність цитологічного методу виявлення оптимального часу осіменіння сук за збіганням з феноменом статевої охоти була на 60 % більшою ніж клініко-візуального. Заплідненість тварин при одноразовому осіменінні за оптимальних ознак цитологічного методу була на 20 % більшою ніж за дворазового при клініко-візуальному. Крім того більш точно виявлення оптимального часу осіменіння сук сприяло збільшенню плодючості з $7,5 \pm 1,0$ щенят за клініко-візуального до $9,8 \pm 2,4$ за цитологічного методу.

УДК 619:618.5:636.2

САНДУГЕЙ С.В., магістрант

Науковий керівник – **ВЕЛЬБІВЕЦЬ М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОФІЛАКТИКА НЕПЛІДНОСТІ КОРІВ

Одним із факторів, що стримує вирішення завдань які стоять перед тваринницькою галуззю України є високий рівень неплідності корів, що призводить до зменшення виходу приплоду, зниження молочної продуктивності та передчасної вибраковки тварин. Все це спричиняє значні економічні збитки.

Матеріалом для дослідження були корови української чорно-рябої та червоно-рябої порід віком від 3 до 10 років.

Метою роботи було визначення ефективності двох методів стимуляції і синхронізації стадії збудження статевого циклу в корів за анафродизії.

Результати проведених досліджень та аналіз отриманих даних свідчать, що поширення у корів патологій родів становить 32,6 %, а патологій післяродового періоду 38,3 %. З акушерських хвороб реєстрували: затримання посліду, порушення взаємовідносин між плодом і родовими шляхами, субінволюцію матки, гострий післяродовий метрит, вивертання матки і піхви.

При проведенні акушерської і гінекологічної диспансеризації 470 корів установили, що у стаді знаходиться тільки корів 52,8 %, у післяродовому періоді до 30 днів – 6,8 %, до двох місяців після осіменіння – 30,2 %, неплідних – 10,2 %.

При гінекологічному дослідженні в 118 корів установили наступні причини неплідності: атонія матки – 16,1 %, хронічний метрит – 15,3 %, функціональні розлади яєчників – 68,6 %.

Для проведення клінічного експерименту було відібрано 32 корови з анафродизією у яких, при гінекологічному дослідженні, встановили гіпофункцію яєчників. Тварин, за принципом аналогів, розділили на дві групи по 16 голів у кожній.

Коровам (16) першої групи, з метою стимуляції і синхронізації стадії збудження, застосовували схему: нулевий день – сурфагон у дозі 10 мл; сьомий день – естрофан 2 мл; дев'ятий день – фертагіл 2,5 мл.

Тваринам (16) другої групи: у нулевий день вводили сурфагон в дозі 10 мл; на сьомий день – естрофан 2 мл; на дев'ятий день – сурфагон 2 мл.

Через 48–60 год після введення естрофану, корів обох груп осіменяли: церві кальним методом з ректальною фіксацією шийки матки двічі з інтервалом 12 год.

Застосована схема стимуляції і синхронізації стадії збудження у першій групі мала високу ефективність. Запліднилося 68,8 % корів, неплідність на одну корову склала 33,7 діб. Тоді, як у другій групі ці показники були: 43,7%; 50,6 діб відповідно.

УДК 619:118.19 – 002:636.1

МАКСИМЕЦЬ О.В., студент 6 курсу
Науковий керівник – **ПЛАХОТНЮК І.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

Етіологія, діагностика і профілактика маститу у корів

Мастит продовжує залишатись найбільш поширеним і збитковим захворюванням молочної худоби майже в усьому світі. Одним із способів досягнення максимального економічного ефекту, яка допомагає звести всі випадки захворювання молочної залози до мінімуму, є використання простої і одночасно загальної програми контролю захворюваності маститом. Тому ми і поставили собі за мету розробку та впровадження у господарстві заходів з профілактики хвороб молочної залози корів.

Свої дослідження проводили у ТОВ «Сухоліське» на коровах української чорно-рябої молочної породи.

Встановили, що на мастит у господарстві хворіє 36,3 % корів. Субклінічний мастит виявляли у 76,2 % тварин, а клінічний – у 23,8 %. Причини виникнення запалення молочної залози пов'язані з порушенням повноцінності годівлі, умов утримання і експлуатації тварин.

У зв'язку з різною ціною і відсутністю даних щодо інформативності діагностики прихованого маститу різними швидкими маститними тестами ми провели такі дослідження. Для цього були використані каліфорнійський маститний тест і мастидин. Дослідження секрету проводили перед доїнням після здоювання перших порцій молока і виключення клінічної стадії маститу згідно з інструкціями. Встановили, що більш точним виявилось використання каліфорнійського маститного тесту (різниця цього методу з показниками проби відстоювання складає 4,2 %).

Для оцінки ефективності внутрішньоцистернального введення антибіотиків пролонгованої дії під час одномоментного запуску корів було сформовано дві групи тварин. Тваринам дослідної групи запуск проводили одномоментно (без зміни кратності доїння). Для цього за 60±3 діб до передбачуваного отелення проводили останнє доїння і зразу ж у кожному цистерну молочної залози вводили по одній шприц-тубі байоклоксу DC[®]. Тваринам контрольної групи запуск розпочинали за 10–20 діб до початку сухостою. Для цього зменшували даванку соковитих і концентрованих кормів та кратність доїння і не здійснюють додоювання тварин.

Встановили, що на 10 та 30 добу після родів у контрольній групі тварин, де застосовували традиційний запуск, 39,1 і 26,1 % корів хворіли на мастит. Внутрішньоцистернальне введення байоклоксу DC[®] під час запуску корів забезпечило зменшення частоти виникнення маститу після родів на 27,1 і 16,1 % порівняно з контролем.

УДК 619:618.19–002.3:615.25:636.2

КАС'ЯН М.С., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **ПЛАХОТНЮК І.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ, ХВОРИХ НА ГОСТРИЙ МАСТИТ

Впродовж останніх десятиліть в Україні спостерігається помітний прогрес у підвищенні молочної продуктивності корів. Однак цей процес у багатьох випадках не супроводжується підвищенням якості отриманої продукції та термінів використання тварин. До стримуючих факторів, в першу чергу, належить мастит.

Тому за мету наших досліджень ми обрали вивчення поширеності і причин виникнення запалення молочної залози у корів та апробація й оцінка методів лікування тварин, хворих на гострий мастит. Свої дослідження проводили у ТОВ АФ “Матюші” на коровах української чорно-рябої молочної породи.

Після вивчення поширеності патологій відтворної системи і молочної залози у корів встановили, що найбільш поширеними хворобами були: метрит (49,2 %) та мастит (14,5 %). Збільшення захворюваності корів на мастит до 13,9 % спостерігалась у періоді з листопада по квітень, що співпадає із стійловим утриманням тварин. Основними факторами, що сприяли виникненню маститу у корів господарства були: незбалансованість раціонів, погрішності в утриманні та доїнні тварин.

Для визначення терапевтичної ефективності лікування корів, хворих на гострий катарально-гнійний мастит було сформовано 3 групи тварин. Коровам контрольної групи внутрішньом'язово вводили бровацилін та внутрішньоцистернально – мастисан-А. Для терапії тварин першої дослідної групи внутрішньоцистернальне введення мастисану змінили застосуванням гамарету. Під час лікування корів другої дослідної групи попередню лікувальну схему доповнювали внутрішньом'язовою ін'єкцією аїнілу.

Після проведення лікування встановили, що застосування бровациліну і мастисану-А сприяло одужанню 57,1 % корів. Протягом 30 днів у 71,4 % тварин цієї групи спостерігали рецидив маститу.

У першій дослідній групі де для терапії корів, хворих на гострий мастит, застосовували бровацилін і гамарет одужало на 20,7 % тварин більше порівняно з контролем. Частота повторного виникнення маститу у корів даної була на 27,0 % меншою.

Найбільш ефективним під час лікування корів з гострим катарально-гнійним маститом було використання внутрішньоцистернального введення гамарету та внутрішньом'язових ін'єкцій бровациліну і аїнілу. Таке лікування сприяло збільшенню на 22–43 % кількості тварин, що одужали та зменшенню на 24–51 % частоти повторного виникнення запалення молочної залози.

УДК 619:618.112.2:636.2

ДОНЕЦЬ І.С., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **ПЛАХОТНЮК І.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ З ПЕРСИСТЕНТНИМ ЖОВТИМ ТІЛОМ ЯЄЧНИКІВ

Однією з найбільш поширених гінекологічних хвороб є затримка лізису жовте тіло яєчників. Відомо, що дана хвороба супроводжується порушення процесів фолікуло- і лютеогенезу та гормональної регуляції відтворної функції, що призводить до порушення статевої циклічності (анафродизії, неповноцінних статевих циклів) та неплідності. Тому питання щодо вивчення поширеності і причин виникнення персистенції жовтого тіла яєчників та розробка і апробація ефективних методів лікування корів за даної хвороби є відкритим та актуальним для планомірного відтворення стада, профілактики неплідності і збільшення отримання високоякісного молока.

Дослідження проводили ТОВ "Добробут" Макарівського району Київської області на коровах української чорно-рябої молочної породи. Затримка лізису жовтого тіла яєчників спостерігали у 18,7 % неплодних корів. Частота виникнення хвороб яєчників у корів збільшувалась на 27,3 % взимку та на 33,3 % весною порівняно з літньою порою року. Основними причинами виникнення персистенції жовтого тіла яєчників у корів господарства є погіршеності в утриманні та експлуатації корів, неповноцінна годівля, хвороби матки, порушення обміну речовин і зниження резистентності організму та тканин статевих органів під час сухоостою, родів і післяродового періоду.

З метою вивчення порівняльної ефективності методів лікування корів з персистентним жовтим тілом яєчників за принципом аналогів було сформовано три групи тварин. Тваринам контрольної групи з лікувальною метою проводили трансректальний масаж матки і яєчників на протязі 5 хвилин 10 діб. Для лікування корів першої дослідної групи внутрішньом'язово вводили 10 мл тетравіту та підшкірно – 7 мл репродуктази. Під час лікування корів другої дослідної групи таке лікування доповнювали внутрішньом'язовим введенням 2 мл естрофану. Повторне введення препаратів проводили через 10 діб.

Встановили, що за трансректального масажу матки і яєчників статева циклічність за 30-ть діб проявилася у 26,7 % корів, тільними стало 13,3 %, а тривалість неплодності на одну тварину складала $28,6 \pm 1,05$ діб. Використання тетравіту і репродуктази сприяло покращенню ефективності лікування. В результаті на 11,7 % збільшувалася кількість корів, що стали тільними, та на 2,9 діб скоротилася тривалість неплодності. Найбільш ефективним лікуванням корів з персистентним жовтим тілом яєчників виявилось одночасне використання тетравіту, репродуктази і естрофану. Таке лікування сприяє покращенню показників відтворної функції: збільшується на 66,7 % кількість тільних тварин та скорочується на 14,2 діб тривалість неплодності.

УДК 619:618.5:636.2

ПРУЦ С.В., магістрант

Науковий керівник – **ОРДІН Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ СУБІНВОЛЮЦІЇ ГЕНІТАЛІЙ І МЕТРИТУ ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРЕБІГУ РОДІВ У КОРІВ ТА СТАНУ НОВОНАРОДЖЕНИХ

Розвиток субінволюції та метриту тісно пов'язані з процесом перебігу родів. Акушерські патології, що проявляються у корів під час родів, згідно численних клінічних спостережень і даних літератури, розглядаються як суттєвий фактор, який впливає не тільки на характер перебігу післяродового періоду, а виступає і патогенетичним механізмом розвитку неплодності. Оскільки вірогідність поширення вказаних патологій післяродового періоду у корів залежно від перебігу родів ще маловивчена **метою** нашої роботи було вивчення зв'язку деяких патологій родового акту з розвитком субінволюції і метриту в корів.

Матеріалом дослідження були корови чорно-рябої породи віком 4 – 8 років, середньої вгодваності, масою тіла 500 кг, із середньорічною молочною продуктивністю 4,5 тис. кг.

Перебіг родів, тривалість третьої стадії визначали шляхом спостереження і хронометражу змін у статевому апараті. Оцінку новонароджених телят (визначали – живі чи мертві плоди, їх кількість та розвиток) проводили відразу після народження. Інволюцію статевих органів визначали методом огляду, пальпації і ректальним дослідженням.

Результати проведених досліджень показали, що поширеність субінволюції та метриту в корів з фізіологічним перебігом родів склала 36,1 % та 8,8 % відповідно. У корів із патологіями другої стадії родів субінволюція спостерігалася у 74,8 % випадків, а метрит – у 69,4 %, що на 38,7 і 60,6 % більше ніж у тварин з фізіологічним перебігом родів. У корів з патологією третьої стадії родів вказана недуга реєструвалися у 90,5 % та 89,0 %, що на 54,4 % і 80,2 % більше у порівнянні з тваринами, у яких був фізіологічний перебіг другої і третьої стадії родів.

При народженні мертвих плодів субінволюція і метрит реєструвалися у всіх тварин, а при народженні живих двієнь вказана патологія була встановлена майже у 50 % тварин. При народженні телят масою тіла до 25 кг у 53,8 % випадках у корів відмічали субінволюцію статевих органів

та у 46,2 % – гострий післяродовий метрит. Зменшення кількості випадків субінволюції геніталій до 35,7 %, ендометриту – до 28,6 % встановлено у тварин, які народили телят масою 31–40 кг, а – 25–30 кг до 27,7 % та 16,6 % відповідно.

Отже, патологія другої і третьої стадії родів у корів, народження мертвих плодів, двієнь та з масою тіла до 25 кг супроводжується підвищенням вірогідності розвитку субінволюції статевих органів і запалення матки.

УДК 619:618.5

КОВАЛЬЧУК А.С., магістрант

Науковий керівник – **ОРДІН Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПЕРЕБІГУ РОДІВ І ПУЕРПЕРІЮ ВІД ОЗНАК ОСТЕОДИСТРОФІЇ У КОРІВ ЗА СУХОСТОЮ

Остеодистрофія – тривала хронічна хвороба дорослих тварин, яка характеризується розладом обміну кальцію і фосфору, прогресуючою декальцинацією і зменшенням щільності кісткової тканини. Частіше клінічні ознаки остеодистрофії проявляються у тільних корів. Підвищення кількості акушерських патологій у тварин із ознаками наведеної хвороби реєстрували С.М. Грибко (1988), Г.Г. Харута, Ю.М. Ордін, Б.П. Івасенко (1997) та інші дослідники. Однак, багато питань, пов'язаних з прогнозуванням імовірності виникнення акушерських і гінекологічних хвороб та неплідності залишаються ще не до кінця з'ясованими, що гальмує роботу з підвищення ефективності використання репродуктивного потенціалу тварин.

Мета роботи полягала у диференціації ознак остеодистрофії та вивченні впливу вказаного порушення метаболізму на поширеність акушерської патології у корів.

Дослідження проводили в зимову пору року на 79 коровах чорно – рябій породи з стійловим утриманням під час проходження магістрами факультету ветеринарної медицини виробничої практики.

За 60 – 45 днів до родів визначали ознаки остеодистрофії за показниками: лінійна деформація на помірне стискування останніх хвостових хребців, горбкуватість чи розсмоктування останньої пари ребер.

Встановили, що у 5 здорових корів (лінійна деформація останніх хвостових хребців складала до 5 мм, а останні ребра мали гладеньку поверхню) роди і післяродовий період проходили фізіологічно. У 36 корів з деформацією останніх хвостових хребців від 5 до 10 мм у 41,6 % випадків реєстрували затримку посліду, у 44,4 % – субінволюцію та у 36,2 % – запалення слизової оболонки геніталій. У 38 корів з деформацією, яка досягла 10 і > мм, у 55,3 % випадків реєстрували затримку посліду, у 65,8 % – субінволюцію та у 57,9 % – метрит.

У 47 корів з горбкуватістю поверхні останніх ребер затримка посліду становила 38,3 %, субінволюція – 42,5 %, запалення слизової оболонки статевих органів – 36,3 %. При частковому або повному розсмоктуванні останніх ребер у 32 корів патології родів і післяродового періоду значно зросли і досягли 52,2 %, 62,5 %, та 50,0 % відповідно.

Таким чином, розлади обміну речовин, які проявляються ознаками остеодистрофії у корів під час сухостою, мають вірогідний ($P < 0,05$) зв'язок з виникненням затримки посліду, субінволюції матки і гострого післяродового запалення слизової оболонки статевих органів.

УДК 619:118.19 – 002:636.1

МОРОЗОВА Л.А., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ОРДІН Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОФІЛАКТИКА МАСТИТУ В КОРІВ АНТИБАКТЕРІАЛЬНИМИ ПРЕПАРАТАМИ ПРОЛОНГОВАНОЇ ДІЇ

Технологічний процес, спрямований на довготривале зберігання тканин молочної залози в асептичному стані за умов відсутності у ній лактопоезу в практиці сучасного господарювання

представляє собою профілактичну санацію вим'я на 4 день початку сухостійного періоду. Для забезпечення вказаного без дієвого (відсутність молока утворення) стану вим'я, коровам вводять протимікробні емульсії (Байоклокс DC; Боваклокс DC; Клоксерат DC; Бровамаст DC та ін.) пролонгованої дії (активно діють 30 – 45 діб). Застосування наведених препаратів суттєво зменшує частоту виникнення запалення молочної залози під час сухостою (у 90 % випадків) і у післяотельний період.

Метою роботи було вивчення профілактичної ефективності протимаститної суспензії „Нафпензал DC” для попередження маститу у корів під час сухостою та у післяродовий період.

Спостереження і дослідження тварин проводили протягом сухостійного і 30 днів післяродового періоду. 30 коровам зразу ж після останнього доїння під час запуску у всі долі вим'я вводили препарат згідно інструкції з застосування.

Ефективність дії препарату визначали порівнянням з контрольними тваринами (n = 15 протимаститні препарати не вводили). З цієї метою у перші 10 – 15 днів сухостою; за 20 – 30 днів до передбачуваних родів; через 10 – 15 днів і 20 – 30 днів після родів досліджували вим'я на клінічний мастит. Діагностику субклінічної стадії запалення вим'я виконували через 10 – 15 і 20 – 30 днів після родів електронним визначником маститу у корів фірми „Draminski”.

Результати проведених досліджень показали, що застосування суспензії „Нафпензал DC” коровам після їх запуску, профілактує прояв клінічної форми маститу у 100 % дослідних тварин під час сухостою і у перші 10 – 15 днів після родів. Тоді як у контрольних тварин у вказані терміни, мастит реєстрували у 20,0 % і у 13,3 % корів відповідно. Крім того, консервування молочної залози у дослідних тварин на 6,7 % знизило прояв прихованого маститу і на 17,0 % забезпечило більші показники продуктивності за 30-ти денний термін спостережень після родів.

Економічний ефект від профілактичної санації вим'я корів, після їх запуску за послідуочною у них лактацією, склав 8,5 : 1.

Отже, використання протимаститної суспензії „Нафпензал DC” є ефективним заходом профілактики маститу за 60 – 45 діб до передбачуваного отелу та у післяродовому періоді.

УДК 619:618.636.2.082.451

МИХНЕНКО О.О., магістрант

Науковий керівник – **ОРДІН Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЦІНКА МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ЗА ГІНЕКОЛОГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ

Досить часто причинами неплідності корів є гінекологічні хвороби. При дослідженні нами 178 неплідних корів у 71 % з них виявлені гіпофункція яєчників (ГПЯ), персистентне жовте тіло (ПЖТЯ) і кісти (КЯ), а в 29 % – хвороби матки (хронічна субінволюція, цервіцит та метрит). Найчастіше гінекологічні хвороби у корів виникають у зимово-весняну пору року в наслідок порушення технології утримання, неповноцінної годівлі тварин, недотримання параметрів мікроклімату і ряду техногенних причин.

Беручи до уваги наведене *метою* роботи було вивчення ефективності деяких методів лікування гінекологічно хворих корів залежно від диференціального діагнозу.

При захворюванні яєчників у корів 53% випадків приходить на долю ПЖТЯ, 42 % – ГПЯ і 5 % – КЯ. Хвороби матки у 90 % тварин проявляються у вигляді метриту і 10 % - субінволюції і гіпотонії та атонії матки. У 38 % корів одночасно з метритами були зареєстровані хвороби яєчників. У понад 20 % корів, яких неодноразово безрезультатно осіменяли, мали субклінічні запальні процеси в матці, які були виявлені реакцією на триптофан.

При гіпофункції яєчників, на фоні полівітамінної обробки тварин, проводили масаж і компресію статевих залоз, вводили фолікотропін і сурфагон, а при персистенції жовтого тіла проводили його енуклеацію з ін'єкцією естрофану. Кісти у яєчниках роздавлювали додатково застосовуючи тваринам сурфагон у комбінації з есторофаном. За метриту застосовували нейротропні препарати, внутрішньоматково вводили аерозоль йодофоам, іхтілокувіт, розчин іхтіолу та ін.

Перша стадія збудження статевого циклу після початку лікування корів з ГПЯ, ПЖТЯ, КЯ і метритом наступала відповідно через 44, 27, 66 і 33 дні при заплідненості від першого осіменіння 49, 54, 23 і 55 % тварин. Загальна заплідненість була 87, 89, 77 і 84 % при індексі осіменіння 2,0; 1,7; 2,6 і 1,8 відповідно. Сервіс-період у корів становив від 101 до 122 днів. Кращий ефект при лікуванні корів з гіпофункцією яєчників був зареєстрований при використанні фолікотропіну, при персистенції жовтого тіла – естрофану, а при метритах – аерозолі йодофоам у комбінації з 10 %-ним водним розчином іхтіолу.

Таким чином, проведені нами дослідження показують, що розміри неплідності у корів можна значно зменшити при систематичній, плановій клініко-гінекологічній диспансеризації та своєчасному ефективному лікуванні хворих тварин.

УДК 619:618

БОГАЦЬКИЙ Є.О., магістрант

Науковий керівник – **ВЛАСЕНКО С.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТРУКТУРА АКУШЕРСЬКОЇ ПАТОЛОГІЇ У СУК – ПАЦІЄНТІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ ФОП «ТРОЯН» ЗОЛОТОНІСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Хвороби та дисфункції статевих органів у сук є досить частою причиною візиту до ветеринарних спеціалістів. Їх нозологічна структура має певні відмінності в різних клініках, містах, а тим більше – областях. На наш погляд, впливає на це, зокрема рівень ветеринарного обслуговування, домінування конкретних порід, діяльність клубної селекції та репродукції, фінансова спроможність власників тварин тощо.

За мету наших досліджень ми обрали визначити частоту випадків різних акушерських і гінекологічних патологій у сук, яким надають спеціалісти зазначеної клініки. Кількість випадків встановлювали за записами в амбулаторному журналі реєстрації хворих тварин протягом 2011 року. Встановили, що з акушерською патологією спеціалісти приймали 49 сук. Із них у 3-х тварин або 6,1 % діагностували токсикоз вагітних. Патологічні роди відмічали у 18 самок, що складає 36,7 %. Причому, найчастіше у сук виникало крупнопліддя – 12,2 % та первинна слабкість перейм і потуг – 14,3 %. Також реєстрували поодинокі випадки неправильного передлежання плодів, скручування матки та неповне розкриття шийки матки – 10,2 %. Серед післяродових хвороб, що сумарно досягали 10 випадків або 20,4 % від загальної акушерської патології, у 3-х (6,1 %) пацієнток діагностували та лікували сапремію, у 4-х (8,2 %) – післяродовий метрит, а у 3-х (6 %) самок – післяродове залежування. Таким чином, у дослідній клініці проводиться діагностика та надається лікування за різноманітної патології акушерського періода у сук.

УДК 619:618. 637

ШИНКАРЕНКО Л.Д., магістрант

Науковий керівник – **ВЛАСЕНКО С.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: shinckarenko@yandex.ua

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ЗА СЕРОЗНО-КАТАРАЛЬНОГО МАСТИТУ У СТОВ «ЗОРЯ» УЛЬЯНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Запалення молочної залози є однією з головних проблем сучасного молочного скотарства. Це обумовлено масовим ураженням поголів'я та значними економічними збитками через зниження молочної продуктивності, передчасного вибракування корів, збільшення захворюваності телят, а також погіршення якості молока. Незважаючи на наявність значної кількості препаратів та схем їх застосування, питання щодо лікування корів за маститу залишається актуальним і потребує подальшого вивчення.

Тому метою наших досліджень було вивчення та порівняння ефективності деяких хіміотерапевтичних препаратів при лікуванні корів хворих на мастит. Для проведення досліді було відібрано 20 корів з ознаками серозно-катарального маститу. Діагноз ставили на основі анамнезу, клінічних ознак захворювання та підтверджували пробією відстоювання.

З відібраних корів було сформовано 4 групи тварин по 5 голів у кожній. Першу групу корів лікували препаратом мастивет-плюс, виготовленим ТОВ «Ветсинтез», діючою речовиною якого є амоксициліну тригідрат та преднізолон. Тварин другої групи лікували препаратом сінулокс LC, виробництва фірми Пфайзер Енімал Хелс (Бельгія), який містить амоксицилін, клавуланову кислоту та преднізолон. Тваринам третьої та четвертої групи застосовували мастивет-плюс та сінулокс LC відповідно, у комбінації з короткою новокаїновою блокадою вим'я за Д. Д. Логвиновим.

Після санітарної обробки вимені та здоювання молока з уражених долей препарати вводили внутрішньоцистернально згідно з настановами по застосуванню, коротку новокаїнову блокаду вим'я застосовували тричі з інтервалом 48 годин. Протягом дослідного періоду вели клінічне спостереження за тваринами та проводили органолептичне дослідження молока.

Так терапевтична ефективність препаратів мастивет-плюс та сінулокс LC при застосуванні тваринам першої та другої групи становила 60%. Найвищу ефективність препаратів спостерігали у корів 4 дослідної групи, де вилікували 100% тварин. У корів третьої дослідної групи терапевтична ефективність складала 80%.

Отже, проведена порівняльна оцінка мастивет-плюс, та сінулокс LC свідчить про вищу терапевтичну ефективність протимаститних препаратів при комплексному використанні з короткою новокаїновою блокадою вим'я за Д. Д. Логвиновим.

УДК 619:618. 19:616

СВІДЗІНЬСЬКА Т.С., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **БАБАНЬ О.А.**, к.в.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: babanalex@ukr.net

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ КОРІВ ХВОРИХ НА СУБКЛІНІЧНИЙ МАСТИТ

Нині, серед хвороб молочних корів мастит займає одне з перших місць і є найбільш поширеним ураженням молочної залози. Тому, вивчення ефективності методів діагностики і лікування хворих тварин залишається актуальним.

Мета роботи: вивчити ефективність методів діагностики субклінічного маститу в корів та препаратів “Маміфорт” і “Байоклав” для лікування хворих тварин.

Матеріалом для досліджень були корови 2–3 лактації, української чорно-рябої молочної породи, що належали ПСП “Лук’янівка” Таращанського району Київської області. Дослідження на субклінічний мастит проводили за допомогою “Profilac Reagent N” та “X-Spurt молочного тестера” та проби відстоювання, якою контролювали ефективність методів. Для вивчення ефективності лікування корів хворих субклінічним маститом сформували дві дослідних і одну контрольну групу. Тваринам першої дослідної групи в уражені чверті вим'я, внутрішньоцистернально, вводили препарат “Маміфорт” по одній шприц-тубі. Тваринам другої дослідної групи – “Байоклав ІММ LC”. Препарати використовували одноразово. Третя група була контрольною в якій лікування корів не проводили. Ефективність лікування визначали на 5-тю добу від його початку.

Проведеними дослідженнями установили, що ефективність діагностики субклінічного маститу в корів з використанням “Profilac Reagent N” молочного тесту складає 96,8 %, “X-Spurt молочного тестера” – 93,7 % і проби відстоювання – 100 %.

Після використання препарату “Байоклав” (тваринам другої дослідної групи) негативну реакцію на субклінічний мастит реєстрували у 100 % корів, що на 16,7 % більше порівняно з тваринами першої дослідної групи, яким застосовували препарат “Маміфорт” і на 87,5 % – з контрольною. У корів першої дослідної групи негативну реакцію на субклінічний мастит реєстрували у 83,3 % тварин, що на 70,8 % більше порівняно з тваринами контрольної групи.

Отже, для діагностики субклінічного маститу в корів ефективним є застосування "Profilac Reagent N" молочного тесту та "X-Spurt молочного тестера". Внутрішньоцистернальне введення препарату "Байоклав" є найбільш ефективним, що забезпечує відновлення фізіологічного стану молочної залози у 100 % корів.

УДК 619:618.

ГАРКАВИЙ В.О., студент 6 курсу
Науковий керівник – **БАБАНЬ О.А.**, к.в.н.
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: babanalex@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ХВОРИХ НА ПІСЛЯРОДОВИЙ МЕТРИТ

Незважаючи на велику кількість і широкий спектр наукових досліджень, розробок та рекомендацій, що стосуються патології післяродового періоду в корів, метрит залишається найбільш поширеною хворобою, яка наносить щорічно відчутні економічні збитки молочному скотарству.

Мета роботи: вивчити ефективність методів лікування корів хворих на післяродовий метрит.

Матеріалом для дослідження було 256 корів 2–3 лактації, української чорно-рябої молочної породи, віком від 3 до 5 років, живою масою 450–520 кг, з продуктивністю 3500–4500 кг. молока за лактацію, що належали ПСП "Лук'янівка" Таращанського району Київської області.

Для вивчення ефективності методів лікування корів хворих на післяродовий метрит сформували дві дослідних і одну контрольну групу. Тваринам контрольної групи внутрішньочеревно вводили 10 мл 10 %-ного розчину новокаїну, тричі з інтервалом 48 годин та препарат "Вітамін E+Se" в дозі 10 мл внутрішньом'язово, одноразово. Схема лікування корів першої дослідної групи була аналогічною як і контрольної з додатковим внутрішньоматковим введенням препарату "Йодопен" в дозі однієї палички, двічі з інтервалом 24 години та препарату "Утракур", в дозі двох паличок, тричі з інтервалом 24 години (у другій дослідній групі). Ефективність методів лікування визначали за клінічним одужанням, проявом статевої циклічності та заплідненості.

Проведеними дослідженнями установили, що найкраща ефективність методів лікування була у другій дослідній групі. Так, клінічне одужання спостерігали на $9,0 \pm 0,5$ добу, що на 3,6 діб менше порівняно з першою дослідною групою і на 16,3 діб – з контрольною. Статева циклічність відновлювалася у корів другої дослідної групи в середньому за $48,6 \pm 2,3$ доби, що на 0,5 доби менше порівняно з першою дослідною групою і на 10 діб – з контрольною. Найшвидше запліднення відбувалося у корів другої дослідної групи (за $64,8 \pm 1,6$ діб), що на 3,5 діб менше порівняно з першою дослідною групою і на 18,7 – з контрольною.

Отже, найбільш ефективною виявилася схема лікування корів другої дослідної групи, що сприяє зменшенню терміну від початку лікування до одужання на 16,3 діб, до прояву статевої циклічності – на 10 діб та – запліднення на 18,7 діб, порівняно з контрольною групою.

УДК 619:618. 24:616

БУБНОВ О.М., студент 6 курсу
Науковий керівник – **БАБАНЬ О.А.**, к.в.н.
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: babanalex@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЗАПЛІДНЕНОСТІ КОРІВ

Одним із шляхів підвищення інтенсивності ведення галузі скотарства є поліпшення відтворення стада та збільшення виходу телят, що забезпечує високий біологічний потенціал відтворювальної здатності, в наслідок цього особливої актуальності набуває питання підвищення заплідненості корів за штучного осіменіння.

Мета роботи: вивчити ефективність методів підвищення заплідненості корів.

Матеріалом для досліджень були корови 2–3 лактації, української чорно-рябої молочної породи, віком від 3 до 5 років, живою масою 450–520 кг, з продуктивністю 3500–4500 кг молока за лактацію, що належали ТОВ "Оріховецьке". Сквирського району Київської області.

Для вивчення ефективності методів підвищення заплідненості корів сформували три дослідних і одну контрольну групу. Тваринам першої дослідної групи, за одну годину до осіменіння, використовували препарат "Сурфагон" в дозі 2 мл внутрішньом'язово, одноразово. Тваринам другої дослідної групи – "Катозал" в дозі 10 мл. Тваринам третьої дослідної групи – поєднували введення сурфагону з катозалом. Четверта група була контрольною (препарати не вводили). Ефективність методів підвищення заплідненості визначали за кількістю тільних корів, заплідненістю та тривалістю неплідності, впродовж 90 діб досліді.

Проведеними дослідженнями установили, що найбільша кількість тільних корів (85,7 %) була після комплексного використання сурфагону та катозалу (у третій дослідній групі), що на 14,3 % більше, порівняно з першою дослідною групою (після використання сурфагону) на 42,9 % – з другою дослідною групою (після застосування катозалу) та на 57,2 % – з контрольною групою тварин.

Найвища заплідненість спостерігалася у корів третьої дослідної групи (57,1 %), яким поєднували введення сурфагону з катозалом. Даний показник був більшим на 14,3 % порівняно з першою дослідною групою, на 28,5 % – з другою дослідною групою і на 42,8 % – з контрольною. Найменша тривалість неплідності корів (19,1 діб) спостерігалася у третій дослідній групі, що на 12,9 діб менше порівняно з першою, на 35,5 діб – з другою та на 48,3 доби – з контрольною групою тварин.

Отже, застосування сурфагону та катозалу (у третій дослідній групі) виявилось найбільш ефективним – заплідненість підвищилася на 57,1 % а тривалість неплідності зменшилася на 48,3 доби.

УДК 619:618.36.2

МИКИТЮК О.І., магістрант

Науковий керівник – ПОДВАЛЮК Д.В., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОРЕКЦІЯ СТАТЕВОЇ ФУНКЦІЇ КОРІВ

Серед багатьох проблем ветеринарної гінекології однією з найбільш актуальних залишається неплідність самок сільськогосподарських тварин, особливо високопродуктивних корів. Оскільки інтенсивна експлуатація тварин супроводжується функціональними розладами органів розмноження, що призводить до підвищення акушерських ускладнень, які часто переходять у гінекологічні захворювання.

Основними передумовами, що обумовлюють неплідність тварин є: недотримання технології вирощування ремонтного молодняка, неповноцінна годівля, порушення обміну речовин, акушерські й гінекологічні хвороби. Як наслідок цього у більшості господарств домінує аліментарна та симптоматична форма неплідності.

У багатьох господарствах неплідність у корів обумовлюється гінекологічною патологією, яка реєструється у вигляді функціональних розладів яєчників і матки.

Коровам дослідної групи з метою стимуляції статевої функції після встановлення діагнозу гіпофункція яєчників 4 рази парентерально вводили гомеопатичний препарат "Афродіта" з інтервалом 4–5 діб. Тваринам контрольної групи з цією метою використовували загальноприйнятту методику масажу й компресії яєчників.

У корів дослідної групи за період досліді (60 діб) у однієї тварини (10 %) статеві циклічність не відновилася, що може вказувати на значні порушення функції яєчників, тобто на переродження його тканин. У 40 % корів статеві циклічність відновилася ще під час лікування, тобто до 20 днів після першого введення препарату (через $15,0 \pm 2,0$ днів), в тому числі у 20 % після другої ін'єкції, у 20 % – після третьої.

У решти тварин (50 %) ознаки стадії збудження реєстрували після 21-ї доби (через $36,0 \pm 8,0$ діб з початку досліді). В цілому, у самок дослідної групи перша стадія збудження реєструвалася через $27,0 \pm 6,0$ діб з початку досліді (lim 11–67). В контрольній групі статеві циклічність не від-

новилася за період досліду у 15 % тварин, у решти самок ознаки стадії збудження проявилися в середньому через $62,6 \pm 3,9$ діб (lim 34–82).

Слід відмітити, що в тварин контрольної групи термін від початку досліду до прояву стадії збудження був більшим у 2,4 рази або на 36,0 діб ($p < 0,001$) порівняно із самками, яким вводили препарат.

Отже, біологічно активні речовини сприяють відновленню статевої циклічності, що вказує на фолікулоstimулювальну дію гомеопатичного препарату “Афродита”.

УДК 619:618.375.8

БАРСОВА В.С., магістрант

Науковий керівник – **ПОДВАЛЮК Д.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ СОНОГРАФІЇ ПРИ ДІАГНОСТИЦІ СУПОРОСНОСТІ

Актуальними і до певної міри дотепер не вивченими залишаються питання профілактики неплідності та підвищення інтенсивності використання самок шляхом ранньої діагностики вагітності. Ефективність діагностики супоросності багато в чому залежить від вибору метода дослідження. Сучасні умови господарювання потребують використання високоінформативних, експресних і об'єктивних методів діагностики вагітності. Цьому питанню в більшості господарств не надають належної уваги, а тому репродуктивний потенціал свиней використовується не достатньо. Враховуючи такий стан з відтворенням, рання діагностика супоросності набуває особливої ваги, як першочерговий і обов'язковий захід в кожному господарстві. Вона дає змогу своєчасно виявити неплідних тварин і вжити необхідних заходів щодо стимуляції чергової стадії збудження.

Мета роботи – апробувати і визначити ефективність сонографії при діагностиці вагітності у свиноматок. Дослідження проводили на 8-ми свиноматках, які були розділені на 2 групи. У першій групі було 4 вагітних свиноматок, а в другій – була така ж кількість неплідних. Обстеження проводили у стадію зрівноваження, під час статевої охоти та на 12-14, 16-17, 19-20, 26-27 і 40-й добу після осіменіння. В період між 12 і 14 добою у 4-х свиноматок, які в подальшому стали супоросні, реєстрували потовщення тканин стінки матки, та темні краплі рідини. Натомість у невагітних тварин ехокартина стінки матки мала однорідне зернисте зображення. Накопичення рідини не спостерігалось.

Виявили, що в супоросних тварин кількість рідини поступово збільшувалась. На 16–17-ту добу після осіменіння у матці фіксували появу ехонегативних ембріональних міхурів, які на екрані монітора відображались як темні порожнини у вигляді овалу неправильної форми завдовжки 2 см і завширшки 1,6 см. З 19–20 доби супоросності відмічали появу в середині ембріональних міхурів ембріонів у вигляді ехопозитивних світло-сірих утворень. Спостерігали, що на ранніх стадіях розвитку ембріон прилягає до стінки ембріональних міхурів, проте ехогенність його відрізняється більш інтенсивним зображенням, ніж ендометрію. З 26–27 доби супоросності встановлювали відокремлення ембріона від стінки міхура, після чого він знаходився в амніотичній рідині. Також в цей період реєструвалось зображення пупкового канатика. В подальшому розміри ембріонів швидко збільшувались. Після 35-ї доби дня контури плода, голова, кінцівки добре ідентифікувались. З 40-го дня вагітності спостерігались центри окостеніння. Отже, сонографія є об'єктивним методом діагностики вагітності у свиноматок.

УДК 619: 616:98148:636.4

ТКАЧУК Н.А., магістрант

Науковий керівник – **ЦАРЕНКО Т.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА ФАКТОРНИХ ІНФЕКЦІЙ СВИНЕЙ У ТОВ “СУХОЛІСИ” БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В профілактиці й боротьбі з факторними хворобами свиней в господарствах будь-яких форм власності найбільш ефективною є профілактика, яка ґрунтується на комплексній системі організаційно-господарських, зоотехнічних, зоогігієнічних і ветеринарно-санітарних заходів.

Запровадження в повному обсязі такої комплексної системи заходів дозволяє ефективно й надійно здійснювати розрив епізоотичного ланцюга, досягати високої збереженості молодняку й продуктивності свиней, до мінімуму скорочувати застосування вакцин.

Така система передбачає наступні заходи: – охорону господарств від занесення збудників інфекційних хвороб; – збалансовану за всіма поживними речовинами годівлю всіх груп свиней; – суворе дотримання за експлуатації приміщень принципу “все пусто–все зайнято”, тобто наявність ізольованих приміщень (секцій) для кожної вікової групи тварин із повним звільненням їх після кожного технологічного циклу, очищенням від гною, миттям, дезінфекцією і побілкою; – формування груп свиноматок на опоросі в ізольованих секціях із 30–50 тварин і проведення в них опоросів протягом 2–3 діб; – роздільне проведення опоросів від основних, і таких, що перевіряються свиноматок; – санітарно-гігієнічна обробка свиноматок (основного джерела збудників факторних інфекцій) за переведення на опорос й санація за 3–5 днів до опоросу підтитрованими антибактеріальними препаратами з одночасним введенням внутрішньом’язово по 20 доз міксоферону; – двофазну технологію отримання й вирощування поросят, яка передбачає принцип однорідності й збереження першопочатково сформованої групи поросят від народження до 3–4-місячного віку; – санація поросят антибактеріальними препаратами в поєднанні з міксофероном у період формування нових груп на ділянках дорощування й відгодівлі; – оптимізація параметрів мікроклімату для всіх статевовікових груп свиней (температура, відносна вологість, бактеріальне обміненіня повітря, вміст аміаку); – за 3 дні до відлучення від свиноматок, поросят дають з кормом комплексний вітамінний препарат нутрил-селен по 0,2г/гол і внутрішньом’язово імуностимулятор – пролонгований вестин (комплекс А) в дозі 0,3 мг/кг одноразово; – у разі переведення поросят груп відлучення на дорощування їм з кормом протягом 7–10 днів дають нутрил-селен 0,2 г/гол, а внутрішньом’язово вводять одноразово імуномодулятор – пролонгований вестин в дозі 0,3 мг/кг маси тіла тварини.

УДК 619:613 (075.8)

ГРИБ М.О., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ВЕТЕРИНАРНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ І ПРОТИЕПІЗОТИЧНИХ ЗАХОДІВ У 2011 р. НА ТЕРИТОРІЇ ОЛЕВСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В Україні організація планування ветеринарних заходів покладена на Державну ветеринарну і фітосанітарну службу та відповідні територіальні органи (головні управління державної ветеринарної медицини Автономної Республіки Крим, областей, м. Київ та Севастополь, а також управління ветмедицини районів і міст).

За забезпечення стабільної епізоотичної ситуації та організацію проведення ветеринарно-профілактичних і протиєпізоотичних заходів на території Олевського району несе відповідальність начальник районного управління державної ветеринарної медицини Скумин М.С. Отже, спеціалісти даного територіального органу, через підпорядковані їм установи (районну державну лікарню, дільничні лікарні, дільниці, пункт державної ветмедицини і службу ветмедицини господарств) організовують та проводять у населених пунктах та господарствах різних форм власності, що функціонують на території району заходи, як загальної, так і специфічної профілактики тварин у терміни передбачені відповідними планами.

Правильна організація та вчасне проведення обов’язкових і необов’язкових протиєпізоотичних заходів, у 2011 р., спеціалістами ветмедицини державної і відомчої служби, дозволило попередити найбільш значимі заразні захворювання тварин на території Олевського району.

За результатами проведеного аналізу, з виконання планових протиєпізоотичних заходів можна зробити такий висновок, що план ветеринарно-профілактичних і протиєпізоотичних заходів за всіма показниками виконаний, а за деякими і перевиконаний. Перевиконання плану з проведення

протиепізоотичних заходів свідчить про неточний облік тварин на території нашого району і неглибокі знання спеціалістів щодо складання самих планів. Враховуючи те, що із року в рік, на території Олевського району, кількість тварин за всіма видами зменшується, тоді, за правильного планування протиепізоотичних заходів, плани мають бути недовиконані.

Результати розрахунків засвідчують ефективність проведення ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів на території Олевського району. Так, економічний ефект на 1 грн витрат, в результаті проведення профілактичних щеплень ВРХ проти сибірки склав 13,7 грн, а в результаті вчасного проведення досліджень ВРХ на туберкульоз – 587,49 гривні. Питома величина витрат для профілактики сибірки у ВРХ– 1,13 грн, а для профілактики туберкульозу – 2,47 гривні.

УДК 619:613 (075.8)

ДРУЦА Ю.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ПРОВЕДЕННЯ ВETERИНАРНИХ ЗАХОДІВ З ПРОФІЛАКТИКИ ЗАРАЗНИХ ХВОРОБ ТВАРИН НА ТЕРИТОРІЇ м. МИКОЛАЇВ

В профілактиці заразних хвороб тварин важливе значення має комплекс спеціальних заходів, до яких належать: діагностичні дослідження, імунізації і лікувально-профілактичні обробки (хіміопротифілактика гельмінтозів, гемоспори-діозів та інших паразитарних хвороб).

За забезпечення стабільної епізоотичної ситуації та організацію проведення ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів на території м. Миколаїв несе відповідальність начальник міського управління державної ветеринарної медицини Лумідзе І.Х. Спеціалісти даного територіального органу, через підпорядковані їм установи (міську державну лікарню, дільничні лікарні державної ветеринарної медицини) організовують і проводять на території міста заходи, як загальної, так і специфічної профілактики тварин у терміни передбачені відповідними планами.

Правильна організація та вчасне проведення обов'язкових і необов'язкових протиепізоотичних заходів, упродовж 2010 року, спеціалістами ветеринарної медицини державної, частково приватної служби, призвела до попередження найбільш значимих заразних захворювань тварин на території м. Миколаїв.

Аналіз державних форм звітності показав, що упродовж 2010 року спеціалістами міського управління та підпорядкованих установ державної ветеринарної медицини організовані і проведені майже всі види робіт з профілактики інфекційних та інвазійних хвороб тварин, план виконаний і перевиконаний за багатьма показниками, що свідчить про не точний облік тварин на території міста.

Результати розрахунків засвідчують ефективність проведення протиепізоотичних заходів, як щеплень великої рогатої худоби проти сибірки, так і досліджень її на туберкульоз. Так, вчасне проведення профілактичних щеплень 1469 гол ВРХ проти сибірки дозволяє попередити збитки на суму 22942,91 грн, а планові дослідження ВРХ на туберкульоз попереджають збитки у сумі 1050684,89 грн. Економічний ефект на 1 гривню витрат від проведення профілактичних щеплень склав 16,58 грн, а економічний ефект від вчасних досліджень ВРХ на туберкульоз – 630,24 грн. Питома величина витрат на щеплення 1 тварини проти сибірки 0,94 грн., а на дослідження 1 гол ВРХ на туберкульоз витрати склали 2,3 гривні.

УДК 619: 616. 992. 28

ЖУРБЕНКО І.О., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ДЕРМАТОМІКОЗІВ СВІЙСЬКИХ ТВАРИН У МИКОЛАЇВСЬКІЙ МДЛВМ

Аналіз даних, отриманих під час проведення досліджень частоти захворювання собак та кішок різними дерматомікозами дозволяє визначити основні причини виникнення цих захворювань серед дрібних тварин в зоні обслуговування дільничної державної лікарні ветеринарної медицини Заводського району м. Миколаїв. Відсутність обов'язкових щеплень проти дерматомікозів сприяє поширенню цього захворювання серед собак і котів. Добровільні профілактично-лікувальні щеплення тварин не забезпечують епізоотичного благополуччя стосовно дерматомікозів. Своєчасно прищеплені згідно настанов по застосуванню вакцин тварини набувають тривалого імунітету, що практично попереджає розвиток захворювання.

Поширенню дерматомікозів серед дрібних тварин на території м. Миколаїв сприяє відсутність належної реклами профілактично-лікувальних заходів серед власників домашніх дрібних тварин. Висока щільність собак і котів та невпорядкованість їх утримання у зоні обслуговування лікарні, особливо в останні роки, сприяє утворенню стаціонарно-неблагополучних пунктів. Особливо небезпечні у цьому відношенні скупчення собак та кішок на вигульних майданчиках, у разі проведення виставок, в зооринках, у ветеринарних клініках, де створюються можливості для контакту здорових тварин із хворими або носіями інфекції, а також забезпечується передача збудника інфекції через предмети загального вжитку (торгові столи на ринках, ринги на виставках тощо).

Проаналізувавши захворюваність дрібних тварин на дерматомікози за 2 останні роки ми встановили, що за цей період на трихофітію і мікроспорію захворіло 14 котів і 19 собак. За отриманими результатами можна стверджувати, що стать мало впливає на чутливість тварин до дерматомікозів, в той же час вік і породність, деякою мірою впливають на важкість перебігу. Наймовірність зараження грибковою інфекцією впливає фактор сезонності.

За результатами проведених розрахунків ми з'ясували, що витрати на лікування однієї хворої на мікроспорію собаки в даній установі у 7,3 рази більші (116,8 грн), як на профілактичне щеплення (18 грн). Для попередження великих збитків і витрат на лікування, а також моральних збитків, краще тварину вчасно щепити.

УДК 619:613 (075.8)

ОНИЩУК М.В., магістрант
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВЕТЕРИНАРНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ І ПРОТИЕПІЗООТИЧНИХ ЗАХОДІВ У СТОВ “ПРОМІНЬ” АРБУЗИНСЬКОГО РАЙОНУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ у 2011 р.

Основний напрямок планів ветеринарних заходів залежить від ветеринарно-санітарного стану тваринницьких ферм і благополуччя господарства. В господарствах, благополучних з інфекційних і інвазійних хвороб тварин, у планах ветеринарних заходів переважають профілактичні заходи; в неблагополучних з тої чи іншої хвороби – оздоровчі заходи. Планування і проведення тих чи інших ветеринарних заходів вимагає значних матеріальних затрат на їх проведення тому, слід враховувати рівень економічного розвитку господарства.

Ветеринарно-профілактичні і протиепізоотичні заходи у СТОВ “Промінь” проводять спеціалісти ветеринарної медицини цього господарства, в терміни передбачені відповідним планом, а

допомагають їм у проведенні таких заходів спеціалісти Арбузинської районної державної лікарні ветеринарної медицини. Контроль здійснюють спеціалісти РУДВМ. Складає такий план головний лікар ветеринарної медицини господарства, у кінці поточного року на наступний рік. Для об'єктивності складеного плану і реальності його виконання, спеціалісти даного господарства, враховують наявне поголів'я тварин і обіг стада за рік який пройшов, з'ясовують епізоотичну ситуацію щодо заразних хвороб тварин, а також, обов'язково враховують епізоотичний стан населених пунктів району, що розташовані в прилеглий зоні.

За статистичними даними державних форм звітності (Звіти про ветеринарні протиепізоотичні заходи (Форма №1А-вет), які подають щоквартально в Арбузинське районне управління державної ветеринарної медицини, упродовж 2011 року у СТОВ "Промінь" проводили цілий ряд заходів направлених на профілактику заразних хвороб тварин, у проведенні яких я приймав особисту участь. Вчасне проведення ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів у господарстві упродовж 2011 р. забезпечило його благополуччя щодо заразних хвороб тварин.

Результати зроблених нами розрахунків засвідчують ефективність проведення ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів на території Арбузинського району. Так, вчасне проведення запобіжних щеплень 3500 голів ВРХ проти сибірки попереджає збитки у сумі 74225 грн, а планові дослідження 3216 голів ВРХ на туберкульоз, не допустить збитки на суму 1129654,27 грн. Економічний ефект на 1 грн витрат, в результаті проведення профілактичних щеплень ВРХ проти сибірки склав 14,2 грн, а в результаті вчасного проведення досліджень ВРХ на туберкульоз – 498,63 гривні.

УДК 619: 616.98:578.824.11

СЕЦЬКО А.С., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ Й ПРОФІЛАКТИКИ СКАЗУ СВІЙСЬКИХ І ДИКИХ ТВАРИН У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Багаторічними дослідженнями епідеміології і епізоотології сказу, проведеними в Україні, показано, що на цій території, протягом тривалого часу відбувалося формування низки самостійних осередків сказу, природного типу, внаслідок передачі вірусу різними джерелами збудника інфекції (вовки, собаки та інші), в нову екологічну нішу треба віднести – популяцію лисиць. Починаючи з 1965 року показник виявленої захворюваності лисиць із року в рік підвищувався, різко погіршилася епізоотична ситуація в регіоні України. Це призвело до того, що нозоареал сказу став співпадати з ареалом лисиці. Передумовою до ситуації, що склалася, було стабільне у 3–6 разів, збільшення чисельності лисиць за останні десятиріччя. Нині лисиці в Україні є найбільш масовим видом хижака і складає приблизно 70% від загальної кількості хижих м'ясоїдних тварин.

Однією з найважливіших екологічних, епізоотологічних та епідеміологічних особливостей сказу природного типу є синантропізація лисиці, що спостерігається на території України, і активна адаптація цього виду тварин до зміненого людиною екологічного середовища внаслідок інтенсифікації сільського господарства і зростаючою урбанізацією.

Незважаючи на стаціонарність сказу в Миколаївській області та розповсюдження його серед диких і бродячих домашніх тварин, захворювання людей на сказ, за цей період не відмічали. Швидка ліквідація вогнищ сказу на території неблагополучних населених пунктів та господарств показала координованість, високу професійну майстерність у діях фахівців ветеринарної медицини не лише державних ветеринарних установ, а й господарств різних форм власності. В цілому, за ліквідації спалахів сказу, проводилися всі заходи передбачені інструкцією, та розробленими планами.

Аналіз епізоотичної ситуації зі сказу в Миколаївській області показує, що захворювання не має тенденції до зниження кількості спалахів. Так, у 2006 р. зареєстровано 44 неблагополучних пункти і 55 хворих тварин, у 2007 р. 38 пунктів і 40 тварин, у 2008 р. відповідно 41 пункт і 53 тварини, у 2009 р. 17 пунктів і 19 тварин, у 2010 р. 44 неблагополучних пункти і 55 хворих тварин.

УДК 619: 616.988.23:61.831.8

СЕЦЬКО О.С., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ ВИКОРІНЕННЯ ХВОРОБИ АУЕСКІ СВИНЕЙ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Головна складність боротьби з хворобою Ауескі полягає в тому, що вона часто протікає в латентній формі, за якої вірус персистує в клітинах центральної нервової системи і відсутній у крові. Вірус може перебувати у стані персистування протягом усього життя тварини. Оскільки вірусоносійство за хвороби Ауескі має поширення, то для його виключення необхідно обов'язково досліджувати сироватки крові від усіх новоприбулих у господарство свиней. А за результатами досліджень реагуючих тварин вилучати із стада і здавати на забій.

В Україні нині прийнята галузева програма викорінення хвороби Ауескі свиней на території України на 2008–2012 роки, затверджена наказом Державного комітету ветеринарної медицини України №168, від 18 серпня 2008 року. Суть Програми викорінення хвороби Ауескі: за інфікування свиней вірусом хвороби Ауескі утворюються *gE*-специфічні антитіла, які зберігаються протягом декількох років. Антитіла до *gE* легко детектувати за допомогою спеціальних дискримінальних тестів в сироватці інфікованих, у тому числі і латентно-інфікованих тварин. Усі серопозитивні тварини стада – є інфікованими. На основі проведення епізоотологічного і серологічного скринінгу встановлюють статус господарств, населених пунктів і статус регіонів України із хвороби Ауескі. Серопозитивні стада або населені пункти інфіковані або умовно благополучні з хвороби Ауескі, а серонегативні – неінфіковані або благополучні тобто вільні від вірусу хвороби Ауескі. Проводять обов'язкову вакцинацію усього поголів'я в неблагополучних і умовно благополучних господарствах і населених пунктах, виключно маркерними вакцинами, визначеними Програмою і Інструкцією.

Так, для досліджень в ІФА, на наявність антитіл до природного вірусу хвороби Ауескі, у 2007 р. надійшло 538 проб сироваток крові для моніторингових досліджень і 2 проби мозкової суспензії від свиней з підозрою на цю хворобу, у 2008 р. дві проби мозкової суспензії, у 2009 р. 2096 проб сироваток крові із господарств різних форм власності і 22 проби сироваток крові від диких кабанів – всі проби виявились негативними. В 2010 р. досліджено проби сироватки крові із 10 раонів Миколаївської області (38 господарств) і 15 проб сироваток крові від диких кабанів – усі з негативним результатом. У першому кварталі 2011 р. досліджено 1598 проб сироваток крові 17 проб сироваток крові від диких кабанів із негативним результатом.

Таким чином, за результатами моніторингових досліджень Миколаївська область є вільною від хвороби Ауескі свиней.

УДК 619: 616.98:578.824.11

ЩУКА А.О., студент 6 курсу

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ З ПРОФІЛАКТИКИ Й ЛІКВІДАЦІЇ СКАЗУ НА ТЕРИТОРІЇ ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ у 2007–2011 рр.

Аналізуючи захворюваність серед домашніх і диких тварин можна стверджувати, що основним джерелом розповсюдження сказу в районі є бездомні собаки і бродячі коти, які можуть бути резервуаром цього вірусу.

У період розвитку епізоотії природного сказу помітно змінилися форми прояву хвороби. Так, захворювання котів, за період що аналізується, складає 42,9%, від усіх випадків захворювання тварин на сказ і проявлялося, здебільшого, у тихій формі. Успіх боротьби зі сказом тварин і охо-

рони людей від зараження гідрофобією в природних та міських вогнищах може бути здійснено тільки при сумісній цілеспрямованій роботі і постійній інформованості органів з охорони здоров'я, служби ветеринарної медицини, органів комунального та лісового господарства, внутрішніх справ і добровільної спілки мисливців. Основним в системі заходів, що проводять у комплексі ці служби, є профілактика сказу. Заходи з профілактики сказу в районі проводилися в таких напрямках: – попередження занесення в благополучну місцевість здійснювалось шляхом упорядкування утримання собак та котів, створенням імунного зі сказу прошарку серед них, завдяки застосуванню засобів специфічної профілактики; – враховуючи особливості епізоотології сказу, який розповсюджується, в основному, дикими м'ясоїдними, велику увагу приділяли контролю популяції лисиць, забезпечення оптимальної їх чисельності – 0,5–1 гол. на 1000 га території перед гоном; – осередки та джерело збудника інфекції знешкоджували шляхом своєчасного виявлення й знищення захворілих на сказ тварин. Сільськогосподарських тварин, підозрюваних у зараженні, піддавали вимушеним щепленням. Особливу увагу приділяли негайному знищенню хворих і підозрілих у захворюванні тварин; – з листопада 2007 р. запроваджене пероральне щеплення лисиць проти сказу із застосуванням вакцини *VR-G*, з цією метою сформовано 6 бригад; – знешкодження збудника інфекції в довкіллі, проводили шляхом вчасної утилізації трупів та проведенням дезінфекції у приміщеннях, де знаходились хворі тварини та їх трупи тощо.

Зниження чисельності лисиць із застосуванням відстрілу і пероральних щеплень дозволило виключити цей вид тварин із епізоотичного ланцюга сказу. Боротьба з епізоотіями сказу показала дієвість та ефективність системи заходів, що включають масову профілактику за допомогою вакцинації диких тварин (із приманками), собак у населених пунктах та проведення комплексу ветеринарно-санітарних заходів, а також знешкодження бродячих собак і котів.

УДК 619: 616. 992. 28

ШМИГОЛЬ К.М., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ПОШИРЕННЯ ДЕРМАТОМІКОЗІВ СЕРЕД СОБАК І КОТІВ, ЇХ ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ У КЛІНІЦІ ДРІБНИХ ТВАРИН ТОВ “КОЛУМБУС-ТРЕЙД”

Зростання чисельності бродячих собак та безпритульних кішок, особливо в останні роки, сприяє погіршенню епізоотичної ситуації відносно дерматомікозів дрібних тварин.

Проаналізувавши захворюваність дерматомікозами серед різних видів тварин за 2011 р., за даними приватної клініки встановили, що протягом цього часу захворювання на дерматомікози (трихофітія і мікроспорія) виявили у 22 котів і 30 собак. Можна стверджувати, що стать мало впливає на чутливість тварин до дерматомікозів, в той же час вік і породність, деякою мірою впливають на тяжкість перебігу. На ймовірність зараження грибковою інфекцією впливає фактор сезонності.

Проведений нами аналіз показав, що серед дерматомікозів домінує мікроспорія. Так, із 30 випадків захворювання собак на дерматомікози, мікроспорію реєстрували у 23 тварин (76,7%), серед котів відповідно – 20 випадків із 22 захворілих тварин, або 91%.

Загальна резистентність тварини значною мірою визначає перебіг хвороби та можливість виникнення ускладнень. Так, тварини, організм яких не ослаблений іншими хворобами, нестачею в раціоні вітамінів (особливо вітаміну А), мікроелементів та інших поживних речовин, менш чутливі до захворювань шкіри, а в разі виникнення вогнищ мікозного ураження процес має більш доброякісний перебіг і рідше ускладнюється.

В різних країнах світу і в Україні застосовуються досить дієві протигрибкові препарати для лікування хворих, однак всі вони практично мають високий ступінь токсичності для тварин, більшість із них неефективні за ускладнення грибкових уражень бактеріальними інфекціями. Лікарський засіб – ТЕОБОН є ефективним для лікування грибкових і бактеріальних захворювань шкіри та волосся (препарат може використовуватись як лікувальний засіб, а також для дезінфекції). Досить дієвим щодо лікування дерматофітозів також є фунгіцидний препарат фірми МАН – МІКОФІТ.

За результатами проведених розрахунків ми встановили, що на профілактичне щеплення одного собаки власник витратить 23,85 грн, а у разі захворювання цієї тварини витрати будуть у 6–8 разів більші, залежно від схеми лікування. Отже, краще і дешевше вчасно тварину піддати профілактичним щепленням і створити належні умови для її утримання, ніж потім лікувати дерматомікози.

УДК 619: 616.98:578

ТАРАСЕВИЧ О.А., студент 6 курсу
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА, ПРОФІЛАКТИКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ЧУМИ М'ЯСОЇДНИХ У СОБАК В УМОВАХ ПРИВАТНОЇ КЛІНІКИ м. БІЛОЇ ЦЕРКВИ

Сезонність має вплив на захворюваність собак на чуму. У холодну пору року збільшується, як захворюваність та і летальність серед тварин. Найбільш сприйнятливими до вірусу чуми виявились собаки 3–6 міс. віку. За статистичними даними пункту швидка ветеринарна допомога “Мегавет” найбільш розповсюдженими є: кишкова і легенева форми чуми м'ясоїдних серед собак. У 2011 р. їх кількість відповідно становила по 33,3%.

Найбільш характерними клінічними ознаками для чуми є: катаральне запалення слизових оболонок очей (кон'юнктивіт, кератит), респіраторних органів (риніт, трахеїт, бронхіт, пневмонія) і шлунково-кишкового тракту. За патолого-анатомічного дослідження встановлюють різної інтенсивності зміни епітеліальних структур. Серологічний метод РРІД, для індикації вірусу чуми м'ясоїдних у хворих собак дозволяє здійснити лабораторне підтвердження діагнозу на чуму. Метод є чутливим і специфічним, може бути використаний для посмертної діагностики чуми м'ясоїдних. Постановка реакції не потребує спеціального обладнання, але дає можливість отримати результати в умовах закладів, які спеціалізуються у лікуванні дрібних тварин за 18–24 години. Епізоотологічний, клінічний і патолого-анатомічний методи діагностики чуми є лише допоміжними. Кінцево діагноз встановлюється шляхом індикації вірусу в культурі клітин або на курячих ембріонах, та в серологічних реакціях (РРІД, ІФА). Метод ІФА порівняно з РРІД виявився більш чутливим.

Найбільш ефективними для профілактики чуми м'ясоїдних у собак виявились вакцини голландського і американського виробництва, а найбільш прийнятною схемою щеплень є застосування препарату у віці 2 місяці з ревакцинацією через 2–3 тижні та у віці 6 і 12 місяців.

За статистичними даними і результатами проведених розрахунків ми встановили, що найбільш ефективним є лікування собак за третьою схемою. Завдяки такому способу скорочується тривалість лікування хворих тварин і значно нижчі витрати на ветеринарні заходи, так питома величина витрат на 1 захворілу тварину, що лікували за третьою схемою, склала 134,35 грн, а це нижче на 383,42 грн, як за першою схемою і на 466,65 грн – як за другою схемою. Ефективність цього методу склала 100% (із 7 тварин, яких лікували за аналогічною схемою, жодна не загинула).

УДК 619: 616.9:578

СЕЦЬКО А.В., магістрант
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ТА ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ ТВАРИН У АРБУЗИНСЬКОМУ РАЙОНІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналіз епізоотичної ситуації 1945–2011 рр. показав, що на території Арбузинського району протягом зазначеного періоду реєструвалося 21 інфекційне захворювання. Більшість хвороб, які мали провідне соціальне та економічне значення (туберкульоз, бруцельоз, лептоспіроз) ліквідо-

вані. Значних збитків господарствам району завдав лейкоз ВРХ, але робота фахівців ветеринарної медицини в цьому випадку також увінчалася успіхом і нині всі господарства є благополучними.

Слід зазначити, що інфекційні хвороби з хронічним перебігом (туберкульоз, бруцельоз, лептоспіроз, інфекційний атрофічний риніт свиней) і реєструвались на території нашого району належать до особливої групи захворювань. Вони мають певну специфіку поширення, розвитку, перебігу й згасання. Проте велике значення для епізоотологічної служби району має контроль і профілактика інфекційних захворювань із надзвичайно гострим перебігом. Такими хворобами є сказ і сибірка.

Вивчаючи епізоотичну ситуацію зі сказу на території Арбузинського району Миколаївської області, за період з 2005 по 2010 рр. ми встановили, що рабічна інфекція тут є поширеною серед різних видів, як диких так і домашніх тварин. За цей період на території району зареєстровано 16 випадків сказу. Це захворювання реєстрували переважно у сільській місцевості. За останні 6 років в Арбузинському районі неблагополучними зі сказу були 9 населених пунктів. На території окремих населених пунктів було зафіксовано від 2 до 4 спалахів сказу, а саме: у смт Арбузинка та с. Полянка – по 2 випадки сказу; у с. Костянтинівка – 3, а у с. Новокрасне – 4 випадки.

За період із 1934 по 2010 рр. в Арбузинському районі Миколаївської області було зареєстровано 18 спалахів сибірки у 15 неблагополучних пунктах. На території смт. Арбузинка хворобу за період, що аналізується, реєстрували тричі. На території району знаходиться 12 поховань тварин загиблих від сибірки. Поховання здійснювались у період з 1934 по 1968 рр. Точне знаходження більшості поховань проведених у цей період невідомі. Захворювання телиці й людей на сибірку відбулося в смт. Костянтинівка (2010), де джерелом збудника могли бути корми отримані з місця розораного скотомогильника. За період, що аналізується на сибірку захворіло 20 тварин: 11 голів великої рогатої худоби, 7 овець, 1 свиня й 1 кінь.

УДК 619: 616:981.48:636.4

КОЛІНЧАК В.А., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ ІЗ ПРОФІЛАКТИКИ САЛЬМОНЕЛЬОЗУ ПОРОСЯТ У ДП “РОДНИКІВКА” УМАНЬСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Найбільша активність у виникненні і подальшому розвитку епізоотичного процесу за сальмонельозу, у разі цього захворювання, належить третій ланці епізоотичного процесу – сприйнятливій тварині. Підтвердженням сказаного є той факт, що сальмонельоз виникає здебільшого серед носіїв патогенних форм різних серологічних варіантів сальмонел, у разі зниження їх імунного захисту і активації умовно-патогенної мікрофлори. З’являються захворілі на сальмонельоз поросята (джерело збудника інфекції), які є пусковим механізмом у розвитку епізоотичного процесу, а відносно простий механізм передачі збудника інфекції забезпечує появу нових випадків хвороби і безперервність епізоотичного процесу. Для вищезазначеної факторної хвороби характерний повільний розвиток епізоотичного процесу: повільне підвищення захворюваності, високий рівень захворюваності триває довго, зниження його відбувається дуже повільно.

Стаціонарності такої хвороби як сальмонельоз сприяє той факт, що порушуються схеми щеплень тварин проти цієї інфекції або застосовуються недостатньо імуногенні вакцини – “Сердосан”. Вакцина показала свою слабку ефективність для профілактики сальмонельозу. Слід також пам’ятати, що вакцини проти сальмонельозу містять різні серологічні варіанти цього збудника. Живі вакцини проти сальмонельозу є більш імуногенними. Це пояснюється приживанням вакцинних штамів в організмі сприйнятливих тварин, збереженням основних шляхів метаболізму і всього комплексу антигенних властивостей мікробної клітини. Імунітет після застосування живих вакцин утворюється, як правило, раніше і характеризується великою напруженістю і тривалістю порівняно з інактивованими вакцинами.

За даними проведених досліджень більш ефективним є лікування поросят із застосуванням біциліну, специфічної гіперімунної сироватки й метранідазолу (перша схема), байтрилу й специфічної

гіперімунної сироватки (друга схема) і апраміцину і специфічної гіперімунної сироватки (третья схема). В першій дослідній групі після проведеного лікування загинуло лише 2 тварини із 14 хворих. Ефективність такого лікування становить 85,7%. Після застосування гіперімунної сироватки у комплексі із байтрилом або апраміцином, не загинуло жодне хворе поросся. Менш ефективною виявилось лікування сальмонельозу поросят за схемою, яка передбачала застосування специфічної сироватки і відварів кори дуба та трави звіробою. Загибель поросят у цій групі становила 22,2%.

УДК 619:616-084

КІСЛІЧЕНКО М.В., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ КОТІВ У ЗОНІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ПРИВАТНОЇ КЛІНІКИ “ГРАНД” м. КИЇВ

Найбільш чутливими зі спектру хвороб, які здебільшого зустрічались серед котів у зоні обслуговування приватної клініки “Гранд” виявились котенята 1–6-міс. віку – уражено було 32,7% (від загальної кількості), коти віком 7–12-місячного віку – 34%, коти віком 1–2 роки – 23,8%, серед тварин старших 2 років реєстрували 9,5% випадків. Результати застосування перорального антибактеріального препарату офлосан для лікування хламідіозу котів показали високу терапевтичну його ефективність. Залежно від тяжкості захворювання пацієнтів спостерігалось повне одужання або значне покращення загального стану тварин.

Сезонність впливає на захворюваність котів на інфекційні хвороби. У холодну пору року збільшується як захворюваність, так і летальність серед котів. Найбільш сприйнятливими до вірусних, бактеріальних і грибкових інфекцій виявились коти з 3 до 10 місячного віку.

Лікування вірусних інфекційних хвороб котів слід проводити із застосуванням специфічної терапії (гіперімунні сироватки Вітафел, Вітафел С), а панлейкопенії, каліцивірозу, інфекційного ринотрахеїту, хламідіозу ще й з введенням фоспренілу або анандину, (адже разом проявляється їх синергічна дія) і неспецифічного комплексу.

Найбільш ефективними вакцинами у профілактиці найбільш поширених інфекційних захворювань серед котів виявились препарати французького (*Purevax RCP, Purevax RCPCh*), американського (*Fel-O-Vax*), російського (Вакдерм, Вакдерм F, Полівак ТМ) виробництва, а найбільш прийнятною схемою є щеплення котенят у 8-тижневому віці з інтервалом 3 або 4 тижні: у разі вакцинації котенят з інтервалом 3 тижні, то біопрепарат вводять триразово у 8, 11 і 14 тижнів, а в разі вакцинації з інтервалом у 4 тижні – введення біопрепарату дворазове у 8 і 12 тижнів; надалі щеплення котів старше 1 року проводять один раз на рік, однією дозою вакцини.

За результатами проведених розрахунків ми з’ясували, що лікування хламідіозу у котів є ефективним, як за першою та і за другою схемами, які розроблені в даній клініці. Питома величина витрат на лікування хламідіозу у котів за другою схемою (із застосуванням офлосану) є на 19,59 грн нижчою, ніж за першою схемою, тоді як збереженість тварин після лікування в обох групах 100%.

УДК 619:616.988.6.635.5

ГУРЕНКО Т.В., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА ЗАРАЗНИХ ХВОРОБ ПТИЦІ НА ПТАХОФЕРМІ ТОВ “ЯСЕН-СВІТ” КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ТОВ “Ясенвіт” є птахопідприємством, що офіційно благополучне понад 5 років щодо заразних хвороб птиці. Заразні захворювання профілактують відповідно до попередньо розроблених

планів ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів (карти-схеми), які включають щоденний клінічний огляд птиці, планові та поточні діагностичні дослідження, вакцинацію, дезінфекцію, систематичне вибракування, забій та утилізацію слабкої і хворої птиці. Мета вакцинації у виробничому циклі вирощування птиці – попередження або мінімізація проблем, які виникають внаслідок зараження польовими штамми збудників. Вакцини і програми вакцинації сильно відрізняються за своєю ефективністю і, часто, за методом застосування. Згідно з даними епізоотологічного моніторингу (серологічні дослідження) схеми вакцинації постійно коректуються. Великого значення набувають профілактичні щеплення проти інфекційного бронхіту і хвороби Ньюкасла, а також профілактичні щеплення проти основних імуносупресивних хвороб (інфекційний бурсит, хвороба Марека, реовірусна інфекція). Для точного визначення того дня, з якого потрібно входити з вакциною і визначається рівень антитіл, до того чи іншого збудника.

У випадку, якщо існує ризик інфікування птиці вакцинацію потрібно проводити якомога швидше. Якщо ж ризик мінімальний, то вакцинацію можна перенести на більш пізні терміни. Саме для створення місцевого імунітету (щеплення проти інфекційного бронхіту за нашою технологічною картою) можна застосовувати спрей-вакцинації. Так само, у перший день за показаннями є необхідність щеплення птиці проти хвороби Марека, що також передбачено аналізованою технологічною картою. Випоювання вакцин формує більшою мірою гуморальний імунітет.

Останнім аспектом який враховує служба ветеринарної медицини господарства є вибір фірми-виробника вакцини. Адже найбільш ефективними зарекомендували препарати голландської фірми “MSD Animal Health”, ізраїльської – “ABIC”, іспанської – “Hipra”.

Відповідно до розробленої карти-схеми обробок кросу Хайсекс білий курчат з 1-го по 150-й день щеплюють живими вакцинами проти хвороби Марека, інфекційного бронхіту, хвороби Гамборо, хвороби Ньюкасла, інфекційного ринотрахеїту, інфекційного енцефаломієліту, віспи, інфекційного ларинготрахеїту. За технологічною картою-схемою передбачено також щеплення птиці на 95-й день інактивованою емульсованою вакциною проти інфекційного бронхіту, інфекційного бурситу і синдрому зниження несучості.

УДК:619.616.982.211/988.6-036.21

СЕРГІЄНКО В.В., магістрантка

Науковий керівник – **ДОВГАЛЬ О.В.**, канд вет наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ЕПІЗОТИЧНА СИТУАЦІЯ, ЗАХОДИ БОРОТЬБИ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЛЕЙКОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В БІЛОЦЕРКІВСЬКОМУ РАЙОНІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Лейкоз великої рогатої худоби – інфекційне повільноперебігаюче захворювання пухлинної природи, що протікає безсимптомно або характеризується лімфоцитозом і злоякісним розростанням кровотворних та лімфоїдних клітин в різних органах і тканинах організму. Збудник лейкозу великої рогатої худоби (ЛВРХ) – вірус сімейства *Retroviridae*. Метою нашої роботи було вивчення епізоотичної ситуації по лейкозу великої рогатої худоби в Білоцерківському районі Київської області, та детальний аналіз оздоровчих заходів на протязі усього періоду оздоровлення господарств. Матеріалом для написання даної роботи послужили документи зооветеринарного обліку і звітності за період з 2009–2011 рік, а також результатів власних спостережень і досліджень проведених в 2011 році.

Аналіз зазначених матеріалів свідчить, що лейкоз великої рогатої худоби в господарствах Білоцерківського району Київської області почав реєструватися у 1975–1980 роках. В основному, це були господарства, які закупували худобу для відтворення.

В останні роки для діагностики лейкозу великої рогатої худоби застосовують серологічний метод, в деяких господарствах району застосовують імуноферментний метод діагностики, що дає можливість прискорити оздоровлення господарств від лейкозу. 2005 рік можна вважати позитивно переломним в організаційних заходах боротьби з лейкозом великої рогатої худоби в господарствах району. Однак на початку проведення оздоровчих заходів в силу суб'єктивних факторів в частині господарств перетримували серопозитивних тварин. Таким чином, за останні роки у Бі-

лоцерківському районі відмічається тенденція до стабілізації епізоотичної ситуації по лейкозу великої рогатої худоби.

Отже, чітке знання епізоотичної ситуації в господарствах району, своєчасна діагностика, з широкомасштабним застосуванням не тільки РІД, а й ІФА, видалення зі стад інфікованих тварин, виконання комплексу ветеринарно-санітарних та організаційно-господарських заходів дозволили не тільки знизити рівень інфікованості, а також оздоровити цілий ряд господарств. Епізоотичний моніторинг лейкозної інфекції методом ІФА, значно прискорює строки оздоровлення неблагополучних господарств. Якщо в 2005 році в районі нараховувалось 16 неблагополучних господарств, то в 2009 лише 2, які оздоровлені в 2011 році. На сьогоднішній день Білоцерківський район оздоровлений від лейкозу великої рогатої худоби.

УДК 619:616.9-036.658

БОЦМАНЕНКО М.О., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ТИРСІН Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ПРАКТИКИ В ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

Реформування агропромислового комплексу, результатом якого стало зникнення крупних тваринницьких ферм та крупнотоварного виробництва, змінило структуру господарських агроформувань, внаслідок чого більша частина поголів'я продуктивної худоби знаходиться в приватних селянських господарствах.

Такі кардинальні зміни в розміщенні тваринництва зумовили необхідність перебудови системи ветеринарного обслуговування поголів'я і переводу ветеринарної медицини, зв'язаної з обслуговуванням приватного сектору, на приватну основу. Начальник державної служби ветеринарної медицини та фіто-санітарного нагляду України І. Бісюк з цього приводу зазначив: «Майбутнє ветеринарної медицини за приватною практикою. Реорганізація служби ветеринарної медицини – невідворотній процес. Це європейський шлях розвитку і альтернативи йому немає. ПрофінаНСувати його має намір Євросоюз в разі позитивної оцінки експертами МЕБ (міжнародне епізоотичне бюро) стану організації ветеринарної справи в Україні».

Зважаючи на актуальність проблеми з реформування системи ветеринарної медицини і переводу її на комерційну основу були розроблені і затверджені Державним комітетом України з питань регуляторної політики та підприємництва і Міністерством Агрополітики України 20.07.2001 р. наказ №94/186 «Ліцензійні умови» діяльності закладів ветеринарної медицини, в т.ч. і приватної.

В основу «Ліцензійних умов» покладені Закони України «Про ветеринарну медицину», «Про захист прав споживачів», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Ліцензійними умовами визначено, що «Ветеринарна практика – це вид господарської діяльності із здійснення діагностичної, лікувальної, профілактичної та оздоровчої роботи у тваринництві, ветеринарно-санітарної експертизи тваринницької та рослинницької продукції або з надання інших ветеринарних послуг».

Зараз готується Положення про Державний центр інновацій у ветеринарній медицині, який допоможе законодавчо захистити права і інтереси лікарів-приватників.

Таким чином, на сьогоднішній день створена правова база приватної діяльності ветеринарної медицини.

УДК 619: 616-091. 875.

КОЛІБАБЧУК В.В., магістрант

Науковий керівник – **ТИРСІН Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА ТА ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА КОЛЕНТЕРОТОКСЕМІЇ СВИНЕЙ У АФ «ПРОПОЗИЦІЯ» ТУЛЬЧИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Коліентеротоксемія – інфекційне захворювання, яке значно поширене в Україні. Незалежно від пори року, кліматичних факторів, умов утримання завдає значних економічних збитків галузі свинарства.

Метою нашої роботи було вивчення особливостей поширення, патоморфологічних змін у органах та тканинах та організація лікувально-профілактичних заходів за гострого перебігу набрякової хвороби свиней.

У жовтні місяці 2011 року у АФ «Пропозиція» Тульчинського району Вінницької області загинуло 14 поросят. Захворювання було виявлено здебільшого серед відлучених поросят, перебігало у гострій формі й супроводжувалося розладом травлення, ураженням центральної нервової системи і появою набряків у різних органах і тканинах. За результатами патолого-анатомічного розтину були виявлені зміни, характерні для гострого перебігу набрякової хвороби свиней.

Шкіра вушних раковин, рила, підгруддя, живота червоно-фіолетового забарвлення. Спостерігали припухання повік, та набряк підшкірної клітковини навколо очей, у міжщелеповому просторі, підгруддя, живота. Легені кровонаповнені, тістуватої консистенції, на розрізі темно-червоні, із бронхів виділялась світла піниста рідина. Серце, нирки, печінка з ознаками зернистої дистрофії. Шлунок добре наповнений кормовими масами кашоподібної консистенції, у складі яких переважають концентрати. Слизова оболонка шлунка сіро-червоного кольору і вкрита великою кількістю сірого слизу. У фундальній частині шлунка слизова оболонка драглиста, а стінка його потовщена. На розрізі цієї ділянки спостерігали набряк підслизової основи. Тонкий кишечник наповнений невеликою кількістю вмісту сіро-жовтого кольору. Слизова оболонка сірого кольору, а окремі петлі мали червонуваті відтінки. Брижа кишечника драглиста, набрякла. Слизова оболонка сірого кольору і зібрана у множинні поперечні складки. На розрізі цих складок спостерігається набряк підслизової основи.

Мезентеріальні лімфатичні вузли дещо збільшені, набряклі. Відмічається гіперемія і набряк мозку та його оболонок. Селезінка – без змін. Таким чином, на підставі особливостей клінічного прояву, патологоанатомічних змін був встановлений діагноз на колієнтеротоксемію і розроблений комплекс лікувально-профілактичних заходів спрямований на ліквідацію спалаху захворювання.

УДК 619.616.9-036.658

ОНИЩЕНКО І.С., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ТИРСІН Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА ТА ЗАХОДИ БОРОТБИ З ДИЗЕНЕТРІЄЮ СВИНЕЙ У ТОВ «УКРАЇНА-Т» СМТ. ТРОСТЯНЕЦЬ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виникнення дизентерії свиней У ТОВ «Україна-Т» пов'язано з багатьма факторами. Зокрема це пов'язано з порушенням умов годівлі та утримання свиней, стресами, різкою зміною раціону, згодовуванням недоброякісного корму, утриманням тварин у вологих приміщеннях з недостатньою вентиляцією, переведенням з одного станка в інший під час спалаху хвороби, раннім відлученням поросят, відсутністю моціону. Однією із причин виникнення дизентерії свиней на свинофермі є завезення із інших господарств ремонтного молодняка.

Аналізуючи показники захворюваності тварин за віковими групами слід зазначити, що за гострої форми перебігу захворювання найбільшу кількість випадків було зафіксовано серед відлучених поросят, що складало 36,3%, тоді як надгостра форма перебігу захворювання була виявлена лише у 25,4% випадків. Така особливість розвитку захворювання пояснюється тим, що на самому початку розвитку захворювання в першу чергу захворюють відлучені поросята, оскільки їх дуже швидко переводять на концентровані корми, що є стресом для організму і захворювання у них має гострий перебіг.

Аналізуючи показники летальності поросят за дизентерії слід зазначити, що за даний період всього загинуло 37 голів, або 35 % від загальної кількості захворівших, із них підсисних поросят загинуло 14, відлучених – 23. Основна маса поросят загинула від гострої форми перебігу дизентерії, показник летальності серед таких поросят становив 38,0%, дещо меншим даний показник був по групі поросят у яких захворювання перебігало у підгострій формі і становив 31,8%.

Отримані результати підтверджують той факт, що захворювання може виникати у різновікових груп тварин, супроводжується високим рівнем захворюваності і летальності підсисних та відлучених поросят.

З метою посилення лікувального ефекту при дизентерії свиней, окрім ін'єкцій суспензії метронідазолу, була розроблена схема лікування з задаванням протидизентерійних препаратів з кормом. З цією метою груповим методом з кормом задавали суміш 5-ти частин метронідазолу і 1-ї частини фуразолідону у розрахунку 5 мг/кг маси тварини, двічі на день упродовж 7 днів.

Лише за умови задавання зазначених препаратів з кормом у господарстві вдалося суттєво знизити рівень захворюваності і летальності поросят від дизентерії.

УДК 619 : 616. 98 : 578.824.11:616–036.22

ДРОБОТ А.М., магістрантка

Науковий керівник – **ДОМБРОВСЬКИЙ О.Б.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ СКАЗУ ТВАРИН У ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОМУ РАЙОНІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На території Олександрійського району Кіровоградської області розташовані 24 сільських та 2 селищних рад, що об'єднують близько 79 населених пунктів, де є господарства різних форм власності.

На території даного району розташована значна кількість лісових насаджень та лісових смуг, де живуть дикі тварини, а саме: зайці-русаки, дикі кабани, червоні лисиці, борсуки, куниці, лосі, косулі.

Сказ реєструвався часто на територіях таких сільських рад як: Войнівська, Новопрязька, Шарівська, Константинівська, Червонокам'янська. Захворювання тварин на сказ, вказаних територіальних громад, реєстрували по декілька разів на рік. В епізоотичний процес втягувались різні види тварин, зокрема – собаки, коти, велика рогата худоба, кози, лисиці, борсуки, куниці тощо.

Дані наших досліджень вказують на те, що епізоотична ситуація зі сказу в населених пунктах і господарствах Олександрійського району є складною. За період з 2000 по 2010 рр. було зареєстровано 42 випадки захворювання тварин на сказ. Дані свідчать про ускладнення епізоотичної ситуації зі сказу в 2006 р., – зареєстровано 10 випадків захворювання на сказ, в 2001 та 2005– по 8 випадків, у 2002 – 6 випадки відповідно. Найбільшу кількість випадків сказу зареєстровано на території селища Нова Прага де сказ, за 4-річний період, реєстрували 8 разів і с. Войнівка – 5.

Матеріали досліджень свідчать, що протягом періоду 2006–2009 рр., захворювання виникало 6 разів на території селища Нова Прага, 4 – с. Войнівка, по 3 рази у селах Косівка та Червона Гребля і 4 в с. Протопопівка. Однією з епізоотологічних особливостей сказу є формування зон стійкого неблагополуччя. До таких зон належать території, де сказ реєструється щорічно або більше 2-х разів протягом 5 років. Такі території, як правило, знаходяться в місцевості з підвищеною щільністю поселення лисиць. Такими зонами можна вважати територію сіл: Войнівка, Косівка, Червона Гребля, Приютівка, Протопопівка, Шарівка.

УДК 619:982. 11:636.2

ТРУШ А.Г., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ШУЛЬГА П.Г.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗОТИЧНА СИТУАЦІЯ, ДІАГНОСТИКА ТА АНАЛІЗ ОЗДОРОВЧИХ ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНИХ ЗАХОДІВ В ЯСНОЗІРСЬКІЙ ФІЛІЇ СТОВ “ІМ. ШЕВЧЕНКА” ЧЕРКАСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Туберкульоз серед великої рогатої худоби у СТОВ “ім. Шевченка” Черкаського району виник в кінці 2005 року, з того часу хвороба набула значного поширення і стаціонарності. За період із 2006 по 2011 роки було досліджено 14558 гол. великої рогатої худоби та виявлено 239 позитивно реагуючих на туберкулін тварини, або 1,64%. За досліджуваний період інтенсивність ураження

серед поголів'я господарства коливався від 12,13% до 0,26% серед корів та від 2,68% до 0,06% серед молодняку.

Встановлено неоднаковий показник ураження поголів'я збудником туберкульозу серед різних вікових груп тварин. В період досліджень у 2006 році із 148 голів позитивно реагуючих серед корів було 108 тварин, що становить 12,13%, а серед молодняку 40 голів відповідно 2,68%. За період 2007 -2008 років серед молодняку реагуючих тварин було виявлено відповідно по дві тварини, тоді як кількість реагуючих на ППД – туберкулін серед корів становила чотири та дев'ять голів відповідно (0,26–1,59%). У наступних 2009, 2010, 2011, роках рівень захворюваності серед корів коливався в межах від 1,02% до 5,30%, а серед молодняку відповідно від 0,06% до 0,55%.

Туберкульоз великої рогатої худоби набув поширення і серед поголів'я тварин індивідуального сектору. За період з 2006-2011 років туберкулінізації підлягало 1575 корів громадян села Яснозір'я, серед яких було виявлено 8 тварини позитивно реагуючих на туберкулін ППД для сса-вців, що склало 0,51%. Кількість позитивно реагуючих на туберкулін тварин за період неблагополуччя коливалась в межах від 1(0,38%) до 3 (1,09%).

Аналіз даних результатів діагностичного забою засвідчують, що за період 2006-2011 років було забито 246 голів великої рогатої худоби (корів, телиць, бичків), патологоанатомічні зміни були виявлені у 25 тварин. У 2006 році, серед корів в 13-ти туш, а в 2011 році патологоанатомічні зміни серед забитих восьми голів ВРХ не були виявлені

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що туберкульоз великої рогатої худоби в селі Яснозір'я набув поширення і стаціонарності. Така ситуація, була обумовлена наявністю та взаємодією рушійних сил епізоотичного процесу – джерела збудника інфекції, механізму передачі та наявністю сприйнятливих тварин. В даний час, за даними алергічних, патологоанатомічних та бактеріологічних досліджень проведених в кінці 2011 року Яснозірська філія СТОВ ім. Шевченка Черкаського району Черкаської області залишається благополучним щодо туберкульозу великої рогатої худоби.

УДК 619:636:636.2

РОМАНИШИНА О.А., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **БЛИК С.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА, ЕПІЗООТОЛОГІЯ ТА ЛІКУВАННЯ ЛЕПТОСПІРОЗУ СОБАК В ЗОНІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЦЕНТРА ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ «ДРУГ» ДНІПРОВСЬКОГО РАЙОНУ М. КИЄВА

Проблема лептоспірозу в Україні на сьогодні є досить актуальною, незважаючи на значні зусилля медичних і ветеринарних фахівців. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), лептоспіроз віднесено до п'яти хвороб, які становлять найбільшу небезпеку для людства та мають найбільш важливі соціально-економічні наслідки. Останнім часом в Україні реєструють випадки захворювання тварин на лептоспіроз, викликаний патогенними штамми лептоспір, які раніше в країні не виявлялись.

Метою наших досліджень було вивчення особливостей діагностики, лікування та профілактики лептоспірозу у собак різних порід в м. Києві на базі ЦВМ «ДРУГ», а також Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики і ветеринарно-санітарної експертизи.

Матеріалом для дослідження слугували кров та сеча хворих на лептоспіроз собак. Дослідження проводили, застосовуючи клінічний, гематологічний та серологічний методи діагностики.

При звертанні пацієнта в ЦВМ “ДРУГ” проводили збір анамнестичних даних, реєстрацію хворої тварини, клінічне обстеження з обов'язковим вимірюванням температури тіла, частоти пульсу та дихання, звертали увагу на характерні для лептоспірозу клінічні ознаки (підвищення температури тіла, слабкість, апатичність, дрижання м'язів, зниження апетиту, блювання, діарею, жовтуватість видимих слизових оболонок, збільшення печінки та селезінки, зміну кольору сечі). Для типізації збудника проводили РМА (реакцію мікроаглютинації). Хворобу діагностували у собак різних порід на базі Дніпровської районної державної лікарні ветеринарної медицини,

ЦВМ «ДРУГ», а також Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики і ветеринарно-санітарної експертизи.

Нами було визначено ступінь поширення лептоспірозу собак у регіоні та відзначено зростання частоти одночасного ураження собак протягом 2010–2011 років сероварами *L. canicola* і *L. icterohaemorrhagiae*. Апробовані різні схеми лікування лептоспірозу показали високу лікувальну ефективність антибіотикотерапії: депоміцин і доксициклін, фармазин-50 та доксициклін або цефтриаксон і доксициклін, за відсутності побічних ефектів та рецидивів захворювання, а також протилептоспірозої сироватки у разі її застосування на ранній стадії хвороби. Комбіноване застосування препаратів патогенетичної терапії (ессенціале-Н, тіотриозоліну, глутаргіну, контрикалу, леспенефрилу, реосорбілакту та дексазону) суттєво покращує клінічний стан хворих тварин та прискорює процес одужання. Нами встановлено високу профілактичну ефективність застосування протилептоспірозоїзних вакцин *Duramun Max 5/4L*, *Hexadog* та *Nobivac* та рекомендовано їх широке застосування.

УДК 619:616.988.6.635.5

МАЛА Л.Ю., магістрантка

Науковий керівник – **ЯРЧУК Б.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ З ПРОФІЛАКТИКИ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ ПТИЦІ У ПАТ “КОЖУХІВСЬКЕ” ВАСИЛЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Як показав аналіз зібраних нами статистичних матеріалів з організації та проведення загально-господарських і ветеринарно-санітарних заходів у ПАТ “Кожухівське” служба ветеринарної медицини забезпечує надійний захист і профілактику птиці від впливу збудників різних інфекційних захворювань.

Передусім спеціалістами ветеринарної медицини ПАТ “Кожухівське”, згідно із вимогами технологічних карт, здійснюється профілактика хвороб птиці. Наступна складова, що контролюється службою ветеринарної медицини – біологічний захист (дотримання заходів із біозахисту кожним із робітників підприємства; дотримання принципу “брудної” і “чистої” зон, адже птиця і виробничі майданчики розглядаються як “чиста” зона, а все що за цими межами – “брудна”; мінімальна різниця у віці птиці на одному майданчику; проведення санітарної обробки майданчиків (санітарних розривів) після закінчення технологічного циклу; контроль системи біологічної безпеки (якість добових курчат; контроль якості корму, води, підстилки, боротьба з гризунами та іншими шкідниками).

Крім заходів біологічної безпеки провідне значення має також епізоотологічний моніторинг різних захворювань птиці. Птахівники повинні враховувати рівні материнських антитіл у курчати за корекції технологічних карт у проведенні вакцинацій. Якщо птицю щеплювати коли материнські антитіла знаходяться на високому рівні, вакцинний вірус може бути частково нейтралізований, що впливає на рівень імунної відповіді. І навпаки, якщо вакцинацію відкласти і рівні материнських антитіл знизяться до низьких титрів, результатом може бути сильна реакція на вакцину. Імунна система птиці забезпечує несприйнятливості до інфекційних хвороб. Мета вакцинації у виробничому циклі вирощування птиці – попередження або мінімізація проблем, які виникають внаслідок зараження польовими штамми збудників. Вакцини і програми вакцинації сильно відрізняються за своєю ефективністю і часто за методом застосування. Згідно з даними епізоотологічного моніторингу (серологічні дослідження) схеми вакцинації постійно коректуються. Великого значення набувають профілактичні щеплення проти інфекційного бронхіту і хвороби Ньюкасла, а також профілактичні щеплення проти основних імуносупресивних хвороб (інфекційний бурсит). Для точного визначення того дня, з якого потрібно входити з вакциною і визначається рівень антитіл, до того чи іншого збудника.

УДК 619:616.98:579.842.14

КОЗУЛЯ В.С., магістрант

Науковий керівник – **БЛИК С.А.**, кан. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З САЛЬМОНЕЛЬЗОМ ПОРОСЯТ У СТОВ “ПРОМІНЬ”

Сальмонельоз – інфекційна хвороба молодняку сільськогосподарських тварин перших днів життя і до 6-місячного віку, яка характеризується при гострому перебігу гарячкою і розладами травлення, а при хронічному – ураженням легень і суглобів.

Серед сільськогосподарських тварин здебільшого хворобу виявляють серед свиней. Тому успішне вирішення питань профілактики сальмонельозу у свинарстві є актуальним і залежить від ранньої діагностики та знань епізоотичних особливостей розвитку цього захворювання.

Мета нашої роботи полягала у вивченні питань епізоотологічних особливостей сальмонельозу поросят у господарстві, розробці ефективних методів лікування хворих свиней з подальшим оздоровленням господарства.

Нами було встановлено, що сальмонельоз поросят у СТОВ “Промінь” виник спонтанно в результаті завезення племінного молодняку із інших господарств.

Результати досліджень показали, що найбільш чутливими до збудника сальмонельозу виявились поросята віком до 2-х місяців, так в цій групі із 135 тварин захворіло 40 або 29,6%, а важкість перебігу хвороби тут виявилась найвищою – загинуло 12 голів або 30,0%. З віком показники захворюваності і загибелі поросят зменшуються – в групі 2-4 місяці із 95 тварин захворіло 11, або 11,5%, загинуло 3 тварини, або 27,27%. Поросята віком старше 4-місячного віку хворіють в легкій формі, із 77 поросят цієї групи захворіло 4, або 5,19%, а загибелі та вимушеного забою не відмічалось.

Перш за все в перші два дні всім хворим поросяткам ввели полівалентну антитоксичну сироватку проти сальмонельозу в дозі 40–60 мл на тварину один раз на добу. Дію антибактеріальних препаратів при лікуванні поросят віком до 2-х місяців вивчали за двома схемами.

За першою схемою з лікувальною метою застосовували енроксил 5%-ний розчин в поєднанні з сульфадимезином. Енроксил, вводили внутрішньом’язово в дозі 1 мл на 20 кг живої маси тварини один раз на добу. Сульфадимезин задавали всередину в дозі 0,2 г на одну тварину двічі на добу.

За другою схемою використовували левоміцетин всередину в дозі 0,15 г/кг живої маси двічі на добу та стрептоміцин внутрішньом’язово в дозі 8–9 тис. ОД. на 1 кг живої маси двічі на добу.

Вищий лікувальний ефект отримали при застосуванні енроксилу разом із сульфадимезином (схема 1). Одужання в цій групі поросят склало 85,5%. Друга схема виявилась менш ефективною, оскільки одужання склало 58,5%.

УДК 619: 616.98:578.824.11

ЗЛА І.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА ТА МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ СКАЗУ ЗА ДАНИМИ КІРОВОГРАДСЬКОЇ РДЛВМ

Сказ серед різних видів тварин, на території Кіровоградської області реєструють щороку, переважно у сільській місцевості. Із 2004 р. спостерігається тенденція до подальшого його поширення. За період 2006–2011 рр. діагноз на сказ підтверджено у 500 випадках. Захворювання розповсюджене на території усіх районів області. Найбільш напружена епізоотична ситуація зі сказу в Бобринецькому (45), Новгородківському (42), Олександрійському (37), Новоукраїнському (33), Петрівському й Голованівському (по 31), Компаніївському й Маловисківському (по 30), Новоархангельському й Новомиргородському (по 28) районах, де реєстрували найбільшу кількість випадків сказу. В названих районах щільність лисиці на 1000 га території становить 2,5–3,5 гол.

Упродовж 2006–2011 рр. у Кіровоградській регіональній державній лабораторії ветеринарної медицини для виключення сказу досліджували патологічний матеріал від 1979 тварин (у 2006 р. – від 491 тварини, у 2007 – 276, у 2008 – 265, у 2009 – 269, у 2010 – 340 і у 2011 р. від 338 тварин). Із такої кількості обстежених тварин діагноз було підтверджено у 500, що становить 25,3%. Результати лабораторних досліджень свідчать, що не в усіх пробах можна виявити тільця “Бабеша-Негрі” (лише у 217 із 500 позитивних). Діагноз на сказ обов’язково потрібно підтверджувати ще й серологічними дослідженнями в РІФ та біопробую, які також проводять в даній діагностичній установі.

Упродовж останніх шести років, на території Кіровоградської області, сказ виявляли серед 10 видів тварин, із них у 6 видів диких тварин (лисиці, борсуки, куниці, видри, вовки, єноти). Найбільшу кількість випадків сказу серед диких тварин спостерігали у лисиць – 193 із 204, що становить 94,6%, на борсуків, куниць, видр, вовків і єнотів припадає всього 11 випадків або 2,2% від усіх випадків (із загальної кількості 500 за шість років). Основним джерелом і резервуаром рабичної інфекції, як для домашніх тварин, так і для людей є дикі тварини (здебільшого лисиці). У 2010–2011 рр. знов проявляється тенденція підвищення захворюваності тварин на сказ.

Таким чином, істотний вплив на благополуччя Кіровоградської області зі сказу мають популяції диких тварин та наявність бездомних і бродячих домашніх тварин. У випадку недостатньої роботи в цьому напрямку служб комунального господарства, ветеринарної і гуманної медицини, районних і обласної державних адміністрацій сказ собак і котів буде домінувати (разом 45,2% випадків сказу за період 2006–2011 рр.).

УДК 616.995.7

МОМОТ Ю.М., магістрант

Науковий керівник – **ПОНОМАР С.І.**, канд. біол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ЗАСОБІВ ЕТІОТРОПНОЇ ТЕРАПІЇ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ЗА ГІПОДЕРМАТОЗУ

Паразитарні захворювання завжди були і залишаються окремою, досить часто значною, проблемою для фахівців ветеринарної медицини. Незважаючи на істотне зменшення поголів’я худоби в Україні, відсоток ураження тварин гельмінтами у значній частині регіонів продовжує зростати. Специфіка виникнення та розповсюдження паразитарних хвороб полягає у тому, що їх неможливо попередити щепленням, оскільки у більшості випадків імунітету на них немає або він недостатньо стійкий. У інвазованих тварин ці хвороби мають переважно субклінічний перебіг, що в умовах сумісного утримання призводить до зараження та постійної циркуляції збудників у даній популяції худоби. Субклінічний перебіг інвазії зумовлює зниження резистентності тварин і сприяє розвитку складних патологічних процесів.

У великої рогатої худоби часто реєструється ентомоз, який за змішаних інвазій займає домінуюче положення. Економічні збитки, які спричиняються ним, складаються з погіршення якості шкірної сировини на 30–50%, зниження молочної продуктивності – на 15–25%, у молодняку в період відгодівлі знижується маса тіла до 40,0–80,0%, або недоотримується на одну тварину 9,8 кг приросту. При цьому погіршується якість м’ясної продукції тварин.

На даний час розроблено і впроваджено у практику ветеринарної медицини значну кількість препаратів, дія яких спрямована на знищення личинок *H. bovis* в організмі тварин. При наявності змішаних інвазій рекомендують використовувати препарати одночасної дії на личинок оводів та гельмінтів. До них відносяться препарати групи макроциклічних лактонів.

На сьогодні оптимізація протигіподерматозних заходів на території України залишається досить актуальним завданням, має велике народно-господарське значення та потребує подальшого детального вивчення.

Метою досліджень було вивчення гіподерматозоцидних властивостей нових препаратів – гіподектину, нововерму та ектосану – та розробка ефективних схем їх застосування за гіподерматозу великої рогатої худоби.

Інвазованими коровам вводили нововерм підшкірно у дозі 1 мл на 50 кг маси тіла. Ектосан™ наносили на шкіру в ділянці спини: тваринам у розведенні 1:500, 1:750, 1:1000.

Екстенсефективність та інтенсефективність лікування корів, хворих на гіподерматоз, гіподектину ін'єкційного становила 88,9–100 %, нововерму – 100, ектосану у розведенні 1:500 за дворової обробки корів з інтервалом 10 днів – 100 %.

УДК 619:616-084:636.4

МАТВЕСВ Є.О., магістрант, ФВМ
Науковий керівник – **РОЗУМНЮК А.В.**, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ТА СТРУКТУРА ХВОРОБ ПОРОСЯТ 2–6-МІСЯЧНОГО ВІКУ У ПСП «АГРОФІРМА МРІЯ» КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Клінічне та лабораторне дослідження є обов'язковою умовою диспансеризації продуктивних тварин, у тому числі й поросят на відгодівлі. Діагностичний комплекс повинен включати визначення загального стану тварин, функціонування серцево-судинної, дихальної та травної систем, морфологічне та біохімічне дослідження крові.

Метою нашої роботи було провести діагностичний етап диспансеризації поросят відгодівельного віку та оцінити ветеринарно-профілактичні заходи у господарстві.

Показники габітусу, волосяного покриву, шкіри та підшкірної клітковини, слизових оболонок, лімфатичних вузлів і термометрії у відібраних поросят не мали відхилень від описаних у літературі нормативних величин. Серцевий поштовх був локалізований, ритмічний і становив у середньому $76,7 \pm 1,1$ уд./хв. Кількість дихальних рухів при аускультатії легень становила $17,4 \pm 0,4$ за 1 хв. Апетит у поросят був збережений; акт дефекації у природній позі, не болючий; кал сформований, глинисто-жовтого кольору, без домішок. Морфологічним дослідженням крові поросят 2-місячного віку було встановлено, що всі отримані дані знаходилися у межах норми. Кількість еритроцитів коливалася в межах $7,0\text{--}7,4$ Т/л ($7,12 \pm 0,30$), лейкоцитів – у середньому по групі становила $14,1 \pm 0,3$ Г/л. Концентрація гемоглобіну в дослідних поросят на початку диспансеризації становила $104,9 \pm 1,9$ г/л, при нормі $90\text{--}110$ г/л. Проте, середній уміст гемоглобіну в одному еритроциті (ВГЕ) складав $14,7$ пг, що на $1,3$ пг менше, ніж нижня межа норми ($16\text{--}19$), що ймовірно зумовлено нестачею в раціоні міді. Колірний показник становив $1,01$, що є фізіологічним для свиней ($0,85\text{--}1,15$).

Уміст загального білка у сироватці крові цих тварин коливався в межах $78\text{--}83$ г/л (за норми $70\text{--}85$ г/л). Кількість загального кальцію в 1 л у середньому складала $2,89 \pm 0,03$, а неорганічного фосфору – $1,72 \pm 0,05$ ммоль. Співвідношення між цими мінералами у сироватці крові становило $1,68:1$.

Отже, поросята які були відібрані для контрольної групи в системі диспансеризації були клінічно здоровими. Лабораторне дослідження як крові, так і її сироватки від тварин підтвердило задовільний стан здоров'я поросят на початку відгодівлі.

У кінці періоду диспансеризації поросят на відгодівлі, клінічне дослідження включало ті ж самі показники, як і на початку. При зважуванні поросят у 185-денному віці виявили, що за період дослідження (120 діб) середньодобовий приріст на голову складав 690 г.

Всі показники загально-клінічного дослідження відповідали нормам для свиней. Під час морфологічного дослідження крові поросят 4-місячного віку встановлено, що кількість еритроцитів у середньому становила $6,68 \pm 0,36$ Т/л, що на $6,2$ % менше, ніж у тварин 2-місячного віку. Кількість лейкоцитів у поросят в кінці періоду диспансеризації також мала тенденцію до зменшення і на 83 добу дослідження складала $12,3 \pm 0,4$ Г/л, проте, як і попередній показник (кількість еритроцитів), не виходила за межі фізіологічних коливань. Концентрація ж гемоглобіну в крові 185-добових поросят мала тенденцію до зростання на $3,5$ %. Вираховуючи індекси червоної крові у поросят в кінці періоду диспансеризації, виявили, що середній уміст гемоглобіну в еритроцитах становив був на $12,3$ % вищим, ніж на початку дослідження. Колірний показник складав $1,12$ (6 міс.) проти $1,01$ (2 міс.), що вказує на дещо більшу насиченість гемоглобіном еритроцитів (на 11 %).

Під час біохімічного дослідження сироватки крові виявили, що вміст загального білка та неорганічного фосфору у 6-місячних поросят мав тенденцію до зростання порівняно з 2-місячними.

Кількість же загального кальцію у тварин по закінченню диспансеризації була незмінною і становила $2,85 \pm 0,05$ ммоль/л. Кальціє-фосфорне співвідношення у сироватці крові 4-місячних поросят знизилося з 1,7:1 до 1,5:1, хоча і не виходило за межі фізіологічних коливань. За інтенсивної відгодівлі свиней повнораціонними комбікормами в організмі тварин підвищується рівень обміну речовин, чим і пояснюється збільшення кількості фосфору та загального білка у сироватці крові 6-місячних поросят.

Отже, можна зробити висновок, що інтенсивна відгодівля поросят повнораціонними збалансованими комбікормами, за умови задовільного утримання та проведення необхідних ветеринарно-профілактичних заходів, не призводить до порушення обміну речовин в організмі поросят та розвитку різноманітних хвороб, які б знижували продуктивність тварин та якість свинини.

УДК 619:616.071.22:636.7

ЖИГУНОВА О.Ю., магістрантка
Науковий керівник – **МОСКАЛЕНКО В.П.**, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

ОТРУЄННЯ ТЕОБРОМІНОМ ДРІБНИХ ТВАРИН (ЕТІОЛОГІЯ І ЛІКУВАННЯ)

Цього року британські ветеринари виїжджали 850 разів за терміновими викликами у зв'язку з отруєнням собак шоколадом. Тому власникам не рекомендують балувати шоколадом своїх улюбленців, що часто стається на свята.

Більшість власників дрібних домашніх тварин і не підозрюють про те, що в шоколаді та інших какао-продуктах міститься *теобромін*. Саме цей алкалоїд і становить небезпеку для собак та інших улюбленців. Для людей він мало шкідливий, оскільки в нашому організмі містяться ензими, що розщеплюють теобромін. У собак же такі ферменти відсутні, тому потрапляння алкалоїду до шлунково-кишкового каналу призводить до тяжких уражень, в першу чергу, центральної нервової та серцево-судинної систем. Нерідко отруєння призводить і до загибелі тварин.

У тварин, теобромін метаболізується дуже повільно. Унаслідок чого, він володіє добре вираженими кумулятивними властивостями. Крім того, навіть за одноразового поїдання токсичної дози шоколаду, симптоми можуть проявлятися лише через 36 год. Все це вказує на прихований перебіг отруєння, що сприяє постановці лікарями помилкових діагнозів.

Якщо говорити про собак, то порода і розмір має велике значення, так як маленькі собаки більш чутливі, ніж собаки великих порід, а щенята страждають особливо важко. Встановлено також, що епілептики більш схильні до дії теоброміну, ніж здорові тварини.

Основа токсичної дії полягає у блокуванні аденозинових рецепторів і усуненні гальмівної дії аденозину на активність центральної нервової системи, провідну систему серця та впливу на судини клубочків нирок і тромбоцити.

Отруєння шоколадом (теоброміном) викликає у тварин: 1) *ураження нервової системи* – збудження ЦНС і, як наслідок, блювання, лихоманку, підвищення рухової активності, судоми, епілептиформні напади, порушення орієнтації, галюцинації й порушення дихання; 2) *ураження серцево-судинної системи* – порушення серцевого ритму, а при важких станах – серцеву недостатність. Порушення серцевого ритму часто призводить до інфаркту, від якого тварина гине; 3) *порушення згортання крові* - кровоточивість, крововиливи в життєво важливих органах, таких, як серце, печінка, мозок і нирки. Окрім того теобромін, як і кофеїн володіє сечогінним ефектом.

Смертельні дози цього алкалоїду для собак і котів від 100 до 200 мг/кг маси тіла. Сама велика концентрація теоброміну знаходиться в *чорному* шоколаді – 0,75 % (тобто 750 мг/100 г; загибель – за поїдання близько 20 г/кг тварини таких солодоців); у *молочному* – 0,45 % (450 мг/100 г; загибель – близько 35 г); у *білому* – 0,0035 %; у *какао порошку* – 1–3 % (проте воно не є ласощами для тварин). В перерахунку видно, що на собаку масою 10 кг, летальна доза для чорного шоколаду складає від 180 г, а молочного – 350 г; а для котів, масою 5 кг – від 80 та 150 г відповідно. Проте, токсичний ефект проявляється при поїданні 30–50 % смертельної дози.

Специфічних антидотів при отруєнні теоброміном нема. Для одужання тварин застосовують загальні принципи лікування, в більшості симптоматичні. Саме тому слід повністю виключити продукти з цим алкалоїдом із раціону собак.

УДК 619:616.391–084:615.356:636.2

ФЕДОРЕНКО О.О., магістрантка
Науковий керівник – **РОЗУМНЮК А.В.**, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЕТОЗ У КОРІВ ТОВ АФ «ГЛУШКИ» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кетоз – одне з найпоширеніших захворювань жуйних тварин. Особливо часто його реєструють у високопродуктивних корів, які 80 % енергії корму віддають з молоком. Це захворювання характеризується порушенням вуглеводно-ліпідного і білкового обмінів та супроводжується накопиченням в організмі кетонових тіл, таких як ацето-оцтова та β -оксимаєляна кислоти і ацетон. Внаслідок цього уражається центральна нервова та гіпофіз-наднирково-залозна системи, щито-подібна залоза, печінка, серце, нирки та інші органи, знижується молочна продуктивність.

Мета роботи полягала у визначенні причин розвитку кетозу та проведенні діагностичних тестів.

Матеріалом для роботи були корови (2-ї лактації) ТОВ "Агрофірма Глушки" Білоцерківського району Київської області 12–16 доби після отелення.

Нами проведено дослідження 24 корів, з них у 22 (91,7%) виявили ознаки кетозу. Концентрація кетонових тіл у сечі становила від 6,4 до 7,8 ммоль/л; в середньому $7,3 \pm 0,2$. Таким чином можна вважати, що у корів кетоз має гострий перебіг, оскільки.

При аналізі раціону корів виявили нестачу вуглеводів: цукру – 60,1 %, крохмалю – 80,3 %. Крім того, відмічали надлишок жиру на 18 % та протеїну на 14 %. Цукро- та вуглеводно-протеїнове відношення становили відповідно 0,6:1 (при нормі 1,0–1,2:1) і 1,4:1 (при нормі 2,0–2,5:1).

Звертаючи увагу на структуру кормів виявили, що за енергетичною поживністю концентровані корми склали 48 %. Тварини перед отелом мали вгодованість вищу за середню. Моціон відсутній, у 14 корів (64%) після отелу відмічали затримку посліду та залежування (ймовірно внаслідок нестачі макроелементів – Ca і P). Всі це може бути передумовою для виникнення кетозу у корів з високою продуктивністю.

Оскільки для утворення 1 л молока необхідно 45 г глюкози, якої дефіцит в організмі, то для енергетичного забезпечення фізіологічних процесів починають використовуватися ліпіди (ліполіз). При розпаді останніх накопичується велика кількість вільних жирних кислот, які розпадаються (за нестачі глюкози і не окисненого ацетил-коензиму А), утворюють кетонові тіла.

У 9 корів (41% від хворих) молочна продуктивність була нижчою на 5–6 л за добу, порівняно з іншими. Крім того, у них відмічали підвищення тактильної чутливості шкіри. Температура тіла в середньому становила $39,3 \pm 0,2$ °C, кількість серцевих скорочень – $98,6 \pm 3,8$ ударів за хвилину, кількість дихальних рухів – $29,2 \pm 1,1$.

У всіх хворих тварин відмічали послаблення серцевого поштовху та гіпотонію рубця (6–7 разів за 5 хв). При пальпації та перкусії печінки відмічали її болючість та збільшення (гепатомегалію): в 12-му міжреберному проміжку опускалась нижче лінії маклака на 8–9 см, а в 11-му – нижче лінії середини лопатки. Тобто збільшувалося перкусійне поле печінки.

При дослідженні сечі смужками Nano-Phan (La-Chema, Чехія; рис. 5) виявляли наявність білку (протеїнурію) – $3,27 \pm 0,03$ г/л та кетонових тіл (кетонурию) – $7,3 \pm 0,2$ ммоль/л.

У сироватці крові відмічали зменшення вмісту загального білка (гіпопротеїнемія) – $67,1 \pm 2,8$ г/л, формолова проба була у всіх 22 корів була позитивною ++ або +++ (табл. 5.2). Це вказує на розвиток диспротеїнемії, внаслідок ураження печінки у цих тварин.

Отже, при годівлі тварин незбалансованими раціонами (нестача легкоферментованих вуглеводів, надлишок жиру та протеїну, низьке цукро- та вуглеводно-протеїнове відношення і т.д.), відсутності активного моціону, в організмі високопродуктивних корів виникають розлади енергетичного обміну, що спричиняє розвиток кетозу через два тижні після отелення.

Одним із ранніх та малозатратним діагностичним тестом є визначення кетонових тіл у сечі тварин універсальними індикаторними смужками Nano-Phan та інші, виробництва La-Chema (Чехія). Обов'язково необхідно провести аналіз анамнестичних даних, особливо годівлі тварин.

УДК 619:616.071.22:636.05:636.5

ПОЛЩУК А.В., магістрантка
Науковий керівник – **РОЗУМНЮК А.В.**, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

"ТЕПЛОВИЙ СТРЕС В ІНДИКІВ У ТОВ "АВАНГАРД" ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРИЧИНИ, МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ПРОФІЛАКТИКИ"

Індики – найкрупніші свійські птахи, тому цікавість людини до цих красенів досить давня. М'ясо індиків – це низькокалорійний продукт харчування з оптимальним співвідношенням білків і жирів, високим вмістом фосфору, цинку, амінокислот та вітамінів. Регулярне споживання індичого м'яса забезпечує організм людини необхідними амінокислотами, позитивно впливає на стан кровотворних органів, кісток, волосся.

Господарство працює протягом всього року. В літню пору найбільшою проблемою є перегрівання птиці з виникненням теплового стресу.

Основною метою при виконанні роботи було: вивчення причин, методів діагностики та профілактики теплового стресу в індиків.

Індики, з усіх с/г птахів, найбільш чутливі до перегрівання із-за великого об'єму грудних м'язів. Тепловий стрес спонукає до надмірного вживання води, щоб охолодити кров у яремних венах. Це, в свою чергу, призводить до обвисання зобу, наповненого рідиною. Такі птахи худнуть і навіть гинуть, катовані найсильнішими особинами або під впливом хвороб, оскільки в зобі розвиваються бактерії, які є причиною заразного запалення кишечника чи легень. Найбільш несприятливими наслідками теплового стресу в ТОВ «Авангард», є значне зменшення середньодобових приростів маси, внаслідок низького рівня споживання корму. Крім того, м'ясо втрачає свої кондиційні властивості. Воно стає блідим, м'яким, рихлим і з водянистими виділеннями. Після переробки таке м'ясо має підвищену вологість, слабку структуру, погану рихлість та соковитість.

У липні 2011 року температура навколишнього середовища в Жашківському районі сягала 32 °С і вище. Це відобразилось і на підвищенні цього параметру в пташниках ТОВ "Авангард". Температура в яких зростала до 30, а іноді й до 33 °С. Окрім цього, у приміщеннях підвищувалася ще й вологість. Поєднання цих факторів є не тільки не сприятливими а, навіть загрозливими для функціонування організму птиці.

У ТОВ «Авангард» проблему теплового стресу вирішують комплексно. У пташниках господарства охолоджують питну воду для випоювання індиків, додатково встановлюють напувалки. Впроваджують змінену в часі систему годівлі, так прийоми годівлі припадають на більш прохолодну частину доби (ранок, вечір, ніч). Встановлюють додаткові системи вентиляції пташника для охолодження та очищення повітря. Додатково у воду додають Зоовіт-3.

Проте, ці методи є ефективними лише за температури в приміщенні не більше 30 °С. Саме тоді ми і спостерігали тепловий стрес. Він виражався перш за все змінами у поведінці птахів. Першою ознакою теплового стресу в індичат 6-тижневого віку було різке зниження рухової активності. При цьому значно знижувалася швидкість та об'єм споживання корму, що призводило до погіршення засвоєності поживних речовин і мінералів. Проте, значно зростав об'єм спожитої води. Пташенята сиділи з широко розставленими крилами, їхнє пір'я було скуйовдженим. У них відмічали тахіпное (47 ± 0,3) та тахікардію (дослідження проводили досвідчені лікарі без визначення кількості серцевих ударів). Температура тіла коливалась від 42,3 до 42,5 °С (за норми 40,0–41,5). Розріджений кал вказував на посилення в індичат діурезу.

Тому вирішили провести випробування препарату Вігозину у комплексі з вищесказаними зоотехнічними прийомами.

Для випробування препарату було створено 2 групи (контрольна і дослідна), по 10 голів. Порівняльний період тривав 30 днів. Протягом першого етапу (з 1 по 15 добу), контрольній групі, як і загальному стаду, у воду додавали Зоовіт-3, по 0,2мл (6 крапель) на 1літр води щодоби. Дослідним індичатам, у перші 15 діб, застосовували з водою препарат Вігозин, з розрахунку 4 мл на 1 голову, щодоби, інші 15 діб – Зоовіт-3, у дозі як для контрольної групи.

Аналізуючи відмінності за зовнішнім станом між птицею дослідної та контрольної груп, необхідно зазначити, що за використання Вігозину спостерігали значне покращення загального стану птиці.

Рухова активність у індичат дослідної групи відновлювалася, тоді як контрольної – лишалася без змін (засиджування, розставлені крила, скуйовджене пір'я). Швидкість та об'єм споживання корму, за впоювання Вігозину також зросла і відновилася до нормативних величин, об'єм споживаної води значно знизився (приблизно вдвічі). Температура тіла знизилася до фізіологічних показників і в середньому становила $40,8 \pm 0,07$ °C.

Аускультациєю виявили, що кількість серцевих скорочень і, особливо, дихальних рухів у всіх пташенят дослідної групи суттєво знизилася, порівняно з контрольними ($18 \pm 0,7$ проти $48 \pm 1,2$ дих.рух). Крім того, під дією Вігозину у індичат нормалізувався діурез, що разом зі зменшенням споживання води, пояснює відновлення консистенції калу на 6 добу експерименту.

Щотижневе зважування вказувало на більші прирости маси у пташенят дослідної групи, порівняно з контрольною. У середньому, протягом 15 діб, вони становили на 500 г більше, що є позитивною зоотехнічною ознакою. Отримані результати, на нашу думку, можна пояснити складом препарату: карнітин, магнію сульфат, сорбітол і рослинні екстракти.

Таким чином можна зробити висновок, що профілактична ефективність усіх зоотехнічних методів (охолодження води, додаткові напувалки, годівля в більш прохолодніші години доби, додаткова вентиляція тощо), які застосовувалися в ТОВ "Авангард", збільшувалася за їхнього поєднання із застосуванням комплексного антистресового препарату Вігозин.

УДК 619:616.391-084:636.2.084

ОРДИНСЬКА Л.В., БОГАТКО Д.Л., магістранти
Науковий керівник – **ЛЕВЧЕНКО В.І.**, доктор вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

РЕЗУЛЬТАТИ ДІАГНОСТИЧНОГО СТАПУ ДИСПАНСЕРИЗАЦІЇ ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ КОРІВ.

Методологічною основою профілактики внутрішніх хвороб тварин є диспансеризація – система діагностичних і профілактичних заходів, спрямованих на збереження здоров'я тварин, підвищення продуктивності, відтворної функції, одержання біологічно повноцінної та екологічно безпечної продукції. В основу методики диспансеризації тварин покладені принципи безперервності та вибіркової сукупності. Принцип безперервності щодо високопродуктивних корів досягається завдяки проведенню щоквартальної диспансеризації, вибіркової сукупності – шляхом обстеження контрольних груп, у які відбирають зовні клінічно здорових тварин різних технологічних груп. Під час диспансеризації поголів'я корів нами відібрано 20 корів: 6 – з групи сухостою, 6 – раннього післяотельного періоду та 8 – на піку лактації (60–80-й дні). Корови в господарстві утримуються безприв'язно згідно фізіологічних груп проте третя фаза (група раннього лактаційного періоду) – короткотермінова (до 5 діб). Група роздою формується лише за терміном лактації, без урахування продуктивності корів.

У приміщенні для утримання корів холодно (температура має бути в межах 5–15 °C) тому вода в поїлках замерзає (оптимальна температура води 10–15 °C. Новонароджені телята утримуються в холодному приміщенні, що негативно впливає на засвоєння імуноглобулінів.

Оглядаючи поголів'я, звернули увагу на "спотворення" смаку: корови з апетитом поїдали соломку з підстилки, недивлячись на те, що на кормовому столі лежала кормосуміш. Корови різної вгодованості: у групі сухостою – вищесередньої (4,0–5,0) і середньої (3,5–4 бали), після отелення

з шести корів – 4 нижчесередньої вгодованості. Надмірна вгодованість сухостійних корів – це тяжкі роди з наступною патологією післяродового періоду, кетоз з його ускладненнями – гепатодистрофією і вторинною остеодистрофією. Нижчесередня вгодованість корів після отелу – ознака неправильної підготовки корів до родів та порушення годівлі у ранній післятотельний період. У 8 з 20 корів встановлено збільшення печінки, в однієї – зміщення сичуга. Ребра горбкуваті у всіх корів, в однієї – лізис половини останнього ребра, у трьох – їх остеомаляція.

Отже, результати дослідження поголів'я показали, що найбільш проблемною групою є корови періоду ранньої лактації. Основні патології – остеодистрофія і хвороби печінки. Подальше лабораторне дослідження сироватки крові корів підтвердило попередньо поставлений діагноз: у 16 з 20 корів (80 %) встановлено гіпокальціємію (1,80–2,20 ммоль/л) і диспротеїнемію (сулемова проба в межах 0,80–1,50 мл), у 9 – гіперпротеїнемію. Різко позитивна формолова проба (+++++) – у шести корів, сумнівна (+) і слабо позитивна (++) встановлена у 8. Обидві проби підтверджують значне поширення гепатодистрофії.

УДК 619: 616. 233 – 002

КОВАЛИК О.А., магістрант

Науковий керівник – **СОКОЛЮК В.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЛІКУВАННЯ ТЕЛЯТ, ХВОРИХ НА КАТАРАЛЬНУ БРОНХОПНЕВМОНІЮ

Хвороби органів дихання займають значне місце серед патології молодняка. У телят віком 1–4 місяці найчастіше реєструється катаральна бронхопневмонія, при якій запальний процес розвивається у слизовій оболонці бронхів і переходить на альвеоли, що супроводжується накопиченням у бронхах і альвеолах катарального ексудату. Причинами хвороби є абіотичні і біотичні фактори, серед яких вирішальну роль відіграють асоціації умовно патогенних мікроорганізмів.

Метою роботи було вивчення порівняльної ефективності методів лікування телят, хворих на катаральну бронхопневмонію у ФГ «Поляна» Березнівського району Рівненської області.

Результати досліджень. Частіше захворювання виникало на фоні низької резистентності організму телят внаслідок порушення мікроклімату та невідповідності раціонів фізіологічним потребам тварин. Бронхопневмонія реєструвалася у 23,5% телят 2–4 – місячного віку від загальної кількості захворілих. Хвороба в господарстві розвивалася сезонно, масово проявлялась у грудні – лютому та в липні – серпні. Перебіг катаральної бронхопневмонії у всіх телят був гострий та підгострий. При клінічному дослідженні у хворих тварин спостерігали задишку, тахіпное, тахікардію, поверхнєве переважно черевного типу дихання, притуплений кашель, підвищення температури тіла на 1–2 °С. При аускультатії легень виявляли, хрипи і патологічне бронхіальне дихання.

Хворих телят розділили на дві групи, дослідну та контрольну, по десять у кожній. Телятам контрольної групи вводили розчин гентаміцину сульфату внутрішньом'язово з розрахунку 2 мг діючої речовини на 1 кг маси тіла, двічі на добу, протягом 6 днів, 5 мл розчину тетравіту один раз на 3 дні.

Тварин дослідної групи лікували внутрішньом'язовим введенням 15 % розчину амоксициліну у дозі 10 мл на тварину один раз на добу в поєднанні з внутрішньовенним введенням 100 мл 20 %-ного розчину глюкози з 0,5 г аскорбінової кислоти на одну тварину.

Лікування було більш ефективним у дослідній групі. На 6–8 дні у телят відмічали покращення загального стану, відновлення апетиту, зниження температури тіла, частоти ритму і типу дихання, зникнення виділень з носових ходів. Термін лікування телят дослідної групи становив 10–12 днів.

На основі отриманих результатів можна зробити висновок, що більш ефективним лікування тварин було у дослідній групі. Тому ми рекомендували в господарстві використовувати амоксицилін для лікування телят, хворих на катаральну бронхопневмонію, в комплексі з іншими засобами патогенетичної терапії.

МОМОТ М. В., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **СОКОЛЮК В. М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЯКІСТЬ ПИТНОЇ ВОДИ І ЗДОРОВ'Я ТВАРИН

Вода – один із найбільших елементів в організмі, оскільки вона відіграє центральне значення у споживанні, транспортуванні і виведенні поживних речовин і мінералів, а також в регуляції температури тіла і осмосі.

На молочнотоварних фермах проблема належного забезпечення питною водою була і залишається актуальною як з точки зору загальної екологічної безпеки, так і якості самої води.

Метою роботи було вивчити якість води та системи водопостачання і за даними наукової літератури вивчити потенційні можливості аналізу якісних та кількісних показників води у системі забезпечення здоров'я стада.

Результати досліджень. Якість води впливає на рівень споживання кормів та здоров'я тварин. Зазвичай її оцінюють за мікробіологічними, фізичними та хімічними критеріями.

Вода для напування тварин повинна бути смачною, чистою, без запаху та кольору. Джерелом водопостачання для корів господарства слугує артезіанська свердловина.

Встановлено, що органолептичні властивості питної води (запах, колір, каламутність, смак та присмак) відповідали нормативам. Показник загальної твердості в декілька разів перевищував норму і становив 15,0–20,2 ммоль/л. Відомо, що тверда вода, в якій міститься багато сульфату магнію, викликає у тварин розлади діяльності шлунково – кишкового тракту. Це має місце в господарстві серед телят до 1,5–2 місячного віку, які хворіють на диспепсію і гастроентерит.

Амонійний азот, нітрати, нітроти, сульфати, хлориди та окиснюваність води не перевищували норму. Сухий залишок (розчинені тверді речовини) має велике значення для смаку питної води. У наших дослідженнях цей показник становив 1522,0 мг/л, це дещо вище оптимального значення, що може погіршити смакові якості води для тварин.

Загальна кількість поліморфних бактерій та мікробне число (МАФAM) перевищували допустимі значення, а це в свою чергу додатковий стрес для тварин. Мікроби можуть порушувати діяльність рубця тим самим спричиняючи зниження засвоєння корму та зменшення продуктивності тварин.

Під час дослідження кількості основних токсичних елементів (арсену, феруму, кадмію, мангану, купруму, гідрогеніуму, плюмбуму, цинку) в господарстві було встановлено їх не значні відхилення від оптимальних меж. Вміст арсену, кадмію, гідрогеніуму, плюмбуму, цинку та купруму в пробах відповідав якості води 1 і 2 класу, тобто бажана і прийнятна якість води.

При визначенні вмісту феруму та мангану встановлено, що у пробах які досліджувалися, їх рівень відповідав для води 3 класу (задовільно прийнята якість води). Великий вміст феруму у питній воді негативно впливає на органолептичні властивості (неприємний смак, бурий колір), утворення біоплівки на трубах.

Манган належить до есенціальних мікроелементів, оскільки вони входять до складу ферментів, гормонів і вітамінів, які впливають на процеси росту, кровотворення, формування імунітету і розмноження. В літературі є дані про нейротоксичність мангану для лабораторних тварин, які отримували його надлишок із питною водою.

Наведені результати свідчать про необхідність проведення подальших досліджень у даному напрямку. Важливими складовими має бути вивчення залежності мінерального обміну від якісних та кількісних показників води, проведення досліджень на вміст окремих металів в кормах, сироватці крові та аналіз їх впливу на організм тварин.

УДК 619:616.636.4

БАТЕНКО Р.О., студент 5 курсу
Науковий керівник – **СОКОЛЮК В.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЛКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЗА АНЕМІЇ ПОРОСЯТ У ТОВ «ПИЛИПЧАНСЬКЕ» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анемією називають такий патологічний стан організму, за якого, зменшується, порівняно з фізіологічною нормою, кількість гемоглобіну і еритроцитів в одиниці об'єму крові.

Гіпопластична або дефіцитна анемія — захворювання, яке виникає внаслідок нестачі в організмі свиней феруму, інших мікроелементів, вітамінів та протеїну. Найчастіше анемія зустрічається у підсисних поросят віком від 5 днів до 2-х місяців.

Захворювання підсисних поросят на анемію досить поширене і наносить свинарству економічні збитки, які обумовлюють зниження приросту живої маси і відставання в рості поросят, втраченою ними племінних якостей, загибеллю, вибраковкою гіпотрофіків, збільшення періоду відгодівлі перехворілих тварин, перевитратою кормів тощо.

Метою нашої роботи було вивчити ефективність різних препаратів, які містять ферум. Дослідження проводили на свинофермі ТОВ «Пилипчанське» Білоцерківського району Київської області.

Для лікування поросят, хворих на анемію, було сформовано дві групи тварин: контрольну та дослідну. Поросятам контрольної групи на 3-й день життя внутрішньом'язово вводили препарат «Ферродекс» у дозі 2 мл; тваринам дослідної групи – препарат «Суїферовіт» – 3 мл. Ін'єкції препаратів повторно робили через 7 днів (суїферовіт в дозі – 5 мл). Кров досліджували до і після застосування препаратів. Встановили – у поросят дослідної групи рівень гемоглобіну збільшився на 12,2 %, у контрольній – на 10,3 %. Кількість еритроцитів збільшилася в 1,4 і 1,3 рази, а гематокритна величина – на 11,1 % та 10,8 % відповідно. Насиченість еритроцитів гемоглобіном у дослідній групі поросят була більшою, ніж у контрольній.

Отже, «Суїферовіт», порівняно із «Ферродексом», є більш ефективним препаратом для лікування анемії у поросят.

Профілактичні заходи анемії поросят заключались у створенні оптимальних санітарно-гігієнічних умов утримання та організації повноцінної годівлі і новонароджених поросят і свиноматок. З метою ефективною боротьби з анемією поросят ми рекомендували внутрішньом'язово вводити свиноматкам за 15–20 днів до опоросу «Суїферовіт» – 20 мл на голову.

УДК 619:616.33-001.46.632.

ХОМЩЬКА О.М., студентка 4 СП курсу
Науковий керівник – **СОКОЛЮК В. М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КОРМОВИЙ ТРАВМАТИЗМ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ СГПП «РАТЬ» ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Серед внутрішніх хвороб широко розповсюджений кормовий травматизм великої рогатої худоби. Під кормовим травматизмом слід розуміти значну групу захворювань великої рогатої худоби, що об'єднує різноманітні травми як самими кормами, так і сторонніми предметами, які випадково потрапили у корм. Місцем їх локалізації можуть бути: язик, слизова оболонка ротової порожнини, протоки слинних залоз, глотка, стравохід, рубець, сітка, книжка, очеревина, печінка, селезінка, діафрагма, серце, плевра, легені, підшкірна клітковина, тому й називають захворювання від травматизації ураженого органа. Цьому сприяють жадібне поїдання кормів тваринами, недостатнє пережовування, відносно невисока чутливість слизової оболонки ротової порожнини, дефіцит в їх організмі макро-, мікроелементів, вітамінів А та D.

Метою нашої роботи було вивчення причин кормового травматизму у великої рогатої худоби в СГПП «Рать» Волинської області та розробити заходи щодо його профілактики.

На основі проведеної роботи, висновку що дорослі тварини хворіють частіше на травматичний ретикуліт і ретикулоперикардит. У молодняку великої рогатої худоби (віком 5 – 8 місяців) в більшості випадків реєстрували ураження язика. Також слід пам'ятати, що захворювання реєстрували протягом усього року, але «пік патології» припадав на зимово – стійловий період. До сприятливих факторів виникнення цієї патології у корів слід відмітити погрішності в годівлі, а саме: несвоєчасна, нерегулярна годівля, згодовування кормів низької якості та поживності. Все це провокує жадібне поїдання кормів при цьому захоплюються сторонні предмети. За час дослідження травматичний ретикуліт ми діагностували у двох тварин, і один випадок коли захворювання ускладнювалося травматичним перикардитом.

Лікування хворих на травматичний ретикуліт корів проводили в таких напрямках: дотримання дієти з застосуванням лікарських засобів для ліквідації запальних процесів, інтоксикації організму, нормалізації роботи передшлунків, послаблення болю та видалення металевих предметів, які вільно знаходяться в рубці і сітці.

З метою профілактики кормового травматизму серед поголів'я у великої рогатої худоби в господарстві необхідно проводити роз'яснювальну роботу серед працівників тваринництва щодо небезпеки попадання сторонніх предметів у корм і на пасовище. Годівля тварин повинна бути збалансована за поживними та біологічно активними речовинами, виключати з раціону грубі корми, з великою кількістю ос тьюкових злакових рослин.

На основі проведеної роботи можна зробити висновок, що кормовий травматизм виникає при згодовуванні худобі грубих кормів, комбікормів, які містять різні гострі металеві предмети, а також, які сильно забруднені остюками злакових рослин. Профілактичні заходи залишаються єдиною правильним методом боротьби з цим захворюванням.

УДК 619: 616. 33 – 085: 636. 2

САВИЧ М.М., магістрант

Науковий керівник – **СОКОЛЮК В.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЛІКУВАННЯ ГІПОТОНІЇ ПЕРЕДШЛУНКІВ У КОРІВ

Хвороби передшлунків досить часто реєструються у великої рогатої худоби іносять значних економічних збитків, які відображаються різким зниженням продуктивності, можлива загибель тварин.

В основі цих захворювань лежать порушення моторної функції рубця, сітки та книжки з порушенням мікробіологічних і біохімічних процесів у них. Зменшення сили і частоти скорочень передшлунків, що призводить до сповільнення переміщення кормових мас, називається гіпотонією, припинення моторики – атонією.

Метою нашої роботи було вивчити поширення, причини та апробувати схеми лікування за гіпотонії й атонії передшлунків у корів в СТОВ «Промінь» Арбузинського району Миколаївської області.

Результати досліджень. Аналізуючи дані літератури та матеріалів досліджень, можна зробити висновок, що основними причинами гіпотонії та атонії передшлунків у СТОВ «Промінь» Арбузинського району є первинні причини (поїдання недоброякісних, малопоживних кормів; раптовий перехід з одного типу годівлі на інший, відсутність моціону тощо) і вторинні внаслідок акушерсько-гінекологічної, хірургічної та іншої патології. Проведений аналіз показав, що гіпотонія передшлунків у господарстві має первинну етіологію у 35,4 % випадків, а вторинну – 64,6 %. В загальному її частина в структурі захворюваності становила 9,3 % корів.

Порушення моторної функції передшлунків можуть розвиватися раніше ніж хвороба проявиться клінічно. Проведеними клінічними дослідженнями встановлено зменшення частоти скорочення рубця у 14,3 % тварин.

Результати аналізу раціону показують, що він не повністю забезпечує потребу тварин в поживних і біологічно активних речовинах. Зокрема порушено співвідношення між основними поживними речовинами: цукро-протеїнове, цукор + крохмаль до протеїну, кальціє – фосфорне. Внаслідок цього порушуються мікробіологічні й біохімічні процеси в рубці.

При постановці діагнозу, враховували дані анамнезу і типові симптоми, основним тестом був підрахунок частоти скорочення рубця.

Для лікування тварин хворих на гіпотонію було запропоновано різні препарати та схеми, які мають як свої недоліки так і переваги. Найбільш ефективним виявлено примінення антихолінергетичного препарату аміридину гідрохлориду у дозі 1,5 мл на 100 кг маси тіла 1 раз на добу. Його використання поєднували із введенням 20% розчином глюкози в дозі 250 мл з 10% розчином кальцію хлориду в дозі 150 мл на одну тварину раз на добу.

Проведений аналіз ефективності лікування показав, що всі тварини одужали (12 голів), у корів за первинної гіпотонії частота скорочень збільшувалась на другий день, загальний термін лікування становив 2–4 дні. При вторинній гіпотонії частота скорочень рубця розпочинала зростати на 3-й день лікування а загальний термін – 4–6 днів.

Таким чином на основі проведених досліджень можна стверджувати про ефективність застосування при гіпотонії передшлунків у корів аміридину гідрохлориду у комплексі з розчином глюкози та кальцію хлориду.

УДК 619:616.391-084:636.2.084

ЛИПКО Я.М., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ВОВКОТРУБ Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ КОРІВ У ТОВ “СУХОЛІСЬКЕ” КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА АНАЛІЗ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

Будь-які порушення технології утримання і живлення корів, особливо у період, близький до отелення та в перші тижні післяродового періоду, призводять не лише до зниження продуктивності, а й спричинюють порушення метаболізму. Найбільш дієвим методом подолання цієї проблеми є систематична диспансеризація поголів'я, що дозволяє вести постійний контроль за станом здоров'я тварин і швидко реагувати на різноманітні негативні фактори.

Метою нашої роботи було провести аналіз результатів діагностичного етапу диспансеризації дійних і сухостійних корів у ТОВ „Сухоліське” Білоцерківського району Київської області.

Матеріалом для досліджень були корови ТОВ "Сухоліське" Київської області трьох технологічних груп: пізнього сухостою (за 2 тижні до отелу), після отелу (2–5 день), роздою (45–60 день).

Діагностичний етап диспансеризації включав вивчення виробничих показників, умов утримання і годівлі корів, вибіркове повне клінічне дослідження контрольних груп тварин.

Основний виробничий напрям ТОВ "Сухоліське" – це молочне скотарство, свинарство та розведення рослинництва. Наприкінці 2011 р. у господарстві нараховувалося 780 голів великої рогатої худоби, у тому числі 350 корів, надоемо 6104 кг молока. Вихід телят на 100 корів – 80, збереженість їх становить 96%. Проведений аналіз показав, що у господарстві контролюють технологію утримання корів різних фізіологічних груп та ветеринарно-санітарний стан приміщень. Годують тварин пофазно, збалансовуючи раціон відповідно до продуктивності, маси тіла, періоду лактації.

Для збільшення продуктивності корів у раціон включають значну кількість концентрованих кормів, багатих на білок та бідних на цукор. Забезпеченість цукром сухостійних і новорозтєлених корів становить 32,7 %, корів з надоем 18 кг молока – майже оптимальна 93,7 %, за рахунок введення у раціон 1,5 кг меляси. Проте, в раціоні є надлишок перетравного протеїну, тому цукро-протеїнове співвідношення знижене і становить відповідно 0,23 і 0,64 за норми 0,8–1,0:1. Забезпеченість крохмалем теж не висока – у період пізнього сухостою і після отелу – 87,2 %, на роздої – 81,5 %. Мінеральна частка раціону характеризується надлишковою кількістю кальцію, магнію, сульфору і калію. Відмічається нестача фосфору, мангану, а під час сухостою, крім того, кобаль-

ту й цинку. Кальціє-фосфорне співвідношення дорівнює 3,9:1 у період сухостою і 1,8:1 на початку лактації. Отже забезпеченість корів на початку лактації мінеральними елементами порівняно краща, ніж у пізньому сухостої.

Аналіз раціонів дійних і сухостійних корів у зимово-весняний період показав, що вони забезпечують потребу тварин за основними поживними речовинами, проте, надлишок і нестача окремих компонентів негативно впливає на стан біохімічних і мікробіологічних процесів у рубці, обмін речовин, сприяє розвитку патології внутрішніх органів і, відповідно, зменшенню продуктивності корів. Окрім того, значне місце відводиться захворюванню корів на ендометрит, мастит, гінекологічну патологію, запальні процеси в ділянці кінцівок.

Під час клінічного дослідження встановили, що кондиція глибокотільних корів знаходилася у межах 3,5–4 бали, тобто ожиріння у них не реєстрували. Частіше виявляли гепатомегалію у 16,7 % сухостійних і новорозтелених корів та 40 % ранньої лактації. У 25 і 30 % відповідно діагностували хвороби кінцівок. Порушення мінерального обміну реєстрували у 37,5 і 50 % новорозтелених і корів періоду роздою, що клінічно проявлялось стоншенням, частковим або повним розсмоктуванням останніх ребер та хвостових хребців. У більшій половини досліджених корів відмічали кетонурию.

Отже, проведений аналіз результатів диспансеризації корів показав, що у господарстві ведеться робота щодо підвищення молочної продуктивності корів, що у свою чергу призводить до виникнення внутрішніх хвороб різної етіології, особливо пов'язаних з порушенням обміну речовин. Результати диспансеризації дозволять спеціалістам господарства внести корективи до раціону дійного стада, обґрунтувати застосування преміксів та вітаміно-мінеральних добавок з метою профілактики внутрішніх захворювань дійного поголів'я ТОВ „Сухоліське”.

УДК 619:616.36/.391/.61-074:636.2

ЛИПКО Я.М., студент 6 курсу
Науковий керівник – **ВОВКОТРУБ Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

СТАН ОБМІНУ РЕЧОВИН У КОРІВ ТОВ “СУХОЛІСЬКЕ” КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Висока молочна продуктивність корів потребує створення і дотримання технологічної дисципліни їх експлуатації та годівлі. У першу третину лактації виникає негативний енергетичний баланс, і тому в цей період виявляють максимальну кількість захворювань печінки, серця, нирок, розвивається патологія обміну речовин (кетоз, остеодистрофія), післяродова гіпокальціємія. Оскільки метаболічні захворювання у корів діагностуються досить часто, є всі підстави твердити, що ця проблема є актуальною для ветеринарної медицини.

Метою роботи було вивчити зміни показників функціонального стану печінки, нирок, обміну макроелементів та вітаміну А у корів ТОВ “Сухоліське” Київської області протягом періоду сухостою (n = 12), перших днів після отелу (n = 8) та під час роздою (n = 10).

Під час визначення загального білка встановили, що середнє значення його по групах залишалося в нормі. Встановлено, що в стаді є корови з гіпер- та гіпопротеїнемією. Гіперпротеїнемію виявляли у 20 %, гіпопротеїнемію – у 3 %, у решти корів – нормопропротеїнемію. Оскільки за патології печінки вміст загального білка може не змінюватися, слід досліджувати його фракційний склад. Встановили, що гіпоальбумінемія була найбільш виражена у корів в перші дні після отелу та на роздої. Зменшення вмісту альбумінів супроводжується зростанням кількості грубодисперсних білків. Результати сулемової проби були позитивні у 41,7 % корів. У 25 % тварин формолова проба була від слабо до позитивної. Позитивну сулемову пробу виявляли у 50 % новорозтелених тварин, причому у 75 % випадків вона співпадала з слабкопозитивною формоловою пробєю.

Порушення структурної організації печінки підтверджувалося підвищенням активності аспарагінової амінотрансферази у 100 % корів після отелу і 80 % на 45–60 дні лактації. Це пояснюється загостренням патології печінки після родів на фоні ослаблення організму і збільшення продукції молозива. Уміст сечовини у сироватці крові корів перед отелом не виходив за межі фізіологічних коливань.

Проте у 37,5 % корів у післяютельний період відмічали зниження сечовиноутворювальної здатності печінки, що проявлялося зменшенням рівня сечовини у сироватці крові. Втім у 25 % корів цієї групи діагностували збільшення вмісту сечовини. Паралельно у цих тварин виявили гіперкреатинінемію, що є ознакою ураження нирок. У 60 % корів на 45–60 день лактації рівень сечовини був збільшеним, що може бути наслідком надмірного надходження протеїну з кормами, неефективного використання аміаку мікрофлорою рубця за умови дефіциту енергії, а також порушення фільтраційної здатності нирок, про що свідчить збільшення у 60 % корів рівня креатиніну.

У корів господарства досить суттєвим було порушення кальціє-фосфорного обміну. Найбільш критичним уміст загального кальцію у сироватці крові був у новорозтелених корів. Гіпокальціємію реєстрували у 62,5 і 80 % корів після отелу та на початку лактації відповідно. У 37,5 % розтелених корів відмічали гіпофосфатемію. Проте у період збільшення молочної продуктивності відмічається підвищення вмісту неорганічного фосфору до $2,06 \pm 0,03$ ммоль/л.

У корів відмічали порушення обміну вітаміну А, що особливо проявлялося після отелу – вміст каротину у сироватці крові 75 % був меншим за 450 мкг/100 мл. Рівень ретинолу був зменшений у 100 % розтелених корів. У корів на початку лактації стан А-вітамінного обміну значно покращується. Гіпокаротинемію і А-гіповітаміноз діагностували лише у 20 і 30 % тварин відповідно.

Так, дані лабораторних досліджень свідчать про порушення функціонального стану печінки, нирок, вітаміно-мінерального метаболізму, особливо у ранній післяютельний та період інтенсивної лактації.

УДК 619:616.1/9-084/085:636.5

ПОПОВА Н.В., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **ВОВКОТРУБ Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОЩУВАННЯ КУРЕЙ-БРОЙЛЕРІВ У ВАТ “БЕРШАДСЬКИЙ ПТАХОКОМБІНАТ” ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сьогодні в Україні бройлерне птахівництво розвивається достатньо швидкими темпами. Як наслідок спеціалізації та інтенсивного використання птахів спостерігається зростання захворювань, що пов'язані з порушенням обміну речовин, дією стрес-факторів, недотриманням параметрів мікроклімату та правил годівлі. Тому особливо важливого значення у системі боротьби з інфекційними та незаразними хворобами птиці набувають профілактичні заходи.

Метою під час виконання дипломної роботи було провести аналіз загальних профілактичних заходів, направлених на попередження хвороб птахів незаразної та інфекційної етіології, і на основі цього оцінити ветеринарне забезпечення під час вирощування курей-бройлерів у ВАТ “Бершадський птахокомбінат” Вінницької області.

Матеріалом для дослідження були бройлери кросу “Кобб-500” виробничого цеху № 5, який на момент дослідження містив 120804 гол. птиці.

Технологія вирощування бройлерів включає в себе три періоди: брудерний, ростовий і фінішний. Однодобовий молодняк кросу Кобб-500 спеціальним автомобільним транспортом завозиться з Чехії та Польщі у ретельно вимиті, продезінфіковані і підготовлені пташники. Після брудерного періоду птиця переходить у відгодівельні цехи, де з 11 по 28 дні отримує ростовий комбікорм, з 29 по 42 – фінішний, які відрізняються за вмістом обмінної енергії, сирого протеїну, жиру, клітковини, амінокислот, мінеральних компонентів, вітамінів тощо. Основною умовою для досягнення результату є якість кормів, а також додержання гігієни годівлі і напування. Скупчення птиці, забруднені поїлки та годівниці, підвищена або понижена температура, недостатній фронт годівлі і напування, мокра підстилка – все це часто провокує виникнення стресу й призводить до канібалізму, що стає причиною підвищеної загибелі птиці, а також негативно впливає на приріст курчат.

Основною метою і завданням ветеринарної служби господарства є не скільки лікування птиці, а заходи спрямовані на попередження виникнення патологій як незаразної, так й інфекційної природи. Крім того, в обов'язки ветеринарної служби птахопідприємства входить й оцінка різноманітних фак-

торів ризику (фізичних, хімічних, біологічних), пов'язаних з транспортуванням, умовами утримання, годівлі та напуванням курчат-бройлерів протягом всього виробничого циклу. На сьогоднішній день в господарстві дотримуються принципу “все зайнято – все вільно”. Такий принцип є важливим профілактичним заходом. Суть його полягає в тому, що на пташнику утримують протягом певного часу птицю тільки одного віку. До закінчення визначеного терміну нові партії молодняку не завозять. Після переведення птиці у наступний сектор або після забою, частину приміщень протягом певного часу залишають вільною, і в цей період проводять профілактичні заходи. Потім максимально протягом тижня завозять нову птицю. Основні елементи загального протиепізоотичного захисту складаються з дотримання ветеринарних правил, санації приміщень, боротьби з гризунами, комахами, відлякування дикої птиці, ізоляції та знищення слабого поголів'я.

Ветеринарні спеціалісти ВАТ «Бершадський птахокомбінат» профілактику та лікування птиці здійснюють шляхом введення ветеринарних препаратів з кормом і водою. Загибель птиці в господарстві не перевищує допустимих 4,2%. Птиця гине здебільшого внаслідок транспортування, недоліків інкубації, рідше – коліінфекції, мікотоксикозів, порушення мінерального обміну, сечокислого діатезу, жовткового перитоніту.

Протягом періоду вирощування поголів'я птиці вакцинується проти інфекційних хвороб (хвороба Ньюкасла, інфекційний бронхіт курей) за схемою, погодженою з управлінням ветеринарної медицини Вінницької області.

З метою профілактики мікотоксикозів до складу комбікормів курчат у господарстві вводять препарати Мікотокс (у кількості 0,1 %) та Міколад, Мікосорб. Для попередження кокцидіозу у курчат-бройлерів, застосовують препарат Авіакс, діючою речовиною якого є семдураміцин, що пригнічує розвиток кокцидій на стадії шизогонії першої та другої генерації. Для поліпшення травлення та засвоєння поживних речовин у корм птиці вводять препарат Натузим.

Для нормалізації метаболічних процесів в організмі птиці та профілактики стресових станів, вітамінної недостатності, підвищення неспецифічної резистентності у корм птиці додають Нутріл Се, аскорбінову кислоту, Ловіт ВА+СЕ. Для профілактики рахіту – курчатам застосовують вапнякове та м'ясокісткове борошно, монокальційфосфат.

УДК 619:616.391 – 074:636.5

ПОПОВА Н.В., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **ВОВКОТРУБ Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЗМІНИ ОКРЕМИХ ПОКАЗНИКІВ БІЛКОВОГО, МІНЕРАЛЬНОГО І ВІТАМІННОГО ОБМІНІВ У КУРЕЙ-БРОЙЛЕРІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПЕРІОДУ

Метою нашої роботи було провести оцінку стану білкового, мінерального та вітамінного обмінів курчат-бройлерів на підставі даних експертиз лабораторії вивчення хвороб птиці Дніпропетровської дослідної станції національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини».

Під час біохімічного дослідження сироватки крові встановили, що вміст загального білка у птиці віком 11–28 днів становив 35,7 г/л. Цей показник знаходиться на нижній межі норми, виведеної для бройлерів кросу Кобб-500 (35,0–46,0). У віці 29–42 дні рівень загального білка у сироватці крові курчат був на 9,2 % вищий, порівняно з бройлерами ростового періоду, проте у всіх досліджених зразках виявляли нормопротеїнемію, тоді як у період 11–28 днів гіпопротеїнемію спостерігали у 20 % у курчат, що, можливо, обумовлено недостатньою функціональною зрілістю та здатністю гепатоцитів до синтезу білка.

Порушення мінерального обміну у бройлерів, яке часто проявляється розвитком рахіту, є достатньо поширеною патологією на птахофабриці, відповідно, моніторинг стану мінерального обміну у курчат є постійним плановим заходом для того, щоб вчасно попередити виникнення патології. Уміст загального кальцію у сироватці крові курчат ростового періоду знаходився у межах 4,27–5,87 ммоль/л і в середньому становив $5,11 \pm 0,20$ ммоль/л, що на 13,3 % перевищувало мак-

симально встановлену працівниками лабораторії вивчення хвороб птиці межу (4,0–4,5 ммоль/л). Вміст загального кальцію у сироватці крові курчат фінішного періоду вірогідно не відрізнявся від попереднього і коливався у межах 4,75–5,75 ммоль/л. Гіперкальціємію відмічали у 100 % бройлерів цієї вікової категорії, що можливо, є наслідком активації системи вітамін D₃–паратгормон, як відповідь на порушення мінерального живлення курчат. Вміст неорганічного фосфору у птиці ростового періоду становив 3,62±0,07 ммоль/л (за норми 1,94–2,10 ммоль/л). Позитивний баланс фосфору забезпечується, напевне, високою абсорбцією його у кишечнику та накопичення під час резорбції кісткової тканини. У курчат фінішного періоду рівень фосфору нормалізується.

З метою оцінки вітамінної забезпеченості птиці у лабораторію направляють зразки печінки курчат для визначення вмісту вітамінів А і Е.

Зазвичай птиця найбільш чутлива до дефіциту вітаміну А, що зумовлено інтенсивним обміном речовин в їх організмі. Визначення вмісту ретинолу у печінці дає змогу найбільш точно врахувати його запаси в організмі. У бройлерів заключного етапу вирощування вміст ретинолу у печінці становив 77,3±1,55 мкг/г. Проте орієнтовні показники норми наведені лабораторією становлять 90–100 мкг/г. Вміст вітаміну Е у печінці курчат знаходився у межах 54,2–59,0 мкг/г і у середньому становив 56,3±1,00 за норми 72–105 мкг/г. Отже забезпеченість організму бройлерів токоферолом і ретинолом недостатня.

Аналіз проведених досліджень показав, що в організмі курчат-бройлерів спостерігали достатньо напружений стан мінерального і вітамінного обмінів, що, можливо, пов'язано з недосконало розробленою годівлею птиці в плані складання раціонів та особливостями її обміну речовин.

УДК 619:616.1/9:637.7

ЯКИМЕНКО Г.В., магістрантка

Наукові керівники – **БОГАТКО Л.М., ВОВКОТРУБ Н.В.** кандидати вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: leonidbogatko@yandex.ru

СТРУКТУРА ХВОРОБ СОБАК МІСТА ФЕОДОСІЯ

Аналіз статистичних даних показав, що протягом 2011 року у Феодосійську державну міську лікарню ветеринарної медицини надійшло 1053 собаки, більшість серед яких – це німецькі вівчарки (19,2 %) і декоративні породи собак (18,5%). Рідше хворіли собаки мисливських порід (спанієлі, такси, лайки) – 9,6 %; бійцівські (бультер'єри і пітбультер'єри) – 5,3 %. Захворюваність метисів становила 12,8 %.

Серед загальної кількості захворілих собак 368 (34,9 %) – цуценята віком до одного року. Найчастіше (71,9 %) хворіли безпородні щенята, рідше (28,6 %) ротвейлери. Досить високою була захворюваність цуценят мисливських (45,5 %) і службових (47,3 %) порід.

Аналіз вікової динаміки захворюваності собак показує, що найбільша частка припадає на тварин до 3-річного віку. З 1053 собак ця вікова група складає 599, що становить 56,9 %. Найбільша частка тварин цієї вікової групи – безпородні та собаки мисливських порід (75,0–72,3 % від загальної кількості хворих відповідно), німецькі вівчарки (61,0 %), дещо менше – метиси (46,3 %) і собаки бійцівських порід (46,4 %).

У старших вікових групах захворюваність значно зменшується і становить 27,8 % у собак 3–5-річного віку і 15,3 % - старше 5-річного віку.

Слід відмітити, що найчастіше в лікарню звертаються з приводу хірургічної патології у собак. Встановлено, що частка хірургічних хвороб становить 36,4 %, паразитарних – 20,0 %, внутрішніх – 31,5 %, акушерсько-гінекологічних – 7,7 %, інфекційних – 4,4 %.

Серед паразитарних хвороб найчастіше діагностували бабезіоз і токсокароз, інфекційних – чуму і парвовірусний ентерит.

Внутрішня патологія найчастіше представлена патологією органів травлення, їх частка у загальній кількості хворих становить 44,6 %. Значно рідше діагностували патологію органів дихання (23,5%), та хвороби, спричинені порушенням обміну речовин (12,0 %), ураження серцево-судинної (8,5 %), сечової (8,1 %) та нервової (3,3 %) систем.

Отже, наведені дані свідчать про значне поширення хвороб собак у м. Феодосія. Вивчення їх структури лише за результатами клінічного дослідження є не завжди об'єктивним, тому необхідним є використання спеціальних (лабораторних та інструментальних) методів діагностики.

УДК 619: 616. 053. 2: 616. 15.07.

АДАМЕНКО О.Ю., КОРЖЕНКО О.П., студенти 3 курсу
Науковий керівник – НАДТОЧІЙ В.П., канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

АНТЕНАТАЛЬНА ГІПОТРОФІЯ ТЕЛЯТ (ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКА)

При виявленні патології (гіпотрофії) використовують багато критеріїв зрілості новонароджених, проте більшість учених, як правило, передусім бере до уваги масу тіла та екстер'єрні особливості. Недорозвинених новонароджених тварин називають гіпотрофіками, а оскільки така патологія виникає, в період внутрішньоутробного розвитку, то її назвали уродженою (*hypotropia congenitis*, або *praenatales*), або антенатальною (від слів *ante* – перед; *natus* – народження; *hypo* – під, нижче; *trofe* – живлення). Як правило, морфологічно зріле теля має достатню функціонально розвинену центральну нервову систему, що проявляється на певному рівні безумовними рефлексами і порівняно швидкою появою умовних. Дослідники насамперед звертають увагу на рефлекси стояння, смоктання, ковтання, больові, тактильні, очні та показники гемопоезу і неспецифічну резистентність організму.

Мета роботи – вивчити показники гемопоезу, загальну кількість білка та імуноглобулінів у телят-гіпотрофіків.

Матеріалом для дослідження були телята-гіпотрофіки 1–10-денного віку.

Результати досліджень. Важливим показником гемопоезу є морфологічна і фізіологічна зрілості. Встановлено, що кількість еритроцитів, лейкоцитів, вміст загального білка, імуноглобулінів та гемоглобіну в телят-гіпотрофіків у перший день життя була значно нижчою, ніж у нормотрофіків. У подальшому на 10-й день життя ці показники зростали як у гіпотрофіків, так і у фізіологічно зрілих телят, проте вони залишалися вірогідно нижчими у гіпотрофіків.

Для підвищення стійкості організму телят-гіпотрофіків проводили внутрішньом'язове введення їм крові матері в дозі 1,5 мл/кг маси 2 ін'єкції через 7 днів, та до випоювання давали всередину гіперімунну сироватку проти ешерихіозу в дозі 60 мл.

Ефективним профілактичним методом підвищення стійкості організму телят, хворих на антенатальну гіпотрофію, є застосування схеми комплексної профілактичної терапії телят з використанням внутрішньом'язового або підшкірного введення крові матері (по 1 мл/кг маси, 2–3 ін'єкції через 3–5 днів), підшкірного - гідролізину Л-103 або амідопептиду-2 по 1,5 мл/кг два рази на добу та використання неспецифічного глобуліну по 0,7–1 мл/кг, сироватки крові здорових корів по 150–200 мл з молозивом у першу добу життя.

Для поліпшення роботи серцево-судинної системи використовують 10–20%-ні розчини глюкози внутрішньовенно по 100–200 мл разом з 0,5 г аскорбінової кислоти.

Висновки.: 1. Протягом перших днів життя телят слід напувати молозивом 4 – 5 разів на добу у меншій (на 25 – 30 %) кількості, порівняно з нормально розвиненими телятами.

2. Разом із застосуванням різних препаратів, для телят-гіпотрофіків необхідно створювати “комфортні” умови вирощування, зокрема підтримувати більш високу температуру повітря у приміщенні (+ 20 – 24°C).

3. З метою профілактики та лікування розвитку гіпогаммаглобулінемії рекомендується у молозиво обов'язково додавати специфічні сироватки або імуноглобуліни.

БЕРЕГОВИЙ М.М., АДАМЕНКО Ю.О., студенти 3 курсу
Науковий керівник – **НАДТОЧІЙ В.П.**, канд. вет. наук.
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА БРОНХОПНЕВМОНІЇ ПОРОСЯТ У ТОВ «ЗЕМЛЯ ТОМИЛІВСЬКА» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Серед чинників, що стримують продуктивність, одним з головних є комплекс незаразних хвороб, які в багатьох країнах світу часто зустрічаються і займають значну питому вагу у загальних втратах тваринництва. В умовах промислового тваринництва ці втрати можуть складати до 85 – 90 %, а іноді і значно більше, від загальної кількості захворюлих.

Мета роботи – вивчення поширення бронхопневмонії та ефективності лікувально-профілактичних заходів у племзаводі „Асканія Нова” Херсонської області.

Матеріалом були поросята, хворі на бронхопневмонією, віком 1 - 3 місяці, української великої білої, їх раціон, умови утримання. Провели клінічне дослідження і комплексне лікування хворих.

Результати досліджень. Факторами, що сприяють виникненню бронхопневмонії, є зовнішні і внутрішні чинники : переохолодження і застуда, перевищення норм концентрації в повітрі аміаку, вуглекислого газу, сірководню, мікробних тіл, незадовільний стан приміщень де утримуються поросята до і після відлучення від свиноматок, недостатнє освітлення, вентиляція, нестача в раціоні поживних і біологічно активних речовин. Захворювання проявлялось наступними клінічними симптомами: дихання часте, поверхнєве, утруднене. Поросята стоять або лежать з витягнутою головою. Апетит в'ялий або відсутній. При аускультатії прослуховувались сухі та вологі хрипи, температура тіла – 41,0 – 42,8 °С, частота пульсу – 110 – 116 за 1 хв, частота дихальних рухів 28 – 32, волосяний покрив скуйовджений, тьмянний, шкіра сухувата, зниженої еластичності. Тони серця посилені з акцентом другого тону на легеневій артерії.

Лікування хворих поросят проводили комплексно з застосуванням антибактеріальних препаратів, засобів патогенетичної та симптоматичної терапії для відновлення дихальної системи

Підсосним поросятм лікування надавали під свиноматками в гнізді. Захворілих відлучених поросят переводили до ізолятора, де утримували в станках по 3-5 голів на сухій теплій підстильці з застосування дієтичних кормів (жарений ячмінь) та задавали деревне вугілля. Як етіотропний засіб застосовували фармазин – 50, підсосним поросятм в дозі 0,3 – 0,4 мл на голову внутрішньом'язово 1 раз на добу в продовж 3-х діб, а відлученим по 4 мл 1 раз в 5 днів. Після трьох ін'єкцій підсосним та п'яти відлученим поросятм температура тіла нормалізувалась. В подальшому використовували комплексний препарат бровасептол. Задавали бровасептол у водному розчині з розрахунку 1 г на один літр води і впоювали індивідуально 2 рази на добу підсосним поросятм по 35-40 мл, відлученим – 150-200 мл. Використовували даний препарат до зникнення всіх клінічних ознак (задишка, кашель, виділення екссудату з носових порожнин, відновлення апетиту, рухової активності). Після нормалізації функціонального стану поросят препарат впоювали ще 2-3 дні. З першого дня і протягом всього періоду лікування, як протиалергічний засіб і такий, що знижує проникність судин, всередину задавали кальцію глюконат в дозі 0,25 г підсосним і 0,5 г відлученим поросятм три рази на день. Важливим при лікуванні бронхопневмонії поросят є використання засобів симптоматичної терапії, для цього використовували відхаркувальні засоби. Всередину задавали амонію хлорид по 0,05 г на голову підсосним поросятм та по 0,7-1,0 г відлученим 2–3 рази на добу. Позитивні результати отримали при застосуванні як відхаркувального засобу настойки листя подорожника великого (10 г листя на 200 мл води).Настойку впоювали підсосним поросятм по 10, відлученим – по 20–25 мл 3 рази на день.

Висновки: 1. Комплексне використання етіотропного антибактеріального препарату (фармазин – 50), засобів патогенетичної (бровасептол, кальцію глюконат) та симптоматичної терапії (відхаркувальні засоби) дали 100 % позитивний результат при лікуванні бронхопневмонії поросят.

УДК 619:616.33:636.2

ЛАЗЕБНИЙ І.І., студент 6 курсу;
ФРОТЕР М.М., магістрант
Науковий керівник – **ЧУБ О.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЛІКУВАННЯ КОРІВ, ХВОРИХ НА ДИСТОНІЮ ПЕРЕДШЛУНКІВ

Серед внутрішніх хвороб сільськогосподарських тварин найбільш поширені хвороби органів травлення: їх частка серед захворювань незаразної етіології становить 30 – 60%.

Мета роботи – вивчити поширення, причини та провести лікування корів, хворих на гіпотонію передшлунків,

З метою порівняння ефективності різних методів лікування корів, хворих на гіпотонію передшлунків, шляхом поступового набору сформували дві групи тварин по 10 голів у кожній.

Для лікування корів першої групи (контрольні тварини) застосовували голодну дієту з необмеженою кількістю води та призначили наступні лікарські речовини: внутрішньо задавали 10 – 12 мл настоянки кореневища білої чемериці, попередньо розвівши у 500 мл води, 1000 мл суміші за С.І.Смирновим (50 г дріжджів, 200 г цукру, 50 г етилового спирту і води до 1 л), внутрішньовенно – 200 – 250 мл 10 %-ного розчину натрію хлориду.

Термін лікування корів контрольної групи становив у середньому 5 днів, одужали всі тварини.

Корів дослідної групи лікували за аналогічною схемою, проте замість розчину настоянки білої чемериці тваринам підшкірно вводили 1 %-ний водний розчин аміридину гідрохлориду у дозі 1,5 мл на 100 кг маси тіла, двічі на добу з інтервалом у 12 годин.

Відновлення моторної функції у корів після лікування визначали за клінічним станом корів (початок прийому корму, час виникнення жуйки та її активність, тривалість жуйних періодів, відрижка тощо), кількістю скорочень рубця протягом 5 хвилин, силою і ритмом скорочень.

На другий день після застосування комплексного лікування у хворих корів дослідної групи жуйка наставала через 40 – 45 хв (максимум через годину) після згодовування їм сіна, скорочення рубця – 5 – 7 разів за 5хв.

У всіх корів дослідної групи наприкінці другого, початку третього дня лікування відмічали покращення апетиту, інтенсивне поїдання кормів. Скорочення рубця становило за 5 хвилин 9 – 11 разів.

Отже застосування з лікувальною метою 1 %-ного водного розчину аміридину у дозі 1,5 мл на 100 кг маси тіла, двічі з інтервалом 12 – 14 годин у комплексі з 10 %-ним розчином натрію хлориду, сумішшю за С.І.Смирновим (внутрішньо) сприяло відновленню моторної функції передшлунків у тварин на кінець третьої доби лікування.

УДК: 619:616.391:616.15-074:636.3-084.1

НАДТОЧІЙ П.В., студент 4 курсу
Науковий керівник – **БЕЗУХ В.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: bezukh.vasy1@ukr.net

ЗМІНИ БІЛКОВОГО СКЛАДУ КРОВІ У КІТНИХ ВІВЦЕМАТОК ЗА НЕЗБАЛАНСОВАНОЇ ГОДІВЛІ

Вівці мають підвищений обмін речовин, порівняно з великою рогатою худобою, оскільки вони споживають на 1 кг маси тіла більше поживних речовин та енергії. Повноцінна годівля овець передбачає достатню кількість перетравного протеїну в раціоні, зокрема в 1 к.од. Його повинно бути 90–110 г.

Мета роботи – за незбалансованої за протеїном годівлі кітних вівцематок вивчити у них зміни деяких показників білкового обміну, а саме: вміст загального білка, альбуміну, кількість сечовини та креатиніну.

Неповноцінна годівля, особливо недостатнє протеїнове живлення (забезпеченість вівцематок перетравним протеїном становила лише 59,6 %), спричиняє порушення білкового обміну у овець. Зокрема, вміст загального білка у сироватці крові коливався від 61,8 г/л до 86,8 г/л, в середньому становив $76,4 \pm 0,84$ г/л, що перевищує верхню межу норми (75 г/л). Лише у 10 тварин із 39 дослідних вміст загального білка знаходився в нормі (65–75 г/л), у решти вівцематок була встановлена гіперпротеїнемія, що вказує на згущення крові внаслідок втрати організмом рідини і не є показником патології печінки (величина гематокриту у 20 тварин із 39 знаходилася на верхній межі норми (норма 27–37%) або перевищувала її).

На відміну від вмісту загального білка у сироватці крові кітних вівцематок, відносна частка альбуміну в них залишалася в нормі (40–50 %), коливалася у межах 34,4–59,5 % і в середньому становила $45,0 \pm 0,68$ %.

Відомо, що визначення у сироватці крові лише вмісту загального білка та альбуміну не може бути достатнім критерієм патології печінки, тому ми виконували сулемову колоїдно-осадову пробу. Встановили, що на титрування 27 сироваток крові із 40 дослідних тварин $1,62 \pm 0,02$ мл розчину сулеми (норма – 1,6–2,6 мл), що не підтверджує патології печінки.

Непрямими показниками білкового обміну є рівень сечовини та креатиніну у сироватці крові. Встановлено, що концентрація сечовини у вівцематок коливалася в межах 3,27–13,1 ммоль/л і в середньому становила $6,7 \pm 0,28$ ммоль/л (норма – 3,0–6,0 ммоль/л). У 27 вівцематок із 40 (67,5 %) вміст сечовини був вищим за верхню межу норми, що, очевидно, свідчить про порушення екскреторної функції нирок. Водночас, вміст креатиніну знаходився у межах норми (80–120 мкмоль/л) і в середньому становив $92,8 \pm 3,8$ мкмоль/л.

Таким чином, за недостатньої протеїнової годівлі у кітних вівцематок відбуваються зміни білкового складу крові, на що вказує гіперпротеїнемія (у 74,4 % тварин) та збільшення вмісту сечовини (67,5 %).

УДК: 619:616.33/34-053.2

ШЕПІЛЬ С.В., студент 4 курсу

Науковий керівник – **БЕЗУХ В.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: bezukh.vasyl@ukr.net

ВМІСТ БІЛКА ТА ІМУНОГЛОБУЛІНІВ У ТЕЛЯТ ЗА АЛІМЕНТАРНОЇ ДИСПЕПСІЇ

Мета роботи – вивчити вміст білка та імуноглобулінів у телят за аліментарної диспепсії.

Телята, що народжуються в господарстві, утримуються в спеціально обладнаному місці в одному приміщенні разом з коровами-матерями, де їм випоювали молозиво чи молоко із молокопоїлок три рази на добу. Проходи та підлогу сухостійного і родильного відділень приміщення, де утримували новонароджених, щоденно посипають вапном, а стіни щотижня білять.

У господарстві телята народжуються з добре розвиненою мускулатурою, масою 30–35 кг. У частини телят ознаки розладів функцій органів травлення з'являються на 3–5, інколи – 6–7 дні після народження зі збереженим задовільним загальним станом тварин.

При посиленні діареї загальний стан телят був пригніченим, у них знижувався апетит, інколи проявлялася анорексія. У деяких телят з'являлися ознаки зневоднення організму – сухість волосся і шкіри, енофтальм. Кал виділявся часто, рідкий, жовтого кольору, без слизу та крові. За патолого-анатомічного дослідження кількох трупів виявляли гіперемію слизових оболонок сичуга і тонкого кишечнику.

У сироватці крові здорових телят рівень загального білка у середньому становив $62,1 \pm 3,1$ г/л, що дещо більше за його мінімальну кількість (60 г/л). Поряд з цим концентрація імуноглобулінів у новонароджених телят була достатньою і становила $19,0 \pm 0,52$ г/л, хоча оптимальною є величина 20–26 г імуноглобулінів в 1 л сироватки крові. У 3 телят з 10 імуноглобулінів було менше 18 г/л, величини, яка свідчить про розвиток у них гіпоімуноглобулінемії.

У телят з ознаками діареї вміст у сироватці крові загального білка був меншим, ніж у здоро-

вих телят, коливався від 35,0 до 62,0 г/л і в середньому становив $49,7 \pm 2,6$ г/л. Вміст імуноглобулінів був також значно меншим, ніж у здорових телят, і становив лише $13,1 \pm 1,8$ г/л, що менше навіть за критичну межу (15 г/л).

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що у новонароджених телят за аліментарної диспепсії спостерігалася гіпопротеїнемія (білка менше 55 г/л), гіпоімуноглобулінемія (Ig менше 15 г/л), що є характерним для імунодефіцитного стану.

УДК: 619:616.33-085:579.842.11:636.2-082

КОЛОДІЙ Д.В., магістрант

Науковий керівник – **БЕЗУХ В.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: bezukh.vasy1@ukr.net

ЛІКУВАННЯ ТЕЛЯТ, ХВОРИХ НА АЛІМЕНТАРНУ ДИСПЕПСІЮ

Наразі проблема шлунково-кишкових хвороб новонароджених телят залишається актуальною. Збитки полягають у загибелі, зниженні маси тіла, поганий відгодівлі, затратах засобів для лікування хворих тварин. Інколи захворюваність телят в окремих господарствах сягає 90–100 %, а загибель – 20–40 %.

Мета роботи – вивчити ефективність дієто- та антибіотико терапії при лікуванні новонароджених телят, хворих на аліментарну диспепсію.

У телят з ознаками діареї вміст у сироватці крові загального білка коливався від 35,0 до 62,0 г/л і в середньому становив $49,7 \pm 2,6$ г/л. Вміст імуноглобулінів був також невисоким, становив $13,1 \pm 1,8$ г/л, що менше навіть за критичну межу (15 г/л). Низька кількість загального білка та імуноглобулінів у сироватці крові хворих на діарею телят є характерною для імунодефіцитного стану тварин (білка менше 55 г/л, Ig – менше 15 г/л), що є однією із основних причин шлунково-кишкових хвороб у новонароджених телят.

З метою лікування телят, хворих на діарею, застосовували: дієтотерапію – телятам до 2-денного віку зменшували наполовину кількість молозива (1 л) і після першого випоювання задавали всередину 1 таблетку *Hydro-tab* (електролітний препарат), розчинену в 1 л прокип'яченої води, після другого – антибіотик *Колівет* у дозі 1–2 мірні ложки на 1 л прокип'яченої води, увечері хворим телятам внутрішньом'язово вводили антибіотик *Дуоприм* у дозі 1 мл/40 кг маси тіла.

Упродовж 3–5 днів лікування телятам на перше згодовування випоювали по 2 л молозива, а після 5-денного курсу лікування телятам їм звичну кількість молозива тричі на день.

Внаслідок застосування запропонованої схеми лікування телят, хворих на аліментарну диспепсію, одужання їх наставало через 3–4 дні лікування: припинялась діарея, відновлювався апетит, однак у 2 телят загальний стан погіршувався і на 4 день вони загинули. Це, очевидно, пов'язано з тим, що перераховані препарати не попередили розвиток дисбактеріозу, що сприяло розвитку токсичної диспепсії. Про це свідчило те, що у таких телят відновлення загального стану не спостерігали і вони гинули на 2–3 день лікування. Одужували хворі на токсичну диспепсію телята повільно, часто хвороба супроводжувалася рецидивами. У подальшому такі тварини відставали у рості й розвитку.

Таким чином, наведені дані свідчать, що лікування хворих телят ефективне лише за аліментарної диспепсії.

УДК 619: 616. 053. 2: 616. 15.07.

ХУТОРНА Т Л., студентка 6 курсу,

КАБАЦІЮРА Г.М., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **НАДТОЧІЙ В.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЛІКУВАННЯ СОБАК ХВОРИХ НА ГАСТРОЕНТЕРИТ У ВЕТЕРИНАРНО-КОНСУЛЬТАТИВНОМУ ЦЕНТРІ „ПАНДА” м. ЧЕРКАСИ

Гастроентеральні розлади у собак займають значне місце серед внутрішніх хвороб і є актуальною проблемою ветеринарної практики. Вони різноманітні за етіологією, характеризуються

труднощами при діагностиці і лікуванні. Гастроентерит – характеризується запаленням слизової оболонки та інших тканин стінки шлунка і кишечника з порушенням функцій (секреторної, моторної, екскреторної, інкреторної). Деяке захворювання відмічає багато загальних причин, клінічних при знаків, методів лікування і профілактики. Хворіють собаки різного віку, а особливо придразположені до даного захворювання у віці 4 – 7 років, які знаходяться на одноманітному раціоні, вражені гельмінтами, перехворівши інфекційними захворюваннями (*чума м'ясоїдних, інфекційний гепатит, парвовірусний ентерит*) та ускладнення різного роду отруєннями. Мета роботи вивчити поширення та структуру хвороб внутрішньої незаразної патології собак та проведення лікувальних заходів у хворих тварин при гастроентериті. Матеріалом були хворі собаки на гастроентерит віком 5-8 років.

Результати досліджень. В період проходження виробничої практики у ветеринарно-консультативному центрі м. Черкас надійшло 85 хворих собак, з яких 29 тварин з хворобами внутрішніх органів. Серед них найбільше хворих з патологією органів травлення – 15 тварин (51,7 % від усіх хворих). У більшості собак цієї групи (12 тварин) ветеринарні лікарі діагностували гастроентерит. Діагноз ставили на основі анамнестичних даних та клінічного дослідження тварин. Аналізуючи анамнестичні дані, частіше за все, власники хворих тварин звертались в ветеринарно-консультативний цент „Панда” на другу – третю добу хвороби, а інколи й на п'яту. Тому стан тварин був пригнічений, відмічали зниження, а інколи і повну відсутність апетиту та посилення спраги. У 6 тварин з 9 відмічали незначне підвищення температури тіла, а у 3 тварин, в яких було значне зневоднення та схуднення, температура тіла знижувалась на 0,1 – 0,3°C. При пальпації ділянки живота спостерігали занепокоєння тварин. Перистальтика кишечника посилена, діарея, кал рідкий, неприємного запаху, містить значну кількість слизу, у двох тварин в калі були домішки крові. Також спостерігали блювання пінистою жовтою масою.

Лікування тварин проводили за наступною схемою: дієтотерапія, звільнення кишечника від вмістимого, застосування обволікаючих, антимікробних та знеболювальних препаратів, регідративна терапія.

1-й день: голодна дієта з вільним доступом до води, у воду додають настої лікарських рослин (ромашки аптечної, листя шавлії) та відвар з насіння льону; 2-3-й дні: напівголодна дієта – тварині згодовують нежирний курячий чи яловичий бульйон 100–500 мл 2–5 разів на добу, сирі курячі яйця – по одному 2–3 рази на добу, відвар з насіння льону; 4-5-й дні: шадна дієта – свіжий нежирний курячий чи яловичий бульйон, відвар з насіння льону. Потроху вводять рідкі каші з рису чи вівса з додаванням невеликої кількості фаршу (бажано з яловичини); 6-7-й дні: відвар з насіння льону, бульйон, каша з фаршем. Рекомендували поступово збільшувати даванку корму. З 10-го дня тварину можна перевести на звичайний раціон.

Медикаментозне лікування проводили враховуючи симптоми хвороби та індивідуальність кожної хворої тварини. Тваринам з підвищеною температурою тіла вводили анальгін з димедролом по 1 мл, щодня, 2 рази на добу до нормалізації температури. Собакам із значним зневодненням організму (таких було 3) ставили крапельницю. Внутрішньовенно крапельно вводили 10 % розчин кальцію хлориду або 0,85 % розчин натрію хлориду (15–25 мл/кг) з додаванням 5 % розчину глюкози (5–20 мл/кг) та 1–2 мл аскорбінової кислоти 10 % розчин) і 10 % розчину метрогілу (50–200 мл). Крапельницю ставили щодня один раз, а у важких випадках – двічі на добу до покращення загального стану тварини. Внутрішньом'язово вводили Фармазин-200 по 0,25мл/10 кг один раз на добу. Після закінчення лікування догляд за твариною не закінчується, тому що від того чим тварину годують, і в яких умовах вона проживає залежить її здоров'я. Особливу увагу необхідно звертати на годівлю собак. Оскільки вони є м'ясоїдними, то їм необхідно споживати м'ясо, а сухі корми, якими так часто годують їх власники, бажано використовувати як добавку, а не в якості основного корму.

Висновки: 1. Лікування тварин, хворих на гастроентерит, необхідно проводити комплексно. Воно було ефективним за використання дієтотерапії, етіотропної (антибактеріальні препарати) та патогенетичної терапії (знеболювальні та препарати, що відновлюють водно-електролітний обмін).

УДК 619 : 616.33/.34 : 615.28 : 612.648

ОВДІЄНКО Л.О., ЛУКАСЕВИЧ А.А., студенти 3 курсу
Науковий керівник – **НАДТОЧІЙ В.П.**, канд. вет. наук.
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВИКОРИСТАННЯ АНТИМІКРОБНИХ ПРЕПАРАТІВ ПРИ ХВОРОБАХ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ НОВОНАРОДЖЕНИХ ТЕЛЯТ

Незначні успіхи в профілактиці і лікуванні шлунково-кишкових захворювань пояснюється тим, що в багатьох господарствах до рішення цієї проблеми не враховують факторів, які сприяють виникненню захворювання.

70-80% смертності новонароджених сільськогосподарських тварин припадає на перші 2–3 дні життя, а загальна смертність телят по причині шлунково-кишкових захворювань, що супроводжуються диспепсією, в період багатьох років становить 50% від загальної летальності молодняка.

Мета роботи – порівняти лікувальну ефективність використання різних антимікробних речовин (кламоксилу, гентаприму і левоміцетину) та гіперімунної сироватки за колібактеріозу новонароджених телят.

Матеріалом були новонароджені телята чорно- і червоно-рябої голштинської породи, результати аналізу раціону годівлі корів у період сухостою та їх утримання. Результати досліджень. Причиною захворюваності новонароджених телят є порушення умов годівлі та нормативів утримання тільних корів. Забезпеченість кормовими одиницями раціону становила 83,9 %, перетравним протеїном – 68,1 % потреби. Необхідно відмітити дефіцит раціону корів за більшістю макро- та мікроелементів.

Новонароджені телята утримуються в окремих клітках до 15 днів, напування телят молозивом, не завжди своєчасне. Захворювання відмічали на 2–5 дні життя. У телят виявляли наступні симптоми: анорексія, температура тіла – 39,2 – 39,9⁰С, в подальшому знижувалась. Фекалії рідкі, сірого, сіро-жовтого кольору, неприємного запаху, слизові оболонки рота бліді, у тяжких випадках – западання очних яблук, що є показником зневоднення організму. Лікування проводили комплексно, за перших ознак діареї пропускали одну випойку молозива і випоювали глюкозо-сольовий розчин 1000 – 1500 мл, а за 30 хв до випойки молозива випоювали настій звіробію 1:50 – 250 – 300 мл 3 – 4 рази на добу.

Внутрішньом'язово або підшкірно вводили сироватку полівалентну проти колібактеріозу сільськогосподарських тварин в дозі 45 – 60 мл один раз на день. Для боротьби з патогенною мікрофлорою застосували антимікробні препарати.

Порівнювали ефективність трьох антимікробних засобів: кламоксилу Л.А. (1 мл препарату на 10 кг маси тіла, повторне введення через 48 годин), гентаприму (1 мл на 10 кг маси тіла з інтервалом у 12 – 24 години) і левоміцетину розводили глюкозо-сольовим розчином всередину, 20 мг три рази на добу.

Висновки: 1. Лікування гентапримом становило 6 днів, 100 % збереженість телят. Він зручний у використанні, побічних ефектів не спостерігалось. Кламоксил не бажано вводити більше, ніж два рази, термін лікування 6 діб, збереженість 90 %. При використанні левоміцетину тривалість лікування 9 днів, збереженість – 80 %.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ДУБНИЦЬКА Ю.П., магістрантка
Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІЧНІ СИМПТОМИ ТА ЛІКУВАННЯ ДИСПЕПСІЇ У ТЕЛЯТ СК „АВАНГАРД” ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Після народження телята досить часто хворіють на аліментарну диспепсію, яка здебільшого ускладнюється токсичною. Причини їх виникнення різні, в т.ч. і порушення технології підготовки до випойки замороженого молозива (розморожування його було за t 50–60⁰С), яке було виявлено в одному з господарств Чернігівської області. Тому вивчення змін клінічного статусу і розробка схеми лікування хворих телят за диспепсії було основною метою нашої роботи.

Хворіли телята 2–3-денного віку з клінічними ознаками: незначне пригнічення, зниження апетиту, часта дефекація розрідженими фекаліями. У 10–19 % телят проявлялася токсична диспепсія: тварини лежали, слабо реагували на зовнішні подразники, шкіра зниженої еластичності (складка шкіри розправлялася за 4–7 с). У них виявляли гіпотермію (37,4–36,8⁰ С). Тазові ділянки кінцівок, носове дзеркало холодні. У хворих профузний пронос, калові маси жовто-сірого забарвлення.

При лікуванні аліментарної диспепсії відміняли випойку молозива і внутрішньо задавали регідратійний розчин за такого складу (натрію хлорид і натрію гідрокарбонат по 5 г, глюкоза – 20 г, вода до 1 л) в дозі 1,5–2 л. В подальшому з кожним випоюванням кількість молозива збільшували на 250–300 мл. Внутрішньо 1 раз на добу задавали біфідумбактерин (5 доз) та внутрішньом'язово – катозал – 10 мл 1 раз в 2 дні. Ефективність схеми становила 94 %. За токсичної диспепсії, окрім вищеописаних препаратів, внутрішньо – тримеразин, внутрішньом'язово – 5 %-ний енроксил у дозі 1 мл на 20 кг маси тіла 1 раз на добу та внутрішньоочередно розчини Рінгер-Локка і Трисолі (4–5 л). Ефективність терапії становила 60 %.

Таким чином, аліментарна диспепсія виникала у тварин з 2–3-денного, токсична – 3–4-денного віку. Аліментарна диспепсія проявлялася без значних змін загального стану телят, тоді як за токсичної – розвивається ендогенний дисбактеріоз. Застосування регідратаційного розчину з молозивом упродовж 7–8 випоювань, біфідумбактерину і катозалу сприяло швидкому одужанню 94 % телят. Застосування біфідумбактерину, катозалу, тримеразину, енроксилу і регідратаційних розчинів внутрішньоочередно за токсичної диспепсії було менш ефективним.

УДК 619:616.36:636.7

МУЧИЧКО О.І., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДІАГНОСТИКА І ЛІКУВАННЯ ПАТОЛОГІЇ ПЕЧІНКИ У СОБАК (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СВІТЛОВІДСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МІСЬКОЇ ЛІКАРНІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

В останні роки у зв'язку із популяризацією собак, значно збільшилася у них кількість захворювань як інфекційної, так і неінфекційної етіології. Всі ці хвороби перебігають з ураженням багатьох органів і систем організму, і в т.ч. гепатобіліарної. Тому патологія печінки у собак є досить поширеною. Однак, на практиці її здебільшого діагностують на пізніх стадіях перебігу, що часто не дає лікувального ефекту та призводить до загибелі собак. Оскільки лікування гепатопатії є досить тривалим і кошторисним, то на перше місце стає дешевизна цього заходу.

Оскільки до теперішнього часу недостатньо розроблені найбільш інформативні методи ранньої діагностики патології печінки та схеми гепатовідновлювальної терапії, то метою нашої роботи і було саме вивчення цих проблем сучасної ветеринарної гепатології.

Матеріалом для дослідження були собаки (7 гол.), які утримувалися в міських квартирах. Раціон, яких складався з каші пшеничної або ячмінної, вареної картоплі, макаронних виробів, м'яса яловичини, свинини, птиці (всього 50–100 г) або кісток. Всі господарі собакам давали ковбасні вироби, залишки зі столу та прянощі. Моціон тварин складався із прогулянок 30–60 хв кожний день.

Для контрольної групи було відібрано також 7 собак, які утримувалися у міських квартирах, мали щоденно достатній вигул, фізичні навантаження та правильно підібраний раціон (згідно нормативних показників для собак).

За клінічного дослідження було встановлено, що в усіх собак дослідної групи впродовж останніх 3–7 днів спостерігали гіпорексію, пригнічення, у 4 тварин виявили анемічність кон'юнктиви. Шерстний покрив був тьмяний, шкіра сухувата, у 42,9 % собак відмічали ознаки себореї, зміну кольору шкіри і пігментацію на шиї, внутрішній поверхні тазових кінцівок та розчухування біля кореня хвоста. Періодично у них проявлялася діарея, фекалії були кашоподібної консистенції і містили неперетравлені рештки корму. У 2 собак, згідно анамнезу, відмічали блювоту після споживання корму.

Окрім клінічних ознак, проходять певні зміни еритроцитопоезу, про що свідчить олігоцитемія та олігохромемія у 42,9 % хворих тварин, макроцитоз і гіперхромія у 71,4 %, які вказують на розвиток гіперхромної макроцитарної анемії. Патологія печінки у хворих собак проявлялася гіпопротейнемією у 28,6 %, гіпоальбумінемією та зменшенням рівня сечовини у 42,9 %, зниженням колоїдної стійкості білків (на титрування проби витрачали $1,31 \pm 0,12$ мл 0,1-ного % розчину сулеми) та гіперферментемії АсАТ і АлАТ.

Для відновлення структури гепатоцитів у хворих собак нами була застосована слідуєча схема лікування: глутаргін (гепатопротектор) – внутрішньо, по 0,5 г на тварину 2 рази на добу, курс лікування 14 днів; катозал (стимулятор обміну речовин) – внутрішньом'язово, по 2 мл 1 раз на добу (5 днів); 120 мл 5 %-ного р-н глюкози з аскорбіновою кислотою (3 мг/кг) 1 раз на добу (крапельно) – 3 дні.

Після проведення лікувальних заходів відмічали покращення клінічного статусу: у собак поліпшився апетит, стан волосяного покриву та шкіри, вони стали більш рухливими.

Запропонована схема позитивно впливає на стан еритроцитопоезу, на що вказують збільшення на 26,8, 10,5 і 16,2 % відповідно загальної кількості еритроцитів, вмісту гемоглобіну і гематокритної величини.

Значно поліпшується білковий склад крові, особливо кількість альбумінів, яка у собак збільшувалася на 29,6 %.

Відновилися і колоїдна стійкість білків. При проведенні сулемової реакції на титрування проби сироватки крові в середньому витрачали $1,71 \pm 0,09$ мл реагенту, що вірогідно більше порівняно з початком досліджу (p<0,01).

Про позитивний вплив на стан гепатоцитів, вказує і рівень сечовини в сироватці крові, який у тварин, порівняно з початком досліджу, підвищився в 1,6 рази (p<0,01).

Застосування запропонованої схеми сприяло відновленню клітинних і мембранних структур гепатоцитів, свідченням чого є зниження активності АсАТ на 16,8 % порівняно з початком досліджу у 71,4 % тварин.

Активність АлАТ знизилася на 64,1 % і становила $349,0 \pm 28,1$ нкат/л. Однак, у 28,6 % собак її величини були вищими за максимальну норму (360 нкат/л).

Таким чином, запропонована схема лікування із застосуванням глутаргіну, катозалу та розчину глюкози з аскорбіновою кислотою позитивно впливає на клінічний статус хворих тварин, еритроцитопоезу та функціональний стан печінки, про що свідчить поліпшення альбуміносинтезувальної, сечовиноутворювальної та ферментативної її функцій.

УДК 619:616.41:636.12:611.4/.612.119

ШТИКА О.В., студентка 6 курсу

Наукові керівники – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет. наук; **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет. наук;

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЕРИТРОЦИТОПОЕЗ У КОБИЛ

Контроль здоров'я кобил (в останні місяці жеребності) та прогнозування здоров'я лошат з урахуванням стану еритроцитопоезу є однією з невирішених проблем ветеринарної гематології. Вирішити її можна лише завдяки вивченню регуляторних механізмів еритроцитопоезу, зокрема ферумтрансферинового комплексу. У кобил це питання не вивчено.

Матеріалом для дослідження були кобили української верхової та російської рисистої порід, в останні місяці жеребності (9–11 міс.) та в перші 2 декади після вижеребки.

У крові коней визначали кількість еритроцитів, вміст гемоглобіну та гематокритну величину загальноприйнятими методами, вираховували індекси „червоної” крові (*МСН* та *МСУ*). У сироватці крові визначали вміст феруму, загальну (ЗФЗЗ) та ненасичену ферумозв'язувальну здатність (НФЗЗ).

Встановлено, що кількість еритроцитів, рівень гемоглобіну та гематокритна величина у кобил російської рисистої породи на 9–11 місяцях жеребності вищі, порівняно з українськими верховими, що є, напевне, свідченням особливостей породи спрямованих на швидке подолання кисневого голодування.

MCH та *MCV* (вказують на інтенсивність дозрівання еритроцитів та насичення їх гемоглобіном) в межах породи на 9–11-му місяцях жеребності були незмінними, але між породами виявили суттєві відмінності. Зокрема, в російських рисаків *MCH* був на 32,5 % меншим, ніж в українських верхових ($p < 0,01$). *MCV* за місяць до вижеребки в рисистих кобил теж був нижчим ($p < 0,05$), що вказує на включення компенсаторних механізмів спричинених надмірною проліферацією еритроцитів у кістковому мозку та низьким їх насиченням дихальним ферментом – гемоглобіном.

Після вижеребки у російських рисистих і українських верхових кобил величини еритроцитів, гемоглобіну та гематокритної величини в межах порід не відрізнялися від показників на 9- і 11-му місяцях жеребності. Втім, російських рисистих кобил після вижеребки виявили тенденцію до зменшення загальної кількості еритроцитів, які мали збільшений об'єм та насичення гемоглобіном порівняно з попереднім періодом.

Оскільки, показники еритроцитопоезу залежать від обміну феруму, то вивчення механізмів його регуляції клітинного дихання є важливим критерієм оцінки стану еритроцитопоезу.

На 9-му місяці жеребності вміст феруму в сироватці крові російських кобил був 1,5 раза менше, ніж в українських верхових ($p < 0,05$). Незмінними величинами феруму у кобил були і перед родами.

Показником метаболізму феруму є ЗФЗЗ (вказує на загальний рівень феруму і вміст трансферину в сироватці крові). У рисистих кобил за три і один місяць до вижеребки рівень її на 55,0 і 72,0 % був меншим, ніж у кобил української верхової породи ($p < 0,01$).

У кобил російської рисистої породи нижчими були і величини НФЗЗ, що, очевидно, пов'язано з механізмами, спрямованими на гальмування попередження утворення токсичних форм феруму. В українських верхових кобил з наближенням до вижеребки НФЗЗ збільшувалася.

Після родів у російських рисистих кобил рівень феруму підвищувався, а в українських верхових залишався без змін.

Після вижеребки, особливо в російських рисистих, підвищується рівень ЗФЗЗ, що вказує на виснаження депо феруму.

НФЗЗ у російських рисаків була підвищеною, що вказує на зміни функціонального стану рецепторів плазматичної мембрани еритроїдних клітин. В українських верхових цей показник практично не змінився.

Отже, у кобил російської рисистої породи (в останні місяці жеребності та після родів), порівняно з українськими верховими, показники еритроцитопоезу – кількість еритроцитів, вміст гемоглобіну та гематокритна величина вищі, що, очевидно, є фізіологічним явищем, адже ці тварини несуть значні фізичні навантаження і тому проліферація еритроїдного ростка кісткового мозку у них вища.

Показники ферум-трансферинового комплексу в останні місяці жеребності у кобил російської рисистої породи нижчі, ніж в українських верхових, що свідчить про активну мобілізацію феруму із депо для газообміну плода. Після вижеребки, навпаки, вони підвищуються, що пов'язано із зниженою реактивністю організму кобил-матерів цієї породи і виснаженням рецепторного апарату білка трансферину для забезпечення транспорту феруму.

УДК 619:616.36:636.7

МУЧИЧКО О.І., ШТИКА О.В., студентки 6 курсу

Наукові керівники – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет. наук; **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: наука@btsau.kiev.ua

ПОШИРЕННЯ, ПРИЧИНИ І КЛІНІКА ГЕПАТОПАТІЇ У СОБАК

Серед внутрішніх незаразних хвороб у собак вагоме місце займає патологія печінки, яка обумовлена інфекційними чинниками, неповноцінною годівлею, стресами, гіподинамією тощо. Однак діагностувати і лікувати собак з патологією печінки почали лише в останні роки. Тому **мета** роботи полягала у вивченні поширення, причин і клінічних симптомів патології печінки у собак.

Згідно досліджень, гепатопатія у собак була здебільшого вторинною і зустрічалася за парвовірусного ентериту, чуми м'ясоїдних, паразитарних захворювань, отруєнь.

Останнім часом цю патологію реєстрували і в собак за порушень годівлі, особливо після довготривалої годівлі кормами низької якості або при порушенні правил підбору та дачі кормів.

Всі дослідні собаки утримувалися в міських квартирах, мали подібний раціон (каша пшенична або ячмінна 300–400 г, варена картопля 100–200 г, макаронні вироби 200–250 г, м'ясо яловичини, свинини, птиці (всього 50–100 г) або кістки. Всі господарі собакам давали ковбасні вироби, залишки зі столу, цукерки та кондитерські вироби. Моціон тварин складався із прогулянок упродовж години кожний день.

Частіше захворювання виявляли у німецьких вівчарок, ротвейлерів, спанієлів. У цуценят (вік 3–8-міс.) гепатопатія є наслідком інфекційних хвороб; у тварин більш старшого віку (2–6 років) – причиною є порушення годівлі та утримання. Від віку та причини захворювання залежить важкість перебігу хвороби. У молодих цуценят, особливо за чуми та вірусного ентериту патологія печінки перебігає досить тяжко. Із досліджених 18 хворих на парвовірусний ентерит та чуму м'ясоїдних – у 10 цуценят (55,6 %) захворювання мало гострий перебіг і характеризувалося пригніченням загального стану, виснажливим блюванням (до 40 разів за добу), у блювотних масах домішки жовчі, появою на губах білої тягучої слини.

Кал смердючий, темно-вишневого кольору з домішками крові, слизу і кишкового епітелію. У тварин спостерігали сильне зневоднення організму, тахіпноє, тахікардію.

Ураження печінки проявлялось іктеричністю кон'юнктиви, болючістю ділянки печінки, частою блювотою. За такої клінічної картини цуценята гинули у 90–95 % випадків.

У собак 2–6 річного віку гепатопатія проявлялася анорексією, в'ялістю, тьмяністю волосяного покриву (у 100 % хворих), сухістю шкіри (71,4), іктеричністю кон'юнктиви, гепатомегалією (28,6) та слинотечею (у 42,9 %).

Отже, на основі проведених статистичних і клінічних досліджень встановлено, що гепатопатія у собак є досить поширеною – 10,1 % від всієї захворюваності. Вона зустрічається як вторинне захворювання у молодняку за інфекційних захворювань та у дорослих – за порушень правил підбору та дачі кормів, годівлі кормами низької якості та гіподинамії.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ШТИКА О.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПОШИРЕННЯ, ПРИЧИНИ І КЛІНІКА ЗАХВОРЮВАНЬ КОНЕЙ З СИНДРОМОМ КОЛІК (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО КІННОГО ЗАВОДУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Найбільш поширеним серед патологічних станів внутрішніх органів у коней є хвороби, які перебігають з синдромом кольок. Виникають вони здебільшого за порушень годівлі, утримання та експлуатації коней.

Мета роботи полягала у вивченні поширення, причини та клініки ознак захворювань з синдромом кольок у коней.

Згідно наших спостережень коліки здебільшого проявлялися в одних і тих самих тварин, навіть за незначних порушень годівлі та утримання. Впродовж останніх 5 років (2007–2011 рр.) на хвороби з синдромом кольок у господарстві припадало від 16,6 % у 2007 до 14,2 % у 2011 р. від поголів'я тварин.

Найчастіше в 2010 та 2011 рр. у коней реєстрували катаральну ентералгію (41,2 і 37,1 % від загальної кількості захворілих з синдромом кольок). Друге місце в господарстві займає метеоризм кишкового тракту (29,4 і 25,9 % відповідно) і на третьому – копростаз (20,6 і 22,2 % від загальної кількості захворілих на коліковий синдром).

Катаральна ентералгія зустрічалася в зимово-весняний період, що пов'язано з переохолодженням коней, яке викликане порушенням умов утримання (не заklenі віконні рами, напування холодною водою, несвоєчасний загін тварин у приміщення при низькій температурі – (–17–28⁰ С).

Причина метеоризму кишечнику – поїдання минулорічної пшеничної соломи, яка була уражена плісневими грибами та трави, викошеної після дощу або вкритої росою. Хімо- і копростаз проявлялися у кобил після 12-річного віку у зимово-стійловий період. Причинами їх виникнення були: тривала годівля пшеничної соломою, несвоєчасне напування тварин, нестача мінеральних речовин, гіподинамія.

Катаральна ентералгія проявлялася наступним чином: тварин під час нападу кольок були збудженими, в період ремісії – пригнічені. Температура тіла – 37,6–38,0⁰ С, у деяких гіпертермія (38,7–39,1⁰ С). Частота пульсу – 29–25 уд./хв. (в окремих випадках – 45–50), частота дихання – 17–22 дих./рухів за хв. Напади болю проявлялися впродовж 5–20 хв, потім у коней наставало поліпшення загального стану. Коні здебільшого стояли, опустивши голову вниз, займали положення тіла „астронома” або „спостерігача”. Час від часу у них відмічали стогін. За наступного нападу болю коні „гребли” грудними кінцівками землю, тазовими били себе по животі або відбивали назад. За сильного болю тварини миттєво падали на землю, качалися і стогнали. Коні приймали позу до сечовиділення, але сеча виділялася невеликими порціями, інколи взагалі відсутня. Акт дефекації почашений, калові маси не сформовані, з великою кількістю неперетравлених решток корму. У крові плейохромія, макроцитоз.

Метеоризм кишечнику у коней розвивався поступово. У перший день відмічали анорексію і збудження. Температура тіла в нормі, дихання почашене (46–56), пульс прискорений (60–66 уд./хв). При наданні лікувальної допомоги (спазмолітичні і знеболювальні засоби) напади болю зникали, у тварин з’явився апетит, однак через 1–4 год. знову розвивався синдром кольок. На другий день у коней відмічали збільшення черева (особливо правої голодної ямки). Черевні м’язи сильно напружені. При аускультатії кишечнику – звук „падіння краплі води на метал”.

Напади болю посилювалися (знеболювальні засоби не давали лікувального ефекту). Коні раптово падали на землю, переверталися через спину, вставали, іноді у них спостерігали нестримний рух вперед. Періоди збудження змінювалися періодами пригнічення. Коні в більшості випадків старалися лягти, упиралися мордою в підлогу, стогнали, не проявляли реакції на зовнішні подразники. Акт дефекації у більшості тварин (57,2 %) відсутній. У коней – полакіурія, сеча виділялася невеликими порціями червоно-коричневого кольору. Коні часто покривалися потом. На третій день захворювання стан у деяких тварин (28,6 %) поліпшувався. У решти – полегшення не спостерігали. Навпаки, збудження коней змінювалося сильним пригніченням, у них виявляли гіпертермію (39,6–40,6⁰ С), тахікардію (90–98 уд./хв), гіперемію та ціаноз видимих слизових оболонок.

За копростазу клінічні ознаки були нестерпними: у коней періодично незначне збудження, вони „шкребли” грудними кінцівками землю, озиралися на живіт, безцільно блукали, обережно лягали, стогнали, качалися по землі і знову вставали, періодично у них проявлявся стогін.

Температура тіла в нормі, однак у 2 тварин (з 6) виявили субфебрильну лихоманку (38,6–38,9⁰ С), частота пульсу на нижній межі норми (28–24 уд./хв), дихання без змін (8–12 дих./рухів). Надалі у коней спостерігали анорексію. Язик обкладений, з ротової порожнини гнильний запах. Перистальтика тонкого кишечнику в перші дні хвороби збережена, на 2–3-й день – ослаблена; товстого – послаблена. Дефекація не часта.

Таким чином, проведені нами дослідження показують, що хвороби з синдромом кольок є поширеними серед коней господарства, причини їх зумовлені здебільшого порушенням умов годівлі та утримання.

УДК 619:616 – 002.153 – 085:636.2.082.35

БАТЕРОВСЬКА Д.М., студентка 6 курсу

Наукові керівники – **БОГАТКО Л.М., ВОВКОТРУБ Н.В.** кандидати вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: leonidbogatko@yandex.ru

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ТА ЛІКУВАННЯ ТЕЛЯТ, ХВОРИХ НА КАТАРАЛЬНУ БРОНХОПНЕВМОНІЮ ЗА ГОСТРОГО І ХРОНІЧНОГО ПЕРЕБІГУ

Метою роботи було вивчити поширення та визначити ефективність лікування телят, хворих на катаральну бронхопневмонію в залежності від перебігу і віку телят.

Аналіз статистичних даних показав, що у господарстві найчастіше реєструються хвороби органів травлення. На їх частку у 2011 році приходилось 60,4 % від загальної кількості захворілих тварин. Серед цієї групи хвороб найбільшу питому вагу займають шлунково-кишкові хвороби новонароджених телят, що перебігають із синдромом діареї – 68,8 %

На хвороби органів дихання за 2011 рік захворіло 17 телят, що становить 10,1% до загального поголів'я і 32,1 % до загальної кількості захворілих. Серед хвороб органів дихання найчастіше діагностували бронхопневмонію.

Для лікування хворих телят за гострого перебігу бронхопневмонії у використовували: в якості антибактеріального препарату ветрімоксин ЛД 1 мл на 10 кг маси тіла внутрішньом'язово 1 раз на добу протягом 5–7 днів; всередину задавали АСД – Ф2 в дозі 5 мл на тварину 1 раз на добу (препарат попередньо розводили у 50 мл. води; у якості відхаркувального засобу – натрію гідрокарбонат всередину в дозі 15–25 г на тварину; внутрішньовенно вводили 20 %-ний розчин глюкози в дозі 80 мл на тварину разом з 5 %-ним розчином аскорбінової кислоти в дозі 1 мл на тварину один раз на добу. Всього лікували 5 телят. Покращення загального стану телят під час лікування спостерігали через 7 днів. Однак, 1 тварина на 6-й день лікування загинула, внаслідок розвитку гострої серцево-судинної легеневої недостатності. Лікувальна ефективність склала 80 %

За хронічного перебігу бронхопневмонії в якості антибактеріального препарату застосовували енроксил 10 %-ний у дозі 2,5 мл на 100кг маси тіла 1 раз на добу протягом 8–10 днів. Інші препарати, застосовували аналогічно як і за гострого перебігу. Всього лікували 4 телят. Ефективність лікування склала 75 %. Однак повного одужання телят не спостерігали, внаслідок чого протягом місяця 3 телят захворіли повторно.

Таким чином, проведені дослідження показали, що лікування телят, хворих на катаральну бронхопневмонію достатньо ефективне лише за гострого перебігу. За хронічного перебігу повного відновлення стану дихальної системи не спостерігається. Тому такі тварини часто хворіють повторно, відстають у рості і розвитку, продуктивність їх не висока.

УДК 619:612.35:636.5

БОНДАР Я.М., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК А.Ю.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: ndi_melnik@ukr.net

ДІАГНОСТИКА І ПРОФІЛАКТИКА КАНІБАЛІЗМУ В КУРЕЙ-НЕСУЧОК

Останнім часом канібалізм (розкльов) розглядають не як хворобу, а як реакцію пернатих на умови середовища (утримання). У легких випадках він виражається у поїданні яєць і пера побратимів, у важких – розкльовом тіла, і перш за все черева, боків і спини. І що найтрагічніше, особина, яку “з’їдають”, майже не реагує, а нерухомо стоїть, закривши очі.

Мета роботи – встановити причини виникнення канібалізму в курей-несучок у ”ЗАТ Білоцерківське птахопідприємство” і дослідити профілактичну ефективність згодовування мангану сульфату та фумарової кислоти на фоні одночасного впоювання вітамінно-амінокислотного комплексу “Чик-тоник”.

Матеріали та методи виконання роботи. Для дослідження було використано 20 курей-несучок 245- та 270-добового віку кросу ”Хайсекс коричневий”, поділених на дві групи – контрольну та дослідну по 10 голів у кожній. Упродовж досліду вивчали годівлю курей-несучок, інтенсивність яйцекладки відповідно до фази продуктивного періоду, проводили клінічне дослідження птиці та аналіз біохімічних показників сироватки крові.

Результати досліджень та їх обговорення. За клінічного дослідження встановлено, що щільність посадки птиці не відповідає нормативній інструкції по використанню даного кросу. У нормі на одну голову птиці має припадати 45 см² площі клітки і 8–10 см фронту годівлі, а у досліджених нами курей – лише 32,1 см². Це є вкрай небажаним показником щільності поголів'я для птиці під час яйценосності. З метою профілактики розкльову, птицю контрольної та дослідної груп перевели на загальногосподарський раціон. У корм курям контрольної групи додавали манган

сірчаноокислий у дозі 80 мг на кг корму (10 мг на голову) Водночас кури дослідної, разом із стандартним раціоном отримували фумарову кислоту із розрахунку 2 г/ кг комбікорму. Одночасно птиці обох груп почали випоювання вітамінно-амінокислотного комплексу Чик-тонік у дозі 2 мл/л води. Таким чином додатково на одну голову птиці було внесено вітаміну А – 1750 МО, вітаміну D₃ – 300 МО та вітаміну Е – 1,14 мг. Тривалість профілактичних заходів склала 25 днів. Згодовування курям-несучкам фумарової кислоти у дозі 2 г/кг комбікорму у поєднанні з випоюванням водорозчинного вітамінного препарату Чик-тонік із розрахунку 2 мл/л води, покращило клінічний стан птиці на 270 добу. Зменшило падіж до 0,5 %, у той час як у курей контрольної групи падіж зменшувався до 0,9 %. У птиці дослідної групи практично зникли аптеріози, сухість і тріщини шкіри. Біохімічні показники крові свідчили про відновлення обміну пуринів, на що вказує зменшення вмісту сечової кислоти у сироватці крові птиці дослідної групи до 0,40±0,02 ммоль/л (– 24,5 %; p<0,01), активності АсАТ до 1,76±0,04 ммоль/год•л (– 10,6 %; p<0,05) та вірогідним (p<0,05) підвищенням (+ 19,8 %) вмісту вітаміну А – 87,6±5,22 мкг/100мл.

Висновок. Згодовування курям-несучкам фумарової кислоти у поєднанні з випоюванням препарату Чик-тонік не тільки попереджає розкльов птиці, а також покращує та стимулює засвоєння поживних речовин корму.

УДК 619:612.35:636.5

СТАШЕВСЬКА А., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **МЕЛЬНИК А.Ю.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: ndi_melnik@ukr.net

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОЩУВАННЯ ГУСЕЙ БАТЬКІВСЬКОГО СТАДА ІТАЛІЙСЬКОЇ БІЛОЇ ПОРОДИ

Гусівництво є однією з найбільш економічно вигідних галузей птахівництва. Це пов'язано з тим, що гуси непримхливі до кормів. В основі їх раціону велике місце займають зелені, соковиті й грубі корми. Жоден з інших видів птахів не дає людині так багато необхідної продукції та сировини, як гуси. Це калорійне м'ясо, довговічні пух і перо, ні з чим незрівняна печінка, самий легкоплавкий та добре засвоюваний жир, гусячі шкурки та інше.

Мета роботи – провести аналіз ветеринарного забезпечення вирощування гусей Італійської білої породи у ЗАТ “Білоцерківське птахопідприємство”.

Матеріали та методи виконання роботи. Для дослідження було використано птахопоголів'я гусей батьківського стада Італійської білої породи, які утримувалися у ЗАТ “Білоцерківське птахопідприємство”. Вивчали годівлю гусей у відповідні технологічні періоди вирощування, проводили клінічне дослідження птиці та аналіз біохімічних показників сироватки крові.

Результати досліджень та їх обговорення. Складовими ветеринарного забезпечення є підготовка та дезінфекція приміщення і інкубаторію, біологічний моніторинг до, після та у процесі інкубації, контроль посадки добового молодняку, клінічне дослідження птиці, контроль якості комбікорму, щеплення проти інфекційних хвороб (особливо пастерельоз), профілактика незаразної патології. У предкладковий період жирова гепатодистрофія підтверджувалась біохімічним дослідженням сироватки крові: зменшенням вмісту загального білка на 18,2 % (p<0,01), зростанням активності АсАТ у 2,87 (p<0,001), АлАТ у 3,36 рази порівняно з початком підготовчого періоду (10 тижнів). Надмірна білкова годівля гусей 9-тижневого віку спричиняє гіперурикемію (0,52±0,04 ммоль/л) у птиці 10-тижневого віку і розвиток вісцеральної форми сечокиислої діатезу у період яйцекладки. За жирової гепатодистрофії вміст загального кальцію зменшується на 16,6 % (p<0,001), що спричиняється порушенням синтезу активних метаболітів вітаміну D₃, водночас збільшується концентрація неорганічного фосфору на 24,7 %. З метою профілактики порушення обміну речовин та покращення кондиційних якостей м'яса та печінки птиці двічі на місяць випоюють – Гідровіт із розрахунку на одну голову вітаміну А – 10000 МО; вітаміну D₃ – 1000 МО; вітаміну Е – 4 мг.

Висновок. З метою отримання здорового поголів'я гусей У ЗАТ “Білоцерківське птахопідприємство” балансувати раціон за загальною поживністю та вітамінно-мінеральним складом і ставити на відгодівлю молодняк птиці, враховуючи дослідження біохімічних показників сироватки крові, а саме активність АсАТ, АлАТ, вміст, сечової кислоти, загального кальцію та неорганічного фосфору.

УДК 619:617.5.28–002:616–085:636.7

ГУМЕНЮК В.В., магістрант

Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЯДУ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ ГОСТРОГО ГНІЙНОГО ОТИТУ В СОБАК

Для вивчення ефективності різних методів лікування гострого гнійного отиту в собак нами було сформовано дві дослідні групи тварин по 10 голів у кожній. Тваринам першої дослідної групи щоденно два раз на день до видужання проводили санацію зовнішнього слухового проходу стерильним 0,9 %-ним розчином натрію хлориду, а в зовнішній слуховий прохід закапували 3–6 крапель вушних крапель “Бар’єр”. Тваринам дослідної групи також двічі на день виконували санацію зовнішнього слухового проходу, але застосовували 0,5 %-ний розчин етонію, а в зовнішній слуховий прохід закапували вушні краплі “Отоспектрин” у кількості 3–10 крапель.

Спостереження показали, що в другій дослідній групі вже через добу від початку лікування пацієнти менше трясли вухами, рідше чухали їх, спокійніше поводитися під час проведення санації та внесення крапель. Уже через 2 доби не спостерігали свербіж та больової реакції. Через 3–4 доби за відсутності свербіж, болю, спостерігалося зменшення надлишкового утворення ексудату та виділення вушної сірки, зменшився неприємний запах із вушної раковини. На 6–7 доби за відсутності свербіж, болю, припинялося виділення ексудату та вушної сірки. Не було набряку та гіперемії шкіри зовнішнього слухового проходу. Вона була вкрита лише незначним шаром вушної сірки, що характерно для здорового вуха. Зовсім не було неприємного запаху із вушної раковини.

У тварин першої дослідної групи зменшення свербіж та болючості відмічали через 3 доби від початку лікування, а їх відсутність – через 5 діб. Зменшення надлишкового утворення ексудату та виділення вушної сірки було виявлено через 5–7 діб. Але ще виявляли незначний набряк та гіперемію шкіри зовнішнього слухового проходу, а на її поверхні – нашарування вушної сірки з домішками ексудату. Зменшився неприємний запах із вушної раковини. Лише на 10–12 діб від початку лікування не спостерігали свербіж, болю, припинялося виділення ексудату та вушної сірки. Не було набряку та гіперемії шкіри зовнішнього слухового проходу й вона була вкрита незначним шаром вушної сірки. Не відмічали неприємний запах із вушної раковини.

У другій дослідній групі видужали всі пацієнти й не було рецидивів. У першій групі в одного хворого в процесі лікування відбулася перфорація барабанної перетинки й виник середній отит, у двох видужалих тварин протягом місяця виник рецидив гнійного отиту.

Отже, за лікування гострого гнійного зовнішнього отиту в собак більш ефективним є метод, за якого для санації зовнішнього слухового проходу застосовується 0,5 %-ний розчин етонію, а в слуховий прохід вносяться вушні краплі “Отоспектрин”.

УДК 619:617.5.28–002:636.7/8

ГУМЕНЮК В.В., магістрант

Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ОТИТІВ У ДРІБНИХ ТВАРИН

За даними однієї з приватних ветеринарних лікарень м. Вінниці, зібраними впродовж 2010–2011 років, виявлено значну кількість звернень з приводу хірургічної допомоги дрібним

тваринам. При цьому найчастіше (15,4 %) пацієнтами були тварини, яким виконували операції, що не носили лікувального характеру: косметичні операції в собак, профілактична кастрація котів та кішок, інколи сук та кобелів. А серед виявлених хворих тварин найчастіше реєстрували хвороби шкіри (12,2 %), офтальмологічну патологію (11,8 %), хвороби вух (11,3 %) та рани (10,4 %), дещо менше – хвороби кісток, новоутворення, стоматологічну, абдомінальну патологію та грижі, значно рідше – хірургічну інфекцію, закриті механічні ушкодження, хвороби суглобів та м'язів. Майже подібна картина частоти виявлення захворювань зберігається й по окремим видам дрібних тварин, але в собак, на відміну від кішок, хвороби вух виявляли частіше.

У дрібних тварин з-поміж усіх захворювань вух найчастіше виявляли зовнішній отит – 70,4 %. Інші захворювання зустрічалися значно рідше: 9,6 % склали травми вушної раковини (рани, гематоми); 7,4 % – ураження шкіри вушної раковини (дерматити, екземи, які не поширювалися на зовнішній слуховий хід); 6,8 % – вторинні середній та внутрішній отити (як наслідок ускладнення зовнішнього отиту внаслідок неефективного лікування); 3,0 % – первинні середній та внутрішній отити (не супроводжувався ураженням зовнішнього слухового ходу); 2,8 % – пухлини зовнішнього вуха (вушної раковини та зовнішнього слухового ходу). За більшістю перерахованих захворювань пацієнтами клініки частіше були собаки.

Серед пацієнтів із зовнішнім отитом у 88,2 % тварин виявляли гострий перебіг захворювання, а в 11,8 % – хронічний. При цьому як за гострого, так і хронічного отитів пацієнтами клініки частіше були собаки. Серед усіх гострих зовнішніх отитів 56,2 % склали двосторонні ураження й 43,8 % – односторонні.

Частіше всього (36,8 %) тваринам ставили діагноз паразитарний отит, спричинений кліщем *Otodectes cynotis*. Також дуже часто (31,8 %) виявляли бактеріальний отит, дещо рідше (17,9 %) мікозний. Значно рідше (8,5 %) виявляли отит, викликаний потраплянням у зовнішній слуховий прохід сторонніх тіл, та атопічний отит (5,0 %).

Отже, зовнішній отит істотно поширений серед дрібних тварин, може мати гострий і хронічний перебіг, різні етіологічні чинники його розвитку, перебігати як з одно-, так і двостороннім ураженням вух.

УДК 619:617.7:616–08:636.7

ПОЛЯК Ю.О., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ РІЗНИХ ФОРМ КОН'ЮНКТИВІТІВ У СОБАК

В умовах лікарні серед собак з ураженням органу зору переважали пацієнти із гострим та хронічним катаральними й поверхневим гнійним кон'юнктивітами. Для вивчення терапевтичної ефективності методів лікування і порівняльної їх оцінки з хворих тварин з відповідними діагнозами формували дослідні й контрольні групи, при цьому в дослідних групах застосовували новий метод лікування, у контрольних – застосовуваний в клініці.

Для лікування собак із гострим катаральним кон'юнктивітом у контрольній групі інстилювали в кон'юнктивальний мішок очні краплі “Софрадекс” (по 3–4 краплі 3 рази на день щоденно до видужання); у дослідній групі застосовували очні краплі “Софрадекс” за такою ж схемою, але додатково одноразово виконували ретробульбарну новокаїнову блокаду (2–4 мл 0,5 %-ного розчину новокаїну).

Для лікування собак із поверхневим гнійним кон'юнктивітом у контрольній групі тваринам у кон'юнктивальний мішок інстилювали очні краплі “Гентафарм” (3 рази на день по 2–3 краплі), а також за нижню повіку на ніч закладали очну окситетрациклінову мазь (по 0,5 г) до видужання; у дослідній групі застосовували очні краплі “Гентафарм” та очну окситетрациклінову мазь за такою ж схемою, але додатково раз у 4–5 днів виконували ретробульбарну новокаїнову блокаду та ін'єктували “Гамавіт” (по 2 мл підшкірно 1 раз на день протягом 5 днів).

Для лікування собак із хронічним катаральним кон'юнктивітом у контрольній групі інстилювали в кон'юнктивальний мішок очні краплі “Софрадекс” (по 3–4 краплі 3 рази на день щоденно

до видужання); у дослідній групі використовували очні краплі “Софрадекс” за такою ж схемою, але додатково раз у 4–5 днів виконували ретробульбарну новокаїнову блокаду та ін’єктували “Гамавіт” (по 2 мл підшкірно 1 раз на день протягом 5 днів).

За лікування гострого катарального кон’юнктивіту в дослідній групі тварини видужували протягом 5–6 діб при 16–19 обробках, у контрольній – протягом 9–11 діб при 27–33 обробках. За поверхневого гнійного кон’юнктивіту в дослідній групі тварини видужували протягом 7–9 діб при 35–43 обробках, у контрольній – протягом 11–13 діб при 44–52 обробках з розвитком в однієї з них кон’юнктивно-кератиту. За лікування хронічного катарального кон’юнктивіту в дослідній групі тварини видужували протягом 12–14 діб при 43–49 обробках, у контрольній – протягом 18–20 діб при 54–60 обробках.

Отже, за лікування собак із гострим та хронічним катаральними й поверхневим гнійним кон’юнктивітами більш ефективним є поєднання етіотропної й патогенетичної терапії.

УДК 619:617.26+616.982.15:636.2

СЕМЧУК В.А., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЯДУ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ АКТИНОМІКОЗУ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Виявлених хворих тварин розділяли на три групи в залежності від стану, локалізації й давності ураження та застосовували різні методи лікування.

До першої групи відібрали 3 тварини, що мали невеликі (до 5-ти см у діаметрі), сформовані актиномікозні гранулеми, які розміщувались поверхнево в легкодоступних ділянках тіла. Тварин лікували оперативно – виконували екстирпацію гранулем.

До другої групи відібрали 4 тварин з тривалим перебігом захворювання й наявністю великих, неболючих, майже нерухомих, глибоко розташованих в тканинах гранулем, що мали щільну консистенцію й нерівномірну поверхню. Тварин лікували комбінованим (консервативно-оперативним) методом: у товщу актиномікоми ін’єктували 5 %-ний спиртовий розчин йоду для скорішого абсцедування, на 4–5 доби її розтинали, рану промивали 0,5 %-ним розчином калію марганцевокислого й обробляли 10 %-ною іхтіоловою маззю через кожні 2–3 доби до повного загоєння (за вторинним натягом).

До третьої групи відібрали 4 тварини з незадавленими, помірної величини, малорухомими, щільної консистенції, безболісними актиномікомами. Тварин лікували комплексним консервативним методом: тричі з інтервалом у 3 доби внутрішньовенно вливали розчин Люголя (1 г йоду кристалічного, 2 г калію йодистого, 500 мл дистильованої води) в дозі 1 мл/кг ваги тіла; двічі з інтервалом у 6 діб навколо гранулем ін’єктували гемоновокаїнантibiотикову суміш (40–50 мл власної крові, 20 мл 0,5 %-ного розчину новокаїну й 1 млн. ОД бензилпеніциліну натрієвої солі), а в їх товщу вводили новокаїнантibiотикову суміш (5 мл 0,5 %-ного розчину новокаїну та 1 млн. ОД бензилпеніциліну натрієвої солі).

За апробації вказаних методів лікування отримали наступні результати: у першій дослідній групі після екстирпації гранулем і накладання глухих швів рани загоювались за первинним натягом, а шви знімали на 10–11-у доби; у другій дослідній групі після розтину актиноміком рани загоювались за вторинним натягом протягом 13–16 діб, а термін видужання складав 18–21 діб; у третій дослідній групі відмічали загострення процесу на 2–3 доби з подальшим зменшенням актиноміком у розмірі та їх розсмоктуванням на 14–17 доби лікування.

Отже, у кожній дослідній групі видужали всі тварини. Висока ефективність усіх запропонованих методів лікування хворих актиномікозом тварин зумовлена урахуванням раціональності їх застосування в кожному окремому випадку захворювання.

УДК 619:617.571:632.2

ЧОРНОГОРЕЦЬ С.А., студент 6 курсу ФВМ
Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІЛЯНЦІ ПАЛЬЦІВ У КОРІВ

Гнійно-некротичні виразки локалізувались на шкірі міжпальцевого склепіння, рідше в ділянці м'якуша та вінчика. Переважно виявляли дефект шкіри різних розмірів і форми, вкритий густим ексудатом сіро-коричневого кольору й неприємного запаху або кірочками, що відторгаються, під якими також виявляли густий гнійний ексудат з жовтуватим відтінком.

У тварин, хворих на гнійний пододерматит, у ділянці підошви відмічали дефект рогу або місця проколу, з яких при надавлюванні виділявся гнійно-фібринозний ексудат, інколи сметаноподібної консистенції, сіро-білого кольору, а інколи й рідкий, сіро-коричневого кольору. При надавлюванні тварина відчувала біль. Інколи місце травмування знаходили лише під час розчистки ратиці. Після розчистки відмічали наявність дефекту рогу м'якуша й запалення основи шкіри. Вона була вкрита гнійним ексудатом сметаноподібної консистенції, сіро-жовтого кольору або рідкої консистенції, сіро-коричневого кольору з неприємним запахом що вказувало на поверхневий або глибокий гнійні пододерматити. Під шаром ексудату проглядалися гідремічні грануляції.

За лікування гнійно-некротичних виразок і гнійних пододерматитів після первинної хірургічної обробки ділянки ураження в дослідних групах в стадію очищення на неї прикладали марлеву серветку, просочену маззю “Левосин”, а в стадію регенерації місцево застосовували 10 %-ну іхтіолову мазь до видужання; у контрольних групах хворим тваринам у стадію очищення на уражену ділянку наносили порошок Островського (суміш 1:1 нарізно тертих калію перманганату й борної кислоти), у стадію регенерації – 10 %-ну іхтіолову мазь.

За апробації вказаних методів лікування отримали наступні результати: за лікування гнійно-некротичних виразок у дослідній групі стадія очищення тривала 3–4 доби, регенерації – 8–9 діб, термін видужання – 11–13 діб; у контрольній групі стадія очищення тривала 7–8 діб, регенерації – 7–8 діб, термін видужання – 14–16 діб; за лікування гнійних пододерматитів у дослідній групі стадія очищення тривала 5–6 діб, регенерації – 9–11 діб, термін видужання – 14–16 діб; у контрольній групі стадія очищення тривала 7–9 діб, регенерації – 11–13 діб, термін видужання – 20–22 діб.

Отже, застосування мазі “Левосин” у стадію очищення при лікуванні гнійно-некротичних ураженнях в ділянці пальців у корів дозволяє істотно скоротити її тривалість і, відповідно, термін видужання тварин.

УДК 619:617:616.15:636.7

МАКАРОВА В.О., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **АНДРІЄЦЬ В.Г.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЗАСТОСУВАННЯ АЦЕЛІЗИНУ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ СПАЙКОВОГО ПРОЦЕСУ ПІСЛЯ АБДОМІНАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ У СОБАК

Формування перитонеальних спайок після оперативних втручань на органах черевної порожнини є однією з найактуальніших проблем сучасної абдомінальної хірургії як у гуманній, так і у ветеринарній медицині. Спайковий процес в черевній порожнині, в залежності від залучення тих чи інших органів, має різноманітні клінічні прояви, проте в більшості у хірургічній практиці зустрічається спайкова кишкова непрохідність, що потребує повторної релапаротомії. Зважаючи на це, ветеринарна практика потребує ефективних методів профілактики адгезивних процесів у черевній порожнині.

Мета – вивчити ефективність комплексного застосування ацелізіну для профілактики спайкового процесу після абдомінальних операцій у собак.

Для профілактики спайкового процесу інтраперитонеально вливали 0,3%-ий розчин метилцелюлози у дозі 0,5 мл/кг маси тіла, який мав у своєму складі ацелізін (1%), тіотриазолін (1%), левоміцетин КМП (0,5%). Крім того, додатково, протягом 5 діб після операції внутрішньом'язово в дозі 30 мг/кг раз на добу вводили водорозчинну форму ацетилсаліцилової кислоти – ацелізін КМП та біцилін-3 у дозі 15 тис. ОД/кг триразово через 3 доби. Поряд з цим тваринам контрольної групи (n=4) проводили лише курс антибіотикотерапії. У динаміці післяопераційного періоду за тваринами вели клінічні спостереження та лапароскопічні дослідження.

Інтерпретацію лапароскопічної картини тварин всіх трьох груп проводили згідно класифікації спайок, запропонованої В.В. Плечевим, за якої спайковий процес оцінюється за чотирибальною шкалою.

За результатами лапароскопічних досліджень встановлено, що у всіх тварин контрольної групи у черевній порожнині розвивався спайковий процес. При цьому спайки вісцеро-парієтального типу були представлені адгезією сальника до лапаротомної рани. Спайки вісцеро-вісцерального типу спостерігались у вигляді адгезії сальника до кишкового шва та між петлями кишечника. Це зумовило порушення евакуаторної функції кишечника внаслідок чого він перенаповнювався, з причини чого розвивалась його динамічна непрохідність. Водночас у дослідних тварин адгезії сальника не встановлено, а спайки між петлями кишечника виявили лише в однієї собаки. При цьому кишечник був рівномірно покритий сальником, помірно наповнений, без ознак запалення.

Спайки, згідно вище зазначеної класифікації, були II та III ступеня, а за морфологічними ознаками відносились до площинних та тяжових форм. Натомість у дослідних тварин реєструвались лише спайки між петлями кишечника павутинно-плівчастого типу I ступеня, які виявляли лише у 25 % тварин.

Отже, операції на кишечнику зумовлюють розвиток спайкового процесу, який супроводжується виявленням адгезією сальника до лапаротомної рани та анастомозу, а також між серозними оболонками петель кишечника. Внутрішньоперитонеальні вливання запропонованої лікувально-профілактичної суміші попереджує адгезивні явища з боку сальника та на 75 % зменшує частоту розвитку спайок між петлями кишечника із зниженням ступеня їх вираженості.

УДК 619:617.41:615.015.4:636.4

ЛУЦЬКИЙ П.І., студент 6 курсу

Науковий керівник - **АНДРІЄЦЬ В.Г.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ГЕМАТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАСТОСУВАННЯ НАТРІЮ ДИКЛОФЕНАКУ ПІСЛЯ ГЕРНІОТОМІЇ У СВИНЕЙ

Грижозійство у свиней складає близько половини всієї хірургічної патології. Найбільш ефективними методами лікування гриж є оперативне втручання. Разом з тим це зумовлює розвиток запальної реакції, ендогенної інтоксикації, що суттєво погіршує загальний стан та сприяє розвитку ускладнень у післяопераційний період. Таким чином, є необхідність корекції розвитку запальної реакції у свиней після оперативних втручань.

Метою було дослідити вплив натрію диклофенаку на динаміку гематологічних показників після герніотомії у свиней.

У динаміці післяопераційного періоду на 1-шу добу встановлено розвиток лейкоцитозу, який був більш вираженим у тварин контрольної групи – $27,4 \pm 2,17$ Г/л ($p < 0,001$). Поряд з цим у останніх відмічався тромбоцитоз внаслідок чого кількість тромбоцитів у крові виявилася в 1,5 рази більшою, ніж у дослідних свиней. Водночас показники кількості в крові еритроцитів не зазнали суттєвих змін. Отже, вже на першу добу після герніотомії, зважаючи на гематологічні показники лейкоцитарної та тромбоцитарної реакцій, натрію диклофенак справляв виражений протизапальний ефект.

На 3-ю добу післяопераційного періоду стан гематологічних показників залишився на попередньому рівні. При цьому в контрольних свиней показники лейкоцитозу і тромбоцитозу досягли найбільших значень – $28,8 \pm 1,74$ Г/л та $534,2 \pm 34,3$ Г/л, відповідно, тоді як кількість еритроцитів,

навпаки, найменших – $4,21 \pm 0,13$ Т/л, що було нижче за показники клінічно здорових тварин у 1,3 раза. Останнє свідчить, що третя доба є критичним періодом після герніотомії у свиней у зв'язку з піком розвитку запальної реакції, яка супроводжується пригніченням еритропоезу.

Натомість при застосуванні натрію диклофенаку в цей період у свиней кількість лейкоцитів ($18,6 \pm 2,1$ Г/л) і тромбоцитів ($340,7 \pm 27,1$ Г/л) суттєво не відрізнялася з показниками клінічно здорових тварин – $14,4 \pm 0,94$ Г/л і $369,0 \pm 33,9$ Г/л, відповідно. При цьому лише кількість еритроцитів у них залишалася меншою – $4,71 \pm 0,15$ Т/л, за показник клінічно здорових свиней – $5,37 \pm 0,11$ Т/л ($p < 0,01$).

На 10-ту добу після герніотомії у дослідних свиней ні один із досліджуваних показників суттєво не відрізнявся від таких у клінічно здорових тварин. Водночас у контрольних тварин кількість лейкоцитів у крові була більшою за показники останніх у 1,6 рази, тромбоцитів – у 1,4 рази, а еритроцитів, навпаки, меншою – в 1,2 рази.

Таким чином, протизапальна терапія натрію диклофенаком після оперативного лікування гриж у свиней попереджає значному розвитку лейкоцитозу та тромбоцитозу в післяопераційний період, що зменшує в крові кількість медіаторів запалення, а також знижує рівень ендогенної інтоксикації та попереджає суттєвому розвитку анемії у свиней після операції.

УДК: 619:617.5:636.7

НЕВМОВЕНКО Т.С., студент 3 курсу СП

Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.ua

ОТИТИ У СОБАК

Проблема отитів у собак нині є досить актуальною, про що свідчить значна поширеність даної патології. Так згідно з даними літературних джерел на орган слуху в свійських тварин припадає від 7 до 20% усіх захворювань, що зустрічаються у ветеринарній практиці, які здебільшого набувають хронічного характеру. Слід враховувати, що слуховий аналізатор має складну анатомо-фізіологічну організацію. Кожний структурний елемент цієї системи має свої особливості будови і функціональне призначення. Залежно від того, які саме структури слухової системи втягнуті у патологічний процес, відбувається відповідне порушення її функції та характерні клінічні прояви. Патологія зовнішнього слухового проходу нерідко набуває рецидивного характеру, часто є наслідком широкого і неконтрольного застосування антибіотиків, кортикостероїдів та цитостатиків. Все це призводить до поширення патологічного процесу на середнє вухо. Приблизно в 16% гострих і 50-80% хронічних запаленнях зовнішнього вуха процес переходить на середнє вухо.

Робота виконувалась в умовах приватного підприємства “Ветфармація” на базі хірургічної клініки БДАУ.

Матеріалом для досліджень були собаки різного віку та порід (53 гол.) із діагнозом гнійний отит.

У результаті проведеної роботи протягом 2007 року було виявлено 53 випадки отитів у собак. Слід відмітити, що отит у 76% випадків виникав як вторинне явище (ускладнення після різного роду алергічних та паразитарних захворювань).

За отриманими результатами досліджень виявилось, що лівова частка тварин, які захворіли на отит, припадає на німецьких вівчарок – 24,5%. Високий відсоток захворюваності відмічали серед стаффордширських тер'єрів, кокер-спанієлів та шнауцерів відповідно: 20,7, 15,1 і 11,3%. Найнижчим виявився відсоток захворюваності серед безпородних собак – 3,8%.

Діагностували отити і серед інших порід: пуделі, добермани, боксери і вестхайлендвайт тер'єри та йоркшир тер'єри (по одному зареєстрованому випадку).

Патологія слухового апарату найбільш поширеною, виявилася у собак породи німецьких вівчарок, стаффордширських тер'єрів та кокер-спанієлів. Проведені дослідження свідчать, що виникнення отитів у собак пов'язано в першу чергу з атопією та кормовою алергією.

УДК 619:617:271:636

ШКУРАТЕНКО М.Л., магістрант
Науковий керівник – **АНДРІЄЦЬ В.Г.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА ТРАВМАТИЗМУ СВИНЕЙ В УМОВАХ СФГ «КОЛОСОК»

Проблема травматизму тварин на нинішній час є досить актуальною. Поряд з цим, незважаючи на достатню кількість повідомлень у світовій літературі щодо даної проблематики, вона залишається серед топ-тем продуктивного скотарства, а патогенез травматичної хвороби з'ясованим невичерпно. У зв'язку з цим смертність тварин від травм до надання першої допомоги сягає 9–24%.

Недостатня увага, що приділяється вивченню травматизму, його структури, поширення в конкретних господарствах і регіонах не дозволяє розробити ефективних методів його лікування та профілактики.

Мета – вивчити характеристику травматизму у свиней в умовах СФГ «Колосок».

Згідно з проведеними дослідженнями було встановлено, що найчастіше травматизм свиней у даному господарстві виявлявся у формі різноманітних за характером відкритих механічних пошкоджень. Зокрема, це були ссадна, кусані, рвано-розмічені та різані рани, які наносилися внаслідок невідповідності металевих конструкцій огорож та інвентаря до зоотехнічних вимог ведення тваринництва даної галузі. Кусані рани наносилися тваринами, головним чином, у зв'язку з порушеннями правил перегрупування свиней при формуванні технологічних груп, а також внаслідок поодиноких випадків прояву канібалізму.

Також був зареєстрований випадок розвитку гемолімфоекстравазату в свиноматки, що мав вигляд масивної мішкоподібної припухлості з вираженою флуктуацією без вираженого підвищення місцевої температури і болючості та відмічався з обох боків тварини. Доволі часто у свиней даного господарства зустрічалися абсцеси у різних ділянках тіла тварин внаслідок травмувань. Зустрічалися випадки розвитку флегмони міжщелепового простору внаслідок травмування шкіри даної ділянки металевими коритами.

Серед свиней даного господарства відмічалися спорадичні випадки розвитку множинних абсцесів, головним чином, у ділянці молочних пакетів, які з'явилися після тривалого лактаційного періоду. Відмічалися випадки ураження тазових кінцівок, яке клінічно діагностувалося у формі паралічу або парезу.

За літературних даними, однією з причин виникнення таких паралічів і напівпаралічів є переохолодження тварин. Зниження температури, підвищення вологості та посилення швидкості руху повітря відбувається більшою мірою на рівні підлоги (особливо в зимовий період). В цей же час і збільшувалася захворюваність свиней з ураженням тазових кінцівок, порівняно з літнім періодом.

Серед інших хірургічних хвороб свиней реєструвалися випадки розвитку асептичних артритів, які відмічалися у тварин малого віку, що клінічно характеризувалися припухлістю, болючістю уражених суглобів, вираженою кульгавістю та рецидивуючим характером, що етіологічно вказує на ревматичну інфекцію.

Отже, травматизм свиней у господарстві найчастіше виявлявся у формі різноманітних відкритих механічних пошкоджень та абсцесів, які виникали внаслідок невідповідності зоотехнічних вимог та порушення технологічних правил утримання свиней.

УДК: 619:617.271:636.7

ГАРКАВЕНКО М.М. – студентка 3 курсу СП
Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет. наук.
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.ua

ПОДЕРМІЯ У СОБАК

В останні роки хвороби шкіри собак у всьому світі займають одне з перших місць серед захворювань, що зустрічаються у цих тварин. Все частіше дають про себе знати зміни в характері годівлі, погіршення екологічних характеристик оточуючого середовища, малорухомий образ

життя більшості дрібних домашніх тварин, не завжди грамотна племінна робота. Ці фактори зумовлюють виникнення і закріплення у генофонді патологічних станів, багато з яких супроводжується шкірними проявами.

Протягом року у клініку надійшло 35 собак хворих на піодермію. Проводячи дослідження ми мали змогу діагностувати поодинокі випадки різних форм бактеріальної інфекції шкіри, серед яких зустрічались інтритриго, фурункульоз, поверхневий та глибокий фолікуліти. Найчастіше нам доводилось мати справу із гострим вологим дерматитом (піотравматичний дерматит), таких пацієнтів було 18. Для постановки досліду їх було поділено на дві групи – дослідну та контрольну. Тваринам обох груп проводили загальне лікування: біцилін-3 по 15000 ОД на кг маси один раз на дві доби протягом 8-ми днів та дексаметазон (4 мг в 1 мл, по 0,5 мл на 10 кг маси один раз на дві доби - 8-ми днів. Для місцевого лікування

у контрольній групі (8 тварин) використовували гентаміцинову мазь 0,1%, тоді як у дослідній групі (8 тварин) використовували мазь “Тріакутан”, наносячи тонким шаром на уражену поверхню 2 рази на добу впродовж 8 – 10 днів.

Мазь “Тріакутан” істотно прискорює очищення ділянки шкіри ураженої дерматитом. Так, у дослідній групі собак повне очищення відбувалося в середньому у 2,2 рази швидше, ніж у контрольній. Це зумовлює швидший початок процесу епітелізації. Повне загоєння при лікуванні маззю “Тріакутан” відбувалося у 1,7 рази швидше, ніж при застосуванні звичайної гентаміцинової мазі. Отже, у зв’язку з тривалою гнійною ексудацією загоєння у контрольних тварин відбувалося протягом істотно довшого проміжку часу, ніж у дослідних. До того ж, на місці розташування уражень утворювалися рубці. При використанні ж мазі “Тріакутан” припинення гнійної ексудації практично збіглося із початком епітелізації, що зумовлює сприятливий перебіг регенеративних процесів.

Застосування мазі “Тріакутан” для місцевого лікування супроводжується зникненням болючості (2-4 доби) та припинення гнійної ексудації. У комплексній терапії піотравматичного дерматиту мазь “Тріакутан” дозволяє всередньому на 9 діб (1,7 раз) скоротити термін лікування порівняно з гентаміциновою маззю.

УДК: 619:617.271:636

ПАНЬКО Я.І. – студент 3 курсу СП
Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет наук.
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.ua

ХІРУРГІЧНА ІНФЕКЦІЯ У СВИНЕЙ

Істотне місце у лікуванні хірургічної інфекції належить засобам для місцевого застосування. Однак, переважна більшість з них володіє лише антимікробною дією та виготовлена на жировій основі, з якої практично не вивільняються активні компоненти. Зазначений недолік усувається при застосуванні комбінованих препаратів на поліетиленоксидній основі.

Робота виконана в період 2008–2009 років на базі ТОВ АФ “Світанок”, Добровеличківського району, Кіровоградської області. Матеріалом для дослідження були 19 голів свиней на відгодівлі (віком 5-8 місяців) з гнійними абсцесами. В залежності від ділянки локалізації абсцесів тварин було розділено на дві підгрупи. В першій абсцеси локалізувалися в ділянці шиї (10 тварин), в другій в ділянці стегна (9 тварин). Всім тваринам проведено розтин абсцесів. Подальше лікування проводилося наступним чином: тварин першої та другої підгруп було розділено на дослідну(по 5 тварин) та контрольну (5 та 4 тварини відповідно) групу. Тварин контрольних групи лікували введенням в порожнину рани 3-5мл лініменту стрептоциду, тоді як у дослідних групах в такому ж об’ємі застосовували мазь “Левосин”.

При лікуванні абсцесів на 3-ю добу навколорановий набряк в дослідних групах зменшився, тоді як у контрольних, рани характеризувалися вираженим набряком стінок та країв, значним випотом фібрину та гнійною ексудацією. В обох групах відмічали болючість тканин навколо рани та підвищену місцеву температуру в контрольних. Площа ран була вірогідно меншою в дослідних групах обох підгруп.

До 6-ї доби у тварин дослідної групи стінки ран вкривалися ніжною, дрібно-зернистою, рожевого кольору грануляційною тканиною. У тварин першої підгрупи, у яких абсцеси локалізувалися в ділянці шиї часто виникали ускладнення, у вигляді повторного травмування ділянки рани. В цій підгрупі термін загоєння подовжувався і склав дослідних ран $17,2 \pm 0,6$, а контрольних – $25,7 \pm 0,3$ днів ($P < 0,001$). Якщо абсцес локалізувався в ділянці стегна ранова порожнина у тварин дослідної групи до 10-ї доби повністю виповнювалася дрібнозернистою, рожевого кольору, молодою грануляційною тканиною чого не відмічали у контрольній групі.

Застосування мазі “Левосин” при хірургічному лікуванні абсцесів у свиней сприяє скороченню терміну загоєння ран у середньому в 1,5 рази, порівняно з лініментом стрептоциду, незалежно від ділянки локалізації абсцесу, однак при локалізації в ділянці шиї, загальний термін лікування подовжується в середньому на 2 доби.

УДК: 619:617.271:636.7

НІФОРОВСЬКИЙ В.В., студент 3 курсу СП
Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет наук.
Білоцерківський державний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.ua

ЛІКУВАННЯ КОН'ЮНКТИВІТІВ У СОБАК

Кон'юнктива домашніх тварин має схожі риси в будові у різних видів, не виключаючи при цьому певних видових особливостей. При лікуванні захворювань очей найбільш важливим моментом є виключення етіологічних факторів, однак у собак особливо з породною схильністю, зробити це складно через анатомо-фізіологічні особливості будови органа зору.

Робота виконувалася в умовах хірургічної клініки Білоцерківського НАУ. Досліджували собак різного віку та порід (32 гол.) із діагнозом гнійний кон'юнктивіт. Всі тварини були поділені на 2 групи: 16 голів у контрольній та 16 голів у дослідній. У контрольній групі застосовували традиційне лікування: спочатку очищали повіки та кон'юнктиву від кірочок та слизово-гнійних нашарувань, промивали 2%-ним розчином борної кислоти. Після чого проводили ретробульбарну новокаїнову блокаду та призначали тетрациклінову очну мазь 3 рази на добу, впродовж 5-7 днів. В дослідній групі після механічної очистки та промивання 2%-ною розчином борної кислоти застосовували мазь на гідрофільній основі “Левосин” – (1-2 мл 2 рази на добу, впродовж 2-3 днів), після чого, ще протягом 5-ти днів застосовували краплі, до складу яких входили: 1%-ний розчин новокаїну – 6,5 мл; левоміцетину сукцинат 250 мг; 2,5%-ний розчин тіотриазоліну – 2 мл та дімексид – 1,5 мл. Кратність їх застосування: 3 рази на добу по 2-3 краплі.

За I-ї схеми (контрольної) термін лікування складав у середньому $10 \pm 1,9$ днів, причому ексудатія припинялась на $5 \pm 1,6$ день. У зв'язку з інтенсивністю ексудатії, виникала потреба у частому очищенні від нашарувань гнійного ексудату, що виникало додаткові подразнення і ускладнення запального процесу. набряк повік та блефароспазм відмічали до 7-ми днів. Після лікування у 3-ох тварин протягом місяця мали місце рецидиви.

За II-ї схеми, термін лікування складав у середньому $7 \pm 1,1$. На 2-3 день, як правило, припинялась ексудатія. В перші дні зникав набряк та блефароспазм, зникали ознаки запалення повік та кон'юнктиви. Для повної нейтралізації запального процесу, ми застосовували дімексид-новокаїнові краплі з антибіотиком. Ефективнішим лікування виявилось у II групі, термін лікування зменшився в середньому на 3 доби.

За результатами досліджень виявилось, що застосування комбінованого лікування гнійних кон'юнктивітів у собак із використанням мазі “Левосин” та дімексид-новокаїнових складних крапель дає можливість в середньому на 3 доби скоротити термін лікування та без ускладнень усунути дану патологію.

УДК: 619:617.271:636.7/8

ЗАБУДСЬКИЙ О.В., магістрант

Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет. наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.ua

ГІСТОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕБІГУ РАНОВОГО ПРОЦЕСУ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Питання діагностики, патогенезу та лікування ран у тварин є ключовим для ветеринарної хірургії, оскільки травми трапляються досить часто й у 80% випадків клінічно проявляються у вигляді ран. Перебіг ранового процесу залежить від низки факторів як місцевого, так і загального характеру. Матеріалом для дослідження були 16 телят віком 6 міс., масою тіла 140 – 160 кг, які мали різано-розміжчені рани шкіри та м'язих тканин. Тварин розподілили на дослідну (n=10) і контрольну (n=6) групи. Лікування проводили за загальноприйнятою схемою. На рану накладали зближувальні шви, а в її порожнину вводили активний марлевий дренаж, просочений у дослідній групі маззю “Левосин”, а в контрольній – лініментом стрептоциду. Для гістологічного дослідження відбирали ранові біоптати до лікування, на 3-, 6- та 12-ту доби лікування. Біоптати фіксували в 10%-ному розчині формаліну, зрізи забарвлювали гематоксилін-еозином.

До початку лікування за гістологічного дослідження на поверхневих шарах стінок ран спостерігали нашарування фібрину, інфільтрованого клітинними елементами. Виявлено ділянки фрагментації та некрозу м'язових волокон.

На 3-ю добу стінки рани у тварин дослідної групи вкриті гомогенною, місцями сітчастою, забарвленою в рожевий колір фібринозною масою, яка у своїй структурі містить клітини крові та мікробні тіла.

До 6-ї доби структура біоптатів у дослідній групі характеризувалася вираженою фібробластичною реакцією. Відмічали формування значної кількості молодих кровоносних судин, які піднімалися переважно перпендикулярно до поверхні рани. Гістоструктура тканин у тварин контрольної групи істотно відрізнялася. Їй були характерні проліферативні явища у сполучній тканині та лейкоцитарна інфільтрація.

У процесі гістологічного дослідження до 12-ї доби сполучнотканинний рубець сформований високодиференційованою тканиною, яка має у своєму складі значну кількість фіброцитів та фібробластів. Добре виражені волокнисті структури та розвинута міжклітинна речовина.

Морфологічним дослідженням встановлено прискорення процесів формування, дозрівання молодшої грануляційної тканини та її епітелізації у тварин дослідної групи, що підтверджується повним очищенням від фібринозних мас та появою елементів молодшої грануляційної тканини, тоді як у контрольній лише з 12-ї доби реєстрували повне очищення та появу диференційованих сполучнотканинних елементів.

УДК 619:616-001.4:636.2

ОПРУНЕНКО Д.С., студентка 3 курсу СП

Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.ua

ГЕМОСТАЗОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ШКІРИ СОБАК ПРИ ГНІЙНИХ ДЕРМАТИТАХ

Серед численних захворювань, що зустрічаються у дрібних домашніх тварин, найбільш розповсюджені захворювання шкіри, з-поміж яких гнійні дерматити щодо поширення та складності патогенезу займають одне з перших місць. Сучасні методи діагностики носять здебільшого описовий характер та не відображають патогенетичних механізмів розвитку патологічного процесу.

Тому дослідження тканинної системи гемостазу дозволяє вивчити патогенез цього процесу та створює базу для розробки нових методів діагностики й лікування. Систему гемостазу слід розглядати як один із важливих компонентів складного комплексу адаптаційних реакцій організму на різні несприятливі фактори, у тому числі травми та різного роду запальні процеси. Крім своєї основної функції – зупинка кровотечі та збереження крові в рідкому стані, – система гемостазу бере активну участь у реакціях захисту організму, будучи важливою ланкою процесів запалення, регенерації, клітинного та гуморального імунітету.

Тому нами було проведено дослідження шкіри клінічно здорових тварин та з гнійними дерматитами. Матеріалом для дослідження були 3 клінічно здорових собаки та 5 – з гнійним ураженням поверхневих шарів шкіри. Для дослідження відбирали шматочки шкіри з ділянки білої лінії у здорових собак та з уражених ділянок у хворих. Перед відбором проби ділянку місцево знеболювали 2%-ним розчином лідокаїну. З відібраних зразків готували тканинні екстракти та визначали їх вплив на гемостазологічні показники донорської плазми. Безпосередньо у тканинних екстрактах визначали показники системи тканинного протеолізу та їх інгібіторний потенціал.

Було встановлено, що екстракти шкіри здорових собак пригнічують фібриноліз та підвищують прокоагулянтний потенціал, що проявляється скороченням протромбінового часу плазми донорів. Водночас розвигок гнійно-запальних процесів у шкірі супроводжується активацією тканинних систем. Значно зростає сумарна фібринолітична активність, знижується активність фактора XIII та подовжується протромбіновий час, що свідчить про посилення процесів протеолізу в системі тканинного гемостазу та зменшення її коагуляційного потенціалу. Високий рівень сумарної протеолітичної активності вказує на збільшений вміст у тканинних екстрактах медіаторів запалення калікреїн-кінінового походження, що одночасно супроводжується зниженням рівня інгібіторів.

УДК: 619:617.718.11 – 089

МЕЛЬНИКОВ А.В., магістрант

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р. вет наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: akkrumsky@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ ПЕРЕЛОМІВ КІСТОК У СОБАК

На сьогоднішній день великий різновид різних видів переломів та їх локалізацій на всіх рівнях довгих трубчатих кісток, а також збільшення кількості множинних переломів та поєднаних пошкоджень викликають необхідність розробки та впровадження нових методик їх оперативного лікування, а саме – впровадження апаратів зовнішньої фіксації.

Дослідження виконувались на собаках з переломами кісток. Було сформовано 3 групи по 5 гол. у кожній. 1 група – інтрамедулярний, 2 група – екстра медулярний остеосинтез, 3 група – остеосинтез із використанням апарату зовнішньої фіксації (апарат Г.А. Ілізарова).

За отриманих досліджень фіксація переломів з використанням апарату Г.А. Ілізарова показала найкращі результати, а саме зростання перелому проходило в середньому в 1,4 рази швидше ніж при використанні інших методик остеосинтезу.

Перевагами апарату Ілізарова є те, що він забезпечує всі умови повноцінного перебігу репаративних процесів в кістці: точна репозиція кісткових фрагментів з контактом їх на максимальній площі; жорстка, постійна та керована їх фіксація; максимальне збереження кровообігу кістки; збереження остеогенних тканин (окістя, ендосту, кісткового мозку), а також опірної та рухової функції кінцівок.

Апарат зовнішньої фіксації дозволяє оптимально створити та поєднувати в комплексі біологічні та механічні принципи лікування кісткових пошкоджень. Надійна фіксація кісткових фрагментів досягається при цьому перехресним проведенням через кістку за допомогою електродрелі тонких спиць, які натягуються та фіксуються на зовнішніх опорах (дугах, кільцях) апарату. Опори сполуча-

ються між собою гвинтовими стержнями з гайками, що дозволяє потім рухати відламки кісток в необхідному напрямку. При цьому залишаються вільними суміжні суглоби, зберігається можливість опірної та рухової функції кінцівки. Використання в апараті тонких спиць не викликає додаткових пошкоджень кісткового мозку та окістя, а також судин які здійснюють живлення кістки. Закритий характер маніпуляцій з кістковими фрагментами практично виключає ризик розвитку інфекційних ускладнень в вогнищі перелому. Як правило, тварини на протязі лікування опираються на кінцівку, період реабілітації після зняття апарату протікає достатньо швидко.

Таким чином за проведеними дослідженнями метод із використанням апарату зовнішньої фіксації можна вважати перспективним, особливо коли інші методики не можуть створити оптимальні біомеханічні умови для репаративної регенерації кісткової тканини та відновлення функції кінцівки.

УДК 619:617. 483-089.5:636.4:612.

ХРОНИНА К.А., магістрант

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: rubs@ukr.net

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЛІКУВАННЯ ГНІЙНОГО ПЕРИТОНІТУ У СОБАК

Проблема лікування тварин із перитонітом до теперішнього часу лишається актуальною і до кінця не вивченою. Даний факт обумовлюється тим, що це захворювання відноситься до найскладніших хірургічних патологій, характеризується важким перебігом та високою летальністю.

Недостатність лікувальної ефективності, напевно, можна пояснити й тим, що терапевтичні заходи хворих на гнійний перитоніт проводяться без врахування видових особливостей реактивності організму на травму – запалення та відсутністю комплексного підходу.

Враховуючи вище зазначене метою роботи була порівняльна характеристика різних схем лікування собак із розлитим гнійним перитонітом.

Дослідження проведені на 12 собак з розлитим гнійним перитонітом. Залежно від схеми лікування собак розділили на дві групи. У дослідній групі (n=6) після санації озонованим ізотонічним розчином натрію хлориду з концентрацією озону 7 мг/л органів черевної порожнини застосовували мазь “Левосин”, в дозі 0,5 г/кг маси тіла. Внутрішньовенно проводили дезінтоксикаційну терапію озонованим ізотонічним розчином натрію хлориду з концентрацією озону 7 мг/л у дозі 7 мл/кг маси тіла тварини та 5%-ним розчином глюкози 100 мл/гол, внутрішньом’язові ін’єктували цефазолін у дозі 25 мг/кг маси тіла двічі на день до зникнення клінічних ознак. У контрольній групі (n=6) – санацію проводили тільки фурациліном. Загальна схема лікування включала внутрішньовенну дезінтоксикаційну терапію 5%-ним розчином глюкози та внутрішньом’язові ін’єкції цефазоліну в дозі 25 мг/кг маси тіла двічі на день до зникнення клінічних ознак. В обох групах після лікувальної лапаротомії проводили дренажування черевної порожнини поліхлорвініловим дренажем, через який у післяопераційний період дворазово 3 дні підряд застосовували вказані місцеві заходи лікування.

За результатами досліджень місцеве застосування мазі “Левосин” у комбінації з озонованим ізотонічним розчином натрію хлориду з концентрацією озону 7 мг/л при гнійному перитоніті в собак істотно підвищує лікувальну ефективність дезінтоксикаційної, антибактеріальної терапії та хірургічного методу. Завдяки своїм гіперосмотичним та антибактеріальним властивостям мазь “Левосин” зумовлює швидке очищення черевної порожнини від гнійного ексудату та патогенної мікрофлори, істотно підвищує терапевтичний ефект додавання до схеми лікування озонованого ізотонічного розчину натрію хлориду.

УДК 619:617. 483-089.5:636.4.

КЕРЕЗ Р.С., магістрант
Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: rubs@ukr.net

ОПЕРАТИВНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ СЕЧОКАМ'ЯНОЇ ХВОРОБИ У КОТІВ

Інтерес ветеринарних спеціалістів до патології сечокам'яної хвороби котів в останні роки значно збільшився, що обґрунтовано необхідністю рішення проблеми лікування і профілактики сечокам'яної хвороби, яка характеризується довгим перебігом, частими рецидивами та високою смертністю.

Існуючі схеми профілактики і лікування уролітіазу котів, не завжди виправдані і часто виявляються малоефективними, що спонукає лікарів застосовувати оперативні методи лікування. У зв'язку з чим, нами була проведена порівняльна характеристика оперативних методів лікування сечокам'яної хвороби у котів.

Дослідження проводилися на котах віком від 1 до 8 років (22 гол.) із діагнозом сечокам'яна хвороба. У випадках закупорки уретри, чи тривалому защемленні уроліту нездатного вийти самостійно, що призводило до застою сечі, болю, тяжкої інтоксикації, макро- чи мікро гематурії, травмуванню та набряку слизової уретри, неефективному консервативному лікуванні проводили оперативне лікування. У першій групі тварин виконували цистотомію з послідуочим видаленням уроконкрементів та встановленням поліпропіленового катетера. У другій групі виконували перинеальну уретростомію з ампутацією статевого члена та кастрацією і встановленням катетера.

За проведеними нами дослідженнями встановлено, що загоєння ран у тварин першої групи було дещо швидше $8,7 \pm 0,4$ доби, що на нашу думку пов'язано в першу чергу із труднощами у ізоляції рани від контакту з сечею, що виділялася через катетер та значною васкуляризацією тканин цієї ділянки.

Післяопераційний період у першій групі загинуло два коти. У одного розвинувся перитоніт і на фоні виснаження та ниркової недостатності тварина загинула. Другий кіт загинув не прийшовши до свідомості після анестезії, що підтверджує високий анестезіологічний ризик у тварин за даної патології та операції. Ранні післяопераційні ускладнення реєстрували в обох групах тварин, проте у другій групі вони були пов'язані із погіршеннями у догляді. У першій групі реєстрували 3 випадки ранніх ускладнень. Два випадки пов'язані з розвитком перитоніту, цим тваринам було проведено відповідну терапію. Серед пізніх ускладнень після (14 діб), у двох тварин першої групи відмічали повторну обтурацію сечовивідних шляхів сечовими конкрементами.

Таким чином, застосування оперативних методів лікування СКХ, за стійкої непрохідності сечовивідних шляхів, дає можливість зберегти та подовжити життя хворій тварині. При порівнянні клінічної ефективності оперативних методів лікування СКХ у котів, виявилось, що ефективнішим є застосування перинеальної уретростомії з ампутацією статевого члена.

УДК 619:616.7:636.2

ТРУМ О.І., магістрант
Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: rubs@ukr.net

КОМПЛЕКСНЕ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ІЗ ЕНДОМЕТРИТАМИ ТА ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИМИ УРАЖЕННЯМИ ДІЛЯНКИ ПАЛЬЦІВ

Відомо, що високопродуктивні корови більш вразливі щодо ортопедичної та акушерської патології. Істотну проблему створює розвиток акушерських та гінекологічних хвороб в асоціативному поєднанні з патологіями кінцівок у корів, особливо високопродуктивних. Вважається, що гнійно-некротичні процеси у ділянці пальців виникають, здебільшого, у 64–77,6 % хворих корів протягом перших трьох тижнів після розтелу.

У зв'язку з вище зазначеним, метою роботи було розробка та вивчення способу комбіновано-го лікування гнійного метриту та гнійно-некротичних уражень ділянки пальців.

Для комплексного лікування корів було сформовано дослідну групу – 10 гол., тварини в яких було виявлено як гнійний метрит, так і гнійно-некротичні ураження кінцівок. Для лікування застосовували внутрішньоаортальні введення 0,5%-ного розчину новокаїну на 10%-ному димексиді з додаванням 2гр. цефазоліну. Інтервал ін'єкцій – 48 год, тричі. В матку вводили мазь “Левосін” у дозі 10 мл/гол., двічі на добу протягом 3-х діб. Місцево у ділянці пальця проводили ортопедичну розчистку. Потім на ушкоджену поверхню наносили мазь “Нітацид, пов'язку змінювали через 48 годин.

При клінічному обстеженні через 4 доби після першої обробки кульгавість виявляли лише у 30 % хворих корів, при пальпації у них на місці ураження була присутня помірна больова реакція, а також спостерігалася наявність виразкових зон на стадії очищення. У таких корів також виявляли незначні виділення гнійно ексудату із піхви. Поряд з тим у 7 корів (70 %) виділення з піхви мали епізодичний характер. Ураження ділянки пальців характеризувалися очищенням виразкової поверхні та виповненням грануляційною тканиною. На 8-у добу виділення з піхви не реєстрували у 9 корів. Виразкові ураження у 9 корів характеризувалися епітелізацією поверхні, відсутністю кульгавості та підвищеною больовою чутливістю.

Повне видужування корів реєстрували на 12–14-ту добу. Як показали подальші спостереження, усунення гнійно-некротичних уражень пальців у корів мало позитивний вплив на відновлення їх репродуктивної функції. Проведене лікування, сприяло нормалізації функції яєчників і прояву стадії збудження статевого циклу 80 % корів.

Таким чином, запропонована схема комплексного лікування метритів та гнійно-некротичних уражень кінцівок дає можливість скоротити термін лікування і тим самим відновити репродуктивні властивості корів.

УДК 619:616.718.11–089

КРАВЧУК О.О., магістрант

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: rubs@ukr.net

ЛІКУВАННЯ ПЕРЕЛОМІВ КІСТОК У СОБАК

Ветеринарна наука і практика за останній час досягла певних успіхів у профілактиці і лікуванні переломів кісток у собак. Однак, незважаючи на досягнуті успіхи в лікуванні і профілактиці кісткової патології, недостатньо вивченими залишаються засоби стимуляції репаративного остеогенезу.

Враховуючи вище зазначене метою роботи була розробка та клініко-експериментальна оцінка способу стимуляції загоєння переломів кісток у собак. Для цього сформували дві групи тварин по 10 гол у кожній. Відбирали собак із вагою в межах 1–35 кг із переломами виключно великих трубчастих кісток: плечової чи стегнової, гомілки чи передпліччя. В обох групах оперативне лікування на 2–3-ю добу після травми полягало в репозиції уламків кістки з наступною екстра- чи інтрамедулярною фіксацією. В післяопераційний період тваринам призначали антибіотикотерапію (цефазолін у дозі по 1г в/м, двічі на день протягом 8 діб), антисептичну обробку рани проводили йоддіцирином двічі на день протягом десяти діб. Для стимуляції репаративного остеогенезу в контрольній групі застосовували у післяопераційний період метилурацил (0,5 г двічі на день, 10 днів підряд), а у другій – препарат нестероїдної природи з вираженими протизапальними та анаболічними властивостями – тіотриазолін, який у ветеринарній медицині зареєстровано під назвою “тіопротектин”. Тіотриазолін у вигляді 2,5%-го розчину застосовували внутрішньом'язово по 2 мл двічі на день протягом 10 діб. Водночас собакам дослідної групи застосовували комплексний препарат “кальцемін” по 2 пігулки двічі на добу протягом 10 діб. Після остеосинтезу проводили клінічне та рентгенологічне дослідження. Поряд з цим тваринам дослідної групи призначали фізіотерапевтичні процедури для підвищення м'язового тону м'язів.

За результатами проведених досліджень у всіх тварин після остеосинтезу в ділянці травми в перші 3–4 доби спостерігалася помірна болочість, підвищення місцевої температури, припух-

лість (запальний набряк). Ці ознаки на 4–5 добу локалізувалися у зоні операційної рани. На 6–8 добу в усіх тварин припухлість зникала. Рана була сухою, без ексудату, спостерігалось загоєння первинним натягом. На 7-у добу всім тваринам дослідної групи зняли шви, на 30–40 день видаляли штифти. Водночас у собак контрольної групи шви знімали на 9 добу, а штифти видаляли на 48–53 добу. Починаючи з 10–12 доби після остеосинтезу, всі тварини дослідної, а з 14–16-ї доби контрольної групи починали спиратися на прооперовану кінцівку.

Таким чином, застосування комбінації тіотриазоліну з “кальцеміном” як засобу стимуляції репаративного остеогенезу має істотні переваги, порівняно з метилурацилом. При цьому термін загоєння операційної рани скорочується в 1,3 рази, а повної консолідації та відновлення функції кінцівки – в 1,6 рази.

УДК: 619:617.5:636.7

СЕМІДІТНОВ Д.І., студентка

Науковий керівник – **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ КАНІБАЛІЗМУ У ПТИЦІ

Сучасні технології утримання, годівлі і експлуатації птиці знижують природну резистентність і збереження поголів'я, уповільнюють розвиток молодих птахів, підвищують витрати на виробництво якісної продукції, що завдає значного економічного збитку. До таких хвороб належить і канібалізм, який за даними різних авторів займає у структурі нозологічних форм від 5 до 10 %.

Тому метою нашої роботи було розробка заходів профілактики канібалізму в умовах СТОВ “Старинська птахофабрика” Бориспільського району Київської області.

Найнадійнішим способом попередження канібалізму вважається обрізання дзьоба – дебікування, яке проводили згідно схеми у курчат в 6–9 денному віці або повторно після неякісно проведеного оперативного втручання в 7 тижнів. На дебікер ставили «дитячу» насадку. Вибирають лунку дебікера так, щоб одержаний зріз був на відстані 1–2 мм від ніздрів, діаметр лунки, як правило 4,4 мм. Послідовність дій при операції була наступною. Вставляли дзьоб прямо в лунку дебікера. Великим пальцем злегка натиснути на голову курчати, вказівним на горло, щоб утримати язик, міцно стиснути лезо і потримати так для отримання чіткого зрізу 2,5 сек., щільно притиснувши дзьоб до леза. У курчат 1–12 денного віку віддаляється 1/3 верхнього і нижнього дзьоба. При підрізуванні дзьоба птаха у віці старше 5 тижнів спочатку слід на 2/3 укоротити верхню частину дзьоба, а потім нижню – на третину. Канібалізм в контрольній групі вражав 6,5 % курей, натомість у дослідній це складало 2,1 %, що відповідно 3,1 рази менше і особливо це стосується зменшенням загибелі від цієї хвороби.

Отже, отримані дані свідчать про високу ефективність застосованих методів профілактики цього захворювання.

УДК 619:616.7:636.2

ПОЛОВИНЧАК Ю.Ю., магістрант

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: rubs@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МАЗІ “СТРЕПТОНІТОЛ” ЗА ЛІКУВАННЯ КОРІВ ІЗ ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИМИ УРАЖЕННЯМИ ДІЛЯНКИ ПАЛЬЦІВ

Арсенал засобів для місцевого лікування гнійно-некротичних уражень ділянки пальця значно широкий. Нещодавно запроваджено мазь на гідрофільній основі “Левомеколь”, раніше широкого застосування набув комплексний препарат ізатизон. Проте ці засоби, у зв'язку з потужною гіперосмолярною активністю показані до застосування лише в період очищення ран. Застосуван-

ня ж гіперосмотичних мазей у період виповнення ран грануляціями зумовлює їх зневоднення і як наслідок пригнічення процесів епітелізації. Водночас, на стадії грануляції місцеве лікування ран повинне забезпечувати надійний захист грануляційної тканини від механічного ушкодження та інших негативних чинників, профілакувати вторинне інфікування, володіти помірно дегідратуючою дією, нормалізувати обмінні процеси для відновлення мікроциркуляції, стимулювати репаративні процеси в рані з одночасною епітелізацією.

З огляду на вище зазначене, клінічне обґрунтування застосування мазі “Стрептонітол” у першу та другу фази ранового процесу провели, на 22 коровах з гнійно-некротичними ураженнями ділянки пальців, які було розподілено на контрольну та дослідну групи. Для лікування тварин фіксували в стоячому або лежачому положенні, потім виразки ретельно очищали від механічних забруднень і мертвих тканин, видаляли весь відшарований ріг і гнійно-гнильний ексудат – рідкий, сірого кольору, неприємного запаху. Після відповідної хірургічної обробки на вражену ділянку накладалися серветки просочені у контрольній групі лініментом стрептоциду а у дослідній маззю „Стрептонітол”, серветки міняли через 48 год та спостерігали за перебігом репаративного процесу. Перші 6 діб з інтервалом 48 год виконували міжпальцеву новокаїнову блокаду з додаванням біциліну-3 в обох групах.

За гнійно-некротичних виразок шкіри м’якушів чи міжпальцевої щілини на ранній стадії патологічного процесу застосування мазі „Стрептонітол” сприяло повному очищенню вогнища ураження відмічали після 2-3-ї перев’язки. Під час наступних ревізій виявляли виповнення рани грануляціями та наступною її епіталізацією до 11-13 доби. За використання емульсії стрептоциду у тварин лише після 5-ї обробки рана починала звільнятися від авіталізованих тканин і покривалася грануляціями до 16-ї доби; а розростання епідермісу спостерігалось до 21-ї доби.

Проведені дослідження показали переваги мазі „Стрептонітол” за гнійно-некротичних виразок шкіри м’якушів чи міжпальцевої щілини порівняно з традиційним лікуванням лініментом стрептоциду, при цьому термін лікування скорочується в 1,5 рази.

УДК 619:617.483:636.4

КАЛНАУС К.О., студентка 3 курс

Науковий керівник – **СМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОВАРІОЕКТОМІЯ СВИНОК

Оваріоектомія – це штучно зумовлене знепліднення самок шляхом оперативного видалення яєчників. Свинок, які не придатні для відтворення каструють. Середньодобові прирости кастрованих свинок у порівнянні з не кастрованими були більшими на 120–206 г. Тривалість відгодівлі оперованих тварин зменшується на 15–20 діб.

Досліди проводились в умовах хірургічної клініки Білоцерківського національного аграрного університету. Матеріалом для досліджень були 15 клінічно здорових свинок. Для проведення оперативних втручань застосовували лапароскопічний комплекс. Знеболювання тварин виконували за наступною схемою. За 20 хвилин до операції внутрішньом’язово ін’єктували 1 %-ний розчин ацепромазину у дозі 1,0 мг/кг маси тіла тварини. Безпосередньо перед оперативним втручанням внутрішньовенно вводили 5%-й розчин кетаміну в дозі 5 мг/кг маси тіла. Місцево використовували інфільтраційну анестезію в точках введення троакарів.

Тварину спочатку фіксували в спинному горизонтальному положенні, а після створення пневмоперитонеума краніальну ділянку тіла опускали на 20–25 градусів, стіл повертали на 15–20 градусів по площині при видаленні правого яєчника а лівий бік, а для видалення лівого – на правий. Голку Вереша для створення пневмоперитонеума вводили по білій лінії на відстані 1 см каудальніше від пупка під кутом 45 градусів, через яку черевну порожнину наповнювали газом і створювали тиск у ній до 10 мм рт. ст. Потім голку Вереша витягували. У тій же точці вводили 10-ти мм троакар. Під контролем лапароскопа, вводили „робочі” троакари, відповідно зліва і справа в здухвинній ділянці на середній відстані між передостанньою та останньою парою сосків

вимені. Наступним етапом втручання є знаходження яєчників, які мають овальну форму, бугристі, яскраво-червоного кольору. Потім яєчник разом з бахромою захоплювали атравматичними щипцями та відтягували його в напрямку протилежної черевної стінки. У місцях проходження судин дисектором в монополярному режимі проводили їх коагуляцію, а потім статеву залозу відсікали L-подібним електродом. Евакуацію яєчника проводили через 10-ти мм троакар, при цьому лапароскоп переводять в один з „робочих” торакопортів. Якщо яєчник неможливо видалити цілим його спочатку розсікають ендоскопічними ножицями на дві або три частини. По закінченню операції вуглекислий газ видаляли через клапани в троакарах. На рану через яку вводили 10-ти мм троакар накладали вузлуватий шов. Оперативне втручання в середньому тривало 15–20 хвилин і легко переносилося тваринами.

Отже, використання лапароскопічної оваріоектомії є перспективним методом у ветеринарній хірургії, який дозволяє при мінімальній травматизації тканин та органів виконувати дану операцію у свинок.

УДК: 619:617.5:636.7

НОВІКОВ Р.Ю., студент

Науковий керівник – **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА РІЗНИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ ОТИТІВ У СОБАК

Отити реєструється у 10–20% хворих собак, особливо у представників таких порід, як коккер-спанієль та німецька вівчарка. Причини захворювання є різні: гіперчутливість, ектопаразити, сторонні тіла, ендокринні порушення, пухлини, аутоімунні захворювання, ідеопатична себорея, запалення сальних залоз, аденіт, дерматози. Проте є ряд сприяючих факторів: анатомічні особливості, підвищення температури навколишнього середовища, надмірна вологість тощо.

Метою нашої роботи було визначення порівняльної ефективності лікування отитів у собак.

Робота виконана в умовах Смілянської міської державної лікарні ветеринарної медицини Черкаської області. При спостережень було виявлено значне поширення отитів у домашніх тварин, зокрема, у собак.

З метою їх лікування нами було сформовано дві групи тварин: дослідну і контрольну. У кожній із груп було по три собаки різних порід з ознаками хронічного отиту. У контрольній групі проводили лікування, яке запропоноване у клініці. Зовнішній слуховий прохід і вушну раковину ретельно очищали від ексудату та забруднень намотаною на хірургічний пінцет або зонд ватою, яку змочували теплим 3%-ним розчином перексиду гідрогену. У подальшому слуховий прохід два рази в день протягом всього терміну лікування обробляли 3 % тетрацикліновою маззю. Проводили також одноразово новокаїнову блокаду субатлантичної рефлексогенної зони.

У дослідній групі лікування полягає у використанні етіопатогенетичної терапії за О.П. Татарчуком. Обробку зовнішнього вуха проводили, аналогічно, як в контрольній групі. Проте замість тетрациклінової мазі застосовували каплі наступного складу: апраміцин (20 % ін'єкційний розчин), вода дистильована, нітрофунгін, димексид у співвідношенні 1:1:1:1. Виготовляли *ex tempore*. Використовували по 5–7 крапель суміші в зовнішній слуховий прохід, 2 рази в день до одужання. Після закапування, масажували основу вуха для рівномірного розподілення препарату.

Клінічні ознаки в дослідній групі зникли вже на 3-й день. У контрольних тварин ознаки захворювання реєстрували до 7-го дня, проте при повторних обстеженнях (20–30 днів) виявляли рецидиви у всіх собак цієї групи.

Отже, аналізуючи отримані данні для лікування хронічних отитів необхідно застосовувати етіопатогенетичну терапію за О.П. Татарчуком, що сприяло зникненню клінічних ознак захворювання в 2,3 рази швидше, а також профілактує розвиток рецидивів.

УДК 619:617.483:636.7

ЧОХЛЕНКО Ю.В., студентка 3 курс

Науковий керівник – **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛАПАРОСКОПІЧНА ОВАРІОЕКТОМІЯ СУК

Попри великої кількості способів стерилізації, метод хірургічного втручання при кваліфікованому його застосуванні вважається найбільш ефективним. Оваріоектомія має гуманну спрямованість: зменшується кількість бродячих собак, які забруднюють громадські місця, кусають людей та інших тварин, є носіями збудників небезпечних для людей хвороб.

Досліди виконувались в умовах хірургічної клініки Білоцерківського національного аграрного університету на 20-ти клінічно здорових суках різного віку (1–9 років). Знеболювання тварин здійснювалось за наступною схемою. За 20 хвилин до операції внутрішньом'язово ін'єктували 1%-ний розчин ацепромазину у дозі 0,5 мг/кг маси тіла тварини. Безпосередньо перед оперативним втручанням внутрішньовенно вводили суміш, (0,3 мл/кг маси тіла), що містила в 1 мл 7,5 мг пропофолу і 12,5 мг кетаміну.

Для проведення операцій використовували комплекс науково-виробничої компанії „Азимут” та височастотний електрохірургічний генератор МАВР-200. Тварину фіксували в спинному положенні, а після накладання пневмоперитонеума (для підняття черевної стінки) надавали їй косо-бокового положення – правого чи лівого, залежно від того, який яєчник видаляли.

Наступним етапом операції є накладання пневмоперитонеума. Голку Вереша вводили в черевну порожнину по білій лінії на відстані 1 см від пупка в каудальному напрямку під кутом 45°. При цьому для запобігання травмування внутрішніх органів черевну стінку припіднімали гемостатичним пінцетом. Черевну порожнину наповнювали вуглекислим газом до 8–10 мм ртутного стовпця. Потім голку витягували і після відповідного розтину шкіри на її місце вводили 10 мм троакар, до якого приєднували канюлю від інсуфлятора та через спеціальний перехідник вводили в черевну порожнину лапароскоп діаметром 5 мм з приєднаною цифровою відеокамерою. Оцінювали стан усіх органів черевної порожнини, потім, під контролем лапароскопа, вводили „робочі” троакари, відповідно зліва і справа на рівні 3–4-го поперекового хребця на відстані 3–5 см від білої лінії. Після цього знаходили яєчникову сумку з еліпсоподібними статевими залозами підвішеними на короткій брижі.

Наступним етапом є захоплення яєчника лапароскопічним зажимом, відтягування його в напрямку протилежної черевної стінки. Судини мезооваріуму коагулювали електрохірургічним генератором у монополярному режимі, а потім проводили відрізання статевої залози L-подібним електродом.

Евакуацію яєчника виконували через 10 мм троакар, при цьому лапароскоп переводили в одне з „робочих” положень. У тому випадку, коли не вдавалось видалити яєчник його перерізували на 2 або 3 частини. Оперативне втручання тривало 20–30 хвилин.

Отже, лапароскопічна оваріоектомія сприяє зменшенню травмувань черевної стінки, що посприяло більш коротшому післяопераційному періоду.

УДК 619:617.483:636.4

АНДРУСЮК А. А., магістрант

Науковий керівник – **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЄННЯ ПІСЛЯКАСТРАЦІЙНИХ РАН У КНУРЦІВ РІЗНОГО ВІКУ

Вже давно стало звично, що у свинарстві кастрацію розглядають як один із елементів технології утримання тварин, яка спрямована на поліпшення якісних і кількісних показників продуктивності, експлуатації, утримання.

Тому, метою нашої роботи було визначення оптимального віку для проведення кастрації кнуриців в умовах ФГ «Перлина Турії» Турійського району Волинської області. Для цього було сфо-

рмовано три групи тварин: перша – кастрацію проводили в 3–4 денному віці, друга – на 10–15 день життя тварини та третя – оперативне втручання яким виконували через 1 тиждень після відлучення. У тварин усіх груп кастрацію проводилася відкритим методом.

Після проведення оперативного втручання у кнурців першої групи залишилися рани розміром до 1 см, у другій до 1,5 см, а в третій до 2,5 см.

Загоєння післяопераційних ран у свиней проходило наступним чином. Протягом першої доби запального процесу у тварин усіх груп наростало гіперемійоване, обмежене та болюче припухання тканин, яке має тістувату консистенцію, що свідчило про переважно серозний характер ексудації. На другу добу припухлість ущільнювалася у зв'язку з ексудацією фібрину. У подальшому відбувалася резорбція серозно-фібринозного набряку. Так, у тварин першою групи це відбувалося на 4–5 добу при цьому краї рани були максимально зближенні, у другій групі на 6–7 добу з невеликим розходженням країв рани, а в третій групі на 5–6 добу з невеликим розходженням країв рани в її центрі. Однак, в однієї тварини останньої групи це відбувалося значно довше, оскільки мали ускладнення хірургічною інфекцією, що характеризувалося дуже болючим набряком тканин та масивною фібринозною ексудацією, а на дні рани виявляли незначну кількість гнійного ексудату, пальпаторно відчутне потовщення куски сім'яного канатика.

Отже, найбільш оптимальним віком в якому необхідно проводити кастрацію кабанчиків є 3–4 день життя тварини.

УДК 619:618-005.3: 633.6.

ГОНЧАРЕВИЧ І.В., студент 5 курсу
Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ТА ЛІКУВАННЯ ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИХ УРАЖЕНЬ В ДІЛЯНЦІ ПАЛЬЦІВ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Хвороби кінцівок, це давня проблема спеціалістів ветеринарної медицини.

Мета дослідження – встановлення ступеня поширення хірургічної патології серед поголів'я великої рогатої худоби в ділянці пальця та визначення ефективність мазі "Офлокаїн-Дарниця" за лікування тварин з гнійно-некротичними ураженнями пальця порівняно із загальноприйнятим методом лікування.

Нами було встановлено, що серед гнійно-некротичної патології в ділянці пальця частіше домінував гнійний пододерматит (19 випадків), рани та виразкові процеси шкіри міжпальцевої щілини діагностували у 11 тварин, флегмонозні процеси реєстрували у 9 тварин, з локалізацією переважно в ділянці вінчика та м'якуша і носили, як правило, травматичний характер, або ж розвивались як ускладнення пододерматитів. У трьох тварин було виявлено гнійний артрит вінцевого і копитцевого суглобів. Артрити розвивались самостійно в результаті глибоких механічних пошкоджень, або, як правило, внаслідок глибокого гнійного пододерматиту. Гіперплазивні розрощення шкіри міжпальцевого склепіння – так званий лімакс (тилома) було виявлено у чотирьох корів і локалізувалися виключно на тазових кінцівках. Інші захворювання пальців (дерматити, виразки Рустерхольца) реєструвались у 9 тварин і складала загальною 21,1% від усіх гнійно-некротичних процесів у ділянці пальця.

Отже, як бачимо, гнійні пододерматити, рани і виразки міжпальцевої щілини, флегмонозні процеси складала основну масу гнійно-некротичної патології ділянки пальця.

Для визначення ефективності методів лікування великої рогатої худоби з гнійними пододерматитами, флегмонозними процесами, ранами та виразками міжпальцевої щілини ми сформували дві групи тварин: дослідну та контрольну. Тваринам дослідної групи (n=10) у першу фазу раннього процесу після ретельної хірургічної обробки на уражену ділянку накладали просочені мазю "Офлокаїн –Дарниця" марлеві серветки, а в другу – мазь Вишневського.

Тваринам контрольної групи з аналогічною патологією (n=10), яка слугувала контролем, використовували уже традиційний метод лікування – порошок Островського, а в другу фазу раннього процесу – мазь Вишневського. Обробки проводились з інтервалом у 2-3 дні, як у дослідних,

так і у онтрольних тварин. Застосоване нами лікування тваринам дослідної групи порівняно з лікуванням контрольних тварин, сприяло скороченню термінів лікування в середньому на 5-7 днів, що дозволяє рекомендувати господарству апробований нами метод лікування тварин з гнійно-некротичними процесами в ділянці пальців.

УДК 619:617.271:636.2

ШЕВЧЕНКО Є. О., студент 3 СП курсу
Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ РАН У КОРІВ

Для лікування підбирали 4 групи корів з практично однаковою локалізацією ран. Лікування починали не пізніше 12 год після поранення.

Тваринам першої групи на рану накладали глухий вузловий шов, попередньо просушивши її й присипавши трициліном. Рани у корів другої групи лікували маззю „Мірамістин”. Препарат наносили на рану 1 раз на добу. Рану захищали пов'язкою з ізоляційним шаром (целофан). У тварин третьої групи рану покривали аерозольним препаратом „Кубатол”. Повторно обробляли через 2 доби. Цей препарат утворює плівку на поверхні рани, яка оберігає її від впливу факторів зовнішнього середовища. У тварин четвертої групи рану змащували емульсією стрептоміцину щодня і захищали пов'язкою з ізоляційним шаром.

Установлено, що найефективним методом лікування ран є накладання глухого шва. Рани загоїлися первинним натягом і тільки в однієї тварини – вторинним. Тривалість лікування становила 7–9 днів, оскільки шов повністю закриває рану і дія факторів зовнішнього середовища на неї практично відсутня.

При застосуванні мазі „Мірамістин” рани у тварин загоїлися вторинним натягом. Тривалість лікування становила 12–14 днів. Мазь відновлює захисні властивості пошкоджених тканин, ініціює регенеративні процеси, зумовлює нормалізацію біохімічних процесів у тканинах, активізує бактерицидні властивості елементів крові й лімфи, знижує больові відчуття шляхом утворення серотонін-брадикардинового балансу в ушкоджених тканинах.

За лікування тварин кубатолом рани загоювались за вторинним натягом. Тривалість лікування становила 16–18 днів. Лікувальна ефективність пояснюється наявністю в його складі кам'яновугільного дьогтю та інших активnodіючих речовин. Останні повільно звільняються із плівки і діють антимікробно, стимулюють ріст грануляційної тканини. Просочуючи мертві тканини, кубатол перетворює їх у струп, який через кілька днів відторгається і під ним відмічається ріст грануляційної тканини.

Найменшу лікувальну ефективність спостерігали у лікуванні ран інтоміциновою емульсією. Рани загоювались вторинним натягом через 20–22 дні, оскільки емульсія не запобігає дії факторів зовнішнього середовища, а діє лише протимікробно. Рани змащували емульсією один раз на добу.

Таким чином, найбільш ефективним методом лікування ран є накладання глухого шва, а також застосування мазі „Мірамістин” та аерозольного препарату „Кубатол”.

УДК 619: 617–401.3:4241

ПРИСЯЖНЮК Г.С., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ГРИЖ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ МЕТОДІВ ГЕРНІОТОМІЇ

Грижі широко розповсюдженні серед сільськогосподарських тварин у господарствах різних форм власності. Це захворювання наносить великі економічні збитки внаслідок зниження продуктивності та вибраковки тварин, а й часто загибелі.

Тому метою та завданням нашої роботи було:

- провести клінічне обстеження поголів'я свиней і встановити розповсюдження гриж серед поголів'я свиней даного господарства;
- вивчити ефективність різних оперативних методів лікування пупкових гриж у;
- визначити вплив грижорозтину на інтенсивність росту та розвитку поросят;

Свою роботу ми проводили у ПСП "Нива" Гайворонського району Кіровоградської області. У даному господарстві для визначення розповсюдження гриж у свиней було проведено диспансерне обстеження поголів'я свиней великої білої породи. Так, нами було обстежено 560 голів свиней і при цьому виявлено 12 голів з грижами в ділянці пупка, що склало 2,14 % від загальної кількості тварин.

Проаналізувавши захворювання свиней залежно від віку, було встановлено, що найбільш сприятливим до ураження є молодняк 2–4-х місячного віку.

Із 12 поросят, у 6 тварин грижі були не защемлені та вправимі, у 2 тварин діагностували защемлення грижового вмістимого в пупковому кільці та у 4-х із них, при оперативному втручанні були спайки.

У своїй роботі ми визначали ефективність різних методів герніотомії у поросят. Для порівняння ми застосовувались три оперативні методи лікування (за Сапожниковим, за Гутманом, за Оливковим).

Для цього сформували 3 групи тварин по 4 тварини в кожній групі.

У післяопераційний період ми визначали середні значення розмірів запального набряку тканин.

Так, на 3-тю добу відбулося зменшення розмірів запального набряку в усіх прооперованих поросят, що вказує на те, що загоєння операційних ран проходило первинним натягом на фоні асептичного запалення. Але по інтенсивності процесів резорбції запального набряку, загоєння ран у тварин третьої й першої групи проходило в більш ранні терміни, ніж у поросят другої.

Таким чином, що найбільш ефективним методом закриття грижових воріт є метод Б. М. Оливкова.

УДК 619:617-004.3: 637.6.

МУЗИЧЕНКО В.М., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ГНІЙНИХ ПОДОДЕРМАТИТІВ У КОРІВ

Хвороби кінцівок у корів зустрічаються досить часто і завдають господарствам значних економічних збитків. Питання лікування за гнійно-некротичних процесів ділянки пальця у корів детально висвітлене у літературі.

Мета роботи – опрацювання патогенетичних методів лікування корів з гнійними пододерматитами. Нами було сформовано дві групи тварин. Тваринам контрольної групи виразкову поверхню підошви покривали марлевою серветкою з порошком Островського (співвідношення калію перманганату з борною кислотою – 1:1). А дослідним тваринам на ушкоджені тканини накладали марлеві серветки, просочені сумішшю димексиду з йодом (до 40% димексиду додавали 5% спиртовий розчин йоду у співвідношенні 10:1).

Клінічні спостереження за тваринами з гнійним пододерматитом контрольної групи показали, що в перші дві-три доби у корів навіть посилювався ступінь кульгавості. За місцевого дослідження спостерігали появу кірочки, під якою була гнійно-некротична маса. набряк дистального відділу кінцівки дещо збільшувався, тварини ставили уражену кінцівку на зачіп. У наступні дві-пять діб у корів набряк тканин пальця зменшувався, покращилася функція кінцівки. На рановій поверхні знову утворювалася кірочка, під якою був прошарок гнійного ексудату з незначною кількістю некротичних мас, після видалення яких спостерігали наявність молодої грануляційної тканини. З цього часу почали спостерігати поступове виповнення дефекту, а на 21–25 добу лікування відбувалося повне загоєння. Термін лікування складав у середньому 22 дні. У дослідних тварин вже після першої обробки патологічного вогнища ранова поверхня майже повністю звіль-

нялась від залишків некротизованих тканин та гнійного ексудату, вкривалась острівками, а в деяких випадках і повністю рожевою тканиною. Але кульгавість ще була присутня, хоча у більшості випадків і нижчого ступеня. Також слід відмітити, що менше були виражені болючість, місцева температура, пульсація пальцевих артерій і набряк тканин вінчика та м'якуша. Після третьої-четвертої обробок переважна більшість дослідних тварин видужувала. Термін лікування становив у середньому 14 днів, з коливанням від 10 до 29 днів.

Аналізуючи описані клінічні ознаки за гнійного пододерматиту, можна стверджувати, що лікувальна ефективність «сухого методу», базується на утворенні захисної кірочки під дією складових порошку. Проте припікаюча дія порошку призводить до порушення мікроциркуляції в судинах, внаслідок чого утворюється набряк тканин ділянки пальця, і лише пізніше порошок сприяє утворенню кірок із перетворенням у них некротичних мас з наступним їх відторгненням. Лікувальна ефективність суміші димексиду з йодом полягає у поліпшенні живлення уражених тканин за рахунок пенетруючих властивостей димексиду, який нормалізує стан стінок судин, поглиблює дезінфікуючу та протизапальну дію йоду.

УДК 619: 617–001.3:6261

РОМАНЕНКО Є.І., студент 3 СП курсу
Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ, ХВОРОЇ НА АКТИНОМІКОЗ

Вивчали лікувальну ефективність оперативного й консервативного методів лікування. Застосовували два методи оперативного втручання: екстирпація актиномікоми в межах здорових тканин і розтин її із застосуванням лікарських засобів. Цими методами лікували 10 тварин.

Екстирпацію проводили за локалізації процесу в підшкірній клітковині, коли актиномікома була рухливою і мала добре виражену сполучнотканинну капсулу. Робили веретеноподібні розрізи шкіри, відпрепарували актиномікому від прилеглих тканин і видаляли разом з капсулою.

Рану присипали трициліном, після чого закривали вузловим швом. У післяопераційний період протягом 5–7 днів хворим щоденно внутрішньом'язово ін'єктували антибіотики. Через 9 днів знімали шви. Рани загоювалися первинним натягом. Великі нерухливі актиномікоми розтинали лінійним вертикальним розрізом, а ексудат збирали в окремий посуд і змішували із 3 % розчином карболової кислоти з метою знешкодження.

Утворені порожнини промивали 3% розчином перекису водню, скарифікували внутрішню поверхню і пухко заповнювали ватно-марлевым тампоном, змоченим 5 % спиртовим розчином йоду. Такі процедури, крім скарифікації, проводили щоденно протягом 3–4-х днів, до припинення виділення гнійного ексудату. Потім актиномікому зрошували емульсією йодоформу ефірного 1:10. Загоювання проходило за вторинним натягом протягом 21–25 днів.

Отже, екстирпація порівняно зі звичайним розтином, значно прискорювала видужування тварин.

Друга група тварин (10 голів) підлягала консервативному комплексному лікуванню. Калій йодистий в дозах 6–8 г задавали всередину щоденно протягом 10–14 днів. Цільну кров з 0,5 % розчином новокаїну (2:1) і антибіотиками (500000 ОД) вводили навколо актиномікоми в кількох місцях. Повторне введення здійснювали через 5–6 днів. Актиномікоми зменшувалися в розмірах і після 3–4-х ін'єкцій розсмоктувалися.

У 6 тварин проводили пункцію актиномікоми кровопускальною голкою з подальшою аспірацією вмісту і введенням у порожнину 1 раз у 7 днів 10–20 мл розчину йодоформ-ефіру 1:10. У тварин наступало розм'якшення актиномікоми. На 7-й день знову проводили аспірацію вмісту і вводили йодоформ-ефір. Видужання наставало на 15–17-й день.

Отже, за лікування актиномікозу суспензією йодоформ-ефіру був одержаний кращий результат. Видужування тварин наставало швидше.

УДК 619:616-007.3: 6031.5.

СЛИЗЬКИЙ І. С., студент 4 курсу
Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ УРАЖЕНЬ ДІЛЯНКИ ПАЛЬЦЯ У КОРІВ ЗА РІЗНИХ СИСТЕМ УТРИМУВАННЯ

Хвороби кінцівок у корів здавна непокоять спеціалістів ветеринарної медицини. Особливо ця проблема загострилася внаслідок різкої зміни умов годівлі та утримання тварин.

З метою визначення ступеня уражень кінцівок за різних систем утримання, ми провели клінічне обстеження поголів'я корів у ПСП «Літинське» Літинського району Вінницької області.

Так, у тварин за безвигульного утримання майже у 80 % корів розвиваються різні деформації копитець. Вони порушують поставу кінцівок, характер руху, що призводить до зниження продуктивності, плодючості і термінів продуктивного використання корів. Водночас за стійлового утримання хвороби в ділянці пальця зустрічаються дуже рідко, це свідчить про етіологічну роль травми та її ускладнень у виникненні та розвитку гнійно-некротичних процесів. А з переведенням тварин на вигульне утримання, в основному у липні-вересні, кількість хворих із запальними процесами в ділянці пальця різко зростає і досягає 20–25 % від загальної кількості тварин.

Характерним є те, що важче і частіше хворіють високопродуктивні корови. Захворювання проявляється запальною реакцією різного ступеня у місці ушкодження, найчастіше гнійного. Із хвороб ділянки пальця найчастіше зустрічалися пододерматити, як первинні ураження, і значно рідше – їх ускладнення: подартрити, флегмонозні процеси та виразки. Нерідко відмічали ураження і основи шкіри підошви. У цьому випадку розвивався некротичний пододерматит, який, прогресуючи, призводив до розплавлення кісткової тканини та суглобових хрящів і навіть до ексфалангації.

Більш різкі зміни розвивалися за несвоєчасної діагностики хвороби і за недостатньо кваліфікованого лікування, тому що у високопродуктивних корів гнійно-некротичні ураження проявляються переважно у післяродовий період. Мабуть, це обумовлено післяродовими хворобами і особливо зниженням природної резистентності організму.

Тому з метою своєчасного виявлення ранніх форм уражень дистального відділу кінцівок у корів, необхідно звертати увагу на їхній стан у дородовий та післяродовий періоди, що дозволить виявити ранні форми запальних процесів та своєчасно провести відповідне лікування та уникнути різних ускладнень.

УДК 619: 617.57: 636.2

ШЕВЕЛЬ К.М. – магістрант
Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ КОРІВ З ГНІЙНИМИ ПОДОДЕРМАТИТАМИ

У хворих тварин проводили ретельну розчистку копитець з максимальним видаленням відшарованого рогу і мертвих тканин, промивали 3 % розчином перекису водню, висушували. Після цього на осередки ураження накладали серветки, на які в одній групі був нанесений порошок Островського, в другій – мазь “Нітацид“, а в третій – мазь “Альгофін“. Потім на копитця накладали бинтову пов'язку, просочену березовим дьогтем і залишали тварин у приміщенні. Ревізію ран і наступні перев'язки проводили з інтервалом 4–5 днів. На 2–3-тю добу після застосування мазей “Нітацид“ та “Альгофін“ спостерігали нормалізацію температури тіла, покращення загального стану, апетиту, продуктивності, спостерігали незначне зменшення набряку вінчика, зниження місцевої температури, болючості. На поверхні дефекту був відсутній фібринозний струп, відмічався ріст грануляцій та була незначна кількість гнійного ексудату. На 5–6-ту добу лікування в тварин, яким застосовували мазь “Нітацид“, а

на 4–5-ту добу, яким використовували “Альгофін“, спостерігали подальше покращення загального стану, зменшення набряку вінчика, болючості в ділянці підошви. Рана була вкрита грануляціями, без струпа й гнійного ексудату, тобто, завершилася стадія очищення. У такому випадку подальше застосування мазей було недоцільним, тому тваринам на уражену ділянку наносили 10 % іхтіолову мазь. На 14–16-ту добу лікування тварини майже повністю опиралися на уражений палець. Дефект був вкритий омололою тканиною. Таких тварин вважали видужалими, але їм знову накладали захисну пов'язку і ще 1,5–2 тижні утримували на м'якій, чистій підстилці. У корів, яким застосовували порошок Островського, на 3–4-у добу лікування спостерігали задовільний загальний стан, нормалізацію температури тіла, але апетит і продуктивність були знижені. Після зняття пов'язки відмічали гарячий набряк вінчика, болючість навколо дефекту, на його місці утворився струп, під яким була незначна кількість гнійного ексудату. На ділянку дефекту прикладали серветку з 10% іхтіоловою маззю і накладали захисну пов'язку.

На 7–9-ту добу лікування в тварин цієї групи спостерігали покращення загального стану, апетиту, незначне підвищення продуктивності, зниження ступеня кульгавості, зменшення набряку вінчика, місцевої температури, зниження болючості навколо дефекту. Відбулося відторгнення струпа майже з усієї поверхні дефекту і з'явилися грануляції, вкриті рановим секретом, тобто, завершилася стадія очищення. Подальше лікування полягало в нанесенні на уражену ділянку 10 % іхтіолової мазі й накладанні захисної пов'язки.

На 20–22-ту добу лікування відмічали майже повне спірання на уражений палець. Дефект основи шкіри був вкритий омололою тканиною. Таких тварин вважали здоровими, їм накладали лише захисну пов'язку і призначали утримання, як і тваринам попередніх груп.

УДК: 626:638.14.6-2.5

ГУБРІЙ А.А., студент 4 курсу
Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СОЛЬОВИХ ТА КОЛОЇДНИХ КРОВОЗАМІННИКІВ ПРИ ОПЕРАЦІЯХ НА КИШЕЧНИКУ У СВИНЕЙ

Гіповолемія порівняно часто може зустрічатися під час або після абдомінальних операцій у тварин. Зменшення об'єму крові призводить до порушення кишкової перфузії з подальшим розвитком різних післяопераційних ускладнень. Направлена інфузійна терапія може зменшити важкість і кількість таких ускладнень

Метою данного дослідження було порівняти вплив сольових та колоїдних розчинів на поліпшення мікроциркуляції крові у тонкому кишечнику свиней у післяопераційний період.

Матеріал і методи роботи. Аналіз проводили на основі досліджень вчених США [1], які вивчали вплив інфузійної терапії сольовими та колоїдними розчинами на тонкий кишечник свиней після оперативного втручання на органах черевної порожнини.

Дослідження проводили на 27 свинях, яких було поділено на 3 групи, у кожній по 9 голів. Першій групі вводили обмежену кількість розчину Рінгера-Локка (3мл/кг на год), другій – розчин Рінгера-Локка у дозі 3мл/кг на годину з болюсами у дозі 250 мл (час уведення 3-4 хвилини з інтервалом 30 хв), третій – розчин Рінгер-Локка у дозі 3мл/кг на годину з болюсами у дозі 250,0 мл колоїдного розчину (6% гідроксиетил крохмалю), кожні 30 хв. Після 4 годин лікування було встановлено, що артеріальний тиск і насичення киснем брижових артерій були значно вищі у 2 і 3 групах порівняно з 1 групою. Мікроциркуляція крові в слизовій оболонці кишечника збільшилась на 50% у 3 групі тварин, тоді як у двох інших залишається незмінною. Крім того насиченість тканин киснем в третій групі збільшилась на 30%, тоді як другій групі залишилась незмінною, а в третій – знизилась на 18%. Концентрація глюкози венозної крові брижових вен у третій групі була вище, а рівень лактату нижче порівняно із двома іншими групами. Отже, можна зробити висновок, що використання колоїдних розчинів для покращення циркуляції крові і підвищення насиченості киснем тканин тонкого відділу кишечника після оперативного втручання у черевній порожнині є більш доцільним, ніж використання малих і великих об'ємів сольових розчинів.

УДК 619:618.504:62.3

МИРНА О.В., магістрант

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук, професор
Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ПРЕПАРАТІВ МЕДУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ СОБАК З ГНІЙНИМИ РАНАМИ

У собак, порівняно з іншими тваринами, частіше зустрічаються гнійні рани. Тому, сучасні підходи до лікування гнійних ран у собак є актуальним питанням ветеринарної медицини. Мета роботи полягала у апробації та визначенні ефективності мазей на основі меду бджолиного при лікуванні собак з гнійними ранами. Матеріали і методи роботи. Проведений аналіз клінічної апробації мазей на основі бджолиного меду у 43 собак з гнійними ранами зі значною площею пошкодження [1]. Використовували цільний, 70%, 40 та 10% мед. Після відповідної хірургічної обробки мед через шприц вводили в рану та просочували ним марлевий дренаж. Результати дослідження. Автори констатували, що мед і лініменти на основі меду широко використовувалися ще з давніх часів. Високий осмотичний тиск, за рахунок значного умісту цукрі, забезпечує відсмоктування значної кількості рідини з рани, зменшення набряку та сприяє більшому притоку поживних речовин у зону ураження. За рахунок слабо кислій реакції та вмісту метилглікоксу (який затримує синтез протеїну завдяки впливу на РНК бактерій) препарати меду виявляють бактеріостатичний вплив.

Було встановлено, що використання препаратів меду прискорювало терміни заживлення ран у собак на 4–12 днів. Було відмічено необхідність додаткової протимікробної обробки у фазу гідратації та більша ефективність менших концентрацій меду у кінцевій фазі ранового процесу.

Таким чином, використання препаратів меду може бути ефективним засобом лікування собак з гнійними ранами.

УДК 619:617.574:602.4

ЖИГУНОВА О.Ю., магістрант

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

РЕПРОДУКТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА БРОДЯЧИХ СТАТЕВОЗРІЛИХ КОТІВ

Однією із важливих проблем сучасних міст є велика кількість бродячих собак і котів. Тому розробка програм по регуляції їх чисельності залишається актуальним завданням ветеринарної медицини.

Мета роботи полягала у вивченні стану репродуктивної системи бродячих статевозрілих котів з метою розробки оптимальної стратегії регуляції їх чисельності.

Матеріал і методи роботи. За матеріалами досліджень S. C. Karen та спіав. [1] була проведена характеристика стану репродуктивної системи у бродячих котів. Всього було досліджено 5323 тварини. При дослідженні визначали стать, орієнтовний вік, фізіологічний стан кішок, за кітності – кількість плодів.

Результати досліджень. Серед усіх досліджених тварин, статевозрілими виявились 85 %, 57 % були самицями (кішками) і 43 – самцями (котами). 19 % дорослих кішок були кітними. Кількість плодів у середньому складала 3,6 на кожну особину. З березня по квітень кількість вагітних тварин зменшувалася на 36–47%. У 0,4 % самиць виявляли піометру. Серед всіх самців лише 1,9 % були кастровані. Такий же відсоток виявили і крипторхидів – 1,9%.

Дослідження стану здоров'я тварин показало, що найбільш поширеними патологіями у тварин були: піометра, неоплазія, діафрагмальні грижі, хронічні запальні процеси.

Враховуючи вищеписані статистичні дані була запропонована програма по кастрації бродячих котів.

УДК 619:616.9:638.4

БЕРЕЗА О.М., магістрант

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук, професор

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ СХЕМ ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ ЗА АБДОМІНАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ У КІШОК

В останні роки розширився обсяг оперативних втручань, як у сільськогосподарських, так і у дрібних домашніх тварин. У зв'язку із збільшенням частоти хірургічної допомоги та об'ємів оперативних втручань, істотно підвищилися і вимоги до післяопераційного забезпечення. Догляд за твариною після проведення оперативного втручання, виходу її з наркозу та під час заживлення післяопераційної рани є також дуже важливим. Тому одним із завдань лікаря ветеринарної медицини є попередження розвитку післяопераційних ускладнень.

Метою роботи було визначити порівняльну ефективність різних схем післяопераційного догляду у кішок за абдомінальних операцій.

Матеріалом для досліджень було дві групи тварин. Проводили порівняльне визначення ефективності місцевої обробки післяопераційних ран йоддіцерином та спиртовим розчинами йоду. Відповідно було створено 2 групи.

За результатами проведених досліджень можна зробити наступні висновки: використання йоддіцерину для місцевої обробки операційних ран дало кращий результат на відміну від спиртового розчину йоду. Це пояснюється наявністю в препараті диметилсульфоксиду який легко проникає крізь біомембрани, не пошкоджуючи клітинні структури. Крім того, диметилсульфоксид здатен іонізувати молекули йоду, які чинять сильну бактерицидну дію на мікроорганізми безпосередньо в тканинах.

Рекомендуємо використовувати для обробки післяопераційних ран у кішок розчин йоддіцерину.

УДК 625.617.12.134-2.4

ІЛЬНИЦЬКА Л.М., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук, професор

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШОВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ЕЛЕКТРОКОАГУЛЯТОРА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕМОСТАЗУ ЗА ОВАРІОЕКТОМІЇ У КІШОК

Оваріоектомія є одним із важливих методів боротьби зі збільшенням кількості бродячих котів. Видалення яєчників у кішок також сприяє зменшенню кількості захворювань репродуктивних органів та значно спрощує умови догляду за тваринами як в умовах приватного сектору так і за їх утримання в умовах міських квартир. На сьогодні оваріоектомія є порівняно простим з незначними витратами варіант стерилізації кішок. Тему роботи направлену на вдосконалення техніки оперативного втручання за оваріоектомії у кішок вважаємо актуальною.

Метою нашої роботи було порівняти ефективність використання шовного матеріалу та електрокоагулятора для забезпечення гемостазу за оваріоектомії у кішок. Згідно цієї мети були поставлені наступні завдання: вивчити дані літератури, які пов'язані з особливостями використання різних видів шовного матеріалу та електрокоагулятора у ветеринарній хірургії; провести досліді з використанням електроскальпеля-коагулятора та штучного шовного матеріалу; виконати оваріоектомію з використанням скальпеля і штучного шовного матеріалу; виконати оваріоектомію з використанням електроскальпеля та електрокоагулятора; провести моніторинг післяопераційного періоду за оваріоектомії та визначити економічну ефективність ветеринарних заходів у різних групах тварин.

Було встановлено, що використання традиційного методу оваріоектомії із застосуванням скальпеля та штучного шовного матеріалу потребує участі двох лікарів ветеринарної медицини і в цілому займає $26,0 \pm 2,3$ хвилин. Використання оваріоектомії за допомогою електроскальпеля потребує участі одного лікаря ветеринарної медицини і в цілому займає $17,0 \pm 1,5$ хвилин. Значи-

мої різниці у перебігу післяопераційного періоду та термінах знання швів між контрольною та дослідною групою не виявлено.

Отже, для виконання оваріоектомії ми пропонуємо використання електроскальпеля. Це допомагає значно скоротити час операції, що робить її більш практичною з економічної точки зору.

УДК: 617:624-35.2.4

СЛОБОДЯНЮК О.В., магістрант
Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЕХОКАРДІОГРАФІЇ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ ДИРОФІЛЯРІОЗУ У КОТІВ

Ехокардіографія - метод ультразвукової діагностики, направлений на дослідження морфологічних та функціональних змін серця та його клапанного апарату. Він оснований на вловлюванні відбитих від структур серця ультразвукових сигналів.

Метою роботи було вивчити можливості використання ехокардіографії для діагностики дирофіляріозу у котів

Матеріал і методи роботи. На основі досвіду учених США та Італії [1], ми вивчали можливість використання ехокардіографії для діагностики серцевих гельмінтів у котів.

В цілому – діагностика дирофіляріозу (*Dirofilaria immitis*) викликає суперечності. Складність полягає в екстремальній мінливості клінічних ознак, які проявляються періодичною блювотою чи кашлем, задишкою, нервовими розладами і смертю. Італія є гіперендемичною зоною для цього захворювання – 22% випадків зараження котів цими гельмінтами (у серці їх знаходять 1, а частіше 2 і більше екземплярів). У США – менша кількість випадків заражень, тому в серці частіше виявляють лише 1 гельмінта.

При цьому захворюванні легенева артерія розширюється в 1,6 і більше разів. Це залежить від кількості гельмінтів. В експериментально заражених котів за допомогою ехокардіографії було виявлено від 3 до 18 гельмінтів у серці. На ехокардіограмі видно, що серцеві гельмінти особливо часто знаходяться в легневих артеріях (71%) та в правому шлуночку (41%). Також вчені зробили висновок, що чим більше гельмінтів у серці (більше 2) тим якіснішими будуть результати ехокардіографії. При природному зараженні в серці виявляють зазвичай 1–2 гельмінти (в 50% випадків – у серці розвивається 1 гельмінт, а в 34% - 2, 3 чи 4). Це допомагає пояснити те, що в Італії під час ехокардіографії виявляли гельмінтів у 100% хворих котів, а в США – лише в 1 кота з 5.

Отже, можна зробити висновок, що ехокардіографія є корисним методом діагностики серцевих гельмінтів у котів.

УДК 619:617.574:602.4

ЖУРБЕНКО І.О., магістрант
Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ТА ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА ІНФЕКЦІЙНОГО ПЕРИТОНІТУ КІШОК

Метою роботи було вивчити поширення та особливості диференційної діагностики інфекційного перитоніту кішок.

Методи і матеріали роботи. За матеріалами статті W. Barton at al.[1] були проаналізовані результати досліджень кішок в 11 ветеринарних коледжах США за період з 1 січня 1986 року по 31 грудня 1995 року.

Результати досліджень. Встановлено, що інфекційний перитоніт кішок (ІПК) є результатом мутації коронавірусного ентериту. Обидва віруси є подібними не тільки за морфологічною будовою, а також за антигенною. Антигени виявляють лабораторними методами (непряма реакція імунофлюорисценції та ELISE). У більшості чистокровних домашніх кішок, які перехворіли коронавірусним ентеритом, не залежно від наявності ІПК виявляють антитіла.

З 1988 по 1989 роки зафіксовано збільшення випадків від 0.37% до 0.60%. Серологічним методом дослідження підтверджено, що приблизно 25% не чистопорідних кішок та 75% чистопорідних кішок мають антитіла до корановірусу.

Серологічними дослідженнями виявлено антитіла до ІПК у 25% кішок, які утримуються в домашніх умовах і 75-95% – за утримання в розплідниках. Зниження кількості випадків припадає на теплу пору року червень – липень (0.31%) і збільшення на період з лютого по квітень (0.51%). За період дослідження загинули 519 тварин з діагнозом ІПК.

Висновки. Більшість випадків захворювання на ІПК припадають на період з червня по квітень; хворіють тварини з 6 місяців до 2 років (рідше 5 років). Схильними до захворювання є молоді, чистокровні, не стерилізовані тварини, з невеликою масою тіла. Ефективність лікування ІПК є досить низькою, летальність клінічно хворих тварин становить 95%.

УДК 619:618.504:62.3

ОСИПЕНКО Н.В., магістрант

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗРОБКА ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЗА ДЕФОРМАЦІЇ РОГУ РАТИЦЬ У КОРІВ

Важливим завданням ветеринарної науки сьогодні є розробка та впровадження ефективних методів лікування захворювань тварин та їх профілактика. Особливо актуальною проблемою молочного тваринництва сьогодні є хвороби дистального відділу кінцівок.

Метою роботи було вивчити ефективність різних методів ортопедичної обробки ратиць під час лікування корів з деформаціями рогу ратиць.

Матеріали і методи роботи. Роботу виконували на базі молочнотоварної ферми з середньорічним надоєм більше 5000 кг молока на одну корову.

Матеріалом для досліджень були фінансово-економічні звіти по господарству та молочні корови. Під час досліджень ми вивчали поширення та етіологію деформації рогу ратиць у корів в господарстві. З цією метою проводили оцінку стану рогу ратиць у корів. За вивчення етіології деформацій рогу ратиць у корів проводили аналіз умов утримання і годівлі корів.

Результати досліджень. У результаті проведених досліджень було встановлено, що використання ортопедичної обробки рогу ратиць у корів за запропонованою нами схемою значно зменшує захворюваність корів на гнійно-некротичні процеси у ділянці пальця та кількість корів з деформаціями рогу ратиць. У тварин другої дослідної групи, яким розчистку проводили шляхом обрізання зацепної частини рогу стінки – кількість корів з деформаціями рогу ратиць зменшувалася, але їх захворюваність на гнійно-некротичні процеси у ділянці пальця не змінювалася.

Висновки. Використання ортопедичної обробки рогу ратиць у корів за запропонованою нами схемою значно зменшує захворюваність корів на гнійно-некротичні процеси у ділянці пальця та кількість корів з деформаціями рогу ратиць. За проведення ортопедичної обробки шляхом обрізання зацепної частини рогу стінки – кількість корів з деформаціями рогу ратиць зменшувалася, але їх захворюваність на гнійно-некротичні процеси у ділянці пальця не змінювалася.

УДК 625.617.12.134-2.4

МІРОШНІЧЕНКО Н.В., магістрант

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ СХЕМ ЛІКУВАННЯ СОБАК З ОТИТАМИ

Отит – досить поширене захворювання серед собак, яке завдає тваринам значних страждань, а для власника – це додаткові витрати, пов'язані з лікуванням домашніх улюбленців і наступними

профілактичними обробками протягом тривалого часу. Лікування отитів спрямоване на усунення причини захворювання (вушні кліщі, алергічні реакції, травматичні ушкодження), а також вплив на перебіг захворювання з метою пришвидшити видужання тварини і мінімізувати негативні наслідки хвороби. При цьому використовують препарати для місцевої обробки, а також для загального застосування (антибіотикотерапія, протизапальні та протигістамінні засоби). У лікуванні важливим є не лише швидке зникнення симптомів хвороби, а й недопущення переходу гострого отиту в хронічну форму, а також збільшення періоду ремісії при лікуванні хронічного отиту.

На сьогоднішній день на ринку ветеринарних засобів представлено безліч препаратів, що використовуються для лікування різних форм отитів у собак. Вони значно варіюють між собою за вартістю та ефективністю. Тому тему роботи, направлену на розроблення ефективних схем лікування отитів у собак вважаємо актуальною.

Метою нашої роботи було: порівняти ефективність різних схем лікування собак з зовнішніми отитами. Згідно цієї мети були поставлені наступні завдання: вивчити дані літератури, пов'язані із особливостями застосування антибактеріальних і протизапальних препаратів місцевої і загальної дії; провести дослідження із визначення ефективності запропонованих схем лікування при гострому зовнішньому отиті; визначити економічну ефективність ветеринарних заходів при лікуванні тварин контрольної і дослідної груп.

Нами було встановлено, що при застосуванні схеми №1 (зовнішня обробка вух 3% розчином перекису водню із наступною їх обробкою Мастіет форте, загальною антибіотикотерапією і протизапальними засобами). У тварин цієї групи через $18 \pm 2,9$ год зменшувалась болючість і гіперемія вушної раковини, через $48 \pm 3,5$ год зменшувалась ексудація. Тварини видужували на $5,0 \pm 0,8$ доби.

Виключення зі схеми протизапальних засобів призвело до зменшення ефективності лікування. Тварини видужували в цілому на $9 \pm 1,4$ добу. При цьому рецидивів не спостерігалось.

Отже, для лікування зовнішніх отитів у собак ми пропонуємо схему №1. Це допоможе скоротити термін лікування тварини, що робить цю схему більш практичною з економічної точки зору і зручнішою для власників тварин.

УДК: 627:634.15.8-2.1

КОЗІЙ І.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **ІЛЬНИЦЬКИЙ М.Г.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВИЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ АНТИБІОТИКІВ – ГАРАНТ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ

Одним із важливих завдань гуманної і ветеринарної медицини сьогодні є пропагування належного використання антибіотиків. З одного боку доступність, дешевизна та висока ефективність препаратів цієї групи дозволяють рятувати життя та полегшувати страждання багатьох людей і тварин, з іншого – недотримання показань, дози та тривалості використання антибіотиків призводять до появи антибіотикорезистентних штамів мікроорганізмів, зниження ефективності лікування, розвитку алергічних станів та забруднення зовнішнього середовища.

Метою роботи було ознайомитися з правилами самостійного використання антибіотиків у гуманній медицині.

Матеріал та методи роботи. На основі аналізу матеріалів Mayo Clinic [1] було вказано на головні причини і наслідки антибіотикорезистентності, правила визначення показань до антибіотикотерапії та наголошено на альтернативні методи лікування і профілактики мікробних інфекцій.

Резистентність нових штамів до антибіотиків означає повну або часткову нездатність останніх негативно впливати на життєдіяльність окремих мікроорганізмів. Дана проблема набула великої актуальності в останні роки. Основною причиною цього є надмірне та не завжди виправдане використання протимікробних препаратів. Наприклад застосування антибіотиків є недоречним при хворобах вірусної етіології. Іншою вагомою причиною антибіотикорезистентності є недотримання дози і курсу вживання препаратів. При використанні антибіотиків варто закінчити по-

вний цикл лікування, а не зупинятися при перших симптомах покращення загального стану, адже це є запорукою повної, а не часткової ліквідації негативних мікробів із організму.

Як основний метод боротьби з цією проблемою сьогодні важливу роль приділяють альтернативним джерелам лікування які, в основному, спрямовані на покращення імунологічних систем організму та симптоматичне лікування – щеплення, імуностимуляція, знеболювання протизапальна терапія тощо.

УДК 619:614.31:637.5.

МАРЧЕНКО М.В., магістрант

Науковий керівник – ДЖМІЛЬ В.І., БОГАТКО Н.М., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nabogatko@yandex.ru

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ М'ЯСА ТА М'ЯСОПРОДУКТІВ ЗА ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ЕКСПРЕСНИХ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ

На сучасному етапі розвитку харчової промисловості постає проблема виробництва якісних та безпечних для життя і здоров'я людей харчових продуктів. Це найголовніше завдання виробників усіх країн, що дбають про здорову націю та належний рівень життя громадян. В Україні все актуальніше постає питання щодо розробки методів контролювання якості та безпечності м'ясної сировини та м'ясопродуктів.

Фахівцями кафедри було розроблено Патент України на винахід щодо визначення кількісних показників вмісту еластину в м'ясі забійних тварин, що базується на виділенні хімічно резистентного еластину в результаті обробки м'яса етиловим спиртом, ацетоном та хлорводневою кислотою.

Дослідженнями було встановлено вміст еластину у яловичині – $2,12 \pm 0,04\%$; свинині – $0,82 \pm 0,05$; конині – $2,85 \pm 0,02$; баранині – $1,75 \pm 0,04$, козлятині – $1,92 \pm 0,03$ %. Стабільність показників по вмісту еластину в м'ясі забійних тварин складала від 97,4 до 98,9 %.

Також був вдосконалений метод визначення вмісту нітриту натрію в м'ясопродуктах, що базується на зміні кількості та концентрації реактивів за депротейнізації досліджуваної проби та обробки сульфаніламідом та N-1-нафтілетилендіаміном дигідрохлориду та фотометричного вимірювання інтенсивності червоного кольору. Дослідженнями було встановлено вміст нітриту натрію у варених ковбасах – $1,68 \pm 0,09$ %; варено-копчених – $3,82 \pm 0,14$; сирокопчених – $5,12 \pm 0,08$; сиров'ялених – $4,80 \pm 0,12$ %; сардельках – $2,02 \pm 0,05$; сосисках – $1,98 \pm 0,04$ %. Стабільність показників по вмісту нітриту натрію в м'ясопродуктах складала від 96,5 до 98,7 %.

Встановлено, що показники якості та безпечності м'яса та м'ясопродуктів, вироблених у ТОВ «Візит» м. Узин Київської області, які були визначені за розробленим та вдосконаленим методами, відповідали встановленим в Україні нормативам згідно чинних стандартів.

Тому поряд з іншими методами визначення якості та безпечності м'ясної сировини та м'ясопродуктів необхідно застосовувати розроблений та вдосконалений запатентовані методи, що важливо в нашій державі при запровадженні системи аналізу небезпечних чинників та критичних точок контролю (системи НАССР) на переробних підприємствах.

УДК 619 : 614.81 : 639.1

СВЯТЕЦЬКИЙ О.В., магістрант

Науковий керівник – ДЖМІЛЬ В.І., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ЯКІСТЬ МОЛОКА, ЩО ВИРОБЛЯЄТЬСЯ В УМОВАХ МОЛОЧНО-ТОВАРНОЇ ФЕРМИ ТОВ АФ “ГЛУШКИ”

Одним з важливих факторів, який впливає на довголіття людини є правильне, раціональне та збалансоване харчування. Для забезпечення цього організм людини повинен поповнюватися по-

вноцінними та безпечними продуктами харчування, до яких відноситься і молоко та молочні продукти.

Мечніков називав молоко «криницею здоров'я» оскільки даний продукт був запропонований людині самою природою і використовується нею від народження до глибокої старості. Завдяки оптимальному співвідношенню складових молоко володіє високими смаковими, лікувальними та технологічними властивостями завдяки якими в умовах молокопереробних підприємств виробляють широкий асортимент молочних продуктів, які завоювали чільне місце серед інших продуктів харчування.

Однак при порушенні умов отримання та первинної переробки молоко з цінного продукту може перетворитися на біологічну рідину, яка може нести небезпеку в результаті вживання в їжу людьми та призводить до отримання неякісної молочної продукції на переробних підприємствах.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було вивчити технологію виробництва та якість молока, що виробляється в умовах молочно-товарної ферми ТОВ АФ «Глушки» Білоцерківського району, Київської області.

Об'єктом дослідження було молоко отримане в ТОВ АФ «Глушки» с. Глушки Білоцерківського району в грудні місяці 2011 року.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що молоко в даному господарстві отримують шляхом доїння в молокопровід, звідки воно потрапляє в танк охолоджувач де охолоджується до 5 °С. Доїння корів на період дослідження здійснювалося тричі на день в результаті чого свіжовидоєне молоко поступало у танк охолоджувач де змішувалося з уже охолодженим.

Для дослідження проби молока відбирали після охолодження.

Дослідження відібраних проб проводили згідно діючих методик та вимог ДСТУ 3662-97.

В результаті досліджень встановлено, що температура охолодженого молока становила 5 °С, кислотність 16 °Т, перша група чистоти, ЗБО становило 296 тис./см³ мікробних клітин, масова частка сухих речовин 11,9 відсотків, вміст соматичних клітин становив до 400 тис./см³,

Встановлено, що на час проведення досліджень молоко отримане в умовах даного господарства було якісним і відповідало вищому гатунку.

УДК: 619:614.31:637.5.5

МУЗИЧЕНКО С.І. – студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ПАПЧЕНКО І.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ГІСТОСТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ СОСІСОК РІЗНИХ ВИРОБНИКІВ

У засобах масової інформації і на урядовому рівні порушуються питання якості харчових продуктів. Тому перед нами і постало питання на гістологічному рівні вивчити склад сосисок різних виробників, які надійшли в торгівельну мережу м. Біла Церква. Гістологічному дослідженню підлягали сосиски першого гатунку "Козацькі" (виробник: філія "М'ясокомбінат – СТОВ "Дружба народів", с. Петрівка Красногвардійського району, АР Крим) та сосиски вищого гатунку "Молочні" і "Прем'єра" (виробник: ПП "Маршалок В.А.", м. Біла Церва).

Результати дослідження показали, що основу фаршу сосисок "Козацькі" становить дрібносітчаста субстанція, у якій рівномірно розосереджені подрібнені колагенові волокна. У складі фаршу містяться вологоутримуючі субстанції, манна крупа, соєві ізоляти і в невеликій кількості фрагменти щільної сполучної, кісткової, хрящової тканин та шкіри птиці. Стосовно м'язової тканини, то на площі зрізу близько 1,5 см² виявили лише поодинокі фрагменти м'язових волокон.

Основу фаршу сосисок "Прем'єра" становила дрібносітчаста маса, у якій рівномірно розташовані різних розмірів кульки емульсованого жиру. Фарш містив фрагменти подрібненої щільної сполучної тканини, судин, твердого сиру, соєві ізоляти. Зрідка, у ньому виявляли поодинокі або невеликими групами м'язові волокна. За своєю площею вони не перевищували 0,2–0,3 % до площі зрізу.

Сосиски "Молочні", також у своїй основі, містили дрібносітчасту масу, у якій рівномірно розосереджені подрібнені колагенові волокна. У значній кількості фарш містив емульгований жир, соєві ізоляти

і зрідка зустрічалися фрагменти судин та щільної сполучної тканини. М'язова тканина в цих сосисках практично відсутня (дуже рідко виявляються фрагменти поодиноких м'язових волокон).

Таким чином, на підставі аналізу гістоструктури досліджених сосисок можна зробити висновок, що ці продукти піддалися тотальній фальсифікації і за складом їх не можна віднести до м'ясних продуктів.

УДК 619:614.31:637.5.63/639

МУРЗА І.Г., магістрант

Наукові керівники – **БУКАЛОВА Н.В., БОГАТКО Н.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nabogatko@yandex.ru

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПРЕСНИХ МЕТОДІВ ЗА ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ М'ЯСА ЗАБІЙНИХ ТВАРИН

Актуальним у ветеринарній медицині є напрями досліджень щодо розробки нових експресних та вдосконалених методів, які дають змогу об'єктивно оцінити якість свинини, яловичини, баранини та козлятини в умовах державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчому ринку.

Фахівцями кафедри були розроблені Патенти України на винаходи, що можуть бути використані для визначення інтенсивності кольору та загального вмісту пігментів у свинині, яловичині, баранині та козлятині фотометричними методами.

Дослідженнями було встановлено інтенсивність кольору свинини – $1,978 \pm 0,132$ Б; яловичини – $2,468 \pm 0,145$ Б; баранини – $2,257 \pm 0,064$ Б; козлятини – $2,249 \pm 0,034$ Б. Стабільність показників за визначення інтенсивності кольору свинини, яловичини, баранини та козлятини за розробленим методом становила від 97,4 до 99,6 %.

Проведеними дослідженнями встановлено, що показники оптичної густини по загальному вмісту пігментів у свинині становили – $0,872 \pm 0,098$; яловичині – $1,628 \pm 0,086$; баранині – $1,432 \pm 0,041$; козлятині – $1,143 \pm 0,054$. Стабільність показників за визначення загального вмісту пігментів у свинині, яловичині, баранині та козлятині за розробленим методом становила від 98,4 до 99,5 %.

Крім того, слід зазначити, що розроблений та вдосконалений методи є ефективними та економними щодо приготування реактивів, а їх результати дають конкретні достовірні кількісні показники за інтенсивністю кольору свинини, яловичини, баранини та козлятини, а також визначення загального вмісту пігментів у даній м'ясній сировині. Дані методи використовують поряд з іншими методами визначення якості м'ясної сировини (органолептика, вміст вологи, вологоутримувальна здатність, вміст жиру, величина рН тощо).

Для визначення якості м'ясної сировини в умовах виробництва актуальним є застосування експресних методів за допомогою приладів, а також використання швидких біохімічних тестів. В Україні конче необхідно розробляти недорогі експресні ефективні біохімічні методи для встановлення доброякісності м'яса при забої тварин та виготовленні м'ясопродуктів на різних стадіях виробництва, зберігання та транспортування.

УДК 619:614.31:637.524.075:

ХІЦЬКА НМ. – студентка 5 курсу

Наукові керівники – **БУКАЛОВА Н.В., ХІЦЬКА О.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: hitska@btsau.kiev.ua

КОНТРОЛЬ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ПИТНОГО ПАСТЕРИЗОВАНОГО МОЛОКА

Молоко належної якості – це перш за все його високі санітарно-гігієнічні властивості, збереження яких сприяє одержанню в ньому в оптимальних кількостях білків, жиру, вітамінів, ферментів, гормонів, мінеральних солей та інших речовин.

Мета нашої роботи – провести оцінку якості питного пастеризованого молока за органолептичними та фізико-хімічними показниками.

Усі дослідженні нами проби питного молока відповідали вимогам за органолептичними показниками та мали першу групу чистоти. Питне молоко мало білий колір, а пряжене – білий з кремовим відтінком. За оцінки смаку відчувався легкий присмак пастеризації, що зумовлено особливостями технології виробництва цього продукту.

Фактичний вміст жиру в усіх досліджених пробах молока дещо відрізнявся від заявлених виробником показників. Так, молоко пастеризоване з масовою часткою жиру 2,6 % мало середній показник вмісту жиру 2,56 %, що на 0,04 % нижче за зазначений виробником на маркуванні. Молоко пастеризоване з масовою часткою жиру 2,5 % мало середній показник вмісту жиру 2,47 %, що на 0,03 % нижче за зазначений на маркуванні.

Молоко з масовою часткою жиру 1,5 % мало середній вміст жиру 1,45 %, що на 0,05 % нижче за вказаний на маркуванні. Масова частка жиру у пряженому молоці становила 2,5 %.

Титрована кислотність молока з масовою часткою жиру 2,6 % становила фактично 17,8 °Т, що на 0,2 °Т нижче за заявлену на маркуванні. Молоко пастеризоване з масовою часткою жиру 2,5 % фактично мало середній показник кислотності 17,6 °Т, що на 0,4 °Т нижче за заявлений виробником. Молоко з масовою часткою жиру 1,5 % мало фактичний середній показник кислотності 17,7 °Т, що на 0,3 °Т нижче за заявлений на маркуванні показник. Кислотність пряженого молока з масовою часткою жиру 2,5 % становила 17,1 °Т, що на 0,9 °Т нижче за заявлену виробником.

Густина молока з масовою часткою жиру 2,6 % фактично складала 1027,2 кг/м³, що на 0,8 кг/м³ нижче за заявлену виробником на маркуванні. Молоко пастеризоване з масовою часткою жиру 2,5 % мало середній показник густини 1027,4 кг/м³, що на 0,6 кг/м³, нижче за заявлений на маркуванні показник. Молоко пастеризоване з масовою часткою жиру 1,5 % мало середній показник густини 1027,9 кг/м³, що на 0,1 кг/м³ нижче за заявлений на маркуванні показник.

УДК 619:614.31:638.124.42

ВОЛЧКОВА Т.О., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ХЩЬКА О.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОНТРОЛЬ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ТВЕРДОГО СИРУ «РОСІЙСЬКИЙ» ЗГІДНО З ВИМОГАМИ СИСТЕМИ НАССР

Система НАССР являє собою систему оцінювання й контролю небезпечних чинників молочної сировини, технологічних процесів і готової продукції. У наш час це – актуальна модель управління якістю та безпечністю харчових продуктів у промислово розвинених країнах світу.

Мета роботи – провести контроль фізико-хімічних показників сировини та готового сиру за ходом технологічного процесу.

Установлено, що кислотність молока, що надходило на переробку, не перевищувала 17 °Т. Температура молока у першій дослідній пробі становила 8 °С, другій та третій – 10 °С. Усі досліджені проби молока характеризувалися не високим умістом сухих речовин, що відповідало вимогам другого гатунку, та середніми рівнями жиру і білка. Середня рН досліджуваного молока становила 6,65 од. за норми 6,3–6,9.

Молоко після первинної обробки та резервування піддавалося нормалізації. Титрована кислотність нормалізованого молока була на 0,5 °Т вищою, порівняно з вихідною сировиною, а активна кислотність, навпаки, знизилася на 0,2 одиниці. Масові частки білка та сухих речовин зменшилися на 0,1, жиру – на 0,01 %.

Нами було досліджено якість підсирної сироватки під час обробки сирного згустку. Аналіз одержаних результатів показав, що титрована кислотність підсирної сироватки на початку обробки згустку була невисокою (11,5 од.), а після другого нагрівання – зменшилася на 0,75 од. Величина рН підсирної сироватки у процесі обробки сирного згустку змінювалася незначно. Так, на початку обробки вона становила в середньому 6,44, а після другого нагрівання зменшувалася на 0,02 од. Підсирна сироватка характеризувалася невисоким умістом жиру. На

етапі розрізання сирного згустку масова частка жиру в ній склала в середньому 0,18 %, а після другого нагрівання зменшилася втричі. Величина рН підсирної сироватки в кінці обробки сирного зерна була на 0,21 од. меншою, ніж на попередніх етапах його обробки. Величина рН готового сирного зерна також була значно нижчою (на 0,7 од.), порівняно з молоком на момент його надходження на переробку.

Масова частка води у дозрілому сирі не перевищувала 42 %, що відповідало регламентованому показнику (не більше 43%). Масова частка жиру у сирі була незначно (на 0,45%) вищою за регламентований рівень (50%). Середній уміст кухонної солі склав 1,6 % (за норми 1,3–1,8%). Величина рН пресованого сиру склала 5,3 од.

УДК 619:614.31:636.087.6

ЗДІР Л.П., студентка 6 курсу
Науковий Керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ М'ЯСА КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ

Основним напрямком забезпечення конкурентного потенціалу будь-якого підприємства з виробництва м'яса птиці безальтернативно залишається стратегія зниження собівартості виробництва за поліпшення показників якості та безпеки продукції.

Мета роботи – ветеринарно-санітарна оцінка показників якості та безпеки м'яса курчат-бройлерів, одержаного за прийнятої технології первинної переробки птиці ДП “Перемога Нова” с. Будище Черкаської області.

Технологія первинної переробки забійної птиці на підприємстві проводиться згідно з технологічними правилами та інструкціями.

За вгодованістю тушки курчат-бройлерів поділяються на першу та другу категорії з оптимальними органолептичними показниками.

Під час обробки тушок курчат-бройлерів розчином «Оксонія 150» концентрацією 0,01–0,03 % у шнеках охолодження збільшується кількість тушок I та II категорії на 4,1 % та 3,3 % відповідно, зменшується мікробне обсіменіння, покращується їх товарний вигляд.

М'ясо птиці першої категорії вгодованості містило 74,0 % води, білка – 20,5, жиру – 1,6, золи – 0,9 %; другої – 77,2 %, 17,6, 1,2 та 0,9 % відповідно.

За фізико-хімічними показниками рН м'яса від здорової птиці першої категорії становив 6,0, другої – 6,2, кількість ЛЖК 4,2 мг КОН і 4,4 мг КОН відповідно. Кислотне число охолоджених тушок I категорії – до 0,09, пероксидне – 0,01 %, II категорії – 0,09 і 0,02 % відповідно.

Доведено зменшення загальної кількості мікроорганізмів на тушках курчат-бройлерів (на 64,33–96,56%) у процесі їх шпарки в гарячому (53±1°C) розчині молочної кислоти (18 мг/г), порівняно з кількістю мікроорганізмів на тушках птиці, що піддавалися шпарці лише в гарячій воді.

Мезофільні аеробні та факультативно анаеробні мікроорганізми (МАФАНМ) за температури 24 °C та ВВП 70 % упродовж 24 год проникають у м'ясо на глибину 4–5 см. За зниження температури до 4 °C активне проникнення цих мікроорганізмів у товщу м'яса припинялося. Бактерії родів *Pseudomonas* і *Achromobacter* за 14 днів збереження охолодженого м'яса склали 84 % від усієї КМАФАНМ за початкового їх умісту в перший день зберігання – 4 %, а стійкість м'яса під час збереження та показники його безпеки залежать саме від кількості психрофільних бактерій.

Обробка тушок птиці 0,01–0,03 % розчином «Оксонія 150» в шнеках охолодження не впливає негативно на токсико-біологічні показники м'яса.

УДК 619:614.31:637.521.47.037

ЗВЕНИГОРОДСЬКИЙ С.Г., студент 4 СП курсу
Науковий керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТСАНЕКСПЕРТИЗА ЗАМОРОЖЕНИХ М'ЯСНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ

На всіх стадіях виробництва, транспортування, зберігання і переробки продукти харчування можуть піддаватися контамінації мікроорганізмами, а з технологічною інтенсифікацією виробництва напівфабрикатів на основі м'ясного фаршу, що виготовляють згідно з ТУ, можлива їх фальсифікація.

Мета дослідження – визначення кількості МАФАНМ фаршу м'ясних напівфабрикатів, зокрема, сирого фаршу для виготовлення котлет від різного виробника (проба №1 та №2), гістологічного аналізу фаршу, фізико-хімічних та органолептичних показників відповідно до регламенту нормативно-технічної документації.

Установлено, що за органолептичними показниками м'ясний фарш обох досліджуваних зразків відповідали вимогам ТУ, встановлених виробниками, але масова частка фаршу в пробі № 2 була меншою на 4,6 % від заявленої норми (50%). За фізико-хімічними показниками досліджуваній фарш для котлет відповідав вимогам нормативно-технічної документації.

Показник бактеріологічного обсіменіння фаршу проби № 1 не перевищував показників, регламентованих ТУ щодо виробництва даної продукції. У фарші проби № 2 було виявлено підвищену кількість мезофільних аеробних та факультативно-анаеробних мікроорганізмів у 1 г продукту ($1,0 \times 10^8$ КУО), що є порушенням регламенту НТД з виробництва м'ясних напівфабрикатів заморожених. Не було виявлено у 0,001 г продукту БГКП, 25 г продукту – патогенних мікроорганізмів, у тому числі й сальмонел.

У пробах № 1 і № 2 за розведення 1:100 відмічали інтенсивний характерний ріст кишкової палички на елективних поживних середовищах (Левіна, Плоскирева); зміну кольору середовища Сімонса та газоутворення на середовищі Кеслера. Крім того, у пробі № 1 виявляли бактерії роду *Proteus* (характерний ріст на скошеному м'ясо-пептонному агарі за методом Шукевича).

Мікроструктурним аналізом встановлено, що фарш проб № 1 і № 2 містив значну кількість жирової, щільної сполучної тканин, рослинних компонентів, прянощів і лише фрагменти поперечно смугастої м'язової тканини.

Результати дослідження свідчать про ймовірні порушення санітарних норм виробництва, транспортування, зберігання продукції, технологічних вимог, регламентованих НТД, використання сировини не м'ясного походження, що суттєво знижує якість та безпеку м'ясних напівфабрикатів.

УДК 619:614.31:638.124.48.07

МУРЗА І.Г., магістрант
Науковий керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ М'ЯСА ЗАБІЙНИХ СВИНЕЙ

В Україні якість м'яса забійних тварин повинна визначатися згідно з європейськими вимогами та міжнародними стандартами. Однією з основних проблем під час виробництва м'ясних продуктів є визначення якості м'ясної сировини за ознаками *PSE*. Нині існують загальноприйняті європейські критерії якості свинини, що базуються на різниці в органолептичних показниках м'яса, відмінностях у розвитку біохімічних та фізико-хімічних процесів за дозрівання *NOR* (*normal* – м'ясо, одержане від здорових тварин з оптимальними показниками якості) та *PSE*-м'яса (*pale, soft, exudative* – бліде, м'яке, водянисте), і пояснюється особливостями технології вирощування, відгодівлі, забою тварин та їх генетичним потенціалом.

Важливим показником під час ідентифікації свинини з ознаками *NOR* та *PSE* є органолептика. Так поверхня м'яса свиней з ознаками *NOR* є однорідно сухою, з кірочкою підсихання; його консистенція пружна, на розрізі м'язи помірно зволожені, колір – рожево-червоний, бульйон ароматний, прозорий. Поверхня свинини з ознаками *PSE* більш зволожена, водяниста та м'яка, кірочка підсихання відсутня, на розрізі м'язи значно зволожені, колір м'яса блідо-рожевий; консистенція менш пружна та еластична, бульйон за проби варіння менш ароматний, але прозорий.

Важливим показником, що характеризує м'ясо з ознаками *NOR* та *PSE* є величина *pH*. Показники величини *pH* свинини з ознаками *NOR* та *PSE* після дозрівання становили відповідно – 5,9 та 5,6.

За ідентифікації м'яса свиней з ознаками *NOR*, *PSE* встановлена відмінність щодо біохімічних показників: загальний уміст пігментів у м'ясі з ознаками *NOR* складав 8,23 мг/см³, *PSE* – 2,86 мг/см³; уміст води, відповідно – 72,5 та 81,2 %; протеїну – 21,64 та 16,8 %; жиру – 2,68 і 1,99 %; глікогену – 231,5 та 224,7 мг%; молочної кислоти – 633,21 й 781,15 мг%, глюкози – 183,45 та 216,35 мг%; триптофану – 325,17 і 352,11 мг%; оксипроліну – 74,12 та 76,25 мг%, а біологічно-якісний показник (БЯП) – 5,25 та 4,15 %.

М'ясо свиней з ознаками *PSE* мало досить низький показник волого-утримуючої здатності, що становив 51,75 %, а з ознаками *NOR* він був у межах 67,24 %. Це є дуже важливим, оскільки рівень волого-утримуючої здатності м'яса значно впливає на якість виготовлених з нього продуктів.

Отже, визначення органолептичних, фізико-хімічних та біохімічних показників забезпечить належну ідентифікацію м'яса свиней за ознаками *NOR* та *PSE* і вирішить питання щодо його раціонального використання.

УДК 619:614.31:637.512'62.072

ЖАЛО І.І., студент 6 курсу
Науковий керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ М'ЯСА-СИРОВИНИ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВАРЕНО-КОПЧЕНОЇ КОВБАСИ «МОСКОВСЬКА»

Однією з необхідних умов одержання високоякісних харчових продуктів є використання свіжої та безпечної сировини. Ступінь свіжості м'яса для виготовлення варено-копченої ковбаси «Московська» оцінювали залежно від рівня розщеплення білків та їх похідних ферментами гнильної мікрофлори й окисних змін жиру за тривалого контакту із киснем повітря.

Досліджено 8 проб м'яса охолодженого та замороженого у напівтушах з метою виявлення змін, що відбулися в ньому під час його консервування холодом, зокрема, утворення летких жирних кислот, які накопичуються в м'ясі під час тривалого зберігання.

Результати з визначення свіжості яловичини, підданої холодильній обробці, наступні. Величина *pH* м'яса, охолодженого в напівтушах, становила від 5,8 до 6,2 одиниць, кількість летких жирних кислот – 3,7–4,0 мг *KOH*, бульйон – від прозорого до ледь каламутного, без утворення осаду; м'яса, замороженого в напівтушах – відповідно від 5,8 до 6,1 одиниць; від 3,8 до 4,0 мг *KOH*, а бульйон – від прозорого, до ледь каламутного, без осаду.

Таким чином, величина *pH* охолодженого та замороженого м'яса була у межах норми, а за вмістом летких жирних кислот яловичину відносили до розряду верхніх меж свіжого м'яса.

Крім того, за дослідження свіжості замороженого м'яса за температури мінус 12 °С упродовж різних термінів зберігання за пероксидним числом покривного жиру яловичини, визначали деякі характеристики вареного м'яса після розморожування сировини і за цими ознаками установлювали показники його якості.

Під час зберігання яловичих напівтуші за температури м'яса мінус 12 °С упродовж 4-х місяців пероксидне число його покривного жиру становило 0,016–0,018 % йоду, смак і запах вареної яловичини був характерним для свіжого м'яса, тому якість його була доброю.

Результати досліджень свіжості використовуваної для виробництва варено-копчених ковбас яловичини дають підставу стверджувати, що показники свіжості охолодженого м'яса упродовж 5 діб та замороженого за температури мінус 12 °С упродовж 4-х місяців не викликають сумнівів, а показники величини *pH*, легких жирних кислот та пероксидне число покривного жиру замороженої яловичини дозволяють виготовляти з такої сировини високоякісні ковбасні вироби.

УДК 619:614.31:637.524.075:664

МОМОТ М.В., студентка 5 курсу
 Науковий керівник – **ХИЦЬКА О.А.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
 e-mail: hitska@btsau.kiev.ua

ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ КЕФІРУ ВІД ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИКА

Кефір – кисломолочний продукт змішаного молочнокислого та спиртового бродіння, який виробляють сквашуванням молока кефірними грибами, симбіотичною кефірною закваскою або заквашувальним препаратом.

Державний стандарт передбачає обов'язковий контроль фізико-хімічних показників кисломолочних продуктів, зокрема – титрованої та активної кислотності й масової частки жиру. Згідно чинних вимог кислотність свіжого кефіру повинна бути в межах 85–120 °Т. За вмістом жиру продукт класифікують як нежирний – 0,05 % та звичайний – 1,0; 2,5 і 3,2 %.

Титрована кислотність кефіру з масовою часткою жиру 2,5 % виробництва ТМ «Простоквашино» була в 1,1 рази вищою за заявлений на маркуванні показник, а ТМ «Біо-Баланс» – 1,0 та ТМ «Простоквашино» з масовою часткою жиру 3,2 % – 1,1 рази. Одержані показники кислотності не перевищували допустимий рівень. Так, кислотність кефіру з масовою часткою жиру 2,5 % виробництва ТМ «Простоквашино» була в 1,3 рази, а ТМ «Біо-Баланс» – 1,4 та ТМ «Простоквашино» з масовою часткою жиру 3,2 % – 1,3 рази нижчою за МДР.

Масова частка жиру була значно нижчою за заявлену виробником в кефірі з масовою часткою жиру 2,5 % виробництва ТМ «Простоквашино» – на 0,2 %. Дещо меншим цей показник був в інших досліджених продуктах: кефірі ТМ «Біо-Баланс» – на 0,05 та ТМ «Простоквашино» – на 0,08 %.

Під час дослідження кислотності було встановлено пряму залежність кислотності від тривалості зберігання.

Таблиця 1 – Показники кислотності кефіру за різної тривалості зберігання

Назва продукту	Термін зберігання з дня виготовлення, діб	Кислотність, °Т
Кефір з масовою часткою жиру 2,5 %	2	86
	5	97
	14	109
Кефір з масовою часткою жиру 3,2 %	2	93
	5	106
	14	114

Як видно з одержаних даних, кислотність не перевищує показників нормативної документації. Але разом з тим з одержаних даних видно, що під час зберігання кислотність кефіру значно зростає. Зокрема, на 14-ту добу зберігання кислотність кефіру з масовою часткою жиру 3,2 % була близькою до верхньої межі норми.

УДК 619:614.31:637.56.06

РАК В.А., студент 5 курсу
Науковий керівник – **ХІЩЬКА О.А.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: hitska@btsau.kiev.ua

КОНТРОЛЬ ПОКАЗНИКІВ БЕЗПЕКИ ЖИВОЇ ТОВАРНОЇ РИБИ

Програмою державного моніторингу визначені групи забруднювачів, що підлягають контролю. До числа небезпечних токсикантів, які здатні накопичуватися у продуктах харчування, відносять пестициди, радіонукліди, важкі метали тощо. Спеціалісти ветеринарної медицини повинні повною мірою виконувати покладені на них завдання щодо забезпечення безпеки та зниження ризиків, пов'язаних із споживанням харчових продуктів.

Метою нашої роботи було провести контроль безпеки живої товарної риби за умістом деяких забруднювальних речовин.

Результати досліджень показали, що у досліджених пробах риби більше містилось арсену, менше – плумбуму, кадмію та меркурію. Залишкові кількості окремих важких металів у різних видах риби незначно коливалися. Так, уміст плумбуму в м'ясі сріблястого карася становив $0,110 \pm 0,002$ мг/кг і був в 1,4 рази, а кадмію – в 1,1 рази вищим ($0,009 \pm 0,004$ мг/кг), порівняно з м'ясом українського лускатого коропа та товстолоба. М'ясо карася містило $0,251 \pm 0,015$ мг/кг арсену, що більше відповідно в 1,1 та 1,2 рази, ніж м'ясо коропа та товстолоба. У пробах карася уміст меркурію також був вищим в 1,3 рази, ніж у м'ясі коропа, та в 1,1 рази – товстолоба. На підставі аналізу одержаних даних можемо відмітити, що залишкові кількості важких металів у різних видах живої товарної риби були значно нижчими максимальних допустимих рівнів. Так, уміст плумбуму в м'ясі сріблястого карася був в 9,1 рази нижчим, порівняно з МДР. Товстолоб та український лускатий короп мали уміст цього ж токсичного елемента в 12,5 рази нижчий за регламентовані рівні. Рівень кадмію в пробах карася був нижчим в 22 рази, а коропа та товстолоба – в 25 разів. Уміст меркурію в м'ясі різних видів риби був нижчим в 33–43 рази, арсену – 4–4,7 разів, порівняно з гранично допустимими концентраціями цих забруднювачів.

Уміст ГХЦГ у м'язовій тканині усіх досліджених проб не перевищував 0,05 мг/кг, ДДТ – 0,01 мг/кг.

Показник питомої радіоактивності цезію-137 у м'ясі карася становив $24,0 \pm 5,2$, коропа – $23,2 \pm 1,2$ та товстолоба – $23,1 \pm 4,9$ Бк/кг. Уміст стронцію-90 також незначно коливався для різних видів риби і складав у м'ясі сріблястого карася $6,4 \pm 2,9$, українського лускатого коропа – $6,7 \pm 0,5$ та товстолоба – $5,8 \pm 1,8$ Бк/кг.

УДК 619:614.31:637.524.075:664

ІВАСЕНКО Т.Б., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **ХІЩЬКА О.А.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: hitska@btsau.kiev.ua

ОРГАНОЛЕПТИЧНІ ПОКАЗНИКИ ЙОГУРТІВ РІЗНОЇ ЖИРНОСТІ

В останні роки асортимент йогуртів значно розширився завдяки введенню до їх складу різноманітних наповнювачів та добавок. Одні з них впливають на смакові та ароматичні властивості продуктів, інші підвищують їх біологічну чи енергетичну цінність. Це також дозволяє виробнику розширити ринок збуту продукції за рахунок задоволення попиту широкого кола споживачів з різними харчовими уподобаннями. Сучасні технологічні лінії є універсальними, що дозволяє легко переводити їх на виробництво різного асортименту продукції.

З органолептичних показників у кисломолочних напоях враховують зовнішній вигляд і консистенцію, колір, смак та запах.

Свіжі кисломолочні напої характеризуються приємними смаковими, ароматичними та пластичними властивостями. Сировина, що використовується для виготовлення кисломолочних про-

дуктів формує їх споживні властивості, тому вона повинна бути доброякісною, бо її дефекти можуть передаватися готовим продуктам.

Результати оцінки консистенції показали, що йогурт з наповнювачем фруктовим «Абрикос» масовою часткою жиру 1,5 % (ПАТ «Кременчуцький міськмолзавод») був надмірно рідким. Незначне газоутворення було відмічено у йогурті з персиковим наповнювачем торгової марки "Галактон".

За результатами органолептичних досліджень показників смаку слід відзначити, що досліджувані зразки йогуртів мали чистий, кисломолочний смак, без сторонніх, непритаманних недоброякісному продукту, присмаків, з добре вираженим присмаком внесеного фруктового наповнювача. В той же час відмічено недостатньо виражені смак та аромат персикового наповнювача у йогурті виробництва ПАТ "Галактон". Крім того, йогурт з фруктовим наповнювачем "Чорничний" ТМ «Галактон» характеризувався кислуватим присмаком.

Найвищу бальну оцінку якості отримали йогурти з полуничним наповнювачем виробництва ПАТ "Галактон" і ПАТ «Кременчуцький міськмолзавод» (відповідно 19,1 та 19,3 бали).

Інші досліджені нами йогурти мали дещо нижчі оцінки за органолептичні показники (від 18,3 до 18,6 балів).

Найнижчу кількість балів за результатами органолептичної оцінки отримав йогурт з наповнювачем фруктовим «Абрикос» ПАТ «Кременчуцький міськмолзавод» – 17,9 бали, оскільки консистенція даного зразка характеризувалася значними відхиленнями від вимог ДСТУ.

УДК 619:614.31:637

КУДРИК В.А., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **ХЩЬКА О.А.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: hitska@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА СИРОГО ТОВАРНОГО МОЛОКА

Виключно висока харчова та біологічна цінність молока й одержаних з нього молочних продуктів робить їх незамінними в харчуванні людей різних вікових категорій. Але разом з тим питання якості та безпеки молока є надзвичайно важливим.

Метою нашої роботи було провести оцінку органолептичних та фізико-хімічних показників молока коров'ячого незбираного, одержаного в ПСП «Мрія» с. Косанове Гайсинського району Вінницької області.

За статистичними даними господарства середньодобовий надій молока за весь період лактації становив 23,8 кг на одну дійну корову. Найвищим він був на четвертому місяці лактації і становив в середньому 26,31 кг на 1 корову. На початку лактаційного періоду середньодобовий надій становив 23,96 кг, що на 2,35 кг нижче, ніж на піку лактації. Найнижчим був надій в кінці лактації – 20,95 кг, що відповідно нижче на 3,01 і 5,36 кг, ніж на початку та в середині лактації.

Досліджене молоко мало білий колір з жовтуватим відтінком, однорідну консистенцію, приємний солодкуватий смак. За ступенем чистоти в більшості випадків відповідало I групі. Окремі партії молока мали II групу чистоти, що свідчить, на нашу думку, про незадовільне фільтрування молока після доїння.

Важливим показником якості молока є його густина. Густина дослідженого молока на початку лактації становила 1029,3 кг/м³, в середині лактації вона знизилася на 1,1 кг/м³, а в кінці – зроста на 0,5 кг/м³ порівняно з першим місяцем лактації.

Масова частка молочного жиру в молоці за лактаційний період становила в середньому 3,48 %. Уміст сухої речовини в молоці незначно коливався і в середньому становив 11,62 %, що відповідало вимогам першого ґатунку.

У кінці лактації масова частка загального білка становила 3,21 %, що на 0,14 та 0,34 % більше, ніж у перший та другий періоди лактації відповідно.

Кислотність молока була найнижчою на початку лактації і становила 16,93 °Т, що відповідало вимогам екстра та вищого ґатунків. У середині та кінці лактації (літньо-осінній період) кислотність молока була найвищою і становила в середньому 18,13 °Т, що відповідало вимогам I ґатунку за ДСТУ 3662.

УДК 619:614.31:637.1/5.07

ІВАНЬКО Є.В., студентка 4 СП курсу
Науковий керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ПРОДУКЦІЮ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ В ДЕРЖАВНІЙ ЛАБОРАТОРІЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ м. БІЛА ЦЕРКВА

Завдання щодо визначення залишкових кількостей антибактеріальних препаратів у продуктах харчування нині є досить актуальним, що пов'язано з використанням вітчизняними виробниками нераціональних схем при лікуванні тварин та невисокою якістю харчових продуктів і сировини тваринного походження, що імпортується в державу.

Єроінтеграційний шлях розвитку України зумовлює жорсткіші вимоги до виробництва продукції тваринництва та контролю її якості й безпеки. Такі продукти повинні відповідати міжнародним стандартам, бути екологічно чистими та вільними від залишків токсичних речовин, лікарських препаратів та інших забруднювальних речовин.

Результати аналізу досліджень міської державної лабораторії ветеринарної медицини свідчать, що за досліджуваний період у 19 % випадків виявляли надлишкові кількості антибактеріальних препаратів у продукції тваринного походження. М'ясо та субпродукти, відібрані від яловичих напівтуш, містили антибіотики тетрациклінового ряду, стрептоміцин та пеніцилін, свинячих – антибіотики тетрациклінового ряду (до 4%) та пеніцилін (до 3%), заморожена імпортована яловичина – кормовий антибіотик бацитрацин (1,15%).

Частота виявлення залишкових кількостей антибактеріальних речовин у продуктах забою птиці в 2 рази вища порівняно з продуктами забою великої рогатої худоби. У 24 % проб продуктів забою птиці відмічали перевищення МДР тетрацикліну, зокрема, в нирках (45%), печінці (22%), м'ясі (17%).

Результати досліджень свідчать про недотримання терміну очікування перед забоєм тварин, яким застосовували антибактеріальні препарати; використання останніх з метою подовження терміну зберігання харчових продуктів. Тому застосування антибіотиків повинно бути контрольованим і не перевищувати у продуктах забою тварин максимально допустимих рівнів, затверджених МОЗ України. Потрібно привести у відповідність вітчизняні критерії оцінки тваринницької сировини до міжнародних стандартів, Директиви 96/23 ЄС та Постанови Ради ЄС 657/2002, розробити методи державного впливу на власників тварин, що допускають порушення параметрів допустимого вмісту забруднювальних речовин, знижуючи показники безпеки продукції тваринного походження.

УДК 619:614.31/.96:637.5.04/.07:636.4

МІРОШКІНА О.В., магістрант
Науковий керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ М'ЯСА ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ТРАНСПОРТУВАННЯ ТА ПЕРЕДЗАБІЙНОГО УТРИМАННЯ СВИНЕЙ

Адаптаційна можливість до надзвичайних подразників у різних тварин неоднакова і залежить від виду тварин та їх конституції. Існує від'ємна кореляційна залежність між м'ясною продуктивністю тварин та здатністю адаптації їх до дії стресорів.

Тому мета роботи полягала у вивченні впливу умов транспортування і передзабійного утримання свиней на якісні показники м'яса. Для цього необхідно було дослідити деякі біохімічні та мікробіологічні показники м'яса від свиней різної вгодованості, живої маси та передзабійної витримки.

Досліди проводили на чотирьох групах свиней, по п'ять тварин у кожній. I група – свині м'ясної вгодованості живою масою 90–100 кг; II – м'ясної вгодованості живою масою 110–120 кг; III – жирної вгодованості живою масою 130 кг і більше; IV група – свині м'ясної вгодованості живою масою 100–120 кг. Свині були доставлені на м'ясокомбінат автомашинами за температури повітря 6 °С, відстань – 120 км. Свині перших трьох груп були забиті через 2 години після доставки на м'ясокомбінат, тобто в стані транспортного стресу, а IV групи – після 18-годинної передзабійної витримки.

Проби м'яса для досліджень брали з трьохголового м'яза плеча, зберігали їх в охолодженому стані за температури 2 ± 2 °С. Дослідження проводили за 1, 2, 3, 4, 5, 7 і 13 діб.

Результати досліджень свідчать про те, що ступінь впливу транспортного стресу на якість м'яса залежить від вгодованості та живої маси свиней. Із трьох груп, забитих відразу після перевезення, найнижча якість відмічалася у м'ясі, отриманому від жирних свиней, воно мало високий показник *pH* (6,6–6,8), низький рівень умісту молочної кислоти і швидше піддавалося псуванню. Якість м'яса свиней, забитих після передзабійної витримки була значно вищою порівняно із м'ясом аналогічних груп свиней, забитих відразу після перевезення. Величина *pH* м'яса відпочилих свиней вже за добу складала 5,98, а вміст молочної кислоти був на 41–45 % вищим. Ознаки псування м'яса, отриманого від свиней, забитих з 18-годинною витримкою з'явилися лише на 13-у добу зберігання в охолодженому стані, тобто на 8 діб пізніше, ніж у м'ясі від свиней, забитих без відпочинку перед забоєм. Отже, для попередження негативного впливу транспортування забійних тварин на якість отриманого під час забою тварин м'яса необхідно суворо дотримуватися режиму передзабійного утримання, особливо під час перевезення жирних свиней живою масою більше 130 кг на значну відстань.

УДК 619:614.31:638.124.48.07

ЯКИМЧУК М.А., студентка 4 СП курсу
Науковий керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА БДЖОЛИНОГО ПРОПОЛІСУ В УМОВАХ ДЛВСЕ НА РИНКУ

Прополіс – смолиста речовина, яку бджоли збирають з бруньок дерев, переробляють та використовують як будівельний та дезінфікуючий матеріал.

Лікувальні властивості прополісу бджолиного були відомі ще в Стародавньому Єгипті завдяки його бактерицидній дії. Нині прополіс використовується як стимулятор специфічних та неспецифічних чинників імунітету та пролонгатор протимікробних препаратів.

Прополіс допускається до реалізації за наявності документів, що засвідчують умови його отримання на пасіці, її благополуччя щодо інфекційних та інвазійних хвороб бджіл.

За ветеринарної-санітарної експертизи прополісу бджолиного в умовах державної лабораторії ветеринарної-санітарної експертизи на ринку встановлено, що за зовнішнім виглядом він мав форму довгуватих грудочок сірого кольору з зеленкуватим відтінком, характерним смолистим різким запахом, гірким, злегка пекучим смаком, зі щільною структурою, неоднорідною на зломі, твердої консистенції, а під час розтирання руками – в'язкої, отже, за органолептичними показниками відповідав вимогам ДСТУ 4662–2006 «Прополіс. Технічні умови».

Найхарактернішим показником якості прополісу бджолиного є масова частка флавоноїдних сполук, що є найціннішими біологічно активними компонентами в цьому продукті, оскільки вони, в комплексі з іншими хімічними складниками, забезпечують лікувальну дію досліджуваного продукту. За нашими даними, кількість флавоноїдних сполук в досліджуваних зразках прополісу бджолиного була в межах 25–26 %, що відповідало мінімальному значенню, регламентованому національним стандартом.

У випадку змішування прополісу бджолиного з воском (для збільшення його маси), значно знижується вміст не лише флавоноїдних сполук, але й його антибактеріальна активність. Цей по-

казник нині досліджується не лише за умови виготовлення з прополісу бджолиного фармацевтичних препаратів, але й за його реалізації в натуральному вигляді. Антимікробна активність досліджуваного прополісу становила 5,0 мг/см³, масова частка воску – 15 %, що свідчило про його натуральність.

Таким чином, якість досліджуваного прополісу бджолиного відповідала регламентованим значенням чинного ДСТУ 4662–2006 «Прополіс. Технічні умови».

УДК 619:614.31:637.524.075:664

КАЛНАУС О.О., студент 6 курсу
Науковий керівник – **ХЩЬКА О.А.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: hitska@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА НАПІВКОПЧЕНИХ КОВБАС

В сучасній ковбасі можна знайти ряд різних харчових добавок: соєвий білок, харчові барвники, харчові композиції, картопляний крохмаль, рисову або манні крупи, ароматизатори м'яса тощо. Тому питання систематичного й належного ветеринарно-санітарного контролю за дотриманням технологічних інструкцій, якістю та безпечністю сировини, готової продукції сьогодні є надзвичайно актуальним.

Метою нашої роботи було оцінити показники якості напівкопчених ковбас салямі «Венгерська», «Московська нова» та «Краківська фірмова», які виготовлялися в умовах ПП «ПК «Золотий телянок».

Усі досліджені нами ковбасні батони мали чисту поверхню, непошкоджені оболонки. Ковбасні батони мали пружну консистенцію, дещо ніжнішою вона була у ковбасі «Краківська фірмова». За оцінки ковбасного фаршу на розрізі відмічали його однорідність. Характер та колір рисунку на розрізі відрізнявся для різних видів напівкопчених ковбас, що зумовлено особливостями їх рецептури. Так, салямі «Венгерська» мала однорідний рисунок, червоний колір фаршу, містила дрібно розмелені часточки свинячого шпику. На розрізі ковбас «Московська нова» та «Краківська фірмова» чітко виділялися шматочки шпику різних розмірів. Відмітимо, що шматочки шпику у ковбасному фарші ковбаси «Московська нова» були не рівномірно розподілені по всій масі виробу. Крім того, ця ковбаса мала всередині дрібні пустоти, що свідчить про недостатнє наповнення ковбасних оболонок та ущільнення ковбасного фаршу під час осадження. На розрізі ковбаси «Краківська фірмова» ми відмічали наявність невеликих шматків шпику і м'яса, що зумовлено особливостями підготовки ковбасного фаршу.

Масова частка води в досліджених нами 3-х пробах салямі «Венгерська» не перевищувала допустимого рівня і в середньому становила 50,7 %, білку – 16,6 %. Досить високим був вміст жиру в ковбасах –30,83 %, що зумовлено, на нашу думку великою кількістю внесеного шпику та використанням жирних сортів м'яса. Масова частка кухонної солі в досліджених пробах ковбас не перевищувала допустимого рівня і становила в середньому 4,27 %.

Масова частка води в напівкопченій ковбасі «Московська нова» була на верхній межі норми і становила в середньому 51,93 %. Уміст білку в окремих пробах ковбас значно коливався – від 15 до 18 % (за середнього вмісту 16,73%). Уміст жиру в цій ковбасі становив 29,43 %. Це досить високий показник, хоча і значно менший за максимальний нормований рівень. Масова частка кухонної солі в окремих пробах незначно коливалася і становила 4,2 %.

Масова частка води в ковбасі «Краківська фірмова» складала 54,33 %. У першій дослідній пробі відмічали незначне (на 0,6%) перевищення вмісту води за нормований показник ТУ. Уміст жиру в ковбасі складав 29,0 %, за коливання в окремих пробах від 28 до 31 %. Масова частка солі становила 4,3 %.

Отже, як видно з одержаних даних, за органолептичними та фізико-хімічними показниками усі досліджені нами ковбасні вироби відповідали вимогам нормативної документації, що свідчить про дотримання на підприємстві технологічних інструкцій.

УДК 619: 616-091. 8: 637. 562.06

МАРТОШЕНКО А.А., студент 4 курсу
Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ГІСТОЛОГІЧНІ ЗМІНИ У ПЕЧІНЦІ ТА НИРКАХ НЕКАТЕГОРІЙНОГО МОЛОДНЯКУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

В сучасних умовах на м'ясопереробні підприємства надходить різноманітний забійний контингент великої рогатої худоби. Виробники сільськогосподарської продукції з різних причин змушені здавати на забій тварин, які згідно із встановленими стандартами належали до некатегорійних, тобто худих. Патологічно змінені органи і туші піддають технічній утилізації, а м'ясо схудлих тварин та внутрішні органи згідно з ГОСТом 779-55 використовують лише для промислової переробки.

Відсутність переконливих даних щодо якості такої яловичини зумовила необхідність проведення досліджень з вивчення якості продуктів забою, отриманих від худих тварин.

Дослідження виконували на базі сільськогосподарського підприємства "Надія" Ставищенського району Київської області. Нами вивчено ступінь вираженості патогістологічних змін у внутрішніх органах (печінці, нирках) некатегорійного молодняка великої рогатої худоби.

Гістологічне дослідження зразків незмінених макроскопічно органів (нирки, печінка) вказує на наявність і розвиток у них різних дистрофічних процесів.

Під час розгляду гістопрепаратів печінки (зб. 40 x 7) видно, що центральна вена слабко заповнена кров'ю, балочна структура збережена від центру до периферії. Цитоплазма гепатоцитів блідо-рожева, просвітлена, ядра видно чітко. Частина гепатоцитів збільшена в об'ємі. У їхній протоплазмі проглядається значна кількість зерен білкової природи. Мікроскопічні зміни печінки також проявляються у вигляді жирової дистрофії (інфільтрації). При збільшенні (8 x 7) виявлено, що балочна структура органа порушена, гепатоцити збільшені, мають округлу форму. Жир накопичувався у клітинах у вигляді великої краплі, відтісняючи цитоплазму і ядро на периферію, внаслідок чого гепатоцити набували вигляду типових жирових клітин (персноподібні клітини).

Гістологічні зміни нирок проявлялися мутним набуханням епітелію ниркових каналців. При збільшенні (40 x 7) цитоплазма була непрозора, мутна із слабко вираженою зернистістю. Просвіт каналців закритий набухлим епітелієм, усередині якого знаходилася білкова маса. Окрім зернистої дистрофії, у нирках виявлялася гіаліново-крапельна дистрофія. Під час розгляду гістопрепарату (зб. 40 x 7), видно, що епітелій ниркових каналців містить білкові краплі різного розміру, які забарвлені у світло-рожевий колір.

У нирках (зб. 20 x 7) були виявлені також і атрофічні зміни. Петлі клубочкових капілярів потовщені, їхні базальні мембрани гіалінізовані, у проміжках між петлями спостерігали розростання сполучної тканини.

Результати гістологічних досліджень макроскопічно незмінених внутрішніх органів вказують на наявність і розвиток у них таких процесів: білкова зерниста та жирова дистрофії печінки, мутне набухання та гіаліново-крапельна дистрофія епітелію ниркових каналців та атрофія клубочків нирок.

УДК 619:616 – 071: 616. 981. 49: 636.4

МАТВІЙЧУК Р.О., студент 5 курсу
Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський державний аграрний університет

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА САЛЬМОНЕЛЬОЗУ ПОРОСЯТ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Сальмонельоз - це інфекційне захворювання всіх видів тварин в т.ч. птиці з перших днів життя і до 6-місячного віку, переважно відлучених, яке характеризується при гострому перебігу гарячкою і розладами травлення, а при хронічному – ураженням легень і суглобів. У дорослих тварин захворювання перебігає у латентній формі. Метою роботи було вивчення причин виникнення захворювання свиней сальмонельозом, а також методів захиттевої і посмертної діагностики.

У СП "Зоря" с. Матусів склалися всі умови для виникнення і поширення факторних інфекційних захворювань різновікових груп свиней. Їх появи і розповсюдженню сприяв і той факт, що відповідно до плану профілактичних і протиепізоотичних заходів щеплення свиней проти сальмонельозу не проводилося. У разі виникнення сальмонельоз перебігає у вигляді ензоотії, носить гострий або підгострий перебіг. По мірі розвитку захворювання в інфекційний процес поступово включається молодняк різновікових груп свиней, проте на початку розвитку захворювання здебільшого виявляють у поросят-сисунів і відлучених поросят.

Вивчення спеціальної літератури, аналіз статистичних даних та результатів власних досліджень дали можливість більш глибоко вивчити епізоотичні особливості, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни сальмонельозу різновікових груп поросят і провести аналіз комплексу оздоровчих заходів у господарстві.

Гостра форма перебігу сальмонельозу здебільшого виявляється у поросят-сисунів і відлучених поросят. Для гострої форми перебігу характерна висока температура тіла, пригнічення та відмова від корму. З розвитком проносу хворі поросята швидко слабнуть, у них з'являється синюшність шкірних покривів. Фекалії за розвитку ентериту стають рідкими, зелено-жовтого кольору, з домішками слизу і обривків слизової оболонки. Основні патологоанатомічні зміни виявляють у вигляді гострого катарального ентериту з крововиливами, септичної селезінки, міліарних некрозів печінки, серозного запалення брижових лімфатичних вузлів та застійної гіперемії і набряку легень. Своєчасна ізоляція та лікування хворих на сальмонельоз тварин, профілактичне щеплення клінічно здорових поросят у період ензоотії, щеплення за два тижні до опоросу порісних свиноматок, регулярна дезінфекція після кожного випадку виявлення захворювання сприяють зниженню рівня захворюваності поросят сальмонельозом.

УДК 619: 616-091. 8: 637. 562.06

ЯРОВЕНКО С.А., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ДИСТРОФІЧНІ ТА НЕКРОТИЧНІ ЗМІНИ У М'ЯЗАХ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ЗА САРКОЦИСТОЗУ

Саркоцистоз- це зоонозне захворювання, яке викликають кокцидії роду *Sarcocystis*. Дані спеціальної літератури свідчать про те, що вивчення ступеня патогенності саркоцист для тварин було й лишається предметом наукових дискусій. Думка про те, що саркоцистоз фактично не завдає шкоди організму, оскільки не викликає суттєвих змін у м'язах і органах уражених тварин, останнім часом змінилася. Численні дані вказують те, що саркоцисти здатні викликати значний клінічний прояв та патоморфологічні зміни.

У природних умовах гострий саркоцистоз виникає рідко. Причину цього явища встановили ряд вчених, провівши досліди з імунізації свиней. Автори показали, що шляхом постійного введення в організм тварин незначних доз спороцист від собак, можна викликати імунітет, у результаті розвитку якого, тварини не лише здатні витримувати повторне зараження значними дозами саркоцист, але й бути стійкими до інфекції протягом тривалого часу.

Проте найбільших збитків тваринництву завдає субклінічна форма захворювання – хронічний саркоцистоз, який характеризується розвитком саркоцист у м'язах скелету, серця, стравоходу, діафрагми та у тканинах центральної нервової системи.

Враховуючи зазначене вище нами проведено детальний мікроскопічний аналіз продуктів забою молодняку великої рогатої худоби, завезеного із господарства, яке неблагополучне щодо саркоцистозу. Характерних для саркоцистозу макроскопічних змін у вигляді гідремії, дряблості м'язів тулуба і серця, які б вказували на інтенсивне ураження саркоцистами не було виявлено.

У чотириголовому м'язі яловичини великої рогатої худоби реєстрували некротичні процеси, які проявлялися стоншенням волокон, у багатьох випадках-фрагментацією, відсутністю поперечної смугастості м'язів, руйнуванням або атрофією м'язових волокон у місцях локалізації саркоцист.

Наслідком інвазування м'язової тканини саркоцистами був також розвиток слизової дистрофії міжм'язової сполучної тканини. Набухлі клітини сполучної тканини мали округлу, веретеноподібну форму. Між клітинними відростками виявляли нагромадження слизоподібної маси. Сполучнотканинні волокна перебували у стані розпушення й стоншення, а в подальшому руйнувалися.

Гістологічна структура серцевого м'язу за саркоцистозної інвазії була збережена, ядра темно-фіолетового кольору, базофільні, сигароподібної форми. У м'язовому пучку між м'язовими волокнами спостерігали їх чітке відмежування за рахунок розпушення міжм'язових структур. У серцевому м'язі виявляли поодинокі округлої форми темно-синього кольору саркоцисти.

Таким чином, гістологічні дослідження ураженої саркоцистами яловичини вказують насамперед на деструкцію м'язової тканини, некротичні зміни та розвиток слизової дистрофії міжм'язової сполучної тканини.

УДК 619: 616-091. 875.

ВИНОГРАДОВ В.Л., магістрант

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПАТОМОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА КОЛІБАКТЕРІОЗУ ТЕЛЯТ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Колібактеріоз телят значно поширений в Україні незалежно від пори року, кліматичних факторів, умов утримання, завдаючи значних економічних збитків галузі тваринництва.

Колібактеріоз телят – гостра інфекційна хвороба молодняка тварин, збудником якої є патогенні сероваріанти кишкової палички. Проявляється вона різними клінічними та морфологічними ознаками, залежно від властивостей збудника, виду тварин, їх віку, резистентності та впливу факторів зовнішнього середовища.

Метою нашої роботи було визначення патоморфологічних змін у органах та тканинах за септичної та ентеритної форми колібактеріозу телят.

За спалаху хвороби в умовах господарства було проведено діагностичний розтин трупів телят 3- та 6-денного віку.

При септичній формі колібактеріозу трупи телят 2 -3 денного віку без ознак зневоднення. В заплюсневих, кульшових суглобах виявляли плямисті крововиливи.

У двох- та тристулкового клапанах – крововиливи типу гематом. Слизова оболонка сичуга почервоніла, набрякла і вкрита значною кількістю сірого слизу. Тонкий кишечник наповнений помірною кількістю сіро-жовтого хімусу, гіперемійований. Селезінка збільшена, розрихлена, малюнок не виражений.

За ентеритної форми колібактеріозу трупи тварин виснажені, зневоднені. Патологоанатомічні зміни в суглобах, серці, аорті, селезінці подібні до таких, що виникають при септичній формі, але більш інтенсивніше виражені запальні процеси у тонкому кишечнику (дифузний катарально-геморагічний ентерит).

Таким чином, розтином встановлені наступні патолого-анатомічні зміни: крововиливи в суглобах та серці, катаральне та геморагічне запалення у тонкому кишечнику, септична селезінка.

УДК 619: 616 – 092:614.782,221:635.2

КРАВЧЕНКО І.М., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА ДИЗЕНТЕРІЇ СВИНЕЙ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Дизентерія – інфекційне захворювання, що супроводжується геморагічним чи геморагічно-дифтеритичним колітом, виснаженням і загибеллю тварин. Хвороба виникає в осінньо-зимовий

період і уражує переважно молодняк віком від 2-х до 6-ти місяців. Метою нашої роботи було визначення патоморфологічних змін у органах та тканинах за гострого перебігу дизентерії у свиней. У листопаді 2011 року в СТОВ «Агростарт» Черкаського району Черкаської області загинуло 8 поросят, які були доставлені до секційної зали ветеринарних клінік факультету ветеринарної медицини БНАУ з метою проведення діагностичного розтину. За результатами патолого-анатомічного розтину були виявлені зміни, характерні для гострого перебігу дизентерії свиней.

Шлунок помірно наповнений кормовими масами. Слизова оболонка дна шлунка інтенсивно забарвлена в темно-червоний колір, набрякла, вкрита сірим тягучим слизом. Слизова оболонка тонкого відділу кишечника набрякла, дифузно забарвлена в сіро-червоний та темно-червоний колір, вкрита сірим слизом.

Петлі товстого кишечника з боку серозної оболонки забарвлені в сіро-червоний колір слизова оболонка набрякла, розпушена, у верхівках складок сіро-жовте нашарування фібрину, що важко відокремлюється.

Печінка збільшена, плямисто забарвлена в сіро-жовтий та червоно-коричневий колір. Серце збільшене, нерівномірно забарвлене в сірий та сіро-червоний колір, епікард гладенький, блискучий. Міокард зів'ялої консистенції, на розрізі – сіро-червоний, сухий, малюнок не чіткий.

Таким чином, розтином встановлені наступні патолого-анатомічні зміни: гострий катаральний гастроентерит; геморагічно-дифтеритичний коліт; білкова зерниста дистрофія міокарду; токсична дистрофія печінки, що характерні для гострого перебігу дизентерії свиней.

УДК 619: 616 – 092:614.782,221:635.2

КУДРЯ А.М., студ. 4 курсу СП

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА ГЕМОРАГІЧНОЇ ХВОРОБИ КРОЛІВ

Вірусна геморагічна хвороба кролів – гостре, високо контагіозне захворювання кролів, яке характеризується блискавичним перебігом, проявом важкого геморагічного синдрому і високою летальністю. Збудник захворювання – РНК- геномний вірус з родини *Caliciviride*.

На вірусну геморагічну хворобу хворіють кролі, старші 2- місячного віку. Спалахи хвороби мають виражену сезонність (лютий- квітень). Так, у квітні 2009 року на приватній кролефермі « Відродження» Лисянського району Черкаської області виникло захворювання серед дорослих кролів. За добу загинуло 16 тварин, які було доставлено в секційну залу Білоцерківського НАУ для проведення діагностичного розтину.

Розтином було встановлено патологоанатомічні зміни в трахеї, легенях, печінці, серці, нирках, шлунково-кишковому тракті.

Характерними були крововиливи на слизовій оболонці трахеї, під капсулою селезінки, нирок.

Серце збільшене, забарвлено з поверхні в червоно-сірий колір, під епі- та ендокардом дрібні крововиливи.

Легені в стані гострої застійної гіперемії та набряку. Вони тістоподібної консистенції, нерівномірно забарвлені в темно та світло-червоний колір, з поверхні розрізу стікає не згорнута темно-червона кров, а з бронхів при натискуванні виділялась піниста рідина.

Селезінка збільшена в 1,5-2 рази, краї заокруглені, капсула напружена. На розрізі пульпа темно-червона, рихла. Нирки збільшені, сильно кровонаповненні, червоно-коричневого кольору з дрібними крапковими крововиливами під капсулою.

У шлунково-кишковому тракті катарально-геморагічне запалення з дрібними крапковими крововиливами на слизовій оболонці дванадцятипалої та прямої кишок.

При гістологічному дослідженні на перший план виступають порушення гемоциркуляції у вигляді гіперемії, стазу, крововиливів.

Таким чином, за результатами патоморфологічних досліджень було встановлено зміни властиві для геморагічної хвороби кролів.

УДК 619: 616 - 091:615.982,211:636.2

МОМОТ М. С., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА ТУБЕРКУЛЬОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Туберкульоз великої рогатої худоби завдає тваринництву найбільших економічних збитків внаслідок загибелі тварин, передчасного їх вибраковування, знезараження туш, недоотримання молодняка та молока.

Мета нашої роботи полягала у вивченні патоморфологічних змін в органах і тканинах при туберкульозі великої рогатої худоби в умовах неблагополучного господарства.

При плановому діагностичному дослідженні (туберкулінація) великої рогатої худоби в період з 21 по 24 квітня 2009 року у СВК «Зірка» Шполянського району Черкаської області було виявлено 45 тварин, позитивно реагуючих на туберкулін, у тому числі корів – 23.

Відповідно до інструкції «Про заходи з профілактики та оздоровлення тваринництва від туберкульозу» на благополучній фермі для вивчення епізоотичної ситуації та природи сенсibiliзації до туберкуліну, тварин піддали діагностичному забою. Відповідно з інструкцією, 10 тварин з більш вираженою алергічною реакцією були вимушено забиті на Черкаському м'ясокомбінаті, де під час забою у частини тварин були виявлені патолого-анатомічні зміни, характерні для туберкульозу великої рогатої худоби.

Туберкульозний процес у вимушено забитих тварин супроводжувався утворенням макроскопічно-сформованих туберкульозних вузлів, різних за розмірами. Локалізація первинних осередків указувала на зараження худоби як через органи дихання, так і через травну систему. У випадку зараження через дихальну систему первинний осередок виявляли в легенях, бронхіальних вузлах. При зараженні через травну систему первинні осередки виявляли у залоткових і мезентеріальних лімфатичних вузлах.

У молодняка великої рогатої худоби первинне ураження лімфатичних вузлів мало вигляд осередків казеозу, неправильної форми, розміщених здебільшого у кірковому прошарку, дорослої великої рогатої худоби – у вигляді вузликів. Самі лімфатичні вузли були не значно збільшені в об'ємі, щільні та бугристі, на розрізі виявляли туберкули сірого кольору з чітко обмеженим некрозом у центрі.

Таким чином, результати власних досліджень та спостережень у неблагополучному щодо туберкульозу великої рогатої худоби господарстві дали змогу зробити наступні висновки:

1. При зараженні збудником туберкульозу аерогенним та аліментарним шляхом в органах та регіонарних лімфовузлах виявляли специфічні туберкульозні вузлики (туберкули).
2. Можливим джерелом туберкульозної інфекції великої рогатої худоби є завезення худоби із неблагополучних господарств регіону.
3. Низький рівень оздоровчих заходів, несвоєчасне виділення, ізоляція та перетримання хворих на туберкульоз тварин у загальному стаді сприяли широкому поширенню хвороби у господарстві.

УДК 619:617.50:636.7–8.22/.28

ЗАДОРОЖНЯ Н.Г., студентка 3 СП курсу
Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПАТОМОРФОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТУБЕРКУЛЬОЗУ СОБАК

На туберкульоз собаки хворіють відносно рідко. Вони більш сприйнятливі до *M. bovis* і *M. tuberculosis*, у меншому ступені до *M. avium*. У собак типові за будовою туберкули бувають рідко. Зазвичай вогнища ураження представлені гранульомами з макрофагів – епітеліоїдних клі-

тин, оточених демаркаційною зоною фіброзної тканини, у якій присутні нечисленні лімфоцити й плазматичні клітини. Гігантські клітини зустрічаються як виключення, некроз виникає лише у великих туберкулах. Макроскопічно туберкульозні ураження нагадують вузлики пухлини; їх саркомо-подібний вигляд може послужити приводом для невірної анатомічного діагнозу. Включення із сірувато-білої гомогенної тканини призводять до збільшення лімфатичних вузлів, утворюють вогнищеві й дифузні ураження кишечника й інших внутрішніх органів. Ці зміни можуть бути розцінені як лімфома. В легенях у собак первинні ураження утворюються переважно в дорсальних (верхніх) частинах діафрагмальних часток. Це щільні сіро-білі вузлики діаметром 1–3 см, на розрізі можуть бути однорідними або розм'якшеними в центрі. Вузлики часто розташовуються під плеврою, часто з'єднуючись невеликим свищем з вогнищем серозно-фібринозного або фібринозно-геморагічного плевриту. В інфекційний процес завжди утягуються бронхіальні або середостінні лімфатичні вузли. Вони можуть бути збільшені, з наявністю великих некротичних вогнищ. Досить часто відбувається поширення збудника по бронхах, що призводить до виникнення туберкульозного бронхіту й бронхопневмонії. Бронхопневмонія також може супроводжуватися розм'якшенням ураженої ділянки з наступним утворенням порожнин – каверн. Також при туберкульозі в собак нерідко виявляють плеврит і асцит (або серозний перитоніт); останній супроводжує туберкульоз органів черевної порожнини. У плевральних порожнинах накопичується велика кількість серозно-фібринозного ексудату, що часто має домішки еритроцитів (червоне забарвлення). Плевра стовщена за рахунок грануломатозних розростів. Ураження плеври можуть бути вогнищевими, дифузійними, одно- або двосторонніми. Туберкульоз черевної порожнини містить у собі гранульозні ураження лімфатичних вузлів брижі, печінки, серозних покривів. Ураження перикарда в більшості випадків приводить до його зрощення з епікардом. У деяких випадках серцева сорочка містить серозно-фібринозний або геморагічний ексудат, або покрита буро-червоними або сірувато-білими, що частково зливаються грануляціями. Інші органи при туберкульозі в собак уражуються рідше, хоча можуть бути туберкули в мозкових оболонках, судинній оболонці очей, у статевих органах, кісках (у кістках поряд з вогнищевими ураженнями діагностують також гнійно-некротичні остейти й остеомієліти), шкірі (вузлики й виразки).

УДК 619:617.50:636.7–8

КОЗАРЬ П.В., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПАТОМОРФОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПАСТЕРЕЛЬОЗУ КІШОК І СОБАК

Пастерельоз – хвороба домашніх тваринних багатьох видів, що проявляється як первинна хвороба або як вторинне захворювання; останнє в основному при вірусних хворобах органів ди- хання.

Ця хвороба досить часто виникає як аутоінфекції або як раньова при укусах тому, що пастерели є звичайними мешканцями ротової порожнини й глотки в собак і кішок. У воротах інфекції збудник розмножується, проникає в лімфатичну і кровоносну системи, викликаючи ушкодження кровоносних судин частіше у легеневій системі (розвиваються різні форми пневмонії, а також набряк у підшкірній клітковині). До пастерельозу звичайно сприйнятливі молоді тварини, але найбільш типові клінічні і патологоанатомічні ознаки хвороби спостерігаються у дорослих тварин.

У собак патологія пастерельозу досить обмежена: описані лише ураження легенів; у таких випадках захворювання разом з пастерелами звичайно спричинюють інші бактерії (бордетели), або ж пастерельозному ураженню легенів передують аспіраційна пневмонія. Частіше ж усього пастерела в запаленні легенів відіграє вторинну роль, ускладнюючи чуму м'ясоїдних, інші вірусні хвороби.

У запаленні легенів у собак пастерели спричинюють його фібринозний характер або додають фібринозний компонент до інших проявів пневмонії, властивим первинній причині. Наприклад, до гнійної пневмонії, що типова для бордетели, або до катаральної, яка властива чумі. У кішок прояв

пастерельозу більш варіабельний. У тварин цього виду *P. multocida* відносно часто викликає запалення середнього вуха. У хронічних варіантах пастерельозного отиту можливе поширення інфекційного процесу на оболонки головного мозку. При цьому виникає дифузний гнійний менингіт і дуже рідко абсцес мозку, що локалізується переважно в мозочку або стовбурній частині. *P. multocida* може обумовити в кішок фібринозну бронхопневмонію, що іноді переходить у септичну. У таких випадках можливі зміни, аналогічні системному пастерельозу у тварин, більше сприйнятливих, ніж м'ясоїдні: вогнищевий емболічний інтерстиціальний нефрит, лімфаденіт різних вузлів. Досить часто пастерельоз є причиною так званого імпетіго в кошенят – папульозо-пустульозного дерматиту, що починається в ділянці шиї й поширюється на ділянку голови й тулуба. Це захворювання фахівці схильні зв'язувати із частим переносом кошенят кішкою, що тримає їх у пащі.

Таким чином, пастерельоз у патології м'ясоїдних має переважно секундарний характер.

УДК 619:616.982.211:636.22/.28

РІВНА Г.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ТУБЕРКУЛЬОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Туберкульоз широко розповсюджений в багатьох країнах світу і є типовою стійловою інфекцією, хоча зараження спостерігається і при пасовищному утриманні.

Захворювання поширюється в стаді повільно, масове перезараження відбувається впродовж багатьох місяців. Значним фактором, що сприяє розповсюдженню збудника є порушення умов утримання та годівлі тварин.

У жовтні 2011 року в ТОВ “Відродження” Таращанського району Київської області був проведений діагностичний забій 14 позитивно реагуючих голів ВРХ, із них 2 голови мали патологоанатомічні зміни властиві туберкульозу.

Було встановлено, що заглоткові та середостінні лімфатичні вузли були збільшені, ущільнені, деформовані, гіперемійовані, горбисті. На їх розрізі можна спостерігати сіро-жовтуваті осередки некротизованої тканини в кірковій і мозковій речовині лімфовузла, оточені гіперемійованою тканиною (зона перифокального запалення).

Ділянки враження легенів частіше локалізувались в одній із діафрагмальних часток. Ззовні вони відрізнялись від оточуючої легеневої тканини більш інтенсивним червоним забарвленням, були ущільнені, а на розрізі містили сіро-жовтуваті осередки некротизованої тканини, оточені зоною перифокального запалення, що засвідчує про активний розвиток туберкульозного процесу і в легенях.

При гістологічному дослідженні було встановлено, що при ацинозній формі туберкульозу враженню підлягали кінцеві бронхіоли з альвеолярними ходами і альвеолами; ацинозно-нодозній формі виявляли злиття кількох поряд розташованих ацинусів; лобулярній – проходило втягування окремих легеневих часточок; лобарній – процес значно поширювався на окремі або кілька часток легенів (пневмонія туберкульозного походження).

У однієї тварини спостерігали туберкульозні вузлики на серозних покриттях, які мали схожу будову до вузликів у легенях.

Також виявили почервоніння слизової оболонки клубової кишки, а у солітарних фолікулах сіро-жовті вузлики та виразки.

Печінка була дещо збільшена, не однотонно забарвлена у червоний та сіро-червоний колір, дряблувата, спостерігали ділянки ущільнення сіро-жовтого кольору, розміром з просяне зерно, на розрізі мальюнок зітертий, колір як і на поверхні, поверхня була сухувата.

Тварини були незадовільної вгодованості з ознаками загальної анемії.

Гістологічними дослідженнями були виявлені множинні туберкульозні ураження в лімфовузлах, міліарно-казеозна або ексудативно-казеозна пневмонії в різних частках легенів, в одній ко-

рови виявили міліарний туберкульоз нирок. У однієї голови був виявлений доброякісний перебіг туберкульозу, що підтверджувався розвитком продуктивного туберкульозу в легенях та гіаліноз туберкульозної гранульоми в заглибленому лімфовузлі.

Таким чином, встановлені патологоанатомічні зміни свідчать про генералізацію туберкульозного процесу серед сприйнятливої поголів'я корів.

УДК 619:616-006.5/6:636.7:611.66

ТИМОШЕНКО Ю.В., магістрант

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ПУХЛИН СТАТЕВИХ ОРГАНІВ У СОБАК ТА КІШОК ЗА ДАНИМИ ЦЕНТРУ ВЕТЕРИНАРНОЇ ДОПОМОГИ «ZOOLEKAR» м. ФАСТІВ

Клінічне обстеження кішок та собак, що надходили в центр ветеринарної допомоги «Zoolekar» м. Фастів з ознаками: кахексія, загальна слабкість, відмова від їжі, періодичні маточні кровотечі, іноді загальна анемія, або піометрит, вимагало подальшого інструментального обстеження хворої тварини. Для цього проводили УЗД, а при необхідності – рентгенологічне дослідження.

Як правило, у хворих тварин при УЗД встановлювали збільшення матки в розмірах, яка була заповнена анехогенним вмістом, в одному з рогів матки, як правило, виявляли гіперехогенні об'ємні утворення, рідше – множинні дрібні гіперехогенні ущільнення, а при оваріогістероектомії – підтверджували діагноз – неоплазма матки.

Гістологічне дослідження пухлин, які були одержані після оваріогістеректомії кішок та собак, показало, що більшість з них за будовою відносилися до фіброміом, лейоміом, лейоміосарком та аденокарцином. Перші дві форми частіше виявляли в рогах та тілі матки собак, а злоякісні неоплазми – в матці кішок.

Дослідженнями встановлено, що у собак частіше в тілі матки виявляли лейоміоми: поодинокі, щільні, досить значних розмірів, сірого кольору, шароподібної форми утворення, чітко відмежованого від оточуючих тканини.

Мікроскопічно встановлено, що лейоміома складалася із веретеноподібних клітин з паличкоподібними або пухирчастоподібними ядрами і ацидофільною цитоплазмою. Клітини зібрані у пучки, які мають різні напрямки. Фігури мітозів майже не спостерігалися.

Лейоміосаркоми, що були виявлені частіше у кішок, ніж собак, макроскопічно мали вигляд множинних вузлів, м'якої консистенції, сірого, або сіро-червоного кольору. На розрізі їх поверхня часто мала строкатий малюнок за наявності крововиливів і вогнищ некрозу. При мікроскопічному дослідженні ці пухлини мають круглі гіперхромні ядра і велику кількість патологічних мітозів, самі клітини витягнуті, великі. Добре виражений клітинний і тканинний атипізм.

У кішок, як правило, виявляли злоякісні форми як прості, так і змішані. Так, у матці цих тварин виявили змішані форми аденокарцином. Пухлини з одного боку мали будову аденокарциноми з множинними дрібними та великими кістами, місцями сосочкової будови з ділянками мало диференційованого аденогенного раку й метастазом необластоми в інші шари матки, навіть органи. В інших випадках, ці пухлини мали будову внутрішньо часточкової папіломи з ділянками папілярного та адематоного раку з вираженою хрящовою метаплазією й внутрішньо протоковою папіломою з ділянками малігнізації.

Таким чином, більш злоякісні форми пухлинних процесів в матці виявляли у кішок, ніж собак, віком старше 7–8 років. Найчастіше неоплазми діагностували після проведення оваріогістеректомії, рідше хірургічного видалення пухлини.

УДК 619:616.981.48:636.2053

КРОХМАЛЬ П.М., студент 4 курсу
Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКА КОЛІБАКТЕРІОЗУ ТЕЛЯТ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Колібактеріоз – одне з найбільш поширених захворювань новонароджених телят в ТОВ «Мало-Антонівське» Білоцерківського району Київської області, яке складає 53,8 % хворих телят від загальної їх кількості, з летальністю 18,4 %. Найбільш часто захворювання зустрічається в зимо-весняний період. Діагноз «гостра форма колібактеріозу» був поставлений на основі анамнестичних даних, за результатами клінічного обстеження, а також змін, що виявили при патолого-анатомічному розтині трупів та бактеріологічного дослідження патматеріалу.

При захворюванні у новонароджених телят перших 3-х днів життя відмічали підвищення температури тіла, прискорення дихання та пульсу, гіперемію видимих слизових оболонок з діapedезними крововиливами. Тварини тяжко піднімалися, переважно лежали. Іноді спостерігали пронос, апетит був відсутній. Телята, яких не лікували, гинули протягом 1–2-х діб. У хворих телят віком 3–7 днів температура тіла також підвищувалась, але упродовж доби вона знижувалась до норми. Інколи у тварин спостерігали запори, які змінювалися діареєю. При пальпації черевної стінки виявляли болючість. У телят спочатку знижувався, а потім зникав апетит, а перед загибеллю відмічали судоми кінцівок. Хворі тварини гинули на 3–5-й день від початку захворювання.

При проведенні патолого-анатомічного розтину були поставлені наступні діагнози: гострий катаральний абомазит і ентерит з плямистими крововиливами; крововиливи типу гематом у клапанному апараті серця; множинні розриви інтими аорти; крапкові крововиливи під епікардом, в заплюсневих і кульшових суглобах; серозне запалення мезентеріальних лімфовузлів; білкова дистрофія печінки, нирок і міокарду; рогова дистрофія на межі сітки і книжки.

Хворих телят віком 3-7 діб поділили на три групи по 7 голів у кожній. У першій групі застосовували: неоміцину сульфат, глюконат кальцію, NaCl та відвар лікарських трав; у другій – байтрил, хлористий кальцій, глюкозу, NaCl та відвар лікарських трав; у контрольній групі використовували сульфален, антиадгезивну і антиоксичну сироватку проти ешеріхіозів сільськогосподарських тварин (ААСПЕМ), глюкозу, NaCl та відвар лікарських трав. Ефективність лікувальних заходів при колібактеріозі телят найкращою була у другій дослідній групі де з 7 хворих тварин всі сім одужали, тривалість лікування складала п'ять діб. Позитивний результат отримали і в контрольній групі, але тривалість лікування складала сім днів. На відміну від інших груп, в першій – з 7 хворих тварин, п'ять одужали, що складає 71,4% від загальної кількості хворих, а дві загинули, що складає 28,6 % від загальної кількості хворих. Це на нашу думку пов'язано з чутливістю збудника до різних видів антибіотиків.

УДК 619:616.98:579.842.11–091:636.4

ГАНДЕРА В.М., студент 5 курсу
Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА КОЛІЕНТЕРОТОКСЕМІЇ

Часто причиною загибелі молодняка свиней терміну відлучення є коліентеротоксемія. Захворювання носять гострий перебіг і не завжди лікувальна допомога буває своєчасною.

Тому за диференціальної діагностики коліентеротоксемії слід мати на увазі інфекційні хвороби та деякі отруєння, за яких спостерігають подібні клінічні ознаки.

Диференціюють набрякову хворобу в поросят від захворювань подібних за епізоотологічними, клінічними і патологоанатомічними ознаками: сальмонельозу, чуми, дизентерії, хвороби Те-

шена (ЕЕС), Ауескі, диплококової інфекції, дизентерії, отруєння кухонною сіллю та госиполом.

Для колієнтеротоксемії характерні набряки підшкірної клітковини, підслизовій основі донної частини шлунку і стінки та брижі товстого кишечника.

Хвороба Ауескі вражає свиней усіх вікових груп, зокрема 100%-во хворіють поросята до 10-денного віку. За ЕЕС відсутні набряки, розвивається параліч тазових, а потім – грудних кінцівок.

Диференціюють сальмонельоз з урахуванням симптомів, віку, патолого-анатомічних змін і результатів бактеріологічних досліджень. При чумі селезінка не збільшена, відсутні некрози і сальмонельозні гранульоми в печінці. За гострого перебігу чуми розвивається геморагічний діатез, геморагічний лімфаденіт та геморагічні інфаркти в селезінці.

За гострого перебігу дизентерії типовим є дифузний геморагічний коліт, для підгострого і хронічного – дифузний крупозно-дифтеретичний коліт. Диплококова інфекція в багатьох аспектах подібна до сальмонельозу (септичні явища, запалення травного каналу, зміни в легенях та суглобах, реакція селезінки), тому вирішальне значення належить лабораторним методам діагностики.

Отруєння кухонною сіллю має гострий перебіг та супроводжується порушенням функцій ЦНС і шлунково-кишкового тракту (блювання, пронос з кров'ю). При диференціації вирішальне значення мають дані анамнезу, результати хімічного дослідження печінки (за отруєння NaCl уміст хлоридів значно збільшений) та лікувального ефекту після введення солей кальцію.

За отруєння госиполом уражаються органи травної та сечовивідної систем. Основні клінічні ознаки – пронос, кал з домішками крові, блювання, сеча червоного кольору, пінисті виділення з носа. Патолого-анатомічні зміни – запалення слизових оболонок шлунку і тонкого кишечника, набряк стінок жовчного міхура, гепатит, набряк легень. Враховують результати хіміко-токсикологічних досліджень.

УДК 619:616–071:616.981.49:636.4

ПОГРІБНА Н.А., магістрант

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: наука@btsau.kiev.ua

ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА САЛЬМОНЕЛЬОЗУ СВИНЕЙ

Сальмонельоз виникає в усі сезони року, але найбільше спалахів реєструють восени та у весняний період. Стаціонарне неблагополуччя тваринницьких господарств пов'язане з прихованим носійством і порушенням зоогігієнічних умов утримання тварин.

Діагноз на сальмонельоз у свиней вважається встановленим при наявності характерних епізоотологічних відомостей, клінічних і патологоанатомічних ознак, виділення з патматеріалу культури з властивостями, характерними для сальмонел.

Сальмонельоз свиней необхідно диференціювати від класичної чуми, вірусних гастроентеритів (рота-, корона- і ентеровірусного), дизентерії, колієнтеротоксемії, пастерельозу і від неспецифічних гастроентеритів.

Провідними в диференціації сальмонельозу свиней від інших захворювань є результати бактеріологічного і серологічного досліджень.

Класична чума, на відміну від сальмонельозу, уражує всі вікові групи свиней, виникає у будь-яку пору року, супроводжується гарячкою постійного типу, катарально-гнійним кон'юнктивітом, крововиливами в шкіру. Для цієї хвороби характерні: геморагічний діатез, геморагічний лімфаденіт, інфаркти селезінки, в ободовій кишці – чумні бутони.

Корона- і ентеровірусний гастроентерити поросят (до 14-денного віку) супроводжуються гострим катаральним або катарально-геморагічним гастроентеритом, некрозами, виразками на слизовій кишці, відсутністю змін у селезінці. Кінцева диференціація – на підставі вірусологічних досліджень.

За дизентерії свиней виявляють катарально-геморагічний, некротичний коліт і тифліт, катаральний гастроентерит, токсичну дистрофію печінки, загальну анемію. Кінцева діагностика – дослідження зскрібків ободової кишки.

Колієнтеротоксемія – серозні набряки підшкірної клітковини в ділянці голови, черева, стінки шлунку і товстого кишечника та його брижі.

Пастерельоз диференціюють переважно за результатами бактеріологічного дослідження.

При диференціації сальмонельозу поросят від незаразних гастроентеритів в першу чергу слід виключити отруєння, особливо сіллю. В цьому випадку, у свиней спостерігають порушення координації рухів, зниження апетиту, посилену спрагу, часте сечовиділення, послаблення зору. Диференціацію сальмонельозу від інших отруєнь проводять на підставі хіміко-токсикологічних досліджень кормів, вмісту шлунку і кишечника.

УДК 619:616–071/091:616.981.48:579.842.11:636.2

МІЩАНЧУК І.М., студент 5 курсу

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДІАГНОСТИКА КОЛІБАКТЕРІОЗУ ТЕЛЯТ

Колібактеріоз відомий давно, але тлумачення про нього в доступній літературі різнобічні, а що стосується патолого-анатомічних змін то вони потребують конкретизації.

Тому метою роботи була розробка достовірних морфологічних показників, за якими оперативно можна проводити посмертну діагностику колібактеріозу телят. Роботу виконували в умовах ТОВ Агрофірма “Матюші” Білоцерківського району Київської області, лабораторії патанатомії ветеринарних клінік БНАУ.

Діагноз на колібактеріоз телят установлювали з урахуванням епізоотичної ситуації, клінічного перебігу хвороби, результатів патолого-анатомічного розтину і лабораторних досліджень.

Провідною клінічною ознакою колібактеріозу (ентеротоксемічна та ентеритна форми) є діарея. На початку хвороби у тварин зникає апетит, фекалії розріджуються, стають водянистими. Хвіст та стегна забруднені рідкими фекаліями. Очні яблука западають, прогресують ознаки ексикозу, температура дистальних частин тіла (кінцівки, вушні раковини) знижується до 26–29°C, дихання часте, поверхневе. Тварини гинули протягом декількох днів.

Характер патологічних змін залежить, перш за все, від форми перебігу хвороби (септична, ентеротоксемічна, ентеритна), а також від рівня резистентності організму тварини. При септичній формі колібактеріозу в зап'яткових суглобах виявляли плямисті крововиливи та типові крововиливи у серці під епікардом (множинні, крапкові) за шляхом розгалуження коронарних судин. У дво- та тристулковому клапанах крововиливи плямисті або у вигляді невеликих гематом. Діагностували множинні поперечні надриви аорти. Сичуг містив близько 1–1,5 літра світло-сірого рідкого корму з домішками слизу. Мезентеріальні лімфатичні вузли перебували в стані серозного запалення, а селезінка – септичного припухання. За ентеритної та ентеротоксемічної форм – патолого-анатомічні зміни в суглобах, серці, аорті, селезінці, подібні до виявлених при септичній формі, але на фоні більш інтенсивніших запальних процесів у тонкому кишечнику (дифузний катарально-геморагічний ентерит) та дистрофічних змін в печінці і нирках.

За результатами лабораторних досліджень: від телят, які загинули на 2-3 добу життя, виявили наступні сероваріанти ешерихій: O21, O86, O111. Дані сероваріанти за даними літератури і нашими дослідженнями викликають септичну форму колібактеріозу. А в телят, які загинули на 6-7 добу виділявся сероваріант K99 – цей сероваріант викликає ентеритну форму колібактеріозу.

УДК 619:616.07:616–091:616.995.132:636.4

ЗАВЕРУХА А.Ю., магістрант

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗА ТРИХУРОЗУ СВИНЕЙ

Застосовуючи антигельмінтні препарати лише за консультації продавців ветеринарних аптек, не контролюючи ефективність їх застосування, не проводячи гельмінтокопроовоскопічних дослі-

джень нині виникла ситуація пов'язана із вибіркоvim впливом антигельмінтиків на конкретних видів паразитів, зокрема, трихурисів.

Метою роботи було вивчення особливостей перебігу трихурозної інвазії.

Дослідження проводили в умовах лабораторій кафедр ветсанекспертизи і патанатомії ім. Й.С.Загаєвського та паразитології і фармакології ФВМ БНАУ.

Епізоотичну ситуацію за трихурозу свиней вивчали за результатами гельмінтокопроовоскопічних досліджень проб фекалій.

За результатами павтолого-анатомічного розтину можна стверджувати, що під впливом трихурисів в організмі свиней відбувається поетапний розвиток патолого-анатомічних змін. Останні залежать від інвазованості тварин (інтенсивності інвазії). Тому, залежно від певного етапу, і патоморфологічні зміни будуть різними. При потраплянні в організм свиней яєць гельмінтів розвивається перша стадія паразита. У стінці сліпої кишки та товстого відділу кишечника виникає первинна запальна реакція, що характеризується розвитком дифузного серозно-слизового катару. При цьому в структурі кишечника з'являються міліарні сіро-білі вузлики та поодинокі трихурици. Тварини мають добру вгодованість.

Наступний етап: в стінці товстого кишечника відбувається формування статевозрілого паразита впродовж близько 4–6 тижнів, виникає набряк, гостре дифузне катаральне запалення, яке поступово ускладнюється крупозним. На фоні структурно-зміненої слизової оболонки сліпої та ободової кишок виявляють множинні паразити ниткоподібної форми (довжина до 7 см). З наростанням процесів аутоінтоксикації розвиваються дистрофічні зміни в печінці, нирках, міокарді. Тварини стають виснаженими, відстають в рості та розвитку.

Завершальний етап трихурозної інвазії характеризувався прогресуючим виснаженням тварин. На розтині в товстому кишечнику паразитів практично не виявляють (поодинокі екземпляри). Стінка кишечника набрякла, слизова оболонка частково, або в переважній більшості некротизована. Печінка, нирки, міокард в стані інтенсивно вираженої зернистої дистрофії.

Таки чином, трихурозна інвазія призводить до прогресуючого виснаження, аутоінтоксикації та загибелі тварин, що спричинено розвитком дифузного крупозно-некротичного коліту та різного ступеню інтенсивності дистрофічних змін у печінці, нирках, міокарді.

УДК 619:616.07:616–091:616.995.132:636.4

ЗАВЕРУХА А.Ю., магістрант

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд .вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗА ТРИХУРОЗУ СВИНЕЙ

Застосовуючи антигельмінтні препарати лише за консультації продавців ветеринарних аптек, не контролюючи ефективність їх застосування, не проводячи гельмінтокопроовоскопічних досліджень нині виникла ситуація пов'язана із вибіркоvim впливом антигельмінтиків на конкретних видів паразитів, зокрема, трихурисів.

Метою роботи було вивчення особливостей перебігу трихурозної інвазії.

Дослідження проводили в умовах лабораторій кафедр ветсанекспертизи і патанатомії ім. Й.С.Загаєвського та паразитології і фармакології ФВМ БНАУ.

Епізоотичну ситуацію за трихурозу свиней вивчали за результатами гельмінтокопроовоскопічних досліджень проб фекалій.

За результатами павтолого-анатомічного розтину можна стверджувати, що під впливом трихурисів в організмі свиней відбувається поетапний розвиток патолого-анатомічних змін. Останні залежать від інвазованості тварин (інтенсивності інвазії). Тому, залежно від певного етапу, і патоморфологічні зміни будуть різними. При потраплянні в організм свиней яєць гельмінтів розвивається перша стадія паразита. У стінці сліпої кишки та товстого відділу кишечника виникає первинна запальна реакція, що характеризується розвитком дифузного серозно-слизового катару.

При цьому в структурі кишечника з'являються міліарні сіро-білі вузлики та поодинокі трихури-си. Тварини мають добру вгодованість.

Наступний етап: в стінці товстого кишечника відбувається формування статевозрілого паразита впродовж близько 4–6 тижнів, виникає набряк, гостре дифузне катаральне запалення, яке поступово ускладнюється крупозним. На фоні структурно-зміненої слизової оболонки сліпої та ободової кишок виявляють множинні паразити ниткоподібної форми (довжина до 7 см). З наростанням процесів аутоінтоксикації розвиваються дистрофічні зміни в печінці, нирках, міокарді. Тварини стають виснаженими, відстають в рості та розвитку.

Завершальний етап трихурозної інвазії характеризувався прогресуючим виснаженням тварин. На розтині в товстому кишечнику паразитів практично не виявляють (поодинокі екземпляри). Стінка кишечника набрякла, слизова оболонка частково, або в переважній більшості некротизована. Печінка, нирки, міокард в стані інтенсивно вираженої зернистої дистрофії.

Таки чином, трихурозна інвазія призводить до прогресуючого виснаження, аутоінтоксикації та загибелі тварин, що спричинено розвитком дифузного крупозно-некротичного коліту та різного ступеню інтенсивності дистрофічних змін у печінці, нирках, міокарді.

УДК 637.11:579.842.1\2

БЕЗЛАТНЯ Ю.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

БАКТЕРІОЛОГІЧНЕ ЗАБРУДНЕННЯ МОЛОКА-СИРОВИНИ, ЩО НАДХОДИТЬ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНЕ ПІДПРИЄМСТВО ПАТ “ЖЛК УКРАЇНА”

Якість та безпечність сирого молока залежить від кількості мікроорганізмів, які потрапляють до нього в процесі виробництва. Відомо, що на кількісний та видовий склад мікрофлори сирого молока впливає стан здоров'я дійних корів, санітарний стан ферми, доїльного обладнання та молочного посуду.

Визначення мікроорганізмів родини *Enterobacteriaceae* використовуються як індикатор для встановлення мікробіологічної безпечності сировини та харчових продуктів, оскільки їх присутність свідчить про рівень дотримання санітарно-гігієнічних вимог у ході виробничих процесів.

Мікроорганізми родини *Enterobacteriaceae* є мешканцями шлунково-кишкового тракту людей і тварин, які з їх виділеннями потрапляють у навколишнє середовище, забруднюючи його.

У результаті проведених досліджень були отримані дані, які характеризують загальну КМА-ФАНМ і вміст мікроорганізмів родини *Enterobacteriaceae* в сирому товарному молоці.

У результаті мікробіологічного дослідження молока, що надходить на молокопереробне підприємство з господарств різної форми власності, середнє значення КМАФАНМ було в межах $280,0 \pm 4,5$ тис. КУО/см³, що характеризує його як молоко першого гатунку. Проте, із індивідуальних селянських господарств, частіше всього, надходило молоко другого гатунку.

Бактеріальне забруднення такого молока середньому в 1,5 рази вище від аналогічних показників молока, зібраного в колективних сільськогосподарських підприємствах ($p < 0,05$). Загальна кількість бактерій у сирому молоці, яка визначалася на агарі з гідролізованим молоком, становила в 1 см³ – від $1,1 \times 10^7$ до $1,5 \times 10^8$ впродовж періоду досліджень.

Низька культура господарювання, відсутність належного після доїльного оброблення унеможливує перетворення селянських господарств у гідну альтернативу тваринницьким комплексам. Високе бактеріальне обсіменіння, яким характеризується молоко приватних здавачів, робить його непридатним для виробництва більшості молочних продуктів. Світовий досвід уже довів недоцільність промислового використання молока, виробленого в господарствах з невеликим поголів'ям худоби.

Аналізуючи отримані результати, на молокопереробне підприємство надходило 21,4 % від загальної партії молока екстра та вищого гатунку, 16,7 % – першого, 21,4 % – другого і 40,5 % партій молока були негатурними.

УДК 619:616.074:614.31:636.2

КОНОНЕНКО О.О., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

СТРУКТУРА МОЛОКА-СИРОВИНИ, ЩО НАДХОДИТЬ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНЕ ПІДПРИЄМСТВО ПАТ “ЖЛК-УКРАЇНА”

Скорочення поголів'я молочної худоби, незважаючи на зростаючу динаміку показника продуктивності корів, призводить до постійного зменшення обсягів виробництва молочної сировини усіма категоріями господарств. Так, у 2011 році в Україні вироблено молока в обсязі 46 % від рівня 1990 року. Зменшення обсягів виробництва молока-сировини спричинює посилення конкуренції серед молокопереробних підприємств на ринку молочної сировини.

В Україні на сьогодні спостерігається зростання виробництва молока в дрібних господарствах, приватному секторі та зменшується кількість молока, що вироблено сільськогосподарськими підприємствами. Існуючий перерозподіл виробництва молока між різними категоріями господарств створив передумови до незначного загострення конкуренції між виробниками молока з низьким рівнем інтенсивності. Саме тому вироблене у господарствах населення молоко відповідає вимогам лише другого гатунку або несортове, тоді як у великих фермерських господарствах воно реалізується екстра, вищим і першим гатунком.

У 2011 році частка приватного сектору у загальному обсязі виробництва молока становила 80 % (у 1990 р. – 24,1%, 2000 р. – 70,9%, 2005 р. – 81%, 2009 р. – 80,7%).

Така тенденція свідчить, перш за все, про кризу в молочному тваринництві та створює проблеми для розвитку молочної галузі, оскільки виникає питання забезпечення переробних підприємств якісною сировинною. Забезпечити необхідну якість виробленого молока сьогодні можуть лише сільськогосподарські підприємства, у яких здійснюється механічне доїння, очистка та охолодження молока. Селянин не має ні умов, ні можливостей забезпечити необхідний технологічний процес виробництва молока.

На молокопереробне підприємство ПАТ “ЖЛК-УКРАЇНА” у 2011 році надійшло 62 % молока першого гатунку та 29 % вищого гатунку, що сумарно становило 91,0 % обсягу молока, переробленого молочною підприємством.

Господарства населення є постачальниками молока другого гатунку, обсяги якого разом з несортовим молоком становлять 7,0 % всієї кількості переробленого молока. Причинами низької якості сировини є спосіб організації її виробництва.

УДК 619:616.074:614.31:636.2

КОНОНЕНКО О.О., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ НЕЗБИРАНОГО МОЛОКА ВІД ЛЖК ВМІСТУ РУБЦЯ

Особливістю жуйних тварин є здатність трансформувати в молоко грубі корми з високим вмістом клітковини та низьким – протеїну. В рубці жуйних тварин знаходиться велика кількість мікроорганізмів і найпростіших, завдяки активній діяльності яких поживні речовини, що надходять з кормом, підлягають складним перетворенням.

Кінцевими продуктами ферментації вуглеводів мікроорганізмами є леткі жирні кислоти, серед яких у кількісному співвідношенні переважають оцтова, пропіонова та масляна кислоти.

Метою наших досліджень було визначення показників якості молока корів за вмісту коротколанцюгових жирних кислот (КЖК) рубця.

Дослідження проведені в умовах ННДЦ БНАУ. Загальна кількість КЖК у вмісті рубця дослідних корів не перевищує показників фізіологічної норми, коливаючись у межах від 130–145 ммоль/л. Співвідношення між окремими кислотами у вмісті рубця становить: оцтової – 46,0–56,7 (52,4±1,85 %), пропіонової – 22,8–24,7 (23,9±0,4), масляної – 20,1–29,3 % (23,72±1,7).

Аналізуючи отримані результати, можна стверджувати, що рівень оцтової та пропіонової кислот були в межах фізіологічної норми, адже саме оцтова кислота є постійне джерело жиру молока, пропіонова – позитивно корелює з величиною надоїв корів, проте виявляє негативний вплив на синтез молочного жиру, що пов'язано з її використанням у синтезі глюкози та амінокислот.

Уміст жиру в молоці дослідних корів коливався в межах від 3,6 до 5,4 % за середнього значення по групі 4,48±0,1 %, що вірогідно перевищує базисну норму (3,4%). Уміст білків в молоці дослідних корів в середньому становив 3,06±0,07 % по групі (2,8–3,2 %), що відповідає вимогам базисної норми.

Основним джерелом казеїну молока є вільні амінокислоти плазми крові. Синтез казеїну відбувається значно інтенсивніше коли молочна залоза поглинає з крові такі амінокислоти як лізин, триптофан тощо.

Отже, чим більше утворюється в рубці оцтової кислоти в порівнянні з іншими леткими жирними кислотами, тим вище відсоток молочного жиру. Навпаки, якщо під час бродіння більше утворюється пропіонової кислоти, а частка оцтової зменшується – жирність молока знижується за збільшується вмісту білка.

УДК 619:616.074:614.31:636.2

ХОЦЬКО В.С., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВИЗНАЧЕННЯ КІЛЬКОСТІ СОМАТИЧНИХ КЛІТИН В СИРОМУ ТОВАРНУМО МОЛОЦІ, ЩО НАДХОДИТЬ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНЕ ПІДПРИЄМСТВО ПАТ “ЖЛК-УКРАЇНА” М. БІЛА ЦЕРКВА

Одним із основних показників безпеки молока є соматичні клітини, які безпосередньо пов'язані з захворюванням вимені корів, особливо, субклінічним маститом.

Соматичні клітини сирого молока – це клітини крові: лейкоцити, еритроцити, епітеліальні клітини, які злучилися з альвеол та молочних ходів молочної залози. За даними різних авторів в сирому молоці корів кількість соматичних клітин обчислюється від 60–80 тис/см³ до 1 млн/см³, що залежить від стану вимені. При наявності запального процесу (маститі) в молочній залозі, а також у молоці кількість лейкоцитів збільшується до десятків мільйонів. В результаті посиленої міграції лейкоцитів у вогнище запалення їх кількість збільшується, а отже, і загальна кількість соматичних клітин в молоці збільшується. Встановлено, що зі збільшенням кількості соматичних клітин в молоці відбувається зміна і деяких показників якості, а саме знижується вміст казеїну, молочного цукру, кальцію, магнію і фосфору, що і впливає на виготовлення високоякісних молочних продуктів.

Кількість соматичних клітин у молоці, що надходило на молокопереробне підприємство ПАТ “ЖЛК Україна” в середньому становила від 327,3 тис/см³ до 1112,6 тис/см³.

Аналізуючи отримані результати, на молокопереробне підприємство надходило 21,4 % від загальної партії молока екстра та вищого гатунку, 16,7 % – першого, 21,4 % – другого і 40,5 % партій молока були негатурковими. Збірне сире молоко за вмістом бактерій згідно з ДСТУ 3662-97 відповідає нормативам і є придатним для переробки на молочні продукти, зниження гатунку відбувається за вмістом соматичних клітин. Так, 73,8 % партій сирого молока, що надходило на переробку, за вмістом у ньому бактерій, відносилось до екстра та вищого гатунку, але у 52,4 % партій спостерігався підвищений вміст соматичних клітин, що знижувало гатунок молока. Високий вміст соматичних клітин у збірному молоці спостерігається за незадовільних санітарно-гігієнічних умовах одержання молока (умови годівлі та утримання тварин, недотримання техно-

логічних вимог доїння), а також за наявності маститів у корів. 40,5 % партій молока, яке виробляють господарства, є негативним за вмістом у ньому соматичних клітин.

Тобто, кількість соматичних клітин значно перевищує допустимі рівні навіть для молока другого гатунку.

УДК 619:616.074:614.31:636.2

ХОЦЬКО В.С., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ НЕЗБИРАНОГО КОРОВ'ЯЧОГО МОЛОКА, ЩО НАДХОДИТЬ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНЕ ПІДПРИЄМСТВО ПАТ “ЖЛК-УКРАЇНА” М. БІЛА ЦЕРКВА

В Україні останнім часом відмічається тенденція до зниження показників якості та безпеки збірного молока, що зумовлено як економічними так і соціальними причинами, в тому числі й збільшенням кількості виробництва сирого товарного молока в особистих селянських господарствах.

Дотримання ветеринарно-санітарних вимог щодо одержання, первинної обробки, тимчасового зберігання і транспортування до пункту реалізації молока сприяють виготовленню молочної продукції належної якості та безпечної для споживача.

Титрована кислотність молока, що надходило на молокопереробне підприємство ПАТ “ЖЛК Україна” відзначалася своєю оптимальністю, адже із 37 досліджених проб середнє значення не перевищувало допустимих рівнів і становило $17,7 \pm 0,22$ °Т (табл. 1).

У процесі зберігання молока із розвитком мікрофлори молока відбувається нагромадження молочної кислоти, яка підвищує титровану кислотність молока та у ньому відбуваються різкі зміни. Підвищення кислотності молока призводить до зміни колоїдного стану його білків, що супроводжується іноді випаданням пластівців.

Інколи підвищену кислотність у молоці корів спостерігали у літній період при випасанні на кислих злаках чи мокрих луках. Виявлено пряму залежність між підвищеною кислотністю молока, вмістом у ньому Са і Р₂О₅, при глибоких функціональних розладах.

Одним із показників, значення якого свідчить про якість молока, є густина. Отримані нами данні свідчать, що молоко на молокопереробне підприємство надходило з густиною 1027,3 кг/м³ та відповідає вимогам стандартів.

Температура молока, що надходило на молокопереробне підприємство коливалась в межах від 4,7 до 10,3 °С. Слід відмітити, що температура молока з індивідуальних господарств (особливо влітку) інколи сягала 14,0 °С.

Концентрація жиру та білка у молоці коливалась в межах від 3,64 до 3,9 % та від 2,79 до 3,94 % відповідно, що залежить ймовірно від годівлі та терміну лактації корів.

Отже, за фізико-хімічними показниками молоко, що надходить на молокопереробне підприємство ПАТ “ЖЛК Україна” відповідає вимогам ДСТУ 3662-97.

УДК 637.523: 637.524: 637.5

ЧЕРНИШ І.О., магістрант

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ БЕЗПЕЧНОСТІ КОВБАСИ “МОЛОЧНА”, ВИГОТОВЛЕНОЇ В УМОВАХ ТОВ “ПОЛІС”

Бактеріологічний аналіз ковбаси “Молочної” виготовленої в умовах ТОВ “Поліс” включав визначення загальної кількості мікроорганізмів у 1 г продукту (КМАФАнМ), бактерій групи кишкової палички; бактерій роду *Salmonella*; бактерій роду *Proteus*.

Відбір проб для бактеріологічного дослідження проводили згідно з діючою нормативно-технічною документацією.

Об'єднану пробу масою 50 г складали з окремих зразків наступним чином: ковбасу “Молочна” поміщали в емальовану посудину, ретельно протирали ватним тампоном, змоченим етанолом, і двічі обпалювали над полум'ям.

Потім батони розрізали вздовж скальпелем на дві половинки, не розсікаючи оболонки проти-лежної сторони батона. Пробу відбирали з кількох ділянок центральної частини та з-під оболонки обох половинок батона.

З об'єднаної проби в стерильний посуд брали наважку масою 20 г з точністю $\pm 0,1$ г. Наважку гомогенізували із фізіологічним розчином у співвідношенні 1:4.

Для визначення загальної кількості мікроорганізмів мікропіпеткою відбирали $0,1 \text{ см}^3$ з верхнього шару рідини, та вносили на середину стерильної чашки Петрі і заливали $12\text{--}15 \text{ см}^3$ остиглого м'ясо-пептонного агару ($45\text{--}50^\circ\text{C}$), рівномірно розподіляючи його по всій поверхні. Чашку поміщали в термостат і через 48 годин підраховували загальну кількість колоній на поверхні середовища та в глибині.

Підраховану кількість колоній множили на ступінь розведення аналізованого продукту.

В результаті проведених досліджень було підраховано загальну кількість мікроорганізмів у 1 г ковбасних виробів. З отриманих даних бачимо, що максимальна загальна кількість бактерій у ковбасних виробках становила $2,1 \times 10^2$ в 1 г продукту.

Визначення загальної кількості мікроорганізмів ковбасних виробках слугує додатковим методом установаження їх свіжості. Наявність більше, ніж 1,5 млн. мікроорганізмів у 1 г продукту свідчить про його псування.

У результаті проведених досліджень встановлено, що ковбаса “Молочна”, виготовлена в умовах ТОВ “Поліс”, за мікробіологічними показниками відповідала вимогам нормативно-технічної документації.

УДК 619:614.31:637.5

ЧЕРНИШ І.О., магістрант

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОРГАНОЛЕПТИЧНІ ТА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ КОВБАСИ “ДИТЯЧА”, ВИГОТОВЛЕНОЇ В УМОВАХ ТОВ “ПОЛІС”

На сучасному етапі розвитку харчової промисловості постає проблема виробництва якісних та безпечних для життя і здоров'я людей харчових продуктів. Це найголовніше завдання виробників усіх країн, що дбають про здорову націю та належний рівень життя громадян. В Україні все актуальніше постає питання якості та безпечності вітчизняної продукції, оскільки аналіз споживчого ринку свідчить про велику кількість неякісних і фальсифікованих м'ясопродуктів.

Метою роботи було визначити органолептичні та фізико-хімічні показники ковбаси “Дитяча” виготовленої в умовах ТОВ “Поліс”.

Дослідження проводили в лабораторії НДІ ветсанекспертизи та регіональній державній лабораторії ветеринарної медицини в Київській області.

Для проведення досліджень проводили відбір зразків згідно ГОСТу 9792-73.

За зовнішнім виглядом ковбасні батони відповідала вимогам стандарту, а саме поверхня батонів чиста і суха, без ушкоджень оболонки; консистенція пружна; вигляд фаршу на розрізі однорідної структури, світло-рожевого кольору; запах і смак властиві даному виду продукту, з ароматом прянощів, в міру солоний, без стороннього запаху і присмаку.

За результатами фізико-хімічних досліджень ковбасні вироби відповідали вимогам стандарту. Масова частка натрію хлориду в середньому по групі становила $2,24 \pm 0,24$ %, що відповідає вимогам стандартів ($\geq 2,3$ %), вміст вологи – $66,5 \pm 1,35$ % (за нормами $\geq 67,0$), масова частка нітриту натрію – $0,003 \pm 0,0001$ % ($\geq 0,005$), залишкова кількість кислої фосфатази становила $0,0045 \pm 0,001$ % ($0,006$ %).

При виробництві ковбасних виробів, зокрема варених ковбас, які містять значну кількість вологи, необхідно контролювати мікробіологічні показники, результати яких вказують на якість використаної сировини, умови, в яких були виготовлені продукти, та на придатність до споживання.

Однією з найголовніших технологічних властивостей фаршевої системи є міцність зв'язаної вологи, що впливає на вихід продукту. На вологоутримуючу здатність фаршу впливає рН середовища, а саме зміна рН з 6,52 до 6,35 у лужно-нейтральний бік забезпечує високу вологозв'язуючу здатність ковбасного фаршу, а вихід зростає.

Отже, враховуючи результати органолептичних та фізико-хімічних показників ковбаса "Дитяча" виготовлена в умовах ТОВ "Поліс" відповідають вимогам стандарту.

УДК:619:577.112:612.664.8.04:636.2

ЧІБІРСЬКА В.А., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **КРИВОРУЧКО Д.І.**, к. вет. н., ст. викладач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: dima.kryvoruchko@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ФЕРМЕНТАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ КРОВІ ЛАКТУЮЧИХ КОРІВ РІЗНИХ ТИПІВ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відомо, що будь-які стани, які вимагають термінової мобілізації компонентів білка для покриття енергетичних потреб організму (недостатня або незбалансована годівля, всі види стресу тощо), пов'язані з адаптивним, гормонально-стимульованим біосинтезом амінотрансфераз. Це має суттєве значення в період лактації для забезпечення високого рівня молочної продуктивності. Дослідження останніх десятиліть доводять провідну роль у процесах лактації кори великих півкуль головного мозку, як вищого регуляторного центру, що направляє та корегує діяльність усіх органів та організму в цілому. Тому метою даної роботи було встановити особливості ферментативної активності при лактації у корів залежно від типу вищої нервової діяльності.

Найвища активність АлАТ відмічена у тварин сильного врівноваженого типу (СВР): у сироватці артеріальної крові на рівні $0,44 \pm 0,02$ мкмоль/год·мл, у венозній крові – $1,63 \pm 0,02$ мкмоль/год·мл та сироватці молока – $0,27 \pm 0,02$ мкмоль/год·мл, артеріо-венозна різниця становить – $1,19 \pm 0,007$ мкмоль/год·мл з вірогідною різницею $p < 0,01$. Активність цього ферменту у тварин сильного врівноваженого інертного (СВІ) та сильного неврівноваженого (СН) типів була достовірно нижче ніж у корів СВР: $0,35 \pm 0,03$ мкмоль/год·мл та $0,39 \pm 0,01$ мкмоль/год·мл ($p < 0,05$) у крові з аорти; $1,44 \pm 0,08$ мкмоль/год·мл ($p < 0,05$) та $1,33 \pm 0,06$ мкмоль/год·мл ($p < 0,01$) – з ПЧВ, у сироватці молока – $0,21 \pm 0,02$ мкмоль/год·мл ($p < 0,05$) у СВІ та $0,19 \pm 0,02$ мкмоль/год·мл ($p < 0,01$) у СН відповідно.

Установлено позитивну кореляцію між активністю АлАТ у артеріальній крові та силою ($r = 0,63$, $p < 0,05$) і врівноваженістю нервових процесів ($r = 0,69$, $p < 0,05$), у крові ПЧВ – з силою ($r = 0,75$, $p < 0,01$), врівноваженістю ($r = 0,73$, $p < 0,01$) та рухливістю ($r = 0,62$, $p < 0,05$) коркових процесів. Активність цього ферменту у сироватці молока з достовірно високим ступенем корелювала з силою, врівноваженістю ($r = 0,72$, $p < 0,01$) та рухливістю ($r = 0,67$, $p < 0,05$) нервових процесів.

Таким чином, активність АлАТ та АсАТ у крові корів СВР типу ВНД вища ніж у тварин інших типологічних груп. Негативна артеріо-венозна різниця свідчить про виділення цих ферментів у кров молочною залозою під час лактації. Отримані дані свідчать про більшу інтенсивність ферментативних та синтетичних процесів в молочній залозі тварин сильних типів ВНД, а особливо СВР типу.

УДК:612.8:57.017.7:636.2

НІКАНДРОВА О.К., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **КРИВОРУЧКО Д.І.**, к. вет. н., ст. викладач

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

e-mail: dima.kryvoruchko@gmail.com

ОБМІН ЗАГАЛЬНОГО БІЛКА ТА СЕЧОВИНИ У МОЛОЧНІЙ ЗАЛОЗІ КОРІВ РІЗНИХ ТИПІВ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Функціональний стан молочної залози, забезпеченість організму поживними речовинами та індивідуальні особливості організму впливають на показники азотистого обміну. За даними ряду

авторів концентрація загального білкового і амідного азоту, залишкового азоту, вільних амінокислот та активності амінотрансфераз в залозі лактуючих корів більш низька, ніж у нелактуючих. Молочна залоза може синтезувати амінокислоти шляхом переамінування кетокислот, які утворюються в процесі перетворення продуктів проміжного обміну білків, жирів, вуглеводів у трикарбоновому циклі.

Установлено, що інтенсивність обмінних процесів у молочній залозі корів різних типологічних груп різна. Вміст загального білка в артеріальній крові корів сильного врівноваженого рухливого (СВР) типу був вищий за показники сильного врівноваженого інертного (СВІ) на 1,23 %, сильного неуврівноваженого (СН) – 1,22 % та слабкого (С) типів на 3,5 %. Кількість загального білка в крові молочної вени у тварин незначно відрізнявся від показників аортальної крові. При аналізі артеріо-венозної різниці спостерігали тенденцію до незначного збільшення вмісту білка в крові корів СВР та СН типів у більшому ступені ніж у представників інертного та слабкого типів. У корів сильного врівноваженого типу визначається найвищий вміст білка в молоці і він достовірно вищий від такого у групі СВІ на 10,34%, СН – 12,07% та С типів на 19,54%.

За результатами дослідження артеріо-венозної різниці встановлено достовірне зниження вмісту сечовини у крові з підшкірної черевної вени корів усіх типологічних груп. У тварин СВР типу ця різниця становила +0,17, СВІ типу – +0,16, СН типу – +0,15 та С типу +0,13. Це вказує на те, що під час синтезу молочна залоза поглинає частину сечовини. Вміст сечовини в сироватці молока сильного типу вища на 1,9, 2,2 та 6,1% від показників інших типологічних груп. Таке співвідношення рівня сечовини вказує на більшу інтенсивність обмінних процесів, які відбуваються у молочній залозі під час молокоутворення у корів сильних типів вищої нервової діяльності, особливо СВР типу.

Отже, аналіз артеріо-венозної різниці вказує, на різний ступінь інтенсивності обмінних процесів в молочній залозі корів залежно від типу вищої нервової діяльності. На нашу думку це вказує на значну регуляторну роль кори великих півкуль головного мозку в процесі молокоутворення, а саме синтезу білкових компонентів молока.

УДК:612.8:57.017.7:636.2

ПОЛЩУК М.С., студентка 2 курсу

Наукові керівники – **КАРПОВСЬКИЙ В.І.**, д-р вет. наук, професор,

КРИВОРУЧКО Д.І., к.вет.н., ст. викладач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: karpovskiy@meta.ua

ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ МІНЕРАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ СТИМУЛЯЦІЇ ГЕМОПОЕЗУ ТВАРИН

Основою нормальної життєдіяльності організму тварин є стан гемопоезу, зокрема кількість еритроцитів та вміст гемоглобіну в крові. Перебіг гемопоезу залежить від багатьох факторів, в т.ч. від кількості мінеральних речовин, які входять до складу еритроцитів (гемоглобіну) та є стимуляторами обмінних процесів.

Метою наших досліджень була оцінка можливості використання хімічно синтезованих біологічно активних сполук для стимуляції гемопоезу, складу крові та стану резистентності організму корів для забезпечення найвищої продуктивності.

Стан гемопоезу піддослідних тварин оцінювали за кількістю еритроцитів (в камері Горяєва) та вмістом гемоглобіну (гемоглобінцианідним методом) в крові.

Установлено, що згодовування залізвмісної мінеральної кормової добавки, яка містить $Mg_{0,5}Mn_{0,5}(H_2PO_4)_2 \cdot 2H_2O$ та $FeSO_4 \cdot 7H_2O$ дає можливість суттєво покращити показники гемопоезу худоби. Найкращі результати стимуляції гемопоезу установлені при згодовуванні коровам залізвмісної мінеральної кормової добавки щоденно протягом 30 днів у добовій дозі 5,0–7,5 мг на 1 кг маси тіла. Так, найсуттєвіше підвищення кількості еритроцитів порівняно з контрольним варіантом та варіантами з іншими дозами досліджуваної добавки спостерігалось в крові корів 2–3 груп (добова доза 5,0–7,5 мг на 1 кг маси тіла) і складало 0,86–1,52 млн. Подібна картина виявле-

на і при дослідженні вмісту гемоглобіну крові піддослідних тварин. Підвищення вмісту гемоглобіну в їх крові внаслідок згодовування добавки складало 19,91–20,60 % при застосуванні добової дози 5,0–7,5 мг на 1 кг маси тіла. Збільшення або зменшення дози залізовмісної кормової добавки не давало можливості ефективно стимулювати гемопоез у великої рогатої худоби. Тому їх застосування недоцільне.

Отже, простий і доступний спосіб стимуляції гемопоезу з використанням мінеральної кормової добавки, що містить $Mg_{0,5}Mn_{0,5}(H_2PO_4)_2 \cdot 2H_2O$ та $FeSO_4 \cdot 7H_2O$, у добовій дозі 5,0–7,5 мг на 1 кг маси тіла дозволяє підвищити кількість еритроцитів та вміст гемоглобіну у великої рогатої худоби. Це забезпечує достатній рівень тканинного дихання та покращення обмінних процесів, що, без сумніву, позитивно впливає на резистентність та продуктивність тварин.

УДК 619:612.8:159.923.4:636.2

МИРОШНИК І.А., студентка 2 курсу

Наукові керівники – **КАРПОВСЬКИЙ В.І.**, д-р вет. наук,

ПОСТОЙ Р.В., асистент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail – karpovskiy@meta.ua

ВИКОРИСТАННЯ ГЛЮКОЗИ МОЛОЧНОЮ ЗАЛОЗОЮ КОРІВ У ПЕРІОД ЛАКТОПОЕЗУ ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПУ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Діяльність молочної залози регулюється нейроендокринною системою і тісно пов'язана з обміном речовин організму, зокрема, вуглеводів. За даними дослідників для корів сильного врівноваженого рухливого типів вищої нервової діяльності (ВНД) властиві поєднання високої інтенсивності молоковіддачі і швидкого видоювання на фоні найвищого рівня молочної продуктивності. Однак, зв'язок між рівнем використання вуглеводів молочною залозою та особливостями умовно-рефлекторної діяльності у тварин є недостатньо вивченим. Тому, метою роботи було дослідження процесів поглинання глюкози молочною залозою корів залежно від типологічних особливостей ВНД.

Досліди проводили на 20 коровах української чорно-рябої молочної породи. За результатами вивчення умовно-рефлекторної діяльності у корів було сформовано 4 дослідні групи. До першої групи входили тварини сильного врівноваженого рухливого (СВР), до другої – сильного врівноваженого інертного (СВІ), до третьої – сильного неврівноваженого (СН), до четвертої – слабкого (С) типів ВНД. Рівень використання вуглеводів молочною залозою корів визначали за даними артеріовенозної різниці.

Основним метаболітом обміну вуглеводів є глюкоза, яка використовується молочною залозою для забезпечення її синтезуючої функції та енергетичних потреб. Результати досліджень вказують на те, що існують відмінності в процесах абсорбції глюкози крові молочною залозою між тваринами різних типологічних груп. Найвищий рівень поглинання глюкози молочною залозою відмічався у корів СВР типу ВНД, для яких характерна вища молочна продуктивність, ніж для корів інших типів. Так, у корів СВР типу артеріовенозна різниця була вірогідно вищою, ніж у тварин С типу ВНД і складала 25,3%. Молочна залоза тварин СН типу ВНД поглинала 23,1% глюкози із притікаючої крові, СВІ типу – 21,1%, С типу – 17,4 %. Встановлено позитивний зв'язок між артеріовенозною різницею вмісту глюкози та силою ($r=0,63$, $p<0,01$) і врівноваженістю нервових процесів ($r=0,64$, $p<0,01$).

Таким чином, одержані результати свідчать про те, що тип ВНД впливає на рівень використання вуглеводів молочною залозою корів. Встановлено, що у тварин з високими показниками сили, рухливості та врівноваженості нервових процесів глюкоза крові інтенсивніше залучається до процесів утворення молока у вимені, ніж у корів з слабкими нервовими процесами.

УДК 619:612.8:159.923.4:636.2

ОДИНЕЦЬ В.А., студентка 2 курсу

Наукові керівники – **КАРПОВСЬКИЙ В.І.**, д-р вет. наук; **ПОСТОЙ Р.В.**, асистент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail – karpovskiy@meta.ua

ВМІСТ ЛАКТОЗИ В МОЛОЦІ КОРІВ РІЗНИХ ТИПІВ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасних умовах для галузі тваринництва надзвичайно актуальним є питання щодо можливості прогнозування продуктивності тварин, яка, зокрема, залежить від типу вищої нервової діяльності (ВНД). Тип ВНД суттєво впливає на здатність тварини до реалізації генетичного потенціалу молочності, визначаючи реактивність організму до факторів середовища в тому числі й до подразнення, що стимулює процеси утворення молока. Слід відмітити, що у корів з високою молочною продуктивністю кількість лактози в молоці вища порівняно з менш продуктивними тваринами. В даний час все ще недостатньо вивченим залишається питання щодо впливу типу ВНД на вуглеводний склад молока корів. Отже, метою роботи було дослідження вмісту лактози в молоці корів залежно від типу ВНД.

Відповідно до визначених типологічних особливостей ВНД було сформовано 4 дослідні групи корів, по 5 тварин у кожній. У першу групу входили тварини сильного врівноваженого рухливого (СВР), у другу – сильного врівноваженого інертного (СВІ), у третю – сильного неврівноваженого (СН), у четверту – слабкого (С) типів ВНД. Дослідження проб молока на вміст молочного цукру проводили за методом Бертрана.

Основним вуглеводом молока є лактоза. Лактоза в організмі тварин може утворюватися лише в секреторних клітинах молочної залози. Концентрація лактози в молоці корів практично не змінюється протягом лактації. Результати дослідження вказують на те, що у тварин сильних типів ВНД вміст лактози в молоці вищий, ніж у тварин слабкого типу. Найбільша відмінність за вмістом лактози виявлена між тваринами СВР та С типів ВНД. Так, вміст лактози в молоці корів СВР типу ВНД вищий на 4,5% ($p < 0,05$) порівняно з коровами С типу. У представників СН типу ВНД вміст лактози в молоці є незначно меншим, ніж у корів СВР типу. У корів СВІ типу ВНД вміст молочного цукру менший, ніж у корів СВР типу на 3 %, СН типу – лише на 1,9 %. У корів С типу ВНД встановлено найнижчий вміст лактози у молоці: менший на 1,3 %, ніж у корів СВІ типу та на 3,23 % ($p < 0,05$), ніж у корів СН типу. Нами було встановлено, що між вмістом лактози в молоці та рухливістю нервових процесів існує позитивна залежність ($r = 0,49$ при $p < 0,05$).

Таким чином, у корів з оптимальними показниками умовно-рефлекторної діяльності встановлено вищий вміст лактози в молоці, ніж у тварин з низькими значеннями цих показників.

УДК:636.5.087.72

БАЧУРІНА О.О., студентка 2 курсу

Наукові керівники – **КАРПОВСЬКИЙ В.І.**, д-р вет. наук, професор,

КРИВОРУЧКО Д.І., к.вет.н., ст. викладач

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м.Київ

e-mail: karpovskiy@meta.ua

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ МІНЕРАЛЬНОЇ КОРМОВОЇ ДОБАВКИ “КОРМАЦІНК-Р”

Позитивний вплив на ріст молодняка і продуктивність дорослої птиці здійснюють мікроелементи, які додаються в комбікорм згідно рекомендованих норм. Це один з найважливіших факторів повноцінної годівлі, недостатня кількість або надлишок мікроелементів в раціоні викликає порушення обміну речовин, зменшує продуктивну і відтворну здатність птахів, погіршує харчову здатність кормів, послабляє природну резистентність організму.

Установлено, що згодовування курям-несучкам комбікорму згідно з потребою (дослідна група) з додаванням мікроелементів у вигляді препарату “Кормацінк-Р” сприяло стимуляції гемопоезу. На початку дослідження показники крові склали: гемоглобін – 114,4±2,86 г/л, еритроцити – 3,07±0,03×10¹²/л, лейкоцити – 22,4±2,78×10⁹/л, після проведення досліду з застосуванням препарату, показники становили гемоглобін – 123,8±2,34 г/л, еритроцити – 3,21±0,03×10¹²/л, лейкоцити – 27,08±2,76×10⁹/л. За умов застосування препарату на кінець досліду спостерігали достовірне підвищення загальної кількості еритроцитів на 3,9% при згодовуванні “Кормацінк-Р”, відносно контрольної групи. Спостерігається незначне підвищення у фізіологічних межах, загальної кількості лейкоцитів на 20,9 % відповідно у крові порівняно з контролем.

Дослідженням лейкоцитарного профілю курей-несучок кросу Хайсекс білий встановлено позитивний вплив дослідної добавки на фізіологічні процеси в організмі птиці. Відмічено тенденцію до незначного збільшення відносної кількості лімфоцитів, порівняно з контрольною групою з 55,2±3,43 % на 60,2±3,95 %, та зменшення кількості псевдоеозинофілів на 13,5 %, з 30,4±2,15 % на 26,3±3,93 %. Достовірно зменшилась кількість базофілів з 2,2±0,2 % на 1,25±0,28 %

Отже, введення в раціон курей мікроелементів в кількості 1г на 1кг комбікорму не спричинило негативних змін в організмі птахів, а призвело до підвищення показників крові, які відіграють багатогранну функцію в організмі. Очевидно, ці зміни покращували засвоєння поживних речовин корму в організмі та їх трансформацію. Введення у раціон, кормової добавки мікроелементів “Кормацінк-Р” сприяє підвищенню гемопоезу, про що свідчить зростання вмісту гемоглобіну, загальної кількості еритроцитів та лейкоцитів.

УДК 636:577:615.36:616.995.132:615.361.361

ПРОЦИК К.І., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **ЖУРЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: Zhurenko.lena@yandex.ru

РЕАКЦІЯ ОРГАНІЗМУ МОРСЬКИХ СВИНОК НА ПОВТОРНЕ ВВЕДЕННЯ ПРОКИП'ЯЧЕНОЇ СУСПЕНЗІЇ ІЗ САМОК СЕТАРІЙ

Приготовлену суспензію вводили лабораторним тваринам дослідної групи внутрішньом'язово з розрахунку 100 мг білка на 1 кг маси тіла. Через кожних 1,12,24 години у тварин відбирали проби крові. Протягом доби проводили також спостереження за станом тварин. Найбільш характерні зміни клінічних, морфологічних та біохімічних показників були відмічені у тварин всіх видів через 12 годин після введення суспензії. У дослідних тварин виникали порушення фізіологічного стану, які характеризувалися підвищенням температури тіла, збільшенням частоти серцевих скорочень. За цих умов дихання ставало важким, стеноїчним, яке очевидно обумовлювалось дією компонентів досліджуваної суспензії на активність тонуусу гладеньких м'язів бронхів. Нами було встановлено, що у морських свинок відповідь на введення суспензії сетарій найяскравіше проявлялись реакції імунологічного характеру.

Повторне введення прокип'яченої суспензії морським свинкам проводили через 14 діб та спостерігали за реакцією їх організму. Як відомо клінічний прояв алергічної реакції короткочасний і типовий для анафілаксії у цих тварин, спричиненої іншими анафілактогенами. Вже у першу хвилину після введення суспензії спостерігали дефекацію, (непокій, тварини лягали і піднімались), а часом збудження. Дихання у них прискорилось до 140 дих. рух/хв. потім сповільнювалось і ставало важким. Серцеві скорочення прискорились до 350 раз/хв. Повторне введення нативної суспензії викликало розвиток анафілаксії, що свідчить про наявність гуморальних антигенів в складі суспензії. Крім того, повторне введення морським свинкам як нативної так і прокип'яченої суспензії із сетарій через 14 днів після попередньої ін'єкції викликали у тварин анафілаксію. Так, через 10-15 хв. після повторної ін'єкції у тварин посилювалось сечовиділення і дефекація. Тварини були збуджені, часто лягали і піднімались. Дихання прискорювалось до 140 дих. рух/хв, потім змінювалось на повільне і важке, астматичне. Спостерігали прискорення частоти серцевих скорочень до 350 уд/хв. Температура тіла знижувалась до 35,3°C. Тварини падали на бік, після судом

та кількох “плавальних” рухів гинули. При розтині трупів загиблих тварин відмічали яскраво виражену емфізему легень. У тварин температура тіла знизилась до 35,3°C. Після нетривалого пересування по клітці, тварини падали на бік, у них з’являлись судоми. Таким чином, повторне введення прокип’яченої суспензії морським свинкам призводить до виникнення анафілактичного шоку, як і у дослідах з нативною суспензією.

УДК 636:577:615.36:616.995.132:615.361.361

ТИМОШЕНКО А.І., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **ЖУРЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: Zhurenko.lena@yandex.ru

ЗМІНА КЛІНІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ У ЛАБОРАТОРНИХ ТВАРИН ЧЕРЕЗ 12 ГОДИН ПІСЛЯ ВВЕДЕННЯ СУСПЕНЗІЇ ІЗ СЕТАРІЙ

Вивченню токсинів у гельмінтів присвячена значна кількість робіт, серед них є дослідження з суперечливими результатами. Доведено, що для організму хазяїна, велике значення у виникненні патології мають продукти обміну паразитів та їх секрети. Для проведення досліджень були сформовані дослідні групи із лабораторних тварин: морські свинки масою 250-300 г, кролі – 2-2,5 кг, шурі – 200-250 г, по 36 тварин у кожній. Тварин утримували при температурі 18°C в умовах віварію кафедри фізіології, патофізіології та імунології тварин. Приготовлену суспензію вводили лабораторним тваринам дослідної групи внутрішньом’язово з розрахунку 100 мг білка на 1 кг маси тіла. Через кожних 1,12,24 години у тварин відбирали проби крові. Протягом доби проводили також спостереження за станом тварин. Найбільш характерні зміни клінічних, морфологічних та біохімічних показників були відмічені у тварин всіх видів через 12 годин після введення суспензії. Нами було встановлено, що у морських свинок відповідь на введення суспензії сетарій найяскравіше проявлялись реакції імунологічного характеру. Через 12 годин після введення суспензії із самок сетарій у морських свинок дослідної групи температура тіла становила $41,1 \pm 0,050^\circ\text{C}$, що достовірно вище на 9,4% порівняно з контрольними $37,2 \pm 0,027^\circ\text{C}$. Крім того, відмічали достовірне прискорення частоти дихання на 34,7% при ($P < 0,001$) порівняно з тваринами контрольної групи. Частота серцевих скорочень становила $612,1 \pm 0,345$ раз./хв., що достовірно на 50,5% вище порівняно з контролем ($302,5 \pm 0,561$). У кролів через 12 годин відмічали підвищення температури тіла та частоти дихання відповідно на 7,1% та 34,4% достовірно вище, ніж у тварин контрольної групи. Частота серцевих скорочень була достовірно більша на 17,8% проти такої частоти скорочень тварин контрольної групи. Крім того, у кролів спостерігали загальну підвищену збудливість та чутливість шкіри. Згодом збудження змінювалось пригніченням, тварини ставали сонливими, малорухливими. У лабораторних шурів дослідної групи в період спостережень температура тіла була достовірно вища на 9%, а частота дихання та частота серцевих скорочень відповідно на 37,6% і 13,5% порівняно з показниками тварин контрольної групи.

Отже, через 12 годин після введення суспензії із сетарій у всіх видів дослідних тварин виникали порушення фізіологічного стану, які характеризувалися підвищенням температури тіла, збільшенням частоти серцевих скорочень. За цих умов дихання ставало важким, стенотичним, яке очевидно обумовлювалось дією компонентів досліджуваної суспензії на активність тонуусу гладеньких м’язів бронхів.

УДК 636:577:615.36:616.995.132:615.361.361

ОНИЩЕНКО Р.А., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **ЖУРЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: Zhurenko.lena@yandex.ru

ЗМІНА МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КРОВІ У КОРІВ РІЗНИХ ТИПІВ ВНД ПРИ ЗГОДОВУВАННІ ЛЮЦЕРНОЮ

Дослідження морфологічних показників крові у корів різних типів ВНД після згодовування тварин люцерною показало, що їх рівень вірогідно зменшувався, але перебував у межах величин фізіо-

логічних параметрів. Кількість еритроцитів у крові до згодовування люцерною у тварин сильного врівноваженого рухливого типу ВНД становила $6,81 \pm 0,05$ Т/л. Після згодовування кількість еритроцитів зменшилась на 4,70 % і становила $6,49 \pm 0,08$ Т/л ($P < 0,01$). У крові тварин сильного врівноваженого інертного типу ВНД кількість еритроцитів до згодовування становила $6,73 \pm 0,07$ Т/л. До годівлі тварин люцерною у крові тварин сильного неврівноваженого типу ВНД цей показник становив $6,63 \pm 0,08$ Т/л. Зазначимо, що кількість еритроцитів до згодовування тварин фітогормонами люцерни у крові особин сильних типів вірогідно відрізнялася від такої в тварин слабого типу ВНД. Найбільшою різниця була між сильним урівноваженим рухливим і слабким типом на 7,93 %. Після згодовування люцерною різниця щодо кількості еритроцитів виявлена між аналогічними групами корів на 10,17 %. За умов згодовування кількість лейкоцитів у крові усіх типів вищої нервової діяльності вірогідно збільшувалась (у межах фізіологічної норми), що є доказом стимулюючого впливу на лейкопоез. Це також є показником активації захисних механізмів організму. Проте, найістотніше збільшення кількості лейкоцитів встановлене у корів сильного врівноваженого рухливого типу ВНД. А у корів слабого типу кількість лейкоцитів збільшувалась не так інтенсивно (на 16,23%, як у тварин сильних типів ВНД у СВР – на 29,86%,01. Різниця за кількістю лейкоцитів відзначалася між тваринами з різною силою й урівноваженістю нервових процесів як до, так і після згодовування, що говорить про взаємозв'язок реакції на введення фітогормонів з цими характеристиками процесів у корі мозку. Особливо така різниця проявлялася найбільше між коровами сильного врівноваженого рухливого та слабого типу ВНД 20,54%. Вміст гемоглобіну в крові тварин сильного врівноваженого типу ВНД становив $112,88 \pm 1,72$ г/л. Після згодовування фітогормонами люцерни він знизився на 11,63 %, у крові тварин сильного врівноваженого інертного типу ВНД цей показник становив $112,38 \pm 2,04$ г/л. Після згодовування він знижувався на 9,90 % і становив $101,25 \pm 3,40$ г/л. Таким чином, найбільшою кількістю еритроцитів була у крові корів сильного врівноваженого рухливого типу ВНД, а найменшою – у слабких корів, особини сильного врівноваженого рухливого типу володіють інтенсивнішим еритропоезом порівняно з аналогами інших типів ВНД.

УДК 638. 244

П'ЯТЕНКО А.О., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ТРОКОЗ В.О.**, канд. біол. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: tassar@bigmir.net

ХАРАКТЕРИСТИКА ГРИБНОЇ ІНФЕКЦІЇ ДУБОВОГО ШОВКОПРЯДА ПОЛІСЬКИЙ ТАСАР (*antheraea pernyi* GUER.)

Специфіка вигодівель дубового шовкопряда біля лісових масивів зумовлює проведення мікроскопічного контролю загиблї гусені і лялечок корисних комах на присутність в них первинних або вторинних захворювань, які спричиняються ентомопатогенними грибами. Такі захворювання призводять до різкого зниження життєздатності та масової загибелі комах. При цьому досить суттєво ослаблюється вся популяція, що відображається на репродуктивній функції комах і продуктивності вигодівель в цілому.

Метою дослідження було встановити характер захворювань дубового шовкопряда для подальшої розробки заходів боротьби з виявленими збудниками.

Черевця комах розтирали в порцелянових ступках, розводили дистильованою водою, краплю гомогенату наносили на предметне скло, покривали покривним і під мікроскопом МБИ-1 здійснювали мікроскопічний аналіз метеликів. Уточнення виду збудника проводили за характерними змінами тіла комах.

Мікроскопічний аналіз загиблих лялечок у 2010–2011 рр. свідчить, що у цей період спостерігалася періодична зміна домінуючого збудника захворювань. Так, у 2010 р. переважала грибна інфекція, яка становила 33 % від усіх захворювань комах. Серед хворих особин зареєстровані мікроспоридії (5–15 %), бактеріальні та змішані форми інфекції (12–15 %). Незначною була кількість лялечок (5 %), загиблих від поліедрозу (вірусна інфекція). Встановлена присутність у лялечках спор грибів та різних форм бактеріальної флори, що з'являється в організмі комах у період порушень агротехнічних норм вигодівлі гусені та зберігання коконної сировини. Це гриби родів *Beauveria*, *Aspergillus*, *Paecilomyces*, *Scopulariopsis*, *Tarichium*, *Penicillium*, *Cephalosporium*, *Alternaria*. Штучне зараження гусениць IV віку спорами досліджуваних культур грибів свідчить, що біля 79 % гусені загинуло від ураження грибом *Beauveria bassiana*.

Значно меншою була кількість загиблих гусениць за умови інфікування іншими видами грибів. Так, була зафіксована загибель 32 % личинок від ураження грибом *Aspergillus flavus* та 26 % – грибом *Raecilomices niveus*. Вони є для дубового шовкопряда сапрофітними формами й уражували, в основному, фізіологічно ослаблених комах і, здебільшого, розвивалися на їх трупах.

Враховуючи отримані результати необхідно розробляти схеми лікування і профілактики вказаних захворювань дубового шовкопряда для одержання максимально можливих показників його життєздатності та продуктивності.

УДК 638. 244

ДАЩЕНКО С.О., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ТРОКОЗ В.О.**, канд. біол. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: tassar@bigmir.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ НОВОГО ПРЕПАРАТУ ЙОДУ У ШОВКІВНИЦТВІ

Біологічно активні препарати є перспективними при використанні на стадії грені шовкопрядів. Обробка яєць біопрепаратами різної природи завдяки проникненню через оболонку дає можливість збільшити процент біологічні показники комах, що виходять з яйця. Одним із перспективних препаратів є Йодіс-концентрат, який має яскраво виражені антибактеріальні, антивірусні й фунгіцидні властивості та в даний час широко використовується в тваринництві, зокрема птахівництві, рослинництві. Як свідчать літературні повідомлення, обробка насіння рослин дозволяє одержати приріст врожаю, а випоювання препарату птиці збільшує її збереження завдяки стимуляції імунних процесів і підвищенню рівня резистентності до ряду захворювань.

Мета роботи – визначення ефективності Йодіс-концентрату при обробці грені корисних шовкопрядів.

Для вивчення можливостей використання Йодіс-концентрату в якості препарату для профілактичної обробки грені корисних шовкопрядів були сформовані варіанти дослідів, в яких грену шовковичного та дубового шовкопрядів обробляли 100%-, 50%- і 20%-вим розчинами препарату з експозицією 10–15 хв. Грену контрольного варіанту обробляли водою. Показники життєздатності й продуктивності комах оцінювали за прийнятими в шовківництві методами.

При використанні 50%-го розчину Йодіс-концентрату забезпечується збільшення оживлення грені в 1-й день відродження на 13,5% у дубового й на 9,9% у шовковичного шовкопрядів. Обробка грені шовкопрядів у період інкубації 50%-вим розчином Йодіс-концентрату сприяла підвищенню виживання гусені на 10,9 у дубового й на 9,1% – у шовковичного шовкопрядів. Крім того, використання цього розчину препарату перед інкубацією грені дало можливість підвищити урожай коконів шовковичного шовкопряда на 12,5% та кількість сортових коконів – на 5,6%.

Більша або менша концентрації препарату при обробці грені не дозволяли одержати максимальні показники життєздатності і продуктивності комах, тому використання цих розведень Йодіс-концентрату недоцільне.

Таким чином, обробка грені корисних шовкопрядів перед закладанням на інкубацію 50%-вим водним розчином сировини для виробництва йодованих продуктів Йодіс-концентрат сприяє підвищенню життєздатності і продуктивності корисних комах. Це може бути підставою для проведення досліджень цього препарату на теплокровних тваринах.

УДК 638. 244

ФЕДОРИШИН Д.І., студент 2 курсу

Науковий керівник – **ТРОКОЗ В.О.**, канд. біол. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: tassar@bigmir.net

ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДУ ТА АКТИВНОСТІ ЕКСТРАКТУ З ЛЯЛЕЧОК ШОВКОПРЯДА ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕРМІНІВ ОДЕРЖАННЯ

З метою одержання найбільш активного нового адаптогенного екстракту досліджувався біохімічний склад комплексів біологічно активних речовин, одержаних із лялечок шовкопряда різних періодів діапаузи.

Установлено, що вміст цукрів, загального азоту та фосфору в екстрактах суттєво не залежав від строків їх виготовлення. Кількість цих речовин коливалася в незначних межах. В той же час зареєстрована тенденція до зниження вмісту білків. Їх зменшився до березня майже на 1000 мг/л з подальшим незначним підвищенням у квітні. Плавно зменшувалася і сума досліджених амінокислот в екстрактах, виготовлених з березневих лялечок, порівняно з серпневими. Що стосується суми біологічно активних речовин в екстрактах, то будь якої закономірності виявлено не було – цей показник у різних варіантах коливався в незначних межах. Співвідношення врахованих амінокислот майже не залежало від терміну виготовлення екстрактів. Із замісних амінокислот найбільших змін протягом експерименту зазнавав уміст глютамінової кислоти та проліну відносно загальної кількості врахованих кислот, хоча абсолютна їх кількість зменшилась досить суттєво, – відповідно, з 653,4 мг/л у серпні до 496,3 мг/л у квітні, та з 607,6 до 512,9 мг/л. Це відбувалося на фоні зменшення вмісту загального азоту та білку. Серед незамінних амінокислот спостерігалось досить значне підвищення відносного вмісту лейцину із серпня до березня з подальшим поступовим зниженням його рівня. Відносний вміст інших незамінних амінокислот суттєво не змінювався, хоча і коливався в обидва боки. Абсолютні ж показники амінокислот у більшій чи меншій мірі поступово зменшувалися. Тобто, чим пізніша стадія діапаузи була у лялечок, які використовувалися для досліджень, тим менший уміст амінокислот реєструвався в екстрактах, за винятком лейцину, кількість якого в серпневих екстрактах була на рівні 98,9 мг/л, а в березневих – досягла 149,7 мг/л.

Отже, найактивніший комплекс біологічно активних речовин можна отримати із березневих лялечок шовкопряда, тобто незадовго до початку інкубаційного періоду, коли вдається екстрагувати найбільш оригінальний комплекс біологічно активних речовин. У нього входить 720 мг/л цукрів, 9940 мг/л азоту, 400 мг/л фосфору, 505 мг/л натрію, 275 мг/л калію, 4770 мг/л білку та 2984,4 мг/л незамінних і замісних амінокислот. Саме таке співвідношення компонентів дозволяє досягти максимальної біологічної активності адаптогенного комплексу з лялечок дубового шовкопряда.

УДК 619:617.571:632.2

ПАЛАМАРЧУК Н.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ПЕТРИК М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, кафедра хірургії

e-meil: petrik.maksim@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ФЕНОЛ-СКИПИДАР-ДИМЕКСИДНОЇ ЕМУЛЬСІЇ ПРИ ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИХ УРАЖЕННЯХ У ДІЛЯНЦІ ПАЛЬЦІВ У КОРІВ

У ветеринарній ортопедії значна увага приділяється стану копитець, зокрема, великої рогатої худоби, що у першу чергу зумовлено важливим значенням скотарства у тваринництві. Цьому питанню приділяли велику увагу такі вчені як Борисевич В.Б., Лук'яновський В.А., Панько І.С., Рубленко М. В., та інші.

Нами вивчалася ефективність фенол-скипидар-димексидної емульсії (фенол - 5,0; скипидар - 10,0; димексид – 50; рицинова олія - 50,0) при гнійно-некротичних процесах в ділянці пальців у корів. В контролі для лікувалася використовували порошок Житнюка.

На початку розвитку виразкового процесу на шкірі міжпальцевої щілини та м'якушів фенол-скипидар-димексидна емульсія надійно очищала вогнища ураження від мертвих тканин. Тому при повторній обробці через 3 дні для посилення регенеративних процесів накладали пов'язку з маззю Вишневського, а повторну перев'язку робили вже через 5-6 днів. При глибоких виразках і наявності значної кількості нежиттєздатних тканин при першій перев'язці часто спостерігали неповне очищення виразок, їх краї, стінки і дно були червоними, набряклими, болючими; тому пов'язку з емульсією повторяли. Під час повторної ревізії через 3 дні відмічали зменшення запальних явищ і розмірів самої виразки, її очищення і ріст дрібних грануляцій.

При гнійному пододерматиті на ранній стадії патологічного процесу повне очищення вогнища ураження відмічали після першої - другої перев'язки. В деяких випадках рановий дефект покривався молодим рогом. При глибокому пододерматиті очищення відмічали після 2-3 обробок.

У контрольній групі після використання порошку Житнюка через 3 дні поверхневі виразки шкіри міжпальцевої щілини та м'якушів покривалися струпом. Але він був не тривким і при наступній обробці легко відділявся разом з бинтами, а під ним знаходили гнійно-гнільну масу неприємного запаху. І лише через 3 дні після повторної обробки на поверхні виразки спостерігали бліді грануляції. Очищення глибоких виразок відбувалося повільніше. Через 3 дні при їх ревізії не відмічали суттєвих змін: виразкова поверхня була вкрита пухким струпом, під яким продовжувалися процеси некрозу. Лише після 3—4 обробок почали з'являтися невеликі острівки грануляційної тканини, набряклі, сизоватого кольору. Аналогічна картина спостерігалась і при пододерматитах.

Висновок: порівнюючи ефективність фенол-скипидар-димексидної емульсії і порошку Житняка, видно перевагу першого: виразки шкіри міжпальцевої тканини очищувалися в основному після 1-2 обробок (у контролі після 4 і більше) ніж пододерматитах - після 2-3 (проти 4 і більше в контролі).

УДК 616.37-002-02:616-002.2

МОСТОВИЙ В.В., ДАЦЕНКО В.М., студенти 1СП курсу
Науковий керівник – **БЕВЗ О.С.**, асистент,
МЕЛЬНИЧЕНКО А.П., канд. біол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

СТОВБУРОВІ КЛІТИНИ

Стовбуровими клітинами називають клітини-попередники, з яких можуть бути утворені всі інші типи клітин, що вже складають організм людини чи тварини.

Застосування стовбурових клітин для лікування та профілактики широкого спектру захворювань призвело до активного розвитку клітинних технологій. В даний час в розвинених країнах створені і функціонують численні медичні клініки різної спеціалізації, які використовують стовбурові клітини. Користується популярністю така послуга, як збереження стовбурових клітин в банках стовбурових клітин. Ці банки дозволяють виділити і зберігати стовбурові клітини при температурі рідкого азоту практично необмежений час.

Стовбурові клітини мають чудову можливість розвиватися в різні типи клітин організму. Вони є своєрідною системою ремонту тканин тіла. Теоретично, вони можуть продовжувати ділитися тривалий час і замінювати інші клітки організму протягом усього життя людини або тварини.

Особливість стовбурових клітин полягає у тому, що вони мають такі основні властивості: Самовідновлення – здатність проходити величезну кількість клітинних циклів клітинного поділу і залишатися недифференційованими. Безмежні можливості – можливість дифференціюватися у будь-який клітинний тип. Це робить стовбурові клітини тотипотентними чи плюрипотентними, хоча деякі мультипотентні чи навіть уніпотентні попередники деяких клітинних ліній теж часом називають стовбуровими клітинами.

При діленні стовбурної клітини кожна нова клітина має дві можливості - або далі залишатися стовбуровою, або стати клітиною зі спеціалізованими функціями, наприклад м'язовою клітиною, клітиною крові чи нервовою клітиною.

Для того, щоб самовідтворюватися і перетворюватися в інші типи клітин, стовбурові клітини розмножуються двома різними шляхами. Симетричний поділ, коли обидві дочірні клітини стовбурові, і асиметричний поділ, коли одна дочірня клітина стовбурова, а інша – клітина-попередник для інших типів клітин. Клітина-попередник має менше можливостей для самовідтворення, ніж стовбурова клітина.

Детальне вивчення стовбурових клітин дасть можливість застосовувати ці клітини не лише для розвитку методів клітинної терапії, але і для вивчення дії нових ліків.

УДК 619 : 614. 31 : 616. 995. 1 : 639. 3

БАЛАЦЬКИЙ Ю.О., студент 6 курсу
Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail 98969@i.ua

ВЕТСАНЕКСПЕРТИЗА КОРОПІВ ЗА ФІЛОМЕТРОЇДОЗУ

Хвороби риб в прісноводному рибництві є однією з актуальних тем сьогодення. В зв'язку з розпадом Радянського союзу відбулися серйозні зміни в різноманітних галузях народного господарства в тому числі й рибництві. Дані зміни виникли в результаті введення нових форм господарювання, що призвело до розпаду потужних рибницьких господарств на невеликі господарства різних форм власності до складу яких входить невелика кількість ставків, а іноді це приватні господарства, які нараховують лише одну водойму. В таких господарствах створюються неблагоприємні умови для профілактики хвороб риб в тому числі й інвазійних, до яких відноситься і філометроїдоз.

Філометроїдоз це – інвазійна хвороба коропів, сазанів та їх гібридів, що викликається нематою із родини *Philometridae* (*Baylis et Daubnen, 1926*).

Статевозрілі гельмінти паразитують в м'язовій тканині, лусочкових кишеньках, рідше порожнині тіла, личинки у внутрішніх органах: печінці, нирках, плавальному міхурі, молоках та ікрі. Дана хвороба широко зустрічається в рибницьких господарствах, риборозплідниках та природних водоймах України. Ураження риби інвазійними хворобами часто призводить до загибелі риби, відставання в рості, виснаження та зниження товарного вигляду риби, всі вище названі наслідки хвороби призводять до значних економічних збитків у рибництві, яких можна уникнути дотримуючись загально відомих правил ведення рибництва та дотримання належного епізоотичного благополуччя рибницьких господарств.

У розрізі даної хвороби відомо, що збитки при філометроїдозі складаються за рахунок загибелі молоді риб, зниження їх маси та вибракування сильно ураженої риби.

Санітарна оцінка риби при філометроїдозі полягає у вибракуванні або зачистці після чого використовують в залежності від ступеню ураження в громадському харчуванні або для переробки на рибні продукти. Рибу, що втратила товарний вигляд, після проварювання направляють на корм тваринам або утилізують. Умовно здорову рибу допускають до вільної реалізації лише за відсутності гельмінтів у лусочкових кишеньках.

При виконанні даної роботи нами було проведено визначення впливу філометроїдозної інвазії на відносну біологічну цінність риби. Для дослідження відбирали товарних коропів другого року вирощування середньою масою 540 г.

Дослідження проводили за допомогою тест-культури інфузорія Тетрахімена піриформіс штам WH -14.

В результаті дослідження встановлено, що відносна біологічна цінність інвазованих коропів на 8% менша порівняно з неінвазованими.

УДК 619 : 614. 31 : 637. 1

БАТЕРОВСЬКА Д.М., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail 98969@i.ua

ОЦІНКА ЯКОСТІ МОЛОКА 2,6% ЖИРНОСТІ ВИГОТОВЛЕНОГО ЗА ТЕХНОЛОГІЯНИХ УМОВ ПРАТ “ЖЛК” УКРАЇНА” М. БІЛА ЦЕРКВА

Людський організм є біологічним об'єктом, який складається з води, білків, житів, вуглеводів та інших складових без яких він не може існувати. Враховуючи це для нормального розвитку та життя людський організм щоденно повинен поповнюватися пластичним матеріалом та поживними речовинами які поступають з повноцінними та безпечними продуктами харчування різноманітного походження в тому числі рослинного та тваринного.

Серед багатьох видів продуктів харчування давно відомий, створений самою природою унікальний продукт молоко.

В раціоні людей використовують молоко кіз, овець, кобил, верблюдів проте на території України традиційним є вживання коров'ячого молока. Свіжо видоєне молоко містить повноцінні білки, легко засвоювані жири, вуглеводи, вітаміни та інші речовини.

З іншої сторони завдяки стану тварин молоко може змінювати свій склад та властивості і в окремих випадках може бути небезпечним для життя і здоров'я споживача. Окрім того на якість молока впливає технологія отримання та первинна переробка останнього. Порушення умов виробництва та первинної переробки призводить до зниження якості молока, що призводить до неможливості виготовлення високоякісних молочних продуктів.

А тому важливим моментом при виробництві молока сирцю є його консервування на шляху від виробника до переробника, від чого буде залежати якість виробленої з нього продукції.

В умовах молокопереробних підприємств виробляється широкий асортимент цільномолочної продукції, що дає можливість отримати готовий до вживання продукт та подовжити терміни його зберігання.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести оцінку якості молока пастеризованого 2,6% жирності.

Об'єктом дослідження було пастеризоване молоко 2,6% жирності виготовлене за технологічних умов ПАТ "ЖЛК-Україна".

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, за органолептичних показників молоко було однорідної консистенції, білого кольору без механічних домішок, запах характерний даному виду продукту, смак солодкуватий. При дослідженні хімічного складу встановлено, що вміст жиру в 100 г продукту становив 2,6 г., білків 2,82 г, вуглеводів 4,72 г, енергетична цінність 100 г продукту становила 54 ккал.

За результатами досліджень встановлено, що дане молоко є якісним і відповідає ТУУ 15.5-19492247-025-2004.

УДК 619 : 614. 31 : 637. 3

БЕЗЛАТНЯ Ю.В., студент 6 курсу
Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail 98969@i.ua

ОЦІНКА ЯКОСТІ КИСЛОМОЛОЧНОГО СИРУ ВИРОБЛЕНОГО ЗА ТЕХНОЛОГІЧНИХ УМОВ ВАТ "СОММАС" М. МИРОНІВКА

Людський організм для свого розвитку потребує регулярного надходження повноцінних білків, жирів, вуглеводів та інших речовин, які поповнюються за рахунок вживання різноманітних харчових продуктів.

Серед широкого асортименту продуктів харчування чільне місце займають молоко та молочні продукти, які містять майже всі необхідні для людського організму речовини.

Відомо, що деякі люди знеможуть вживати натуральне молоко. Проте після технологічної обробки в процесі якої молоко піддається сквашуванню під дією молочнокислої мікрофлори, отримують продукти які легко засвоюються людським організмом. До таких продуктів відноситься сметана, йогурт, кефір, кисломолочний сир та інші продукти.

Кисломолочний сир в умовах молокопереробних підприємств випускають в широкому асортименті з різними наповнювачами, знежирений та з різним вмістом жиру.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести оцінку якості кисломолочного сиру.

Об'єктом дослідження був знежирений кисломолочний сир виготовлений за технологічних умов ВАТ "СОММАС" м. Миронівка Київської області.

При вирішенні поставленої мети використовували загально прийняті методики.

При органолептичному дослідженні встановлено, що колір сиру був білим, смак кисломолочним, структура однорідна без сторонніх включень повсій товщині продукту.

Важливим показником якості продукту є його поживна цінність, яка залежить від хімічного складу. При лабораторних дослідженнях встановлено, що в 100 г продукту містилося жиру – 0,6 г, білку – 18,0 г, вуглеводів 1,8 г.

Проаналізувавши хімічний склад ми розрахували енергетичну цінність яка в 100 г продукту становила 85 ккал.

При проведенні бактеріологічних досліджень встановлено, нежирний кисломолочний сир не містив умовно патогенної та патогенної мікрофлори, що свідчить про його безпечність.

Аналізуючи проведені дослідження нами зроблено висновок, що кисломолочний сир виготовлений за технологічних умов молокопереробного підприємства ВАТ “СОММАС” м. Миронівка відповідає ТУ У 563/46.00446003.001-96, є якісним, безпечним і може випускатися у вільну реалізацію.

УДК 619 : 614.31 : 637. 56

ГАРБАР А.О., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ДЕЯКИХ ПРІСНОВОДНИХ РИБ, ЩО РЕАЛІЗУЮТЬСЯ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ М. БІЛА ЦЕРКВА

За даними літератури відомо, що людина для забезпечення своїх потреб у їжі займалася полюванням та рибальством, так, як м'ясо теплокровних тварин та риби було і залишається основним джерелом повноцінних білків, які людський організм використовує, як пластичний матеріал для побудови свого організму. Також відомо, що після вдалого полювання люди споживали свіже сире м'ясо та кров забитих тварин без попередньої термічної обробки проте рибу навіть свіжо виловлену перед вживанням завжди піддавали термічній обробці з метою знешкодження її від різноманітних збудників небезпечних для здоров'я людини.

Отже з цього можна зробити висновок проте, що якість та безпечність риби та рибної продукції для організму людей буде залежати від якості води та умов мешкання риби. Ці фактори також можуть впливати на швидкість псування риби.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести оцінку якості та безпечності прісноводної риби.

Об'єктом дослідження була прісноводна риба що реалізувалася за умов Центрального продовольчого ринку м. Біла Церква.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що для реалізації на ринок доставляється жива та снула прісноводна риба, а саме короп, карась, товстолобик, білий амур та щука виловлені в рибницьких господарствах Білоцерківського району Київської області. До реалізації допускалася риба при наявності ветеринарної довідки про епізоотичне благополуччя рибопромислової водойми де риба вирощувалася, яка видається на основі ветеринарно-санітарного паспорта рибницького господарства. Після вивчення супровідних документів проводили ветеринарно-санітарну експертизу відібраних зразків риби за органолептичними показниками та піддавали паразитологічному дослідженню коропа та щуку на наявність в них збудників опісторхозу та дифілоботріозу.

За результатами дослідження встановлено, що зовнішній вигляд, колір, стан луски, плавників, очей, шкіри, плавників, стан черевця, кількість, прозорість та запах слизу відповідали вимогам свіжої якісної риби. При паразитологічному дослідженні коропів та щук небезпечних для здоров'я гельмінтів не виявлено. Проте при дослідженні товстолобиків виявляли поодинокі ураження збудниками постодиплостомозу.

Отже на період дослідження обстежена риба була свіжою та безпечною.

УДК 619 : 614. 31 : 639. 3

ДОМАНСЬКИЙ Д.С., студент 6 курсу
Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail 98969@i.ua

МОНІТОРИНГ ІНВАЗІЙНИХ ХВОРОБ ПРІСНОВОДНИХ РИБ, ЩО РЕАЛІЗУЮТЬСЯ НА РИНКАХ БІЛОЇ ЦЕРКВИ

Біологічні ресурси Світового океану та прісноводних басейнів, включають в себе риб, а також деякі інші групи тварин, які являються важливим джерелом харчування для населення планети та постачальником кормової, технічної продукції, а також сировини для медичної промисловості.

Особливо збільшилося значення рибних продуктів в раціоні людства в останні десятиліття, коли всіма країнами щорічно добувається і вирощується біля 100 млн. тон водних об'єктів і 25% усіх тваринних білків, які використовуються жителями Землі, які своїм походженням зобов'язані морським та прісноводним об'єктам.

В структурі світових уловів переважна більшість морські риби. Прісноводні водойми дають лише 10,2% загального вилову.

Однак не дивлячись на походження, риба дуже часто є інвазованою різноманітними паразитами, які знижують якість риби, а іноді є небезпечними для людей та тварин. Враховуючи це рибна промисловість зазнає значних економічних збитків які зазнають в результаті масових вибраків та знищення інвазованої риби. Дане явище більшою мірою проявляється у морських та океанічних риб, оскільки в морях та океанах неможливо здійснювати лікувальні заходи, а профілактичні не завжди є ефективними, так, як ураження риби паразитами у більшості випадків залежить від інтенсивності інвазії основних живителів, кількості та ступеню інвазії проміжних живителів та інших факторів. Проте в прісноводному рибористві дані збитки можна зменшити за рахунок боротьби та профілактики інвазійних хвороб у окремій водоймі. Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести моніторинг, щодо інвазійних хвороб прісноводних риб, які реалізуються на ринках м. Білої Церкви. Об'єктом дослідження були прісноводні риби, короп, карась, товстолобик, білий амур, щука, що були виловлені у ставкових рибориських господарствах. В результаті проведених досліджень було встановлено, що обстежені коропи в окремих випадках були інвазовані лернеями з інтенсивністю від 3 до 5 екз, ботріоцефалюсами 1-3 екз., філометрами 2-6 паразитів. При дослідженні карасів виявляли лернеї від 1 до 3 паразитів, аргулюси від 3 до 7 паразитів, філометри від 4 до 9 екз. У товстолобиків виявляли ураження постодипломозом з ІІ. - 4 -10 екз., та лігульозом від 3 до 6 паразитів на рибу. У білих амурів виявляли лернеї, а у щук триеноринхусів. В результаті проведених досліджень можна сказати, що досліджені види риб були інвазовані різноманітними паразитами у незначній кількості при якій рибу можна реалізувати, небезпечних для здоров'я людей гельмінтів у досліджуваної риби не виявлено.

Наявність виявлених паразитів у риби свідчить про недостатню роботу, щодо лікування та профілактики інвазійних хвороб в ставкових рибориських господарствах.

УДК 619 : 614.31 : 616. 995. 132 : 637.56

ІВАНЮТА С.А., студент 6 курсу
Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail 98969@i.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ОСЕЛЕДЦІВ ПРИ АНІЗАКІДОЗІ

Одним з важливих напрямків рибориства України є забезпечення населення України високоякісною рибою, рибними продуктами та іншою продукцією отриманою з гідробіонтів.

Враховуючи важке становище з тваринництвом в Україні для забезпечення українців повноцінними білками тваринного походження необхідно звернути увагу на рибу в тому числі й пріс-

новодну, так, як вирощування якої значно економічно вигідніше порівняно з іншими напрямками тваринництва, так, як потребує значно менших затрат на вирощування риби.

Однак в умовах сьогодення значна кількість риби та рибної продукції морського та океанічного походження.

Морська риба володіє високими смаковими та поживними властивостями і забезпечує організм людини необхідними для росту вітамінами, макро-, мікроелементами та іншими речовинами.

Однак риба, особливо морська та океанічна часто буває інвазованою різноманітними паразитами, які знижують її органолептичні показники, товарність, а іноді риба є небезпечною для здоров'я людей так, як становить загрозу ураження небезпечними для людей і тварин паразитами.

До останніх відносяться нематоди родини *Anisakidae*, так, як попавши в організм людини, вони можуть викликати захворювання людей, яке може закінчуватися летально.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було дослідити показники якості та безпеки оселедців інвазованих личинками анізакід.

Об'єктом дослідження були оселедці атлантичні закуплені на одному з ринків Білої Церкви.

При проведенні органолептичних дослідженнях 10 оселедців, останні мали добру вгодованість та товарний вигляд.

Далі було проведено паразитологічне дослідження, при якому було встановлено ураження оселедців личинками анізакід з екстенсивністю інвазії 100% та інтенсивністю інвазії від 2-х до 35 екз на рибу, при середній І.І. - 9,8 екз. на рибу. Личинки виявляли у черевній порожнині, гонадах, брижейці кишечнику та пілоричних відростках. М'язи були вільні від личинок анізакід.

При дослідженні життєздатності всі личинки були неживими.

Отже відповідно до діючих вимог оселедці, які не мають органолептичних вад, не містять живих личинок анізакід в їстівних частинах риби допускаються до реалізації.

УДК 619 : 614. 31 : 638. 16

ІВАСЕНКО О.П., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ОЦІНКА ЯКОСТІ МЕДУ, ЩО РЕАЛІЗУЄТЬСЯ ЗА УМОВ КРИТОГО РИНКУ М. БІЛА ЦЕРКВА

З давніх часів основним продуктом бджільництва був мед. Це – цінний продукт який бджоли виробляють із зібраного з рослин нектару. Завдяки особливому хімічному складу, який визначається видом медоносу, ареалом його проростання, кліматичною зоною мед являється смачним харчовим продуктом а також лікувальним та профілактичним засобом при багатьох хворобах.

Завдяки вище згаданим властивостям мед набув популярності серед різних верств населення.

Однак вище згаданими властивостями володіє лише натуральний квітковий а також падевий мед, які повинні відповідати встановленому для даного продукту ДСТУ. Тоді, як цукровий мед не володіє вище згаданими властивостями.

Досить часто, в зв'язку з високою ціною на мед, його фальсифікують для збільшення кількості та отримання надприбутків. Тому, проведення належної ветеринарно-санітарної експертизи меду, що реалізується в умовах продовольчих ринків є актуальним.

Метою наших досліджень було провести ветсанекспертизу меду в умовах ринку м. Біла Церква Київської області.

Об'єктом досліджень був липовий та соняшниковий мед, отриманий в умовах приватних пасік населених пунктів Білоцерківського району, який піддавали органолептичним та фізико-хімічним дослідженням згідно з діючими методиками.

При органолептичному дослідженні липовий мед мав приємний аромат і солодкий різкий смак, колір був світло-жовтий, кристали меду були дрібнозернисті салоподібні. Соняшниковий мед мав солодкий приємний смак з слабко ароматним запахом, колір – від світло-золотистого до світло-бурштинового, консистенція густа з ознаками кристалізації. При дослідженні на вміст механічних домішок виявляли бажані природні домішки у вигляді пилку основних медоносів.

Уміст води коливався в межах 18–19 %, діастазне число становило від 7 до 8 од. Готе, масова частка цукрів, що редукують, в межах 82–84 %.

При дослідженні меду на гідрооксиметилфурфурол реакція була негативною.

Встановлено, що досліджений липовий та соняшниковий мед, що реалізувалася за умов Кри- того ринку м. Біла Церква є натуральними та якісними, тому допускаються до вільної реалізації.

УДК 619 : 614.31 : 616.995.121 : 639.3

ПЕТРЕНКО І.О., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ЗАХОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА БОРОТЬБИ ЗА БОТРІОЦЕФАЛЬОЗУ КОРОПІВ В СТАВКОВИХ РИБНИЦЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Рибництво є однією з перспективних галузей сільського господарства, яка здатна у великому обсязі забезпечити населення України повноцінним білком у вигляді риби та рибних продуктів.

Однак в умовах сьогодення рибництво переживає не найкращі часи, що негативно впливає на епізоотичне благополуччя рибницьких господарств України, що проявляється частим виникненням інфекційних та інвазійних хвороб прісноводних риб, що призводить до масової загиблі риби, відставання в рості, зниження маси та товарного вигляду в результаті чого рибу вибраковуюють, направляють на утилізацію або знищують.

Одним із широко розповсюджених захворювань коропових риб є ботріоцефальоз.

Ботріоцефальоз – це інвазійне захворювання мальків, цьоголіток, річняків і рідше – дволіток коропа й ряду видів інших видів прісноводних риб, збудником якого є стьожковий черв'як *Bothriocephalus acheilognathi*.

При виникненні даного захворювання у молоді риб відмічається масова загибель мальків, цьоголіток а іноді й річняків. Уражена риба погано харчується а відповідно погано росте. М'ясо такої риби має низьку біологічну цінність.

Метою нашої роботи було запропонувати методи боротьби та профілактики ботріоцефальозу коропів. Для запобігання занесення в господарство необхідно визначити епізоотичний стан господарства постачальника рибопосадкового матеріалу. Слід уникати сумісного різновікового вирощування риби, оскільки старші вікові групи риб можуть бути носіями збудника ботріоцефальозу. Необхідно слідкувати за гідрохімічним режимом водойми та проводити годівлю риби повноцінними кормами. Встановлювати в місцях водоподачі фільтри для уловлювання сміттевої риби, можливого носія ботріоцефальозу. Проводити профілактичну дезінфекцію ставів: стави випускають, висушують, ложе дискують і дезінфікують хлорним вапном із розрахунку -5-6 ц/га чи негашеним – 25 ц/га, або гіпохлоридом кальцію – 3 ц/га. Після висушування яйця ботріоцефалосів гинуть за 15-20 год за температури 18-20°C, після проморожування – за дві доби, обробка 1% розчином хлорного вапна – за дві години.

З метою лікування слід застосовувати “Бровадазол 20%” або “Риболік” у вигляді лікувально-кормової суміші відповідно до інструкції щодо застосування даних препаратів.

УДК 619 : 614.31 : 639.13

СВІДЗІНСЬКА Т.С., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ЗАХОДИ, ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ РИБ В СТАВКОВИХ РИБНИЦЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Одним з важливих факторів, який забезпечує розвиток рибництва є епізоотичне благополуччя рибницьких господарств щодо інвазійних та інфекційних хвороб риб.

Хвороби риб завдають значних економічних збитків рибницьким господарствам які пов'язані із загибеллю риби, втратою продуктивності, вибракуванням пов'язаним зі зниженням товарного вигляду та ін. Для уникнення вище згаданих небажаних наслідків необхідно плідно працювати в напрямку лікування та профілактики хвороб риб, які останнім часом в рибницьких господарствах почали часто реєструватися. Дане явище пов'язане з некомпетентністю власників ставкових господарств, у яких відсутня належна підготовка з питань іхтіопатології. Основна увага останніми звертається на закупівлю дешевого, без належних ветеринарних документів рибопосадкового матеріалу, необгрунтоване та безконтрольне використання ущільнених посадок в тому числі й різновікових груп риб, що без належного ветеринарного контролю призводить до розповсюдження різноманітних хвороб риб на території України та вище згаданих збитків при її вирощуванні. Отже основною метою нашої роботи було проаналізувати сучасні лікувально-профілактичні заходи з профілактики хвороб риб в ставкових рибницьких господарствах.

Одним з основним заходом профілактики, як інфекційних так й інвазійних хвороб риб є літування, яке передбачає повне виключення рибницьких ставки з виробничого обороту з метою випускання води, висушування, видалення при потребі мулу, вапнування, переорювання, засівання однорічними культурами, дезінфекції гідроспоруд, що дає можливість максимально знищити різноманітні збудники хвороб риб. Важливим профілактичним заходом також є належне підтримання гідрохімічного режиму водойми, недопущення сміттєвих риб, та боротьба з ворогами та шкідниками риб, які переносять збудників хвороб риб. Важливим моментом профілактики є раціональне використання профілактичних обробок лікарськими препаратами, які дають можливість зменшити стрес та підвищити резистентність організму риби. До таких препаратів відносяться "Вітан", "Дон", які стимулюють окисно-відновні процеси в організмі, підвищують імунний статус та резистентність риб при забрудненні водойм пестицидами, при інтоксикації та захворюваннях різної етіології. Вони забезпечують нейтралізацію пестицидів, знижують ступінь забруднення водоймищ, покращують якість водного середовища. Окрім вище згаданих препаратів широкого застосування для боротьби з гельмінтозами риби набули такі препарати, як "Риболік" препарат широкого спектру дії та "Цестозол" препарат для лікування цестодозів риб.

Отже встановлено, що уникнути невиправданих втрат в рибництві можна за належного дотримання ветеринарно-санітарних та гігієнічних умов вирощування риби та використання сучасних високо ефективних лікувальних та профілактичних засобів.

УДК 619 : 614.81 : 639.1

СВЯТЕЦЬКИЙ О.В., магістр 1 курсу 1 групи ФВМ
Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail 98969@i.ua

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ЯКІСТЬ МОЛОКА, ЩО ВИРОБЛЯЄТЬСЯ В УМОВАХ МОЛОЧНО-ТОВАРНОЇ ФЕРМИ ТОВ АФ "ГЛУШКИ"

Одним з важливих факторів, який впливає на довголіття людини є правильне, раціональне та збалансоване харчування. Для забезпечення цього організм людини повинен поповнюватися поживними та безпечними продуктами харчування, до яких відноситься і молоко та молочні продукти.

Мечніков називав молоко "криницею здоров'я" оскільки даний продукт був запропонований людині самою природою і використовується нею від народження до глибокої старості. Завдяки оптимальному співвідношенню складових молоко володіє високими смаковими, лікувальними та технологічними властивостями завдяки якими в умовах молокопереробних підприємств виробляють широкий асортимент молочних продуктів, які завоювали чільне місце серед інших продуктів харчування.

Однак при порушенні умов отримання та первинної переробки молоко з цінного продукту може перетворитися на біологічну рідину, яка може нести небезпеку в результаті вживання в їжу людьми та призводить до отримання неякісної молочної продукції на переробних підприємствах.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було вивчити технологію виробництва та якість молока, що виробляється в умовах молочно-товарної ферми ТОВ АФ “Глушки” Білоцерківського району, Київської області.

Об’єктом дослідження було молоко отримане в ТОВ АФ “Глушки” с. Глушки Білоцерківського району в грудні місяці 2011 року.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що молоко в даному господарстві отримують шляхом доїння в молокопровід, звідки воно потрапляє в танк охолоджувач де охолоджується до 5 °С. Доїння корів на період дослідження здійснювалося тричі на день в результаті чого свіжовидоєне молоко поступало у танк охолоджувач де змішувалося з уже охолодженим.

Для дослідження проби молока відбирали після охолодження.

Дослідження відібраних проб проводили згідно діючих методик та вимог ДСТУ 3662-97.

В результаті досліджень встановлено, що температура молока охолодженні становила 5 °С, кислотність 16 °Т, перша група чистоти, ЗБО становило 296 тис./см³ мікробних клітин, масова частка сухих речовин 11,9 відсотків, вміст соматичних клітин становив до 400 тис./см³,

Встановлено, що на час проведення досліджень молоко отримане в умовах даного господарства було якісним і відповідало вищому гатунку.

УДК 619 : 614.31 : 637. 3

ТАНАНАЙКО Н.В., студентка 4 СП курсу

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.,** канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ОЦІНКА ОРГАНОЛЕПТИЧНИХ ТА ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СИРУ “РОСІЙСЬКИЙ” 50%-НОЇ ЖИРНОСТІ, ВИГОТОВЛЕНОГО ЗА ТЕХНОЛОГІЧНИХ УМОВ ПАТ “РОСИ” М. РОЖИЩЕ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Молоко та молочні продукти займають чільне місце серед продуктів харчування різних верств населення. Дані продукти забезпечують людський організм необхідними для нормального життя факторами. Відомо, що молоко містить близько 60 таких факторів, куди входять повноцінні білки, жири, вітаміни, макро-, мікроелементи та інші. Мечніков вважав, що правильне, раціональне та збалансоване харчування до складу якого входять молочні продукти впливає на довголіття людини.

Однак людський організм по різному засвоює натуральне молоко. Враховуючи це, люди почали виробляти молочні та молочнокислі продукти, які завдяки технологічним процесам виробництва здатні набагато краще засвоюватися організмом споживача.

Окрім того для виробництва високоякісної та безпечної продукції необхідно використовувати високоякісне молоко сирець.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести оцінку якості твердого сичугового сиру “Російський” 50%-ної жирності.

Об’єктом дослідження був сир “Російський” 50%-ної жирності виготовлений за технологічних умов ПАТ “РОСИ” міста Рожище Волинської області.

При вирішенні поставлених завдань нами було встановлено, що за формою та розміром досліджуваній сир мав вигляд низького циліндра із злегка випуклою боковою поверхнею та заокругленими гранями, висота 11 см, діаметр 25 см та маса 5,2 кг. При дослідженні зовнішнього вигляду встановлено, що кірочка сиру була рівною, тонкою, без пошкоджень, покрита парафіновим шаром, який щільно прилягав до сиру. Поверхня сиру чиста, суха. Смак та запах злегка кислуватий, без сторонніх присмаків та запахів. Консистенція тіста ніжна, пластична й однорідна по всій масі. Малюнок на розрізі рівномірний і складається з чарунків неправильної, вуглуватої та щілиноподібної форми.

Колір тіста жовтий однорідний по всій масі.

При дослідженні фізико-хімічних показників встановлено, що жирність сиру становила 50,2 %, масова частка вологи становила 43% та вміст кухонної солі 1,4 відсотки.

За результатами проведених досліджень встановлено, що досліджуваній сир за органолептичними та фізико-хімічними показниками відповідав ГОСТ 11041-88.

УДК 619 : 614. 31 : 637. 2

ЯНКОВЕНКО Я.О., студент 4 СП курсу
Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail 98969@i.ua

ОЦІНКА ЯКОСТІ МАСЛА СОЛОДКОВЕРШКОВОГО ВИГОТОВЛЕНОГО ЗА ТЕХНОЛОГІЧНИХ УМОВ ПАТ “ХРИСТИНІВСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД”

Головним завданням Міністерства аграрної політики та продовольства України є забезпечення населення високоякісними та безпечними продуктами харчування в широкому асортименті куди входить м'ясо, молоко, риба, яйця, мед, рослинна та інша продукція.

Серед даних продуктів важливе місце займає молоко та молочні продукти, які забезпечують людський організм необхідними для нормального існування людського організму речовинами.

Людський організм при великих механічних навантаженнях потребує висококалорійних продуктів харчування до яких можна віднести продукти тваринного походження, що містять значну кількість жирової тканини куди можна віднести різноманітні м'ясні вироби та молочні, до яких можна віднести вершки, сметану, масло, спреди та інші.

Однак з метою легкої наживи, недобропорядні виробники можуть здійснювати фальсифікацію продуктів харчування шляхом заміни більш цінної сировини менш цінною, шляхом зниження жирності продукту, додавання рослинних жирів тощо.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести оцінку якості масла солодковершкового.

Об'єктом дослідження було масло солодковершкове 73% жирності виготовлене за технологічних умов ПАТ “Христинівський молокозавод”

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що за органолептичними показниками масло було світло-жовтого по всій масі кольору, щільної консистенції в охолодженому стані, з характерним без сторонніх запахів та присмаків запахом та смаком.

При дослідженні хімічного складу встановлено, що вміст жиру становив - 73%, білки – 0,8%, вуглеводів – 1,3 відсотки.

Розрахунками енергетичної цінності масла встановлено, що 100 г продукту містить - 667 кка.

Дослідження на наявність рослинних жирів негативні.

Отже при проведенні ветеринарно-санітарної експертизи встановлено, що масло солодковершкове 73 % жирності виготовлене за технологічних умов ПАТ “Христинівський молокозавод” є якісним і відповідає ДСТУ 4399: 2005.

УДК: 619:616.982.211/.988.6-036.21

БОРСУК О.С., магістрант
Науковий керівник – **ЦАРЕНКО Т.М.**, канд. вет. наук
e-mail: tsarenko@btsau.kiev.ua
Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ЩОДО ЛЕЙКОЗУ У ГОСПОДАРСТВАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Лейкоз великої рогатої худоби є актуальною проблемою ветеринарної медицини України. Основним завданням ветеринарної служби господарств у боротьбі з лейкозом ветеринарної медицини є вчасна діагностика інфікованості поголів'я та здійснення організаційних оздоровчих заходів, вчасне видалення із стада інфікованих тварин, які є джерелом збудника інфекції та недопущення занесення збудника у господарство із завезеними тваринами.

Метою нашої роботи було вивчення протилейкозних заходів за результатами роботи проблемної науково-дослідної лабораторії лейкозів ВРХ БНАУ, аналіз системи забезпечення стійкого благополуччя стада щодо лейкозу ВРХ.

Проблемна науково-дослідна лабораторія лейкозів ВРХ БНАУ з 1992 року впроваджує ефективну науково-обґрунтовану систему оздоровлення господарств від лейкозу великої рогатої худоби, яка ґрунтується на особливостях епізоотичного процесу в конкретному господарстві. При безпосередній участі лабораторії було оздоровлено більше 50-ти господарств у різних областях України. Сьогодні основна увага лабораторії зосереджена на профілактиці повторного виникнення лейкозу в оздоровлених господарствах. Профілактичні заходи здійснюються лабораторією у шести господарствах Київської області та в господарствах інших областей України. Так у 2011 році було досліджено близько 19 тис. голів ВРХ у десяти господарствах Київської, Житомирської, Харківської та Чернігівської областей. Під час досліджень було виявлено близько 500 інфікованих тварин.

На першому етапі оздоровлення господарства використовують РІД-діагностику для виявлення інфікованих тварин та їх ізоляції, а після того методом ІФА, який є більш чутливим, остаточно виявляють всіх інфікованих тварин. Основними заходами із оздоровлення неблагополучних господарств є впровадження спеціальної системи вирощування молодняку за якої телички вирощуються ізолювано, тварини перегруповуються між відділками, що дозволяє отримувати здоровий молодняк. Для контролю за інфікованістю вірусом лейкозу ВРХ у благополучних господарствах переважно використовують імуноферментну діагностику лейкозу.

Отже, впровадження науково-обґрунтованої системи боротьби з лейкозом великої рогатої худоби в господарствах дає змогу оздоровити неблагополучне стадо та попередити повторне виникнення хвороби.

УДК: 619:616.9–036:658

ЗАДОРОЖНЯ Н.Г., студентка 4 СП курсу
Науковий керівник – **ЦАРЕНКО Т.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: tsarenko@btsau.kiev.ua

ВИМОГИ ДО МЕНЕДЖЕРА У ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Для побудови успішного ветеринарного бізнесу, ефективного управління приватними та державними ветеринарними установами, діяльності на ринку ветеринарних товарів і послуг окрім спеціальних ветеринарних знань необхідно володіти достатніми загальноекономічними знаннями, користуватись напрацьованими економічною наукою ефективними методами управління організаціями у ринковому середовищі.

Численні дослідження стосовно професійних якостей (компетенцій), необхідних успішному менеджеру, дозволяють приблизно визначити основні з них: фахові якості (здатність кваліфіковано, зі знанням справи виконувати роботу на своїй ділянці, фахові прийоми конкретної діяльності); аналітичні якості (здатність ідентифікувати ключові фактори тієї або іншої ситуації, визначити їх взаємодію і ті з них, що вимагають найбільшої уваги); діагностичні якості (здатність діагностувати проблеми організації, тобто визначити їх симптоми та причини виникнення); здатність взаємодіяти з людьми (здатність налагоджувати контакти та будувати стосунки із співробітниками організації); концептуальні якості (здатність усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки в організації, шляхи координації діяльності окремих частин організації, досягнення поставлених цілей найбільш продуктивним способом).

Менеджер має володіти професійними знаннями у різних галузях, а не тільки у галузі ветеринарної медицини, зокрема менеджер повинен мати знання адміністративно-правові, юридичні, знати діловодство, принципи організації потоків інформації, володіти основами психології та управління людьми, розбиратись у економіці, фінансах, бухгалтерії тощо.

Окремо виділяють ознаки особистості (здібності, можливості), які необхідні сучасному менеджеру, а саме такі: здібність управляти собою і своїм часом, визначити розумні особисті цінності, визначити особові цілі і цілі закладу, займатися саморозвитком, вирішувати проблеми, впливати на підлеглих, розуміти сучасні підходи з управління, керувати колективом, навчати, формувати робочі групи.

Керівник ветеринарного закладу має бути підготовленим до виконання функцій менеджера. Створення ефективних бізнесових структур, налагодження системи управління ними, мотивація

персоналу, організація контролю діяльності працівників та якості продукції і послуг, управління маркетингом, ось неповний перелік завдань керівника ветеринарного закладу.

УДК: 619:616.9–036:658

МАТВІЙЧУК В.В., студент 4 СП курсу
Науковий керівник – **ЦАРЕНКО Т.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: tsarenko@btsau.kiev.ua

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАКЛАДІВ

Ефективне управління ветеринарними закладами завжди пов'язане із питаннями обліку та звітності, великими об'ємами інформації. Які необхідно опрацювати керівнику. Систематизація звітної інформації є важливим елементом управлінської діяльності у ветеринарних закладах державного та приватного сектору. Вирішенням проблеми систематизації інформації, організації обліку, швидкого формування звітів та доступу до консолідованих даних може стати впровадження у роботу ветеринарної медицини спеціалізованих комп'ютерних програм.

Лабораторна Інформаційна Система (LIMS скор.від англ. Laboratory Information Management System - система керування лабораторною інформацією) «Браво-Лабораторія» - це професійне програмне забезпечення, призначене для керування лабораторними потоками робіт і документів та забезпечує одержання достовірної інформації про результати випробувань і оптимізацію керування цією інформацією з метою її використання для прийняття коректних своєчасних управлінських рішень. LIMS «Браво-Лабораторія» створена на замовлення «Об'єднання ветеринарної медицини в м. Києві» (ОВМ) у 2008 році, програма успішно впроваджена в: Державному науково - дослідному інституті з лабораторної діагностики та ветеринарно – санітарної експертизи, Регіональній державній лабораторії ветеринарної медицини в Київській області, Київській міській державній лабораторії ветеринарної медицини. Система «Браво-ОВС» (організація ветеринарної справи) це професійне програмне забезпечення, яке забезпечує побудову єдиного інформаційного простору для вирішення всього спектру задач по організації ветеринарної справи у своєму регіоні: кадровий облік персоналу, облік суб'єктів господарювання, облік договорів, автоматичне формування бухгалтерських документів, відслідковування взаєморозрахунків з суб'єктами господарювання, документообіг, формування статистичної звітності тощо.

Комплексне програмне забезпечення АНДИАГ® призначене переважно для ветеринарних клінік, дозволяє здійснювати контроль клієнтів, руху лікарських засобів, фінансовий та ветеринарний контроль за роботою персоналу, програма містить атлас на 1000 зображень та описи 600 хвороб собак і котів. Заслужують на увагу програми «VetSoftware V2», «Ветеринарна клініка», «Ветконтроль».

Отже сьогодні на ринку існує спеціалізоване програмне забезпечення для ветеринарних закладів використання якого дозволяє значно покращити управління та підвищити якість обслуговування клієнтів.

ЗМІСТ

Личковська І.В., Саморай М.М. Деякі показники обміну білків у молодяку великої рогатої худоби за впливу метіоніну та цистину.....	3
Харченко Ю.М., Саморай М.М. Тонус вегетативної нервової системи та обмін білків у корів.....	3
Личковська І.В., Харченко Ю.М. Особливості мінерального обміну у телят після імплантації гранул амінокислот.....	4
Гончар І.О. Бактеріологічне дослідження пельменів.....	5
Москаленко Ю.М. Санітарно-мікробіологічне дослідження яєць.....	6
Рубленко Н.М. Захисний одяг та оснащення в лабораторіях бактеріологічного профілю.....	6
Лаврененко Е.М. Методи дезінфекції в сучасних бактеріологічних лабораторіях.....	7
Висоцька А.О. Екзогенне обсіменіння мікрофлори сирого молока.....	8
Висоцька А.О. Порядок управління біонебезпечними відходами.....	8
Кульчевський В.В. Верх – у визначенні мікотоксинів.....	9
Кмета О.А. Продукція грибами роду <i>fusarium</i> стимуляторів росту та мікотоксинів.....	10
Собчук Я.А. ІФА – у мікробіологічних дослідженнях.....	10
Ветров І.І. Газова хроматографія.....	11
Матющенко Н.О. ТШХ – у визначенні токсичних метаболітів.....	12
Марченко С.О. Препаративна хроматографія.....	12
Тарануха В. Канцерогенність мікотоксинів пліснявих грибів роду <i>aspergillus</i>	13
Бардус М.О., Пушкарьова Т.В. Гомеопатія, як альтернативний напрям фармакотерапії у ветеринарній медицині.....	14
Васянович М.В. Історичні та сучасні аспекти гірудотерапії.....	14
Вішован Ю.Ю. Фармакологічні властивості продуктів бджільництва (пророліс, маточне молочко) ..	15
Городецька Г.В. Терапія котів за отодектозу.....	16
Іванов І.І. Ефективність рафензолу за фасціольозу великої рогатої худоби.....	16
Козій І.В. Фармакодинаміка озону.....	17
Кулаков О.О., Коновалов О.О., Кудря А.М. Вивчення епізоотичної ситуації та оцінка ефективності заходів боротьби за гельмінтозних інвазій свиней.....	18
Лукашевич А.П., Григоренко А.О. Плюси та мінуси препаратів шипшини.....	18
Макарчук В.В. Порівняльна ефективність лікувальних засобів за кишкових нематодозів свиней.....	19
Кожушко Н.Л. Фасціольоз великої рогатої худоби у чернігівській області.....	20
Стаховська І.О. Рання фармакопрофілактика кокцидіозу свиней.....	20
Токарева М.В., Бринчук Б.С. Гепатопротекторна дія сучасних препаратів росторопші плямистої ..	21
Чалапчий Н.В. Фармакологічні властивості часнику городнього.....	22
Зубарева В.В. Епізоотологічний прояв демодекозу собак.....	22
Чучман І.О. Лікування трихурозу свиней.....	23
Лупін В.А. Інєрвація грудної кінцівки kota.....	24
Гільмутдінова О.М. Гуртова Я.А. Симпатична нервова система kota.....	25
Кривий О.О. Морфофункціональна характеристика кисті птахів.....	25
Беспальченко О.О., Гільмутдінова Д.Н. Апарат дихання птахів.....	26
Щербина Б.Г. Інтраорганна васкуляризація капсули колінного суглоба коней.....	27
Головаха І.В. Гемопоез у спортивних коней.....	27
Осипенко С.В. Ефективність лікування корів, хворих на мастит.....	28
Івасенко О.П. Поширеність гнійно-катарального маститу у корів та ефективність методів лікування хворих тварин.....	29
Свистун Ю.О. Ефективність штучного осіменіння свиноматок різними катетерами.....	29
Вихристенко О.М. Вплив інфекційного ринотрахеїту та вірусної діареї на заплідненість корів.....	30
Черевко В.О. Ефективність методів лікування корів із персистентними жовтими тілами яєчників.....	31
Генда П.Р. Ефективність методів виявлення оптимального часу осіменіння сук.....	31
Сандугей С.В. Профілактика неплідності корів.....	32
Максимець О.В. Етіологія, діагностика і профілактика маститу у корів.....	33
Кас'ян М.С. Порівняльна ефективність методів лікування корів, хворих на гострий мастит.....	34
Донець І.С. Ефективність методів лікування корів з персистентним жовтим тілом яєчників.....	34
Пруц С.В. Поширення субінволюції геніталій і метриту залежно від перебігу родів у корів та стану новонароджених.....	35
Ковальчук А.С. Залежність перебігу родів і пуерперію від ознак остеодистрофії у корів за сухостою.....	36
Морозова Л.А. Профілактика маститу в корів антибактеріальними препаратами пролонгованої дії.....	36

Михненко О.О. Оцінка методів лікування корів за гінекологічної патології.....	37
Богацький Є.О. Структура акушерської патології у сук – пацієнтів ветеринарної клініки ФОП «Троя» Золотоніського району Черкаської області.....	38
Шинкаренко Л.Д. Порівняльна ефективність методів лікування корів за серозно-катарального маститу у стов «зоря» ульянівського району кіровоградської області.....	38
Свідзінська Т.С. Порівняльна ефективність методів діагностики та лікування корів хворих на субклінічний мастит.....	39
Гаркавий В.О. Ефективність методів лікування корів хворих на післяродовий метрит.....	40
Бубнов О.М. Ефективність методів підвищення заплідненості корів.....	40
Микитюк О.І. Корекція статевої функції корів.....	41
Барсова В.С. Ефективність сонографії при діагностиці супоросності.....	42
Ткачук Н.А. Профілактика факторних інфекцій свиней у ТОВ «Сухоліси» Білоцерківського району Київської області.....	42
Гриб М.О. Планування, організація та економічна ефективність проведення ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів у 2011 р. На території Олевського району Житомирської області.....	43
Друца Ю.В. Планування, організація та аналіз проведення ветеринарних заходів з профілактики заразних хвороб тварин на території м. Миколаїв.....	44
Журбенко І.О. Епізоотологія, діагностика та ефективність лікування дерматомікозів свійських тварин у миколаївській мдлвм.....	45
Онищук М.В. Організація проведення ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів у СТОВ «Промінь» Арбузинського району Миколаївської області у 2011 р.	45
Сецько А.С. Епізоотологічні особливості перебігу й профілактики сказу свійських і диких тварин у миколаївській області.....	46
Сецько О.С. Реалізація програми викорінення хвороби ауескі свиней в Миколаївській області.....	47
Щука А.О. Організація ветеринарних заходів з профілактики й ліквідації сказу на території Жашківського району Черкаської області у 2007–2011 рр.	47
Шмиголь К.М. Поширення дерматомікозів серед собак і котів, їх діагностика та лікування у клініці дрібних тварин тов «колумбус-трейд».....	48
Тарасевич О.А. Епізоотологія, діагностика, профілактика та ефективність лікування чуми м'ясоїдних собак в умовах приватної клініки м. Білої церкви.....	49
Сецько А.В. Епізоотологічний моніторинг та профілактика інфекційних хвороб тварин у арбузинському районі миколаївської області.....	49
Колінчак В.А. Організація ветеринарних заходів із профілактики сальмонельозу поросят у дп «родниківка» уманського району черкаської області.....	50
Кісліченко М.В. Епізоотологія, діагностика та лікування інфекційних хвороб котів у зоні обслуговування приватної клініки «гранд» м. Київ.....	51
Гуренко Т.В. Профілактика заразних хвороб птиці на птахофермі ТОВ «Ясен-Світ» Київської області.....	51
Сергієнко В.В. Епізоотична ситуація, заходи боротьби та профілактики лейкозу великої рогатої худоби в білоцерківському районі київської області.....	52
Боцманенко М.О. Правові основи та перспективи розвитку приватної практики в галузі ветеринарної медицини в Україні.....	53
Колібабчук В.В. Діагностика та патоморфологічні зміни за колієнтеротоксемії свиней у АФ «Пропозиція» Тульчинського району Вінницької області.....	53
Онищенко І.С. Епізоотологія, діагностика та заходи боротьби з дизентерією свиней у ТОВ «Україна-Т» смт. Тростянець Вінницької області.....	54
Дробот А.М. Поширення сказу тварин у олександрійському районі кіровоградської області.....	55
Труш А.Г. Епізоотична ситуація, діагностика та аналіз оздоровчих протитуберкульозних заходів в яснозірській філії СТОВ «ім. Шевченка» Черкаського району Черкаської області.....	55
Романишина О.А. Діагностика, епізоотологія та лікування лептоспірозу собак в зоні обслуговування центра ветеринарної медицини «Друг» Дніпровського району м. Києва.....	56
Мала Л.Ю. Організація проведення ветеринарних заходів з профілактики інфекційних хвороб птиці у пат «Кожухівське» Васильківського району Київської області.....	57
Козуля В.С. Епізоотологія, діагностика та заходи боротьби з сальмонельозом поросят у СТОВ «Промінь».....	58
Зла І.В. Діагностика та моніторингові дослідження сказу за даними кіровоградської рдлвм.....	58
Момот Ю.М. Застосування нових засобів етіотропної терапії для лікування великої рогатої худоби за гіподерматозу.....	59

Матвєєв Є.О. Поширення та структура хвороб поросят 2–6-місячного віку у ПСП «Агрофірма Мрія» Кіровоградської області.....	60
Жигунова О.Ю. Отруєння теоброміном дрібних тварин (етіологія і лікування)	61
Федоренко О.О. Кетоз у корів ТОВ АФ «Глушки» Білоцерківського району Київської області	62
Полищук А.В. "Тепловий стрес в індиків у ТОВ "Авангард" Черкаської області: причини, методи діагностики та профілактики"	63
Ординська Л.В., Богатко Д.Л. Результати діагностичного етапу диспансеризації високопродуктивних корів.	64
Ковалик О.А. Лікування телят, хворих на катаральну бронхопневмонію	65
Момот М.В. Якість питної води і здоров'я тварин	66
Батенко Р.О. Лікувально-профілактичні заходи за анемії поросят у ТОВ «пилипчанське» Київської області.....	67
Хоміцька О.М. Кормовий травматизм у великої рогатої худоби СГПП «Рать» Волинської області ...	67
Савич М.М. Лікування гіпотонії передшлунків у корів.....	68
Липко Я.М. Диспансеризація корів у ТОВ “Сухоліське” Київської області та аналіз її результатів....	69
Липко Я.М. Стан обміну речовин у корів ТОВ “Сухоліське” Київської області	70
Попова Н.В. Ветеринарне забезпечення вирощування курей-бройлерів у ват “бершадський птахокомбінат” вінницької області	71
Попова Н.В. Зміни окремих показників білкового, мінерального і вітамінного обмінів у курей-бройлерів залежно від технологічного періоду	72
Якименко Г.В. Структура хвороб собак міста феодосія	73
Адаменко О.Ю., Корженко О.П. Антенатальна гіпотрофія телят (лікування і профілактика)	74
Береговий М.М., Адаменко Ю.О. Лікування та профілактика бронхопневмонії поросят у тов «земля томилівська» київської області.....	75
Лазебний І.І., Фротер М.М. Лікування корів, хворих на дистонію передшлунків.....	76
Надточій П.В. Зміни білкового складу крові у кітних вівцематок за незбалансованої годівлі	76
Шепіль С.В. Вміст білка та імуноглобулінів у телят за аліментарної диспепсії	77
Колодій Д.В. Лікування телят, хворих на аліментарну диспепсію.....	78
Хуторна Т.Л., Кабацюра Г.М. Лікування собак хворих на гастроентерит у ветеринарно-консультативному центрі „Панда” м. Черкаси.....	78
Овдієнко Л.О., Лукасевич А.А. Використання антимікробних препаратів при хворобах шлунково-кишкового тракту новонароджених телят	80
Дубницька Ю.П. Клінічні симптоми та лікування диспепсії у телят ск „Авангард” Чернігівської області	80
Мучичко О.І. Діагностика і лікування патології печінки у собак (за матеріалами світловодської державної міської лікарні ветеринарної медицини кіровоградської області)	81
Штика О.В. Еритроцитопоез у кобил	82
Мучичко О.І., Штика О.В. Поширення, причини і клініка гепатопатії у собак.....	83
Штика О.В. Поширення, причини і клініка захворювань коней з синдромом колік (за матеріалами олександрійського кінного заводу кіровоградської області)	84
Батеровська Д.М. Розповсюдження та лікування телят, хворих на катаральну бронхопневмонію за гострого і хронічного перебігу	85
Бондар Я.М. Діагностика і профілактика канібалізму в курей-несучок	86
Сташевська А. Ветеринарно-санітарне забезпечення вирощування гусей батьківського стада італійської білої породи	87
Гуменюк В.В. Ефективність ряду методів лікування гострого гнійного отиту в собак	88
Гуменюк В.В. Поширення отитів у дрібних тварин	88
Поляк Ю.О. Ефективність лікування різних форм кон'юнктивитів у собак	89
Семчук В.А. Ефективність ряду методів лікування актиномікозу у великої рогатої худоби	90
Чорногорець С.А. Ефективність різних методів лікування гнійно-некротичних процесів у ділянці пальців у корів	91
Макарова В.О. Ефективність комплексного застосування ацелізіну для профілактики спайкового процесу після абдомінальних операцій у собак	91
Луцький П.І. Гематологічна характеристика застосування натрію диклофенаку після герніотомії у свиней	92
Невмovenко Т.С. Отити у собак	93
Шкуратенко М.Л. Характеристика травматизму свиней в умовах СФГ «Колосок»	94
Гаркавенко М.М. Піодермія у собак.....	94
Панько Я.І. Хірургічна інфекція у свиней.....	95

Ніфоровський В.В. Лікування кон'юнктивітів у собак.....	96
Забудський О.В. Гістологічне дослідження перебігу ранового процесу у великої рогатої худоби	97
Опруненко Д.С. Гемостазологічне дослідження шкіри собак при гнійних дерматитах.....	97
Мельніков А.В. Порівняльна ефективність різних методів лікування переломів кісток у собак.....	98
Хроніна К.А. Сучасні підходи щодо лікування гнійного перитоніту у собак.....	99
Керез Р.С. Оперативні методи лікування сечокам'яної хвороби у котів.....	100
Трум О.І. Комплексне лікування корів із ендометритами та гнійно-некротичними ураженнями ділянки пальців	100
Кравчук О.О. Лікування переломів кісток у собак	101
Семідєтнов Д.І. Деякі аспекти щодо профілактики канібалізму у птиці	102
Половинчак Ю.Ю. Ефективність мазі “стрептонітол” за лікування корів із гнійно-некротичними ураженнями ділянки пальців	102
Калнаус К.О. Сучасні підходи щодо оваріоектомії свинок	103
Новіков Р.Ю. Порівняльна оцінка різних методів лікування отитів у собак.....	104
Чохленко Ю.В. Лапароскопічна оваріоектомія сук.....	105
Андрусюк А.А. Особливості загоєння післякастраційних ран у кнурців різного віку	105
Гончаревич І.В. Поширення та лікування гнійно-некротичних уражень в ділянці пальців у великої рогатої худоби.....	106
Шевченко Є.О. Порівняльна ефективність лікування ран у корів.....	107
Присяжнюк Г.С. Поширення гриж та порівняльна ефективність різних методів герніотомії.....	107
Музиченко В.М. Порівняльна ефективність лікування гнійних пододерматитів у корів.....	108
Романенко Є.І. Порівняльна ефективність лікування великої рогатої худоби, хворої на актиномікоз	109
Слизький І.С. Визначення ступеня уражень ділянки пальця у корів за різних систем утримування	110
Шевель К.М. Порівняльна ефективність лікування корів з гнійними пододерматитами	110
Губрій А.А. Порівняльна ефективність використання сольових та колоїдних кровозамінників при операціях на кишечнику у свиней	111
Мирна О.В. Використання препаратів меду для лікування собак з гнійними ранами.....	112
Жигунова О.Ю. Репродуктивна характеристика бродячих статевозрілих котів.....	112
Берега о.м. Порівняльна ефективність різних схем післяопераційного догляду за абдомінальних операцій у кішок	113
Ільніцька Л.М. Порівняльна ефективність використання шовного матеріалу та електрокоагулятора для забезпечення гемостазу за оваріоектомії у кішок	113
Слободянюк О.В. Використання ехокардіографії для діагностики дирофіляріозу у котів	114
Журбенко І.О. Поширення та диференційна діагностика інфекційного перитоніту кішок	114
Осипенко Н.В. Розробка лікувальних заходів за деформації рогу ратиць у корів.....	115
Мірошніченко Н.В. Порівняльна ефективність різних схем лікування собак з отитами.....	115
Козій І.В. Правильне використання антибіотиків – гарант їх ефективності та безпеки.....	116
Марченко М.В. Ветеринарно-санітарний контроль м'яса та м'ясопродуктів за застосування нових експресних методів визначення їх якості та безпечності.....	117
Святецький О.В. Технологія виробництва та якість молока, що виробляється в умовах молочно-товарної ферми ТОВ АФ “Глушки”	117
Музиченко С.І. Гістоструктурний аналіз сосисок різних виробників	118
Мурза І.Г. Застосування експресних методів за визначення якості м'яса забійних тварин	119
Хіцька Н.М. Контроль показників якості питного пастеризованого молока	119
Волчкова Т.О. Контроль показників якості твердого сиру «Російський» згідно з вимогами системи НАССР	120
Здір Л.П. Оцінка показників якості та безпеки м'яса курчат-бройлерів	121
Звенигородський С.Г. Ветсанекспертиза заморожених м'ясних напівфабрикатів.....	122
Мурза І.Г. Аналіз показників якості м'яса забійних свиней.....	122
Жало І.І. Показники якості м'яса-сировини для виготовлення варено-копченої ковбаси «Московська»	123
Момот М.В. Фізико-хімічні показники кефіру від вітчизняного виробника.....	124
Рак В.А. Контроль показників безпеки живої товарної риби	125
Івасенко Т.Б. Органолептичні показники йогуртів різної жирності.....	125
Кудрик В.А. Ветеринарно-санітарна експертиза сирого товарного молока	126
Іванько Є.В. Ветеринарно-санітарний контроль за продукцією тваринного походження в державній лабораторії ветеринарної медицини м. Біла церква	127

Мірошкіна О.В. Якісні показники м'яса залежно від умов транспортування та передзабійного утримання свиней	127
Якимчук М.А. Ветеринарно-санітарна експертиза бджолиного прополісу в умовах дльсе на ринку	128
Калнаус О.О. Ветеринарно-санітарна експертиза напівкопчених ковбас	129
Мартошенко А.А. Гістологічні зміни у печінці та нирках некатегорійного молодняка великої рогатої худоби	130
Матвійчук Р.О. Клініко-морфологічна діагностика сальмонельозу поросят в умовах господарства	130
Яровенко С.А. Дистрофічні та некротичні зміни у м'язах великої рогатої худоби за саркоцистозу ..	131
Виноградов В.Л. Патоморфологічна діагностика колібактеріозу телят в умовах господарства	132
Кравченко І.М. Патоморфологічні зміни за дизентерії свиней в умовах господарства	132
Кудря А.М. Патоморфологічні зміни за геморагічної хвороби кролів	133
Момот М.С. Патоморфологічні зміни за туберкульозу великої рогатої худоби в умовах господарства	134
Задорожня Н.Г. Особливості патоморфологічної діагностики туберкульозу собак	134
Козарь П.В. Особливості патоморфологічної діагностики пастерельозу кішок і собак	135
Рівна Г.В. Клініко-морфологічна діагностика туберкульозу великої рогатої худоби в умовах господарства	136
Тимошенко Ю.В. Клініко-морфологічна діагностика пухлин статевих органів у собак та кішок за даними центру ветеринарної допомоги «zoolekar» м. Фастів	137
Крохмаль П.М. Клініко-морфологічна діагностика, лікування і профілактика колібактеріозу телят в умовах господарства	138
Гандера В.М. Диференційна діагностика колієнтеротоксемії	138
Погрібна Н.А. Диференційна діагностика сальмонельозу свиней	139
Мішанчук І.М. Діагностика колібактеріозу телят	140
Заверуха А.Ю. Динаміка розвитку патологічних процесів за трихурозу свиней	140
Заверуха А.Ю. Динаміка розвитку патологічних процесів за трихурозу свиней	141
Безлатня Ю.В. Бактеріологічне забруднення молока-сировини, що надходить на молокопереробне підприємство ПАТ “ЖЛК-Україна”	142
Кононенко О.О. Структура молока-сировини, що надходить на молокопереробне підприємство ПАТ “ЖЛК-Україна”	143
Кононенко О.О. Залежність показників якості незбираного молока від ЛЖК вмісту рубця	143
Хоцько В.С. Визначення кількості соматичних клітин в сирому товарному молоці, що надходить на молокопереробне підприємство пат “ЖЛК-Україна” м. Біла церква	144
Хоцько В.С. Фізико-хімічні показники незбираного коров'ячого молока, що надходить на молокопереробне підприємство пат “жлк-україна” м. Біла церква	145
Черниш І.О. Визначення показників безпечності ковбаси “Молочна”, виготовленої в умовах ТОВ “Поліс”	145
Черниш І.О. Органолептичні та фізико-хімічні показники ковбаси “Дитяча”, виготовленої в умовах ТОВ “Поліс”	146
Чібірєва В.А. Особливості ферментативної активності крові лактуючих корів різних типів вищої нервової діяльності	147
Нікандрова О.К. Обмін загального білка та сечовини у молочній залозі корів різних типів вищої нервової діяльності	147
Поліщук М.С. Застосування нових мінеральних комплексів для стимуляції гемопоезу тварин	148
Мирошник І.А. Використання глюкози молочною залозою корів у період лактопоезу залежно від типу вищої нервової діяльності	149
Одинець В.А. Вміст лактози в молоці корів різних типів вищої нервової діяльності	150
Бачуріна О.О. Практичне застосування мінеральної кормової добавки “кормацнк-р”	150
Процик К.І. Реакція організму морських свинок на повторне введення прокип'яченої суспензії із самок сетарій	151
Тимошенко А.І. Зміна клінічних показників у лабораторних тварин через 12 годин після введення суспензії із сетарій	152
Онищенко Р.А. Зміна морфологічних показників крові у корів різних типів внд при згодовуванні люцерною	152
П'ятенко А.О. Характеристика грибної інфекції дубового шовкопряда поліський тасар (antheraea pernyi guer.)	153
Дашенко С.О. Ефективність нового препарату йоду у шовківництві	154
Федоришин Д.І. Характеристика складу та активності екстракту з лялечок шовкопряда залежно від термінів одержання	154
Паламарчук Н.В. Застосування фенол-скипидар-димексидної емульсії при гнійно-некротичних ураженнях у ділянці пальців у корів	155
Мостовий В.В., Даценко В.М. Стовбурові клітини	156

Балацький Ю.О. Ветсанекспертиза коропів за філометроїдозу **Ошибка! Закладка не определена.**

Батеровська Д.М. Оцінка якості молока 2,6% жирності виготовленого за технологічних умов ПРАТ “ЖЛК” Україна” м. Біла Церква **Ошибка! Закладка не определена.**

Безлатня Ю.В. Оцінка якості кисломолочного сиру виробленого за технологічних умов ват “Соммас” м. Миронівка **Ошибка! Закладка не определена.**

Гарбар А.О. Оцінка якості та безпечності деяких прісноводних риб, що реалізуються на центральному продовольчому ринку м. Біла Церква..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Доманський Д.С. Моніторинг інвазійних хвороб прісноводних риб, що реалізуються на ринках Білої Церкви..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Іванюта С.А. Ветеринарно-санітарна оцінка якості та безпеки оселедців при анізакідозі..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Івасенко О.П. Оцінка якості меду, що реалізується за умов критого ринку м. Біла Церква **Ошибка! Закладка не определена.**

Петренко І.О. Заходи профілактики та боротьби за ботріоцефальозу коропів в ставкових рибницьких господарствах **Ошибка! Закладка не определена.**

Свідзінська Т.С. Заходи, щодо профілактики хвороб риб в ставкових рибницьких господарствах **Ошибка! Закладка не определена.**

Святецький О.В. Технологія виробництва та якість молока, що виробляється в умовах молочно-товарної ферми ТОВ АФ “Глушки” **Ошибка! Закладка не определена.**

Тананайко Н.В. Оцінка органолептичних та фізико-хімічних показників сиру “Російський” 50%-ної жирності, виготовленого за технологічних умов ПАТ “Роси” м. Рожище Волинської області **Ошибка! Закладка не определена.**

Янковенко Я.О. Оцінка якості масла солодковершкового виготовленого за технологічних умов ПАТ “Христинівський молокозавод” **Ошибка! Закладка не определена.**

Борсук О.С. Сучасні підходи до забезпечення стійкого благополуччя великої рогатої худоби щодо лейкозу у господарствах Київської області **Ошибка! Закладка не определена.**

Задорожня н.г. Вимоги до менеджера у галузі ветеринарної медицини **Ошибка! Закладка не определена.**

Матвійчук В.В. Спеціалізовані комп’ютерні програми в організації роботи ветеринарних закладів **Ошибка! Закладка не определена.**